

ספר

שאלות ותשובות

ברכת רצ"ה

אשר הניח אחריו ברכה כבוד הרב הגאון מאור הגולה צבי ישראל

מוהר"ר צבי הירש אורנשטיין זצ"ל.

מלפנים אביד דק"ק בריסק דליטא. ודק"ק רישא. ומשם איוה לשבת על כסא הרבנות במקום אבותיו
הגאונים. עיר לבוב.

בן הגאון האמיתי המפורסם מו"ה מרדכי זאב זצ"ל. בהגאון רבן של ישראל מו"ה יעקב משולם
אורנשטיין זצ"ל בעל המחבר ספר ישועות יעקב:

עם הגהות והערות מכונים בשם

מלחמות אריה

סאת המו"ל התנא דבי נשיאה הרב הגאון המפורסם מו"ה אריה ליב פרודא שליט"א. ראב"ד דפה לבוב.

לעמבערג

לפ"ק

תרמ"ט

בשנת

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

הוצאת חיים וברכה

ניו יארק, שנת תשכ"ה

אני מביע בזה את תודתי הלבבית לידידי הדגול, המפורסם
בעבודותיו הביבליוגראפיות

הרב ר' יהודה רובינשטיין שליט"א

על שהואיל במובנו למסור לידי הספר הזה להדפיסו במהדורה חדשה.
ישלם ה' פעלו למובה.

חיים וויינרייך

הוצאת חיים וברכה

הקדמת חתן המחבר *

אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי נשבה ארון הקודש אור ישראל וקדושו נלקח למרוצים לשכון בערפל ובלבט א"ש עלתה נשמתו השמימה. עיני עוללה לנפשי מכל בני עמי אשר בללו לל החכמה חמדתי. ובבית מדרשו ישבתי. תפריו אכלתי ומיינו יין הרקח שתיתי. טעמתי אמריו כי נעמו ומאורנה עיני. ועתה אבי אבי רכב ישראל ופרשיו על מי עזבת את הלאן ומי ישקה את העדרים עדרי לאן ישראל אשר שמו מבאר תורתו. והנה ברוב שרפתי בקרבי התנערתי מעפר קמתי. ואל בית אבנז ירדתי לראות באבי הנחל אשר הכיח לנו למורשה כחבי קודש ומלאחי את שאהבה נפשי אולי נחמד אשר הכיח אחריו ברכה [ברכת רציה] שו"ת יקרות רבות ונכבדות על ד' חלקי שו"ע משיבי מלחמה שפורה אשר באורס נראה אור גדול אור יקרות וקפאון עולה מתוך העמק עמקי של הלכות. בשכלו הזך והטהור לא ומלוחלח השיב נפש חכמים ומשכילים מביני חין ערכה. בעומק עיונו ורוחב בינתו הפליא עלה הגדיל תושי להבין דברי חכמים וחידושים דברי הקדמונים ז"ל. גדול מרבן שמו אלל כל גדולי הרבנים אשר הרינו אליו שאלותיהם. מנחל עדניו שמו וממנד שפתיו טעמו. אור כח ונבורה להגדיל תורה ולהאדירה. והנה כאשר נבמר אלני ואלל חמותי הרבנית הנדקית תחי' להוליא חדושי תורתו של מו"ח ז"ל לאור על פני תבל. אז לא עלתה על מחשבתי שאבוא נס אנכי בכתובים לעטר את הספר בהנהות שלי. כי מי אנכי ומה כחי כי אייחל לבנות לי בית קטן בהיכל מלכים. אולם נדרשתי לאשר שאלוני כמה נופלגי תורה אשר הרבו עלי דברים מבלי להיות נחבא אל הכלים כי תפארת הספר ויפיו הוא לעטרהו בור זהב סביב לבאר כל הדברים הנריכים ביאור ונס להוסיף לפלפל ולסלסל בהלכה בדברי מו"ח ז"ל. לזאת אזרתי כנבר חללי ומגדתי בעוז מתני לעמוד במקום גדולים ולדבר בשערים:

והנה בשנת פרק ר"ע פ"ח ע"א איתא אמר רב חמא בר חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וכו' למה נמשלו ישראל לתפוח לאמר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמתם. וכתבו בתום ד"ה פריו קודם לעליו הקשה ר"ת שהרי אנו רואין שגדל כשאר אילנות. ומפרש לתפוח היינו אחרונ כו'. אך תימא שמביא קרא לתפוח בעצי היער דבהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח אלא הקב"ה דכתיב כן דודי בין הבנים וקרא דרי"ח אפיך כתפוחין הו"ל לאחויי טפי עכ"ל התוס' פ"ט. והנה לולא דבריהם הי' נראה לפע"ד דאין כונת הש"ס דבאילן תפוח הפירות גדלים קודם העליון רק שמלת קודם תורה על קדימת מעלתו של הפרי יותר מן העליון לעומת שאר אילנות וכן מצינו כמה פעמים שמילת קודם ענינו הוא חשיבת והקדם באיכות העלמות. והנה ידוע שעליון של אילן תפוח המה פחותי מעפר משאר אילנות ובגלל הדבר הזה אין הלל שלו מרובה כל כך והאיך אשר הוא מבקש לחסות בכנפי הלל שלא יכה אותו שרב ושמש ואזה למושב לו תחת אחד השיחים לא יאות לו לכונן מושבו תחת התפוח כי לתכלית הלזו נראה לו יותר לבחור בשאר האילנות המרובים בעליון. וזאת האיך אשר פרי תפוח בעצמו יערב לנפשו כי טוב הוא למאכל וברצונו למלא כרסו מעדניו יתשוך את נפשו אחר אילן תפוח לכונן שם אהלו ולחסות גם בללו וממדת הפרי מסבב את בחירתו לישב שמה. ואיתא במדרש רבה שיר השירים פרשה ב' מה התפוח הזה הכל בורחין ממנו בשעת השרב ומה כן לפי שאין לו אל לישב בללו כך ברחו אה"ע משבת בלל הקב"ה ביום מתן תורה יכול אף ישראל כן ת"ל בללו חמדתי וישבתי. אני הוא שחמדתי אותו ולא האומות ע"ש והנה בחוה"ק יש שני מיני מלות. יש מלות אשר נפש האדם המשכלת משתוקקת אליהם ונפשו דבקה בס לקבלם באהבה בחיוב ויראוי כמו מלות כיבוד אב וכדומה ונקראים בשם מלות השכליות. ויש מלות אשר המה לעול ולמשא על בני האדם ודעתם אינם נוחה מהם כי איש בער לקולר השגתו לא ידע הבין דרכם בקודש ועינים ומחליתם נעלמה מעין כל חי. ומלות כאלה מכונים הם בשם מלות השמעות אחרתי כי שכל האנושי לא ישיב להבינם רק נשמעים מחמת חק התורה שהקב"ה קרשנו במלותיו ולונו לשמור לעשותם. ולכך כאשר שמעו ישראל שני סוגי המלות הקדימו נעשה לנשמתם שנעשה קאי על מלות השכליות ושמע קאי על מלות השמעות. והיינו שמחמת גודל משוקקתם ומחביבתם הצופרת בקרב אותה הישראלית לחלק מלות השכליות קבלו ג"כ באהבה גם החלק השני מלות השמעות. וזוה יומתק שפיר המשל שהמשילו חז"ל. ואין כונתם שישראל נמשלו לתפוח דבאמת תפוח קאי על הקב"ה כקושי"ר"ת ז"ל. ועיקר כונת חז"ל הוא על סוף הפסוק הנאמר שם בללו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. ורב חמא יפ"ש הפסוק דכנסת ישראל חמדו להם לישב בלל התפוח אף דבאמת הלל בעלמותו ואיכותו לא יתשך אחריו להסתופף בללו רק הפריו מתוק לחכו והוא הוא המסבב אשר בגללו חמד לישב בללו. וכן נמשלו ישראל אשר תגודל משוקקתם וחפצם לחלק אחד מהמלות קבלו גם החלק השני ולא עשו כמעשי שאר אה"ע שברחו מהקב"ה רק על ד' הי' בטחונם עזה כי כל חלקי התורה המה נכונים ומאושרים. ובאורס ישיב האדם חיי הנלחי ועל ידם יבוא למדרגה הפליונה בשמי שמי מעלה. ומה שהמשיל הש"ס ישראל לתפוח קאי על ענין התפוח:

הקדמה

ועתה הנה אשא גם אני הפעם המשל הזה על הגהות מלחמות אריה אשר אנכי נותן לפניכם היום. והאנתי אותם פה לבדנה. ידעתי גם ידעתי כי אין לחסות בזילם. וכל החכמה מאין תמלא. ואך מאת ד' היתה זאת לי כי חבורי אשר הולאתי לאור זה כחשעה שנים, שו"ת מצפה אריה" מלא חן כפיני חכמי הדור ורבים מהשוקדים יתענגו בו יהי שם ד' מבורך. אין זה כי חס בזכות אבותי גאוני דור דור ג"ע אשר עמדה לי. אמנם עתה בהנהותי אלו אשר נגעזי רק בקלה המטה אשר בידי כפיני עמוקים כי לא עת ולא מקום הי' אתי להלוך ברחבה. אזחיל ואירא פן יהי יגיעי לריק ח"ו. אך מורכב על כתיפו של אבא בו אשים מבטחי כי מרוב אהבה אל הדברים של מו"ח הגאון האמיתי נופת הדור ז"ל ופריו מחוק לחיכם. גם אלי יטו המעיינים חסדם וטובם לעיין בדברי בעין יפה. ואולי ימלאו בהם דברי חפץ ויכונן מילי והי' זה שכרי. ומאחו יחברך אשאלה כי יראיני נפלאות בתורתו ובדרך אמת ינחי בזכות אבותי ז"ל גאוני דור אשר האירו פני תבל בחכמתם אכי"ר:

בחודש אלול תרמ"ט לפ"ק פה לבנו.

אריה ליב ברודא.

סימן א

אשיב ואומר שלום לכבוד ידידי הרב הה"ג חר"ק ובקי בחדרי תורה וכו' מודה יהושע נ"י אבד"ק סאקאלאב יהי נועם ה' עליו:

אחד"ש

כ"ת כמשפט לאוהבי ה' ולחשבי שמו. פ"ד שאלתו שאלת חכם בפניו שהרחה לזונוס ואמרה פליט פלוני הוא והוא הכהים' ואח"כ כאשר הרבה פליט אביה רעים ונתן לה נדן נשאה וילדה והוא מתנצל כי כחשו מתחלה ה"י מחמת בושיה וגם לעפן יפור לה אביה נדה וכ"ת פתח בכחא דהיתירא ורלונו לדעת חור"ד בזה ולתשובתו הנ"י בזה לחוות דפי כיד ה' הטובה עלי וזה סמלי בפזרתו ית'. סנה בזנות יש פוסקים לייבא איסור עניקה. וכחבו האחרונים ז"ל הטעם עשום דזנות לא שכיח ומילתא דלא שכיח לא גזרו רבנן. אולם באמת כתבו התוס' בניטין דף י"ז דרק זנות בפדים והתראה חשוב לא שכיח אבל זנות לחוד שכיח וסביאו ראי' עהא דתקנו לבחולה שמתנשא בד' שמא יפלא לה טענת בתולים פ"ט ועכ"ל כמו שכתבו קל"ת האחרונים ז"ל דזנות לא שכיח שמתעבר דאשה מזונה מתהפכת. ואנכי אמיינא להביא ראי' לזה לפת"ש התוס' בניטין שם דהא דלר"ך זמן בניטין לר"י בזמן הזה דאין רגין דיני נפשות הוא עשום דשמא יחפה על בניה מתמרים ויקשה אי"כ דאמתי פליג ר"ל אטעמא דר"י דהרי זנות א' בלי פדים שכיח ויש לחוש לחיפוי בני' מתמרים א"ו דזה מלך אחר הו"ל מילתא דלא שכיח דפיבור בזנות לא שכיח עשום דמתהפכת וכנ"ל:

א"ל

לדפתי גם זה יש לרחות ד"ל דכיון דעשום סכנת הולך תקנו חששו גם במילתא דלא שכיח וראי' לזה דהרי במתניתין דלריכה להמתין כ"ד חדש עשום ר"ת הוא דקתני לה ור"ת ס"ל בכתובות דף ל"ט דנ' נשים עשמות בתוך קטנה עפזרת ומניק' ולדעת התוס' ז"ל שם מחויבות המה לשמש בתוך. ולדידי' ז"ל פ"כ דמניקה חבירו כיון דלא יעמטם להולד ביפי וחלב חששו חז"ל דמילתא מתעבר אף כשתמש בתוך פ"ד רחוק וחזין אי"כ

דאף לדבר דלא שכיח ביותר חששו בזה לנוגע לסכנה וכנ"ל וראיתי למ"ז הגאון רשכ"ו ז"ל שינא לדחות טעם זה מלך אחר דלא שייך סך דמלתא דלא שכיח לא גזרו רק כשהכל לא שכיח אבל סיכא דכבר תקנו חז"ל רק דבמקום אחד הוי מילתא דלא שכיח י"ל דלא פלוג רבנן בחקנתן גם במלתא דלא שכיח עיין בדבריו ז"ל. אולם לדפתי אס כי החילוק ההוא נכון בסברא יש ראי' כנגדו מהך דהחליף דפי שור בפרה דהערינן בש"ס דב"מ מ"ו דקנה דמ"ל כר"י דר"ת עפות קונות ורק לתקנו דאינו קונה דשמא יאמר נשרפו חיסך ודפי שור כו' כיון דלא שכיח לא תקנו רבנן פיי"ש. אמנם הדימוי שאמרתי אנכי אינו חוזר ונראה לדפתי ודו"ק:

והנה הרע"א ז"ל כתב בשם מהר"י מינץ ז"ל להקל בצופקרת לזנות. אולם המעיין היטב בדברי מהר"י מינץ ז"ל יראה דגם באינה מופקרת ורק שזינתה ברלון הסיר עיין בדבריו ז"ל. ואולי הרע"א ז"ל מדעת עצמו הכריע דבזינתה פעם אחת לא חיישין שזונה עוד ורק כשזינתה פעמים ושלש חיישין שזונה ומטוב שמתנשא ויהי' בעלה משמרה. וי"ל דבבחולה שמתעברה גם לדעת הרע"א ז"ל יש להקל דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה פ"כ שזינתה פעמים ושלש ויש לחוש שזונה להבא:

א"ל

באמת נוף ראיתו של מהר"י מינץ ז"ל מהך אמתא דפיבורי בה איסורא דחו האחרונים ז"ל והעלו דאין לסמוך על זה להקל גם בצופקרת. והנה לכאורה על לבי לדון להקל בכה"ג טעמם אחר. דכיון דהשידה לזנות אין תופלת נהולד במה שלא תנשא דיכולה היא שמתעבר בזנות. אולם באמת זה אינו דפיבור בזנות לא שכיח דמתהפכת ואין להקל איפוא בזה וכשהלסט האחרונים ז"ל:

ונו"א

לפינן שאלתינו שמורה פתה שהולך עמנו ונתן אמתלא על מה שכיחש תקודם. והנה כ"ת יאל לדון דכיון דיש מתירים במזנה דנהי דאין מתמרינן נתפק פ"ע שוב לא שייך שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא וסביא

מלחמות אריה

א) בלי פדים לאו דוקא דאין סכנים נפלים אלא עפ"י פדים כמ"ש רש"י ז"ל בקידושין דף פ"ט ע"ב ובפרט בלי פדותו של האב ועיין בפ"י. אלא ז"ל דזנות בלי התראה שכיח כמו שדקדקו התוס' לומר דזנות פ"י פדים והתראה לא שכיח. משמע דבלי התראה שכיח. ובלא"ה ז"ל כן לפי מה שכתב רש"י ז"ל במתניתין דריש כתובות דיתברר הדבר ויבואו פדים. אך אכתי יש להקשות אמנה שמירלו התוס' שם אי נמי שלא יאמרו שזינתה אחר גירושין ויחזירנה דגרושה שזינתה עותרת לחזור. וע"ז קשה דזנות בלי התראה שכיח אי"כ אמתי לא אחר ר"ל משום שמא יחפה. אמנם נוף דברי התוס' קשה לדפתי שהרי התוס' דף פ"ט במתניתין ב"ש אומרים פוער אדם את אשתו בנג ישן וב"ה אומרין הביאו שירושלמי מפרש דאולי לעפתייהו דב"ש אית להו בפרק העגרה לא יגרש אדם את אשתו אלא אי"כ מלא בה פרות דבר הלכך מצוהמת היא צפינו ואינו צא עליה וב"ה אית להו אפילו הקדיחה תבשילו יכול לגרשה ואינה מצוהמת צפינו כו' פ"ט. אי"כ הכא כשזינתה מחמיו איך חיישין שמא יחפה עלי' ליתן לה נט בלי זמן כדי שיחזירנה הא כיון שזינתה מצוהמת היא צפינו. והשתא מה החס שנתייחד עמה לא חיישין שמא צא עליה כ"ש דאין לנו לחוש שמא יחפה עלי' כדי שיחזירנה. ונראה לפפ"ד ד"ל דהתוס' דהכא אזלי בשיטת השאלות ודפתי ז"ל כמו דאיתא באהפ"ז סי' י"א שפ"י עידי כיפור מו"יאין את האשה בעפלה. וי"ל דז"א אלא לריך דקיי"ל כב"ה דיכול לגרשה אפילו הקדיחה תבשילו אבל ב"ש דס"ל דלא יגרש אלא אי"כ מלא בה פרות דבר צפינן פדי זנות כמו שסביאו התוס' הירושלמי דפריך לאו דמחזיר גרושתו דכתב רחמנא למה לי, ומעתה שפיר ניחא דהתוס' לב"ש כיון דאיכא פדים שזינתה לא חיישין שיבא עליה שהיא מצוהמת צפינו אבל הכא צפדי כיפור לחודא אינה מצוהמת צפינו וחיישין שיחפה עליה כדי שיחזירנה דאיסור לא חייש אפידי כיפור. והנה בש"ס יבמות דף כ"ד פ"ב פליגי רב ורבי אי עפקין צפדי כיפור ורב ס"ל דצפינן פדי זנות דוקא. לכן י"ל דר"ל ס"ל כרב דאין מו"יאין את האשה צפדי כיפור עש"ה לא אחר הטעם עשום שמא יחפה דמנ"כ אס לא ייהי' עידי זנות רק עידי כיפור הא רשאי להחזירה ואס יבואו עידי זנות אין חשש שיחזירנה דהא מצוהמת היא צפינו. אבל באמת לריך לשיטת השאלות דמו"יאין צפדי כיפור לחודא שפיר כותבין זמן בנג כדי שלא יחפה עליה ויחזירנה ודו"ק:

א"ך

אכתי קשה הא לקמן דף פ"א במתניתין דהעגרה את אשתו ולנה עמה בפונדקי איתא בר"א בנתגרשה מן הגשוואין מפני שלבו גם בה אבל נתגרשה מן האירוסין אי"ל נט שני מפני שאין לבו גם בה. ובניטין דף כ"ו פ"ב פריך שש"ס קא פסיק ומני ל"ש מן האירוסין ל"ש מן הגשוואין הניחא למ"ד שמא יחפה על בת אחותו אלא למ"ד משום פירי ארוסות מי אית לה פירי. ומעתה לפי תירושט ששני של התוס' קשה למה כותבין זמן בזה"ל בנג ארוסות

והנה בריש ניסין קאמר הש"ס כד"ן הוא דבקיום שטרות נמי לא ליכפי כד"ל דאמר ר"ל עדים החתומים על השטר כמי שנחקר' עדותו כב"ד ורבונו הוא דאזריך קיום כו' וזריך באמת להבין דמה ענין הך דר"ל לזה דר"ל לא אמר רק דאינן יכולים העדים להיות חוזרים ומגידים דכיון שחתמו על השטר חשוב כאילו העידו כב"ד וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד עיין ש"ס דכחובות דף י"ח והכא על זה גופא אנו דנין אם חתמו או שהוא מזויף וא"ת דמה"ת לא חיישינן לזיופא הנה זה מלך הסבירא אבל לא שייך להך דר"ל . והנראה דכוונת הש"ס הוא כך דבאמת זהו מלך הסבירא דמדינא לא חיישינן לזיופא דלא חניף אינש לזייף ורק דאי לאו הך דר"ל לא מהני זה דלא עדיף מעדים מפי עדים דל"מ דהאומדנא לא חשיב יותר מעדים ואי לא הוי משעת החתימה כאילו נחקרה עדותו כב"ד הו"ל כאילו עתה יש אומדנא דהעדים אמרו כך דלא עדיף מעד מפי עד ורק דכיון דאמר ר"ל דהו"ל כאילו נחקרה עדותו כב"ד שפיר האומדנא מעידה שכבר נבנו שני עדים אלו כב"ד ומהני כאילו שני עדים מעידים כן דלא חשיב עד מפי עד וכתבואר :

ומעתה יתבאר דברי הירושלמי כתיבן חומר דבעי להוכיח דבעדות אשה מהני האומדנא דלא חניף אינש לזייף ולא אמרי' דכיון דהכא לא שייך לומר דהוי כמי שנחקרה עדותו כב"ד דאין זה שטר מדעת מתחייב רק מדעת העדים דמה"ט קרי ל"י הירושלמי מפי כתבם דשטר גמור לא חשיב מפי כתבם לדעת כמעט כל הקדמונים ז"ל וא"כ נהי דבעדות אשה הקילו במפי כתבם מ"מ כיון שאינו מקוים לא מהני האומדנא דלא חניף לזייף וכ"ל וע"ז הביא הך דהקילו גם בעד מפי עד וכיון דעד מפי עד מהני בזה ממילא מהני האומדנא המתעדה שהעדים אמרו כן דרק בעדות ממון לא הי' מופיל אי לא הי' אומרים דהחתימה בהשטר הוי כנחקרה עדותו כב"ד דהאומדנא לא חשיב יותר מעדים דלא מהני דהו"ל עד מפי עד תשאי' בעדות אשה דגם בעד מפי עד הקילו וכ"ל ודו"ק :

והנה לכאורה פלה על לבי דיש לחלק בין היכי שיש שני עדים על הכתב ובין היכי דליכא רק ע"א ומשום דעיקר הטעם דעד א' מהימן הוא משום דהוי מלחא דעבירא לנלווי ואפ"ן דבש"ס אימא ג"כ הטעם דדייקא מ"מ כבר כתבתי בחידושי ד"ל דעיקר סברת דדייקא היא לחזק הטעם דהוי מלחא דעבירא לנלווי דהי' מקום לומר דלא חשיב עבירא לנלווי כ"כ דאולי סבר דגם אי חי הוא לא יודע הדבר ולא יתגלה ששקר אמר ורק דכיון דאשה דייקא ירא יותר שאחר הדיוק יתוודע הדבר ואיבעית הש"ס בע"א ביבמה היא אי צפינן לחשוב מלחא דעבירא לנלווי דוקא סברת דייקא רבה או דדי דייקא זוטא עיי' בתוס' שם והבאחי ראי' מהא דקיי"ל בעד אומר מת ועד אומר לא מת דאם בא זה שאמר לא מת אחר שהתירוה אין בדבריו כלום ואי ימא דהך דדייקא ומינסבא הוא טעם בפ"ע אי' ההיתר ע"י העד הוא נגמר פס נשואיה לאחר למה אי' כשבא העד המכחיש אחר שנתקבל עדות הממיר מותרת להנשא הרי עדיין לא נגמר ההיתר וע"כ דסברת דייקא הוא לחזק שיחשב עבירא לנלווי ביותר ונגמר אי' ההיתר תיקף פס עדותו וכמונן . ונ"ל לפ"ז דגם בעד מפי עד חשוב מלרע"ג ודלא כמ"ש קלח האחרונים ז"ל וטעם הדבר נ"ל דלא יוכל אישתמיט ונומר שהמגיד הראשון כחז לו שהכל יאמרו שזה שאמר מת בודאי הוי אמר אמת דהוי מלחא דעבירא לנלווי דלא משקר אינש ובודאי שזה אמר שקר שסמך שיוכל להשמש כ"ל . ועיי' בתשו' הרשב"א ז"ל שכתב בע"א ביבמה שגם עד מפי עד מהני אף דבזה בודאי צפיק לטעמא דמלרע"ג וכמבואר בש"ס

שם ומעתה דבע"א ככתב לא שייך מדע"ג שיוכל להשמש ולומר שאין זה כתב ידו והירושלמי מיידי בשני עדים אבל בע"א לריך קיום דוקא שזה חת"י דהי' עבירא לנלווי וכ"ל . ולפ"ז כב"ד אין להחיר בלי קיום כיון דחת"י השלשה אנ"ח ניכר שהוא כתוב מאחד דרומין כל החתימות ואם כי לדעתו אין להחמיר ולומר דכיון דחזינן שיש כאן זיוף לכ"ע יש לחוש שהכל מזויף דיש לומר והדעת נותן שגם חת"י דאנ"ח לא נעשה לזיוף ורק שאינש יכולין לכתוב ואמרו לאחד שיכתוב אגרת ויחמוס שמוס שהמה המלוים לכתוב זאת ורק שלא ביאר הכותב זה להדיא כדרך כותבי אגרות בשם אחרים והפד שלא הי' לכוונת זיוף שכתב כל החתימות והכתב בלי שום שינוי בין אחד לחבירו שהכל רואין שאין זה חת"י השלשה בעלמא אבל מ"מ להיפך אין לדון חתימתם לשלשה עדים ולא נשאר רק חת"י דאופר ובעי קיום דוקא וכ"ל כן עלה על לבי בראשית ההשקפה . אולם אחר ההתבוננות ראיתי דז"א דעכ"ל לפי הנ"ל דאי לא הוי מדע"ג אין החשש בע"א דשמא משקר לקלקלה דא"כ למה אנו לריבין לבשרת דייקא דמת"י למאי ניחוש דאם יתבנה חת"י שבעלה חי הוא יתברר ששקר העיד העד ואין אדם משקר בדבר שימתלה אחי' ואם תאמר דסובר שבעלה ירחיק נרוד ולא ימתלה שקרותו א"כ לא הועיל כלום בקלקולו ומה לו לשקר ורק דעיקר מה שאנו חוששין בע"א פ"כ הוא רק דשמא לא דקדק יפה ואומר בדדמי ועיין בפוסקים בשם הגאונים ז"ל שכתבו דגם בממון הא דלא מהני עד אחד אינו משום דחיישינן שזה שכרו להעיד שקר ורק דחיישינן לבדדמי ובמלחא דעבירי לנלווי לא חיישינן לזה דודאי דקדק יפה ומעתה לא שייך לומר דלא חשוב מדע"ג בעד אחד חתום בכתב רק כשא"י מי זה העד החתום דזה שפיר י"ל דלי' עב"ג דקשה לחקור ולידע מי זה הוא העד החתום דהרבה יוסף בן שמעון איכא בעלמא אבל בירוב מי הוא החתום וכ"ד חתימת הרב דשם שפיר חשוב על"ג דכיון דזה ל"ח שכוונתו לקלקלה ורק לבדדמי חיישינן בע"א א"כ אין חשש ששינה ככוונה קלח חת"י שיוכל אחי' לומר שאין זה חתימתו וא"כ הרי על"ג כיון שיחברר אחי' שזה חת"י אחד שלא שינה וכ"ל ודו"ק :

ובגור הדבר שכתבתי דהך דדייקא הוא רק לחזק שפ"ז חשוב יותר מדע"ג דבלי הך דדייקא אין העד ירא כ"כ שיפוסם בדבריו שסובר דגם אם חי הוא לא יתברר בודאי וכ"ל . אחר הישוב ראיתי דיש לנמנס עובא דאם כה נאמר יקשה דאיך הימנוהו לעכ"ס מפל"ת דאחר דכבר בררנו דעיקר החשש בעד אחד משום ד"ל דאומר בדדמי ורק דבמדע"ג רמי אנפשי' דקדק הרבה א"כ גם במפל"ת נהי דנימא דגם במספר מעשה לתומו ל"ח לבדדמי במדע"ג מ"מ הרי לפי הנ"ל אנו אומרים דלא נסתלק החשש בדדמי רק כשהוא יותר עמיד להגלות ודאי ע"י דיוק דידה וא"כ במפל"ת בעכו"ס דעיקר ההיתר משום דלא ידע שיש תופלת בדבריו להיתר אשה פשיטא א"כ דלי' לומר שירא שימתלה ביותר ע"י הדיוק דידה חזר איפוא החשש בדדמי למקומה וכמונן א"ו דהך דדייקא ומינסבא הוא טעם לעלמו שמתמת הוכחה זו סמכין ביותר [ונ"ל דלכך בעד אומר לא מת אחר שהתירוה ע"י העד לא מהני דכיון דא"ל עוד לעדות חשוב כנגמר ההיתר] אך מ"מ אין ראי' ולא מלינו בשום מקום דיועיל הך דדייקא לבד אף היכי דליה מדע"ג כלל דיי"ל דמתמת שני הטעמים בלירוף יחד קאחי' והיכא דלא הוי מדע"ג וכגון שבא מכתב ממרחקים שמת זה וחתום בו עד שאינו יודע לנו דליה על"ג וכ"ל לא מהני דלא סמכין על סברת דייקא לבד . ועפ"ז אמינא ליישב דברי הכ"מ ז"ל שכתב דלכך השמיטו הרי"ף והרמב"ן ז"ל אבע"י אי חתומה הבאה

הבאה לאחר מיק הוא גיכ בכלל ה' נשים שאין נאמנות
 לומר שמת בעלה דגס ה' נשים אלו אינו רק השטח דרבנן
 וספיקו להקל. וכל העובר משתומם דהרי בהדיא תנן בהבן
 נשים שהעירו שמת בעלה לאם בעלה כסן אוכלת בתרומה
 הרי דמחזיקין להו לודאי משקרות ולא רק השטח בעלמא
 מדרבנן. ולפי הגי' ניחא דהנה עכ"ל דדברי הכ"ע ז"ל
 אמורים רק אי נימא דפי'א במיתה נאמן ע"מ דלסבורים
 שטח רק מדרבנן א"כ בהבן נשים הוי' א"א ע"מ דאחרי
 שלא האמינו אותן חז"ל חזר ל"מ שאין ע"א נאמן כלל
 דסם אמרו וכו' והנה הא דמסימן בזה ע"א הוא משום
 דהו' מדע"ל'נ וגם יש לירוק סברת דייקא וכ"כ הריסב"א ז"ל
 גם להסבורים שהוא נאמן ע"מ והיינו לפי הגי' כל אחד
 הוא בפ"ע ולא דרך דדייקא בא רק לחזק שיהי' על"ג
 יותר וכ"ל. ומעשה נכונים דברי הכ"ע ז"ל דכיון דחמותה
 הבאה לאחר תנן הוי' ספיקא אי היא בכלל הבן נשים
 להחמירו חז"ל שלא להאמינם הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא
 ומותרת להשטח על פיה ומ"ע בהבן נשים שפיר אוכלת
 בתרומה דאחר שהחמירו חז"ל ואמרו להשטח לא שייך
 עוד דייקא ושוב אין כאן פרות מה"מ וכמוכ"ן דו"ק כי קצתה:
ובגוף מחלוקת הפוסקים אי בעיך שיהי' חת"י מקוים
 דוקא הנה מלך זה שכתבו דמ"מ לא בעי
 קיום דלא חזיקו אינם לזויפי ורבנן הוא דאלריך ובעדות
 אשה שקילו בחמת נראה בזה כדעת המחמירים דמהא
 דמ"מ לא בעי לקיים שקרות אין ראי' רק דלא חזיקו
 המלוה לזייף שהוא המוליא השטר אבל סיכא שלא יודע
 מי הוא אשר זייף וכך שבא אגרת שמת פלוני דאם
 הוא מזויף לא חדע מי הוא אשר עשה זאת ל"ש זה
 שאין אנו דנין על איש פרטי וז"כ אל"ל בסברא:

אולם מלך אחר יש לרן להורות להקל בלי קיום וכבר
 ספיר בזה הגאון הח"ע ז"ל בסי' י"ז בתשובת
 שאלה דהרי בש"ס שיל"ט יבמות אמרינן דנשיאין על פי
 ב"ק ופריך דניחוש שמת לרה היא ומייתי הא דתנא דבי
 ר"י בשעת הסכנה כו' אע"פ שאין מכירים ולי"מ א"כ
 גם באינו מקוים למאי ניחוש ואנכי בארתי יותר דבש"ס
 שם מייתי תרי עובדא באחד שפמד בראש הסר ואמר
 פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולא תלאו
 שם אדם ובאמת אני פלוני כו' נשכני נחש והרי
 אני מת והלכו ולא סכירוהו והנה הבן דנשכני נחש
 כו' דמי לגמרי לבן דר"י בגט במקום סכנה דאם לא
 עכשו אינתי דמסתמא ל"ס שם אדם בשעת שמת אולם
 מעשה הראשונה באחד שפמד על ראש הסר ל"ד לגמרי
 לבן דתדר"י דיוכל להיות שיבורר יותר ואפי"ה ל"ה לרה
 עפ"י דאולי לא יהי' פדות אחר ותשאר פגונה הרי דאין
 ממתיק כלל וס"מ א"כ לפינן קיום ולדעת המחמירים ז"ל
 דקיום הוא דבר נקל למצוא יותר מעדים אחרים שמת
 ולריך לברר ולפ"ז כשסתמך בא ממקום רחוק הרבה שאין
 פדים מצויים כלל לקיימו גם המחמירין יודו דאין הקיום
 מעכב וכ"ל מהך דיבמות שם ולדעת המקילין י"ל דכיון
 דהך דעמד בראש הסר כו' ל"ד לגמרי לבן דתדר"י יותר
 י"ל דכוונת הש"ס דכיון דבגט כותבין בשעת הסכנה אפי"פ
 שאין מכירין ולי"ה במושלך בבור ואמר כתבו גם לאשתי
 לרה בעד מיתה שקילו בכל גוונא משום סברת דייקא
 מה דלא שייך בנידושין ואין לריך לברר כלל ועכ"פ בבט"ג
 שאפשר לקיימו אף פ"י סורה אין לנו ראי' ברורה עסק
 דיבמות לא לכאן ולא לכאן וקסם לסכריע בין סעורים
 הנדולים רבותינו הסדמונים ז"ל. ומעשה בניד שאין הקיום
 קשם כ"כ אף שטח בריחוק מקום אחרי שטח חת"י רב
 דפקיע שמי' ויכול להחמיקים מצ"ד ל"ד לריך לקיימו עכ"פ
 לדעת המחמירים ומי ירום ראש להקל במקום דאפשר
 נגד הני רבותא ז"ל :

ולבאורה פלס על לבי לומר דבז"ל דאיכא חדרגת"ה
 ז"ל שלא לישא ב' נשים ליכא חשש דלרה כלל
 וכמוכ"ן אולם אחר היישוב ראיתי דז"א דבאמת לאו דוקא
 לרה דה"מ דיש חשש דשמת משאר הנשים שאין נאמנות
 היא באה. והש"ס לא נקם לרה רק משום דלא נוכל לאוקמי
 בידענו שאין לאשה זו נשים כאלו ולכן פריך דילמא לרה
 הואי דזה א"א לידע דיוכל להיות שגשא אשה עוד במק"א
 חס כוונת רש"י ז"ל בפירושו שם שכתב דלמא לרה הואי
 שגשא אשה במקום אחר פיי"ש ודו"ק :

והנה הגאון בעל שער אפרים ז"ל נסתפק בהני נשים
 שאין נאמנות לומר מת בעלה אי נאמנות
 במסל"ת והביא ראי' דאין נאמנות ממ"ש הריב"ש ז"ל
 להוכיח דמסל"ת לא בעיך קישור דברים מהא דקאמר
 הש"ס דיבמות שם דניחוש שמת לרה הואי ולא פריך דשמת
 פכו"ס הוא ש"ע דנכרי במסל"ת מהני אף בלי קישור
 דברים וא"כ דגם בהבן נשים מהני מסל"ת א"כ מה פריך
 דרילמא לרה הואי. אמנם אנכי אמרתי דאין מכאן ראי'.
 והמבואר. דהנה כבר הקשו על הריב"ש ז"ל דמה יפסדהך
 דהי' מושלך בבור ואמר כתבו ותמו גט לאשתי בש"ס
 דניסין דף ש"ו דפריך סתם בש"ס גי' דילמא לרה הואי
 ולא פריך דלמא פכו"ס הוא דסתם לא מהני מסל"ת .
 אמנם באמת דברי הריב"ש ז"ל נכונים דפיקר טעם
 החילוק אי בעיך קישור דברים או לא הוא דאי לא בעי
 קישור דברים לא מיישין כלל בפכו"ס שאמר כן לקלקלה
 ורק כשבא להפיד מיישין דמסל"ת בא להפיד לסוכת
 ישראלית אבל כל שלא בא להפיד ואומר רק דרך הסברה
 מסל"ת ל"ח כלל שאומר לקלקלה. אולם אי נימא דבעיך
 דוקא קישור דברים הוא להיפך דבסתמא מיישין שבא
 לקלקלה ורק כשאומר דרך סיפור פס קישור דברים דיש
 הוכחה ואומדנא שאינו פכו"ס כלל דהרי סיפר גיכ דברים
 אחרים שא"ל לפדות האשה מהני בעדות מיתה ועיין
 בש"ס דיבמות דף ל"ח בהך דגר שגשא אשת אחיו מאמו
 ואמר על ספסל זה ישב ר"ע ואמר שני דברים בגר נושא
 אשת אחיו מאמו ואמר על פסוק ויסי דבר ה' וגו' ופריך
 דהא מורה ובא בשעת מעשה ואין שומעין לו וקאמר שאני
 הכא דקאמר מעשה אחריוא בהד"י הרי דכל שאומר עוד
 דברים יש הוכחה שהכל אומר אמת בלי שום פני' חסו א"כ
 הוכחה הריב"ש ז"ל דבפכו"ס ליכא למיחש דבעי לקלקלה
 וא"כ גם היכי דל"ע מסל"ת דוקא שיש לפנינו פכו"ס שאומר
 מסל"ת דל"ע היכי דבעיך פדות נמורה אבל מ"ע ל"ס
 היכא שלפנינו נשמע כאלו הכפל אומר כן דשמת אין זה
 הכפל ורק שפכו"ס בא לקלקלה ואמר כתבו ותמו גט
 לאשתי פלונית דליכא למיחש לקלקולי בפכו"ס וכיון שכן
 בעדות מיתה דסקילו להאמין מסל"ת ל"כ קישור דברים
 וכ"ל. ומעשה בהבן נשים דמיישין שבאין לקלקלה אף
 אי נימא דנאמנות במסל"ת מ"ע פשיטא דז"א רק עס
 קישור דברים דיש הוכחה ואומדנא שאמת יסגם סכס וכ"ל
 וא"כ שפיר פריך דלמא לרה הואי :

שוב מלאחי להאחרונים ז"ל שהרגישו קצת בזה אמנם
 לא בארו הדברים כמ"ש ורק שכתבו סתם דמ"ע
 אין ראי' דל"ע בנשים אלו מסל"ת פס קישור דברים
 ולפ"מ בלי קישור דברים בלא זה אין להסתפק כלל דכיון
 דמיישין שבאים לקלקלה פ"ד שאמרי' תמות נפשי היא
 דקאמרה פשיטא דאין נאמנות בלי קישור דברים וכ"ל
 ועיין בש"ס דיבמות דף קי"ז שמי יבמות זו אומרת מת
 בפלי וזו אומרת מת בפלי זו אסורה משום בעלה של זו
 כו' והתם לגבי סברתה פשיטא דהוי' מסל"ת שלא באתה
 להפיד רק על מיתה בעלה לגבי היתר פגמה ורק פיקר
 מה שיש לרן היכי שיש הוכחה ואומדנא וכנון מסל"ת
 פס קישור דברים ול"ס אין ראי' לסתור וכ"ל. והנה אס
 כס

לא יחלף הפאם שלו רק לדומה לו וגם השואל לא יחלף פאם רק ממי שדומה לו בזואר שיוכל לומר כי זה הוא בעל הפאם שנראים בו תוארים הללו וכיון שזה נעשה בכיוון אין לומר שחשיב שאלה דיחיד אחרי שאין הענין בא במקרה והזדמנות ורק בכונת שואל ומשאל עכ"ל ואך אז דכתיב כן מצד הסבירא בעלמא דאשר נכונה וברורה היא לכל משכיל על דבר להבינו לאשורו אולם פתה עלה על לבי לחזק סברתי זאת. דהנה באמת נתקשו האחרונים ז"ל בדברי הח"ל ז"ל דהרי עיקר החילוק בין נפילה דרביס לנפילה דיחיד הוא רק סברת אב"י ורבה פליג עלי' וס"ל דאין לחלק וכמבואר למעין בש"ס דב"ב דף קע"ב ע"י"ש אולם אנכי אמרתי בישוב דברי הח"ל ז"ל דרעתו ז"ל דגם רבה מודה לאב"י דיש לחלק בין נפילה דרביס לנפילה דיחיד שהדפח באמת נועה דיש חילוק גדול ביניהם ורק דרבה ס"ל דהך דשני יוסף בן שמעון שהוליא אחד שט"ח על אחר אי היינו מוששין לנפילה הו"ל לחוש גם כזה דל"ח בכה"ג נפילה דיחיד דעיקר הא דחשיב חששא רחוקה היא משום שזדמן שיוסף בן שמעון אב"ד השט"ח ובין כל המון האנשים נזדמן שיוסף בן שמעון השני הי' המולא וזה לא שייך בשט"ח שאינו ראוי לשום אדם לנכות בו ורק לזה ששמו יוסף בן שמעון וא"כ גם כשאמר מלאו חקר ודרש למלא איש ששמו כשם המלוה שכתב בהשטר למכרו לו ולעלמו אינו שזה תלומה וליח לנפילה דיחיד רק כשבא במקרה גמור בלי שום תערובת כוונה וא"ש דברי הח"ל ז"ל והך דניד בפאם להך דשט"ח דמי' וכנ"ל שנעשה בכונת שואל ומשאל שאינו ראוי לאחר שאין לו תוארים כאלו הנרשמים בהפאם וכאשר כתבתי :

כה נאמר הי' מקום לרון להחיר בניד בלי קיום אחרי שיש בהאגרת הרבה דברים שאינם שייכים לעדות המיתה והו"ל קישור דברים דגם הני נשים מהמני ואף שבתחלה נאמר שמת מחנו ואח"כ באו שאר הדברים מ"מ חשוב קישור דברים וכמו שהוכחתי בחי' מהך דיצמות דף ע"ז שהבאתי דהמעשה אחרינא אמר אח"כ ע"י"ש אמנם לרינא קשה להתיר כאן בלי קיום מעטס זה דמלבד שסתרתי הראי' דאין נאמנות במסל"ת וכנ"ל דמי' י"ל דנאמנות במסל"ת עס קישור דברים ובכ"ז פשיטא דאין להאמינם מ"מ כ"כ אין לנו ראי' להיפך הנה יש לרון אי יש לחשבו מסל"ת כיון שמכר עס אשתו ועיין כ"ז בפוסקים ז"ל :

בדא סלקין לרריך שיתקיים חת"י הרב דסימפארפאל וכאשר יתקיים הנני משכים בהתידא דאיתתא וישבו איזה ב"ד של שלשה ויתירוה כדן נשאת עפ"י עד אחד והללפער כתבתי :

ומ"ש כ"ת באגרתו האחרון לרף מה שבא מהמא- גיסטראט ואמר להאשה שבעלה מת אין דעתי נוחה בזה דכיון שנאמר להניד להאשה אינו עוד מסל"ת ואף דהוי ערכאות אין לסמוך ע"ז בלי מסל"ת וראי' מש"ס דגיטין דף כ"ח דקאמר אהך דשמעי מקומנעריסין של עכו"ס הא קי"ל דכל מסל"ת הימנוני מהימני ע"י"ש ואם כי יש לרבר עוד בזה הנה אחרי שבנקל להשיג קיום על חת"י הרב דסימפארפאל מ"ד דפיירות הגדולות הסמוכות כגון עק' אדעסא וכדומה ויותר מזה אין אנו לריכין וכאשר בררתי בעזה"י ואין לנו לחפש ולילך דרך צר במשעול הכרמים ושלוס על ישראל ועל רבנן וה' הטוב ילינו משגיאות ויראנו בתורתו נפלאות. כ"ד כו"ח למען תקנת עגונות :

עתה נבוא לרון ע"ד שהעד המעיד על המיתה לא

הזכיר שהביא בידו פאטאגראפיס של הנפטר והאשה העגונה יש לה ג"כ פאטאגראפיס מבעלה ושני הפאטאגראפיין המה שייס למראה עינינו ודומין ממס . ויען היא מלתא חדתא ולא נמלא מזה דבר בהקדמונים ואף לא בהאחרונים ז"ל אמרתי להתבונן מעלמי ולרמות מלתא למלתא. ואשר אחזה בזה דזה דמי לפנין דימיי החתימות שהוא אחד א) מדרכי קיום השטר שכתב ידי העדים יולא משטרות אחרות שידוע לנו בבירור שזה חת"י והב"ד עורכין זה הכתב להכתב שבשטרות האחרות וניד להא דמי' וכמוכין . אולם לפ"ז יש לרון בכ"ד עפמ"ש הטור בח"מ סימן ס"ט בשס ר' שרירא באון ז"ל שאין מקיימין חת"י הלוח ע"י דימיי כיון דקיום שטרות דרבנן היכי דאיתמר איתמר כו' ועיין בב"ח ז"ל שביאר דברי הגאון ז"ל דדוקא בכתי' עדים הקילו דקיום שטרות הוא מדרבנן משא"כ בקיום כתי' הלוח דברי קיום מה"ה ותמה על בעה"מ והטור ז"ל שהשיגו על הגאון ז"ל בלי ראייה ולא ירדו

סימן ג

תשובה לחכם אחד והשאלה יובן מתוך התשובה.

ע"ד שרעה כ"ת לרון דכיון דנמלא פאם אלל הנפטר יש להתיר אשתו דאין לחוש לשאלה דכיון שבהפאם נרשם תוארו הו"ל שאלה דיחיד דהעלה הח"ל ז"ל דל"ח ומדמי לה לנפילה דל"ח לנפילה דיחיד. הנה זה כמה דנתי לפני ידידי גד"ז הגאון המפורסם מו"ה יוסף שאול ז"ל אבד"ק לבוב שרעה ג"כ לרון ולומר דפאם חשיב שאלה דיחיד וכמ"ש כ"ת דלרעתי ז"א דל"ח שאלה דיחיד רק היכי שהדבר אשר אנו דינין עליו הוא דבר שראוי הוא להשאל לכל אדם ולכך יש לרון שזה חששא רחוקה מאד שיקרה כה שהשאל לאיש פרטי כזה שמו יוסף בן שמעון או לאיש שיש לו סימן כמוהו משא"כ בפאם שאינו ראוי רק לאיש שדומה לבעל הפאם בדמותו ותוארו והמשאל

מלחמות אריה

א) ולפענ"ד נראה דיש להביא כדמות ראייה מהא דאמרינן בב"ק דף ל"ו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר ופירש רש"י ז"ל דזקן וזקנה היינו אברהם ושרה ובחור ובתולה היינו יצחק ורבקה וכתבו בתוס' ונראה לא שהי' בו לורת זקן וזקנה מכאן ובחור ובתולה מכאן דאסור לעשות לורת אדם. אלא כך הי' כתוב מצד אחד זקן וזקנה ומצד אחר בחור ובתולה . וכן נבי דוד ושלמה וירושלים פיר הקדש שכך הי' כתוב במטבע עכ"ל ועיין בתוס' ע"ז דף כ"ב ובתוס' בכורות דף נ' ע"א . ולכאורה יש להקשות הא הרמב"ם והרבה מהפוסקים ס"ל דלורת אדם לא אסור רק בצולע אבל בשוקף מותר. וכן פסקין להלכה בש"ע י"ד סי' קמ"א [ועיין בישוע"י עס בתשובה של עו"ה ז"ל שמסתפק בדעת החוט' אם סוברים כשיטת הרמב"ם או כרמב"ן דבפשייה אין חילוק בין צולע לשוקף דבכל גווי אסור] א"כ מה קשיא ליה לר"ת דלמא היס שוקף . ואפילו אי נימא דר"ת ס"ל דגם שוקף אסור מ"מ הא מבואר סהם בש"ע דח"י לורה כדרך שמושין בזה"ז הרבה לורות מותר כיון דלא הוי לורה שלימה וא"כ דלמא לא היס לורה שלימה ונראה דר"י דאי נימא דר"י לורות ממש מסתמא הי' לורה שלימה וגם בולט כמו שהי' פרופים ממש כדי שיכירו על המטבע שקלסתר פניו של יצחק דומה לקלסתר פניו של אברהם כמו דאמרינן בב"מ דף פ"ו שנעשה הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם וידעו כולם כי אברהם סוליד את יצחק ולהכי מסתמא לא שינה מאומה כדי שיכירו היעב דהעפס שאסור רק בולט ולא שוקף וגם לא ח"י פניו סוף

האלו כן עלם לכאורה על לבי וכן נראה שהבין כמו כן המ"ז ז"ל שכתב על דברי ר"ש גאון ז"ל הגיל שמתשו' הרמב"ן ז"ל הובא ביו"ד סי' רכ"ח משמע שגם לפני דאורייתא מהני הכרה בכה"ג שהיינו שבגשבע שלא לעשות דבר פלוני בלתי רשות איש פלוני כתב הרמב"ן ז"ל דגם אם נתן לו רשות בכת"י והוא תכיר שזו חתימתו מהני . ולכאורה מה ראוי הרי התם לא יעירי שמכיר פי' דיתוי אלא ודאי שדעת המ"ז ז"ל דאין לחלק בין דיתוי לחתימות אחרות למכיר חתי' לדעת הגאון דגם זה רק דיתוי הוא שלא ראה וידע חתימה זו ורק שמדמה להליו ששאר מחתי' בלבו ודא ודא אי"כ אחת היא וכנ"ל :

אירם אחרי אשר התבוננתי ראיתי דא"א לומר כן דאם כה נאמר ל"מ לדעת הגאון ז"ל לפני קיום חתי' הלוה רק כשיבואו עדים ויעידו שראו שחטם שטר זה דיתוי וכמו כן הכרה שמעידין שמכירין חתי' לא מהני לפ"ז לדעתו ז"ל וכנ"ל וזה דבר זר מאד ולא אישחמיט לשוטאחד מהפוסקים ז"ל שיטעינו חידוש גדול כזה . ועוד יקשה לפ"ז דהרי כשמקיימים פי' דיתוי החתימות בעינין שיתקיים מתוך שני שטרות ואי ינא דמה שמכירים החתימות אינו נחשב טב"ע רק דנחשב בכלל דיתוי שמדמין חתי' שבשטר עם הליו שנקבע בלבם מחתי' וכנ"ל גם בפרות ההכרה הו"ל לומר דל"מ רק כשראו שני פעמים חתי' כמו בדיתוי החתימות והיינו צריכים לשאול ולדרוש את המכירים חתי' אם ראו שני פעמים חתי' זה לא פלה על לב אדם מעולם :

ואשר ע"כ אמינא לבאר טעמו של הגאון ז"ל באופן אחר . והתבונן . דהנה כל עיקר ענין טב"ע הוא בא מהשינויים והבדלים דקים והרבים שמיחדים בזה הדבר לורת אדם הלזה וכדומה אשר בהם נבדל הוא מזולתו והנה כל הבדל ושינוי בפי"ע הוא עפ"י רוב רק כשימנן גרוע ובסימנים גרועים לכ"ע אפי' מאה איגס מטלרפיס שיחשב כסימן מובהק . וגם מאה סימנים מובהקים ל"מ בד"ג שאם אמרו סהדי פליגי דהאי סימנא והאי סימנא קטל גברא לא קטלינן ליה דאף מאה סימנים לא מהני לרון דיני נפשות על פיהם . ול"ל דעדיפתא דטב"ע דמהני בד"ג מסימנים הוא דבסימנים כל סימן וסימן הוא ענין בפי"ע ולריך המכיר לחשוב ולהתבונן על כל אחד אם יש כזה בדיוק באדם הלזה משא"כ בטב"ע פי' ההבדלים הרבים ניכר הוא עיד למכיריו כי זה הוא ולא אחר והמכירים בעלמם אי' במה יובדל זה מזולתו ולא ירעו לחשוב כי אם מהשינויים בפרטים וגם יש שינויים דקים למאוד שאין הדמיון תופס לדעתם בפרקות ורק דרך כלל נתפס בהתמחבה והדמיון עד שלא יפול בחוש הראות שום ספק וזה עדיפתא דטב"ע שנתפס הכל בכלל בהתמחבה וכח המדמה ושלטא ב' פינא כ"כ עד שכלי ישוב בהסקפה ראשונה מכיד שזה הוא . ומעתה אמינא דזהו החילוק לדעת הגאון ז"ל בין הכרת חתי' לדיתוי החתימות בדיתוי לא נקבע מעולם שום ליור בלב דרך כלל ורק שמדמיו עתה כל אות או כל חלק נתנו להחתימות שבהשטרות האחרות ומזה יראו וישפטו שזה הוא ג"כ חתי' וז"א רק כליוקף סימנים משא"כ בהכרה שפי"כ נקבע ל"ב ליור חתי'

יחדו למוקף דעתו ז"ל ועיין בש"ך ז"ל שם שכתב לדעת בעה"מ והסוד ז"ל ללאו מקולי קיום הוא קיום זה ורק דסוי קיום פעליא ועיין באחרונים ז"ל שהחזיקו בדעת הב"מ ז"ל עיין בדבריהם ז"ל . ומעתה לפ"ז בנ"ד אין מקום להחזיר פי' דיתוי הפאטאגראפיין לדעת הגאון ז"ל ודעמי' דקיום זהו מקולי קיום היא ולא מהני היכי דלריך קיום מה"מ וכ"כ לא מהני דיתוי לפנין היתר אשת איש : **וראיתי** להגאון בעל קה"מ ז"ל בסי' מ"ו שילא לרון דהכרה זו שפי' דיתוי דמי לסימנים ול"מ לפנין קיום חתי' הלוה דאין יכול להוליא תמון פי' סימנים ומה"מ הפלס לפנין איסור אף במידי דאורייתא שפיר מהני הכרה כזו עיי"ש מדברי הרב ז"ל מבואר דתפס בנשלת דהכרה פי' דיתוי חשוב כסימנים מובהקים ביותר דסימנים אמלעים לא מהני באיסור תורה ג"כ . ואמינא להביא קלת סעד לזה דיתוי חשוב כסימן מובהק מדברי ר"ת ז"ל בספר הישר שכתב אהך דאין תפידין אלא עד ג' ימים וזה"ל אבל בטב"ע גמור כו' תפידין עליו אפי' לאחר זמן מרובה אבל כשמנסרו ופיו ושפתיו כו' נשחת כו' ליכא טב"ע בפרלוקף פנים פדחת וחוטם שמאבד טב"ע אלא כמו סימנים בפלמא שמעיד שדומה לפרלוקף פנים פדחת וחוטם של פלוני כמו סימן מובהק לדברי הכל דאורייתא אבל טב"ע ליכא והיינו דמה"מ אין מעידין אחר ג' ימים בכה"ג דנחלש הסימן דלא יחשב מובהק פכי"פ אבל אי איכא טב"ע כו' עכ"ל הלריך לפנינו מזה נראה דיתוי חשוב כסימן מובהק וכנ"ל ועיין באחרונים ז"ל לדעת רבי' דסימן מובהק מהני גם להוליא תמון עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו בזה ולדעתם עכ"ל לדעת הגאון ז"ל דיתוי ל"מ יותר מסימן אמלעי ולא מהני אי"כ גם לפנין איסור תורה וגם אנכי הארכתי בזה והבאתי מ"ש הקדמונים ז"ל בהך דאמר דשב ערגייתא הוי ובסדינא הוי ליירא כחובות דף פ"ה דהסימנים ל"מ להוליא תמון דמדבריהם ז"ל אלו פוכה דמ"ל דגם סימן מובהק ביותר ל"מ להוליא תמוןא ומה"מ הקלה"ח ז"ל דהתם הוי שני סימנים אמלעים דמנין הוי סימן וגם הכריכה בדבר שאין דרכו כן הוי סימן אמלעי וכבר הסכימו הפוסקים ז"ל דב' סימנים אמלעים חשוב סימן מובהק ועוד פדיק יותר דשיחברו ויזדמנו שני סימנים היא תלחא דלא שכיחא כלל אף אחד מני אלק ואכמ"ל :

והנה גוף סברתו של הגאון ז"ל דיתוי החתימות הוא מקולי קיום ול"מ בחתי' הלוה שהקיום הוא מה"מ לכאורה נראה דל"ד לטב"ע דטב"ע היינו שמכיר שזו הדבר בפלמו שהכירו ושלטה בו עינו טב"ע גמור משא"כ בדיתוי החתימות החתימה הלזו לא ראה תפולס ורק שהוא מדמה לחתי' שנודע לו שהוא חתי' פלוני ולפ"ז לאו דוקא דיתוי לחתימות אחרות אלא גם כשמעידין שמכירים שזהו חתי' פ"ופ ג"כ לא הוי קיום פעליא לדעתו ז"ל דגם בזה לא ראו חתימות אלו שבשט"ח ורק שראו חתי' של הפדים ומדמין חתי' שבשט"ח זה להחתי' שראו כבד חת"מ קיום גמור לדעת הגאון ז"ל ומה לי אם מדמין חתי' לחתי' שבשטרות אחרות שנחבר שזהו חתי' ומה לי אם מדמין להליו שבלבם שראו כבר חתי' הפדים

מלחמות אריה

משום שפיקר לורם חשוב רק בדומה תמם . ולהכי שפיר הקשה ר"ת דהא לורה שלימה בולס הוא אסור . ומעתה לפ"ז יש הוכחה דפי' לורה בולס מכירים בטוב את האיש בטב"ע פי' הוא ואיזה הוא . כמו שמכירים פי' פניו בפלמו . אבל פי' לורה שאיט בולס אינו ניכר כל כך ויש תקום לעשות . ובדאי לא עשה אברהם פי"ה לורה כזה . אך כל זה אינו רחיש לפנין פאטאגראפיא או קונטסמאסלפרייא אשר יוכל לסיות שאי אפשר לעשות על מטבע . רק לורה בולס או שוקס אבל לא כעין פאטאגראפיא או קונטסמאסלפרייא ובפרט שפיכנו רואות אשר הפאטאגראפיא או קונטסמאסלפרייא הבעשית פי' אומן עומהס ניכרים היטב בהסקפה ראשונה בלי שום מנדח ספק כלל ואפילו ילדים פכירים אוחס ואנכי לא באתי רק לנער :

שסתואריס (פערזאנס בעשערייבונג) בעפאם נמידס נשם כאלו ושאאלה לאיש שדומם אליו בכל הפרטים כמו בעפאסאגראפיה הוא בא רק במקרה והזמן בלי כוונת שואל ומשאל שפיר חשוב לשאלה דיחיד דל"ם :

האמנם חכמי בתשובה אחרת שדתי צפיקר דברי הח"ל ז"ל נרנח עפ"ש סמ"ע ז"ל דבעגונה לאו

דוקא לשאלה חיישין ורק דנס למכירה חיישין וביאור הדברים אחרתי עפ"י ע"ש הקדמונים ז"ל הובאו דבריהם בש"ע ז"ל בב"ע דהא דל"ם בכל חבירות הנמנאות למכירה הוא משום דכיון שפ"כ שלו היה מידע סימניו ל"ח למכירה דמוקמינן בחזקת מרא קמא ונסה בסך דהו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגם חקוק על ידו והוא יולא עממת ידה דאמרינן בש"ס דניסין דהגודרות אין להם חזקה פסק הרמב"ם ז"ל הובאו דבריו להלכה בש"ע חס"ע סימן קכ"ד דהרי זו ספק עגורשת וכתבו הפוסקים ז"ל ומכללם הפ"ע שם דאף אם היו באים לרן על העבד ה"י העבד בחזקתו מהטעם דהגודרות אין להם חזקה ע"ע לפנין אימור מידי שפיקא לא נפקא והיא ספק בעגורשת והיינו דחזקת מרא קמא לא הו חזקה לרן עממתה להכריע הספק אימור. וכיון שכן שפיר יש לחוש בעגונה למכירה דהחזקת ע"ק לימ לפנין אימור וכ"ל ולגבי חשש מכירה אין לחלק בין דרכים לריחיד דדוקא לפנין חשש שאלה י"ל דדמי לנפילה דאין אדם משאל רק למכוריו ושיהי' נאמן בפיניו ול"ח שהקרה כה שהאיש הנאמן ה' שמי' נ"כ יוסף בן שבעון או שהי' דומה לו בסימן או בלורתו. משא"כ במכירה שלכל אדם יהי' מי שיהי' אדם מוכר. וראי' לזה מש"ס דיבמות דף קפ"ו דמבואר דאי אין אומיות נקנות במכירה חיישין למכירה דיחיד עיי"ש"ס אולם כתבתי דע"ע אין לרמות דברי הח"ל מכל וכל דע"ע חס"ע ז"ל לחוש בעגונה נס למכירה אינו ברור עוד דדעת הג"א ז"ל בניסין שם בשם הא"ז ז"ל דבסך דהו מוחזקים בעבד שהוא שלו כו' באמת אינה עגורשת כלל וע"כ דס"ל דחזקת ע"ק עהני נס לפנין אימור וגם י"ל דלמכירה ל"ח מטעם חזקה דכאן נמצא כאן ה"י דעהני בעגונה לדעת הרשב"א ודע"ע ז"ל בסך דילחק ר"ג ביבמות שם ורק לשאלה חיישין דשאלה לא שייך כאן נמצא כאן היה וכע"ש התוס' ז"ל בנדס דף נ"ח ד"ה ולפינן דינא תנן והארכתי בזה ואכמ"ל ועכ"פ חזי זה לאנטרופי יירוק גדול להמיר :

ב) יש לומר דכיון דמחוקי המתעלה עגוש יעגש הנותן הפאם שניתן לו לאחר הוא וגם השואל והמקבל הו"ל בכלל כלים דלא מושלי אינשי דלא חיישין לשאלה או למכירה וכמבואר בש"ס ופוסקים ז"ל :

ג) אף אי נימא דע"ע ל"ד זה לכלים דלא מושלי אינשי המכרים בש"ס ע"ע אחרי דלא שכיח שיתן הפאם לאחר מיראת הפוגש וגם כשיתן האחד לא יתן רק למי שיהי' לבבו בפוח שלא יארע לו תקלה ע"יגס מכירה דמי לנפילה ושאלה דל"ח לדיחיד :

ד) יש לומר דהא דהולנרוו בדימוי החמימות שיתקיים מתוך שני שפרות וגם הא דס"ל לר"ש גאון ודע"ע ז"ל דנס ככה"נ ל"ח קיום מפליא הוא רק לפנין חשש זיוף דהמזיוף יעשה כל פלדקי להתרמות לחת"י שלא יתבדה משא"כ היכי דאלו חוששין רק לאיתרמי וכנדרן דידן. **מבר** הלן פעמי' נלפע"ד להמיר האשה הנעלבת הלו ובאופן שיפשו נס על דרך הכרה בלי דימוי האחד לחבירו וכאשר בררתי למעלה דהו אחד מיסודי ההיתר וישבו ביד של שלשה ויתירוה וכדן כל נשאת על פי ע"א. זה דעמי ויראה כ"ת להנטרף להמירא דאיתתא דא עוד עגדולי אוראה המפורשמים כאשר מוקנים נמכוק שלא להמיר עגונה רק בלירופי דרכן דלמסינא כו' [וגם שמו אשר הזכיר

חתי בכלל בלכס עד שזיכר להם תיכף שזם חתימתם מבלי שיוכלו לחשוב ולדעת בעלמם השימיים והסבדלים אשר ע"י בא הסכרה זה מטונ טב"ע דעדיפא טובא וכ"ל וסבן. ויש לי ע"פ כל הדברים והענינים אשר בררתי סרסורי דברים הרבה בסוגיא דהפדים שאמרו כו' דהא חת"י יולא עמקוס אחר אינס נאמנים וליראת האריכות בשנס לא לרפתים עוד כראוי בכור הבחינה אשים עמסוס לפעי בזה :

ואחר בירורן של הדברים האלה והחזיון הזה נבוא לרן בנדון שאלתינו. הנה אם יש שני פאסאגראפין שידעין בבירור שהנס לורת בעל האשה העגונה וע"י דימוי הפאסאגראפין שהביא הפד מהנפטר שזה להם יש לנו ספר גדול להמיר לדעתה הסור ובע"מ ז"ל דימוי הו קיום מפליא ע"מ וגם לרפת ר"ש גאון ודע"ע ז"ל לרפת הקלטה"ם ז"ל דימוי חשיב כסימן מובהק ומופיל נס לפנין אימור מורה וכ"כ בעגונה ורק לפנין להוליא עמון לא עמי מ"מ וכ"ל [וג"ל לפ"ז לפי מה שבררתי למעלה דהא דדימוי ל"ח רק כלירוף סימנים דדימוי כל חלק פדיף מסימנים גרופים דסימנים גרופים אפי' מאה לא מצרפי לסימן מובהק ופיין באחרונים ז"ל שקלסת ילאו לחלק דלא כל סימנים גרופים לא מצרפו פיין עליהם] אך אם לא נמצא רק פאסאגראפיה אחת שידעין שהוא בעל האשה העגונה נפל פיתח בבירא דנס בקיום דטרות דקיל בעימו בקיום דימוי שיתקיים משני שפרות וכ"ד להא דמיא וכ"ל פכ"ז נמצתי לאחותינו תקנה לפי מה שבררתי דע"י הכרה ל"ד לדימוי והוא מטונ טב"ע עמ"ש"ל ביאור החילוק טעמו ונימוקו וא"כ נוכל לשות פלות להרלות לאנשים לורת הפאסאגראפיה מבעל האשה עד שיהי' נקבע הליור בלכס ולאח"כ יראו להם הפאסאג-ראפיה מהנפטר וכשיכירו בהסקפה כי זהו לורת בעל העגונה חסיה לנו ספר למתוך עליו דמי להכרת חת"י דהוא מטונ טב"ע וכ"ל :

ואם אמנם לדעתי קשה לרן בשני האופנים המכרים להקל משום זה לבד אחרי דלדעת רבים סימן מובהק עהני נס להוליא עמון ולדעתם פכ"ל לרפת ר"ש גאון ודע"ע ז"ל דדימוי ל"ח סימן מובהק וכמובן וגם באופן האחרון שיינו כשיכירו אחרי שיראו לורת הפאסאג-ראפיה מהנפטר בלי דימוי אחד לחבירו רק בהכרה כי זהו לורת בעל העגונה קשה למתוך על סברת הלכ אם כי נראית ברורה ובשביל שאנו מדמין לא נעשה פעשה להקל בחומר אימור אשת איש. וגם בהנטרף יחד שיינו שיהי' שני לורות מבעל העגונה שנוכל לדמות אליהם וגם יכירו ע"י הכרה אני חוכך מבלי למתוך להקל ע"ז לבד ביחוד כפי אשר אראה מלשון השאלה לא נמצא מבעל העגונה רק לורת אחת שאין לרן עממת דימוי כלל ורק מטעם הכרה ובאופן האחרון שבררתי פכ"ז יש לנו ע"י ספר גדול להמיר בלירוף עוד לרדי היתר דאיתנייסו בנדון שלפנינו וכאשר אבאר :

א) אף אי נימא דדימוי לא עהני באימור מורה וכ"ש היכא דליכא שנים להתקיים מתוכס דל"ע נס בקיום שפרות דקיל וגם זה שמכירין אחר הראות בלי דימוי אחד לחבירו אינו מוליא מתורת דימוי ודלא כע"ל דבכס"ג עדיף שפי דהו"ל ככ"ע וכ"ל ע"ע כיון דחזין שדומה לורת בעל העגונה וע"כ הנפטר ה"י דומה לו בכל הפרטים שפיר יש למתוך על הפאם הנמצא אלנו ואין לחוש לשאלה דהו"ל שאלה דיחיד דל"ח שהשואל הפאם לאיש שדומה אליו דמיון כזה וכ"ל בשם הח"ל ז"ל דאף דל"ם לומר דחשיב שאלה דיחיד רק היכי שלא נעשה השאלה לזם בכונת שואל ומשאל ובפאם ע"כ לרין להשאל רק לאיש שדומה לו בתואר להתוארים הנרשמים בעפאם ע"ע אחרי

הזכיר העד המעיד לא מלאמי כדאי לנרף אף לסניף בעלמא דכמה יוסף איכא בשוקא ובעולם. ומה גם דאם נחוש ששאל הפאם מאחר זה דרך השואל שנקרא לעלמו בשם הכתוב בהפאם] וה' הטוב ילינו משגיאות ויעשה עמנו לסובה אות כנפשו הנכבדה וכנפש ידיו.

סימן ד

בריסק יוס ד' כ"ז תמוז תרכ"ו לפ"ק לכבוד הרב המאה"ג וכו' מ' ישראל נ"י אבד"ק ווישיניץ שלום. כ"ת עם דברי שאלתו וגם תשובת ידידו הגאון אבד"ק מעזריטש נ"י בדבר עגונה לנכון השגתי זה כשני ירחים. ולרוב טרדותי הא במילי דמתא והא במילי דשמיא כי רבים המה השואלים מאתי דבר ה' כי יקר מהם. לא יכולתי להשיב לכ"ת על אחר ואחר עד עתה ועתה באתי להשיב לכ"ת חות דעתי ומאת ה' אשאלה עזר לבל אכשל בדבר הלכה זו חומר איסור א"א וזה החלי בעזרתו ית' :

והנה

להעזיק כל לשון הגב"ע למותר הוא כי כבר נמלא נעמק בחשו' ידידנו הגאון הג"ל ככתבו וכלשונו ואך תוכן הדברים היא כי ערל א' נקרא יאזעף אחר לפני עד אחר זה זמן מסל"ת עם קישור דבריו. כי האיש אבנעליק נפגשאר סוחר תמיד עם אווזות מווישיניץ נהרג ציפר נקרא דאלניגר וואלד מאת יושבי היער הידועים שראה שתלוהו על אי"ו אחר וקברוהו תחת האילן ההוא וסיפר הרבה פרטי דברים. שהי' בשעת הריגתו. כתבואר באר היטב בהגב"ע הג"ל אשר נלאתי להעתיקו שנית ללא תועלת. וגם כאשר הולך ערל אחר מטעם המתשלה יר"ה להראות ולגלות מקום הקבר הג"ל נמלא קבורים תחת אילן אחר עלמות עם מעט עפר ע"ג כמו שסיפר הערל יאזעף במסל"ת וגם הערל השני אחר שעל אותו אילן בעלמו תלוהו לאבנעליק הג"ל זהו תוכן השאלה :

והנה

תפארת דין מסל"ת אין מקום לדבר כי יש בזה דין היתר עגונה ע"י עכו"ם מסל"ת לכל הדיעות אחרי שהי' קישור דברים וגם אחר שקברוהו ואך עיקר מה שיש לדון הוא משום שאמר שגדון בערכאות ונהרג ע"י וכאשר הפיר בזה ידידי הרב המשיב ראשונה הג"ל דאחר שגדון מהמורדים והקושרים עפ"י דיניהם אשר ברו מלכס. דין ערכאות יש להם בזה דמה לי ערכאות ממש או ערכאות מדומים ונסתרים. ואם כן אם היו הם בעלמס אומרים שהרנוהו עפ"י דינס המדומה פשיטא שאין להאמינם גם במסל"ת דערכאות מהימני דאמרינן דעבדי לאחזוקי שקריהו. אולם אחר שהאומר והמספר הג"ל אינו מהם רק עכו"ם אחר שאומר כזה ראיתי חזיתי ואספרה הדבר הזה במחלוקת שנוי. וזה"ל הטור אה"ע סי' י"ז כתב הרמב"ם ז"ל שמע מערכאות של עכו"ם הרגנו לפלוני אינס נאמנים ויראה מדבריו שאם אמרו נהרג בדין ושלח על ידס נאמנים. ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאפי' אמרו נהרג שלא על ידס אינס נאמנים ובש"ע שם סי' הג"ל סי"ד הביא מור"ם ז"ל דעת הרא"ש ז"ל בשם יש אומרים וכתב בשם מהרא"י ז"ל דכ"ז בערכאות אבל שאר עכו"ם מסל"ת שאומרים שנהרג בערכאותיהם נאמנים עיי"ש היטב. ולמען ברר הדברים לריך אני להעתיק לשון הש"ס ניסין דף כ"ח ע"ב אהא דתנן שם והיואל ליהרג נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה אחר רב יוסף לא שנו אלא בב"ד של ישראל אבל בב"ד של עכו"ם כו' מיקטל קטלי ליה א"ל אב"י כו' מיתבי כו' מעידין אנו באיש פלוני שנמגר דינו בב"ד כו' הר"ז והר"ג דילמא צורת שאני. ת"ש שמע מב"ד של ישראל איש פלוני מת איש פלוני

נהרג ישאו את אשתו מקומנטריסין של עכו"ם איש פלוני מת איש פלוני נהרג אל ישאו כו' איליתא מת ממס ונהרג ממס דכוותי' גבי עכו"ם אמאי אל ישאו כו' הא קי"ל דכל מסל"ת הימוני מהמנין לי' אלא לאו כו' יואל ליהרג וקתני בב"ד של ישראל ישאו את אשתו לעולם כו' נהרג ממס כו' ה"מ במלחא דלא שייכי בה אבל מלחא דשייכי בה עבדי לאחזוקי שיקריהו. איכא דאמרי א"ר יועף ל"ש אלא בב"ד של עכו"ם אבל בב"ד של ישראל כו' קטלי ליה כו' לימא מסייעא לי' כו' ת"ש שמע מב"ד של ישראל כו' אלא לאו יואל כו' לעולם מת ממס ונהרג ממס כו' ה"מ במלחא דלא שייכי ב"י כו' העתקתי סוגית הש"ס בקולר יען לריך הוא לדברינו להלן. והנה מדקתני בצרייתא איש פלוני נהרג הוכיחו המחמירים דגם בשלא על ידס אינס נאמנים דנהרג משמע גם ע"י אחרים ואך מדקתני שמע מקומנטריסין כו' נראה דעכו"ם אחר שאינו ערכי נאמן במסל"ת שנהרג בערכאותיהן ועיין כ"ז בפוסקים ובדברי האחרונים ז"ל שהאריכו בזה והנה הרב ב"י ז"ל כתב על דברי הטור בשם הרא"ש ז"ל הג"ל דכן נראה קל"ת מדברי רש"י ז"ל והאחרונים ז"ל ומכללן הט"ז ז"ל שם תמהו ע"ז דמאין הוליא הב"י ז"ל כן מפירש"י ז"ל ועיין ט"ז שכתב דאררבה מלשון רבינו רש"י ז"ל נראה קל"ת כי דעתו נוטה לדעת הרמב"ם ז"ל דדוקא הם עלמס אינס נאמנים יעו"ש אמנס לדעתי נראה דהוכחת הב"י ז"ל הוא דהנה רש"י ז"ל פי' בהך דקומנטריסין תמונים ליהרג וידוע דהערכאות בעלמס אינס הורגים שהם רק הב"ד שפוסקים דינו והתמונים להרוג הם אנשים אחרים. ומוכח איפכא דגם עכו"ם אחרים אינס נאמנים שנהרג בערכאות וכשיסת הטור לדעת אביו הרא"ש ז"ל ואך כתב ת"מ רק נראה קל"ת דיש לומר דגם בהתמונים ליהרג שייך חשש התפארות שהרגו בדין אחרי שהם היו עכ"פ בעלמס ההורגים אבל עכו"ם אחר שאמר שנהרג בערכאותיהם ואף ערכאות אחרים שפיר י"ל דאמנים [ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דגרסתו ה' שמע מערכאות של עכו"ם לא מהתמונים ליהרג היינו קומנטריסין ורק מהערכאות וינרץ לפ"ז לישנא דנהרג דרבותא שנהרג מהתמונים עפ"י ד"דג וכמוצן. ולכאורה אמרתי להביא רא"י לגירסת ופירש"י ז"ל תהא דקאמר בש"ס בניטין שם והא קי"ל דעכו"ם מסל"ת מהימן דמשמע דעיקר הקושיא הוא דיהיו נאמנים מטעם מסל"ת והרי בלא"ה קי"ל דערכאות נאמנים גם בלי מסל"ת דלא משקרי דמה"ט כל השטרות העולין בערכאות כשרים ומזליין ממון עלידיהם וע"כ דלא תיירי בערכאות רק בתמונים להרוג :

אמנם

אחר העיון זה אינו דערכאות אינס נאמנים רק בדבר שהם תמונים עליו וכותבין בערכאות שלהם דבזה אמרינן דחזקה דלא מרעי נפשיהו אבל לא במה שאומרים בע"פ שנעשה בדיניהם וזה ברור. [בשגס בנוף הדבר אי נאמנים ערכאות לענין עדות אשה בלא מסל"ת יש לדבר הרבה ואכ"ת הביאור]. ועפ"י הדברים החלה אמינא ליישב מה שנתקשיתי בחידושי ללישנא בתרא דרב יוסף לפי מה דקאמרינן בש"ס לסייע מתך דשמע מב"ד של ישראל כו' דתיירי ביולא ליהרג דכיון דאמרי' דהא דבקומנטריסין אל ישאו כו' אינו תפארת חסרון הנאמנות הקומנטריסין ורק תלך דלא חשיב ודאי נהרג ביולא ליהרג בערכאותיהם א"כ למה נקט בצרייתא שמע מקומנטריסין הרי אף בעד ישראל ואף בשני עדים שהעידו שיאל ליהרג בערכאותיהם דינא הכי דאל ישאו את אשתו :

אמנם

הא לא קשיא ר"ל דכיון דלפי הס"ד דצרייתא זו מסייע ללישנא שני ררב יוסף לא אמרינן כלל הך חששא דעבדי לאחזוקי שיקריהו וכדאמרי' איליתא נהרג

נהרג מעט אמאי לא ישיאו את אשתו כו' אין חילוק בין קומנטריסין לפידי ישראל אמנס הא קשיא לי לפי המסקנה דגם בנהרג מעט אינס נאמנים במילתא דשייכים בה דעבדי להתפאר לחזוקי שיקרייהו יקשה לל"ב דמיירי ברייתא בזולא ליהרג דלמס נקט שמע מקומנטריסין דיש חסרון גס מפאת נאמנותם דעבדי לחזוקי שיקרייהו הא גס בעידי ישראל חלישיאו את אשתו דיולא ליהרג בערכאות אינו בחזקת ודאי נהרג:

ולכאורה ריתתי לומר דל"ב לא ס"ל כלל הך חששא דהתפארות ואין חילוק אי"כ בין שפע מקומנטריסין לפדים כשרים מישראל אמנס יקשה לפ"ז דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שהביא להלכה דשמע מפרכאות איש פלוני נהרג אינס נאמנים דעבדי לחזוקי שיקרייהו והרי הוא בעלמא פסק בפ"ה מפ"ה תרומות כלישנא בתרא דרב יוסף עיי"ש ופ"ה הג"ל לל"ב לא ס"ל כלל הך חששא דעבדי לחזוקי שיקרייהו ואין לומר דלפי האמת והמסקנה מפרשין גס לל"ב הך דנהרג כפשטא נהרג מעט ובשמע מקומנטריסין אל ישיאו את אשתו מפאת חסרון עדות דאינס נאמנים דעבדי כו' דז"א דדוקא לליק דבזולא ליהרג בב"ד של ישראל נותנים עליו סומרי חיים כו' נוכל לפרש הכי משא"כ ללי"ב דמתניתין מיירי בב"ד של ישראל מקטל קטלי' כו' דאי"כ יקשה דלמס נקט דוקא נהרג הא גס בזולא ליהרג דינא הכי. ואין לדחוק ולומר דאיירי דנקט נהרג כפיפא דגס בנהרג אינס נאמנים נקט ברישא ג"כ נהרג. דמדריין יקשה דלמס נקט רישא כלל דזהו משנה שאינה לריכה דפשיטא דב"ד של ישראל נאמנים לומר שנהרג והו"ל למתני רק סיפא דשמע מקומנטריסין כו'. ובשלמא לליק ניחא דהיא גופא קמ"ל ברישא דדוקא נהרג מעט ישיאו את אשתו אבל בזולא ליהרג אל ישיאו דשמא חזו ל' זכותא משא"כ ללי"ב דבאמת בב"ד של ישראל גס בזולא ליהרג הוא בחזקת נהרג ודאי וזה הוא באמת דבר שראוי לעורר עליו. אמנס לפי הג"ל לפירשי' ז"ל ניחא דכיון דקומנטריסין שאינס הפרכאות ורק העמונים ליהרג אי"כ שפיר י"ל ללי"ב דהך דנהרג היינו יולא ליהרג ושמע מהקומנטריסין אל יש יאורח אשתו הוא רק משום דבערכאות לא מהני מה גילא ליהרג דמקבלי שומרא ומשום דאליה היו באמת נאמנים דכיון שאינס רק העמונים ליהרג הנה רק בנהרג מעט אינס נאמנים דיש גס אללס התפארות שהרגו בדין וכנ"ל משא"כ: בזולא ליהרג דהס עדן לא שייכי כלל בזה עילתא ודמי לעכו"ם אחר שאומר שנהרג זה בערכאותיהם דנאמן ואין חילוק בינס לפדים כשרים וכנ"ל ומוכח אי"כ לפ"ז ג"כ דבעכו"ם אחר שאומר שנהרג בערכאותיהם דנאמן דליש כלל הך חששא דהתפארות וכנ"ל ודוק:

וע"ד חידור פלה על לבי לומר ולהוסיף דרבותא אשמעינן שהך דשמע מקומנטריסין דהנה בהך דער מיתה ביצמות דף פ"ה דמסיק דמשום עגונא חקולי בה רבנן ומתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה כו' כתבו התוס' ז"ל שס דמתקנת חז"ל הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מה"ט בקום ועשה כיון שדומה הדבר הנון להאמין ובדבר שיש קלת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מה"ט ויש כח ביד חכמים לעשות כן:

אמנם רש"י ז"ל בשבת דף קמ"ה ע"ב כתב חז"ל לעדות אשה לומר לאשה מת בעלך חקולי בה רבנן משום עגונא וכל דמתקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה. וכבר תמסו ע"ז מהא דנשאת ואח"כ בא בעלה דתל"ז מזה ומזה וחיבת בקרבן ואי נימא דאפקעינהו לקידושי מיניה הרי היא פנוי' נגזרה ומותרת היתה לשני. ופלה על דעתו דביאור הדבר.

דהנה כבר נודע דעת הרבס פוסקים הא דאין עד אחד נאמן בדבר שבפרה הוא רק היכי דאיתחזיק איסורא אבל היכי דלא איתחזיק איסורא גס בדבר שבפרה פ"א נאמן מדרינא עיין כ"ז בפוסקים ואנכי בחידושי הבאתי ראייה לדבריהם מהך דקדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתי' ובא אחד ואמר אני קדשתי' דנאמן לתן גט ואינו נאמן לכנוס ואס נאמר דאין פ"א נאמן בדבר שבפרה אף היכי דלא איתחזיק איסורא אי"כ נהי דבתו לא חשיב מעיד נגד החזקה שאינו רק עבד דבריו מי קדשה וכמ"ס הר"ן ז"ל שס מ"מ הא הו"ל דבר שבפרה א"ו דהיכי שאינו נגד החזקה פ"א נאמן אפילו בדבר שבפרה וכדעת הפוסקים ז"ל הג"ל. ומעתה אמיינא דהפקעת קידושין דהכא לאו היינו שגס אס העד שקר הפיר לא יהיה כאן איסור דאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה דעיקר הטעם שתקנו חז"ל שיהי' נאמן הוא מתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה ואס יפקיפו הקידושין לגמרי לא יהיה טוב חומר שהיא פנוי' למפרע ולמאי תמוש ורק דפנין הפקעת הקידושין היתה שאס אמת כדברי העד המעיד תהי' פנוי' למפרע ומעילא העד אחר מהימן מדרינא אחרי שלפי דבריו לא היתה א"א מעיקרא ואין כאן איתחזיק איסורא ובמקום דליכא חזקה פ"א מהימן גס בדבר שבפרה ולכן כשנתברר שהעיד שקר שפיר אמרי' דתלא מזה ומזה דכיון שהעיד שקר ליכא כלל הפקעת קידושין וכנ"ל, ועפ"ז אמיינא דרשות מה שהביאו ראי' דער מיתה נאמן מה"ט מש"ס דסבועות דף ל"ב דהכל תודים בעד מיתה רחייב בסבועת העדות ואילו לפיל שס דף ל"א קאמרינן מ"ד מלך אין אבל תשחק בקוביא לא דמדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו חזינן אי"כ דבג"ר דאורייתא אזלינן לענין סבועת העדות ואי נימא דער מיתה אינו נאמן רק דערבנן למע יתחייב בסבועת העדות הא מה"ט אינו ראוי להעיד:

ובאמת שכבר הרגישו בזה רבותינו בעלי התוס' ז"ל דף ל"א שס ותיירו דבתר תרווייהו אזלינן דאי דערבנן הו"ל ראוי להעיד חייב בסבועת העדות וכי"כ להיפוך אף אי דערבנן לא הוי ראוי ומדאורייתא ראוי להעיד חייב. אמנס באמת דבריהם ז"ל אינס מובנים דכיון דאמרי' דאין לפטור עממת זה דערבנן לא הי' ראוי אי"כ איך נוכל לחייבו משום זה דערבנן הוי ראוי ומאין לנו לחלק בזה בין פטור לחיוב. ולכאורה לפמ"ש הרשב"א ז"ל ליישב דמה בכך דמדאורייתא מחזי חזי מ"מ כיון דרבנן פסלוהו אין הפסד ממון בכבישת העדות וכחב דמזה מוכח דבכל פסולי דרבנן אי תפס לא מפיקן מיניה ויש הפסד אי"כ לענין זה א"ש ד"ל שפיר דלכך בעד מיתה חייב בסבועת העדות כיון דערבנן הו"ל ראוי להעיד ובגמרא בקוביא כיון דמה"ט הו"ל ראוי להעיד שפיר ישנו בחיוב סבועת העדות דאף דרבנן פסלוהו מ"מ מופיל עדותו גס עתה לענין תפיסה. אמנס באמת כבר בארתי בחידושי דאין כוונת רבינו הרשב"א ז"ל דכיון דמהני תפיסה חשוב ראוי להעיד אף דערבנן דפשיטא דזה לא עדיף מגורס לממון. דהרי גס היכא שאין יכול זה להוליא רק בסבועת אמרי' דפטור לירדן דגורס לממון לאו כעמון דמי משום דאי"ל מי יימר דישתבע וכי"כ יכול לומר לו מי יימר דתתפוס. וראי' ברורה לזה מהך דתבואה ותעידו לי שדליק גדישי בשבת דפטורים אף דבכלב"מ מהני תפיסה. ורק דכוונתו ז"ל הואיל דבאמת רע"י מה שמופיל עדותו לענין תפיסה לא חשיב ראוי להעיד עדות ממון דאין כאן ממון ורק גורס לממון וכנ"ל ולכן כהדליק גדישי בשבת פטורים דאין כאן עדות ממון. וכבר דנשחק בקוביא חייב משום דחשיב ראוי להעיד דמדאורייתא מיחזי חזי ורק שלא יקשה דמ"מ נהי דהוי ראוי להעיד מ"מ יאמר לו מאי אפסדתיך ע"ז תיזן דיש לו הפסד לענין תפיסה דאף דזה לא חשיב רק

כל דלא אחזק איסורא ועיין עושי' יו"ד שי' י"ח פייטה ופוסקים :

והנה הגאון בעל פיי ז"ל פלפל בחכמה ע"ד זה שהקשו התוס' ז"ל בהא דמסיק לליק דרב יוסף מהך ברייתא דשמע מצ"ד של ישראל כו' משיחין את אשתו מאי לאו יולא ליהרג קתני מצ"ד של ישראל משיחין את אשתו ולא פריך מסיפא דקתני מקומנטריסין של עכו"ם אל ישיאו ולר"י מצ"ד של עכו"ם הו"ל בחזקת שנהרג ודאי וכע"פ הריב"ש ז"ל בתשובותיו ס"י שפ"ט לפרש הך דמסיפא שטבעה בים דמסכתיו דנותנים עליו גם חומרי חיים ונת כהן לישראל לא תאכל בתרומה דמיירי כשלא עמד עד שחלא נפשו דחליה מוקמינן ל"י בחזקת מת לענין תרומה דדוקא לענין איסור א"א לבד מחמירין במים שאין להם סוף משום חומר איסור א"א עיין בדבריו ז"ל וא"כ מהך דבקומנטריסין אל ישיאו את אשתו לק"מ לרב יוסף ד"ל ולחלק בין תרומה להיתר נישואין. וגם מצ"ד של עכו"ם ל"ח רק רוב וכתשאל"ס דחשבינן ל"י בחזקת מת לענין תרומה ומ"מ אסורה להנשא דהחמירו משום חומר איסור א"א עכ"פ ז"ל אמנם לפי ה"ל ז"ל דעיקר הא דמחמירין באיסור א"א הוא רק משום חזקת וחומר א"א דמשום חומר איסור א"א אמר' דמתוך מיעוטא לחזקה וא"כ בהך דשמע מקומנטריסין דעכ"ל לפ"ז דאפקיעו רבנן לקידושין אם אמת נכון הדבר שמת ושפיר נאמן עכו"ם ממל"ת דלא חשיב אחזיק איסורא וכנ"ל אין תקום להחמיר יותר לענין א"א מלגבי אכילת תרומה כיון דעכ"פ רובן למיתה למה לא ישיאו את אשתו כיון דאין כאן חזקת איסור אשת איש דהפקיעו לקידושין מיני' דמה"ט מהימנינן ל"י לעכו"ם ממל"ת וכנ"ל ודו"ק : ומעתה לפי מה דמוקמינן לה לברייתא ולישנא בתרא דר"י ביולא ליהרג דבב"ד ישראל מקטל קטלי ל"י ולא בב"ד של עכו"ם דמקבלי שוחדא שפיר הוי רבותא שמע מקומנטריסין דבעד כשר י"ל דאף בב"ד של עכו"ם רובן למיתה ורק דמחמירין מחמת חומר איסור א"א דמתוך מיעוטא לחזקה ולכך נקט שמע מקומנטריסין דע"כ מטעם הפקעת קידושין קאמרינן עלה דל"ח איתחזיק איסורא דאם האמת כדבריהם אין כאן איסור א"א מעולם דאפקיעו לקידושין וכנ"ל ומ"מ אל ישיאו את אשתו דגם רוב גמור לא הוי וגם בתרומה

רק גורם מ"מ לא יכול מו לומר מה אפסדתיך דהרי מ"מ יש כאן הפסד ושפיר חייב בשבועת העדות משום דמדאורייתא סו"ל ראוי להעיד עדות ממנו גמור. וכיון שכן דברא קושיא לרובתי' דכיון דבתר דאורייתא אזלינן דכיון דמה"מ ראוי להעיד אין לפסור מחמת דרבנן פסלוהו והו"ל מדרבנן אינו ראוי דמחמת זה דמהני עדות לענין תפיסה לא חשיב ראוי להעיד עדות ממנו וכנ"ל א"כ כמו כן להיפוך איך נוכל לחייבו בשבועת העדות היכי דרק מדרבנן חשוב ראוי וכהך דעד מיתה אי ניתא דלא מהני רק מדרבנן כיון דמה"מ לא חשיב ראוי להעיד וכנ"ל. אולם אם נאמר כנ"ל לשיטת רש"י ז"ל דבאמת אין כח ביד חכמים לתקן בכה"ג שהי' נאמן ע"א ולהתיר א"א בקום ועשה דאין כח לחכמים לעקור דבר מה"מ ורק דמטעם הפקעת קדושין קאמרינן עלה דכל דמקדש אדעתא דרבנן נקדש. והיינו כנ"ל דלא הפקיעו הקידושין לנמרי כשהעד העיד שקר דכיון דעיקר תקנת חז"ל הי' משום חומר שהחמירו על"י בסופא אם היו חכז"ל הפקיעו הקידושין לנמרי תו ליכא חומר. ורק שהפקעת הקידושין הוא באופן זה שאם האמת בפי העדים תהי' תותרת לתפרע והועילו חז"ל איפוא בזה שהי' העד נאמן שאין כאן איתחזיק איסורא ובמקום דלא איתחזיק איסורא ע"א נאמן מדינא אף בדבר שבטורה וכנ"ל בשם רוב הפוסקים ז"ל אחי שפיר דחייב העד בשבועת עדותו זאת בשבועת העדות דאחר שהפקיעו חז"ל הקידושין באופן זה הוא ראוי להעיד ועדותו מועיל מה"מ דתקנת חז"ל לא היתה רק שפ"י זה יועיל עדותו מה"מ ושפיר חשוב ראוי להעיד מה"מ אחרי שר"יכיס אנו גם אחר התקנה לעדותו שתועיל מדאורייתא והבן זה א) : והנה אף לדעת הרמב"ם ז"ל ודעמ' דעד מיתה נאמן מה"מ מ"מ ז"ל רק בעד ישראל שר אכל בעכו"ם ממל"ת ע"כ ר"יכיס אנו לבוא לתקנת חז"ל שתקנו משום עבונא להחמירו ממל"ת שכיון שאינו מתכוין להעיד תלינן דבדאי קושטא קאמר. ולדעת רש"י ז"ל דאין כח ביד חכמים לעקור ד"ת בכה"ג עכ"ל דמשום הפקעת קידושין קאמרינן עלה וכמ"ש בבב"א דהדבר דלא הפקיעו הקידושין לנמרי ורק אם האמת הוא שמת. וכ"מ בזה שלא יחשב איתחזיק איסורא וכנ"ל עזה מוכח כדעת הסבורים דגם בשאר איסורי תורה עכו"ם ממל"ת נאמן

מלחמות אריה

א) בספרי תלפזא ארי' ס"י כ"ו כתבתי בישוב קושית התוס' דבר נחמד וכעת הנני ליישב עפ"י מה שהעירותי שם דרב פפא ורב אחא ב"י פליגי אליבא דר' מאיר דהא רישא דמתניתין ר' מאיר קתני לה דדתנן בהדיא דברי ר' מאיר ואיבו הא דקאמר ואינה נוהגת אלא ברואין להעיד וע"ז קאמר הש"ס למעוטי מאי ואליבא דר' מאיר קאמר רב פפא למעוטי תלך אכל משחק בקוביא מדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו. ובאמת מלינו בהדיא בטובה דף כ"ח ע"א גבי העושה טובתו על גבי בהמה ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל מ"ט דר"י דכתיב חג הסוכות תעשה לך, סוכה" הרואיה לשבעה בעיני ור' מאיר מדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דגזרו בה ע"ש. ומש"ס אליבא דר' מאיר שפיר סבר רב פפא דאזלינן בתר דאורייתא אכל לר' יהודה דקיי"ל כוותיה אפשר לומר דגם רב פפא סבר דאזלינן בתר דרבנן ומשחק בקוביא פטור מקרבן שבעה. לכן שפיר קאמר הכל מודים בעד מיתה שחייב ומלשון הכל מודים לא קשיא דזה קאי רק אפלוגתא דר' אלעזר בר"ש ורבנן כמ"ש רש"י ז"ל. וכאשר התבוננתי עתה עלה על רעיוני דיש לחקור בפשט דברי התוס' מה שעמדו על הך דהכל מודים בעד מיתה דחייב דאם ניתא דכוונתם דהא עד מיתה אינו נאמן מה"מ להעיד שמת בעלה להחירה להנשא לעלמא. וכמו שגראה מהפלפול של גו"מ ז"ל ומהפוסקים שהביאו ראיה מסוגיא הלזו דבאמת עד אחד נאמן מה"מ להעיד שמת בעלה. קשה לי מאוד דמאי נפקא מינה לענין קרבן שבעה אם העד נאמן מה"מ או רק מדרבנן דאפילו אי ניתא דלא אזלינן בעלמא בתר דרבנן וניתא ג"כ דמה"מ אינו נאמן להעיד שמת בעלה מ"מ לריך להיות חייב קרבן שבעה דהקרבן שבעה הוא חייב לא מחמת הענין של עדותו להחירה לשוק רק מחמת הפסד ממון שפ"י כבישת עדותו הפסידה כתובתה וכיון שפ"י עדותו היא נאמן להגבות לה כתובתה שתקנת חז"ל כך היה שאם יבא ע"א ויעיד שמת בעלה משלם לה כתובתה ומה לנו שאם אינו נאמן מה"מ להנשא לשוק רק מדרבנן. הנגע עלמך אילו הוו תקנו חז"ל שפ"י עד מיתה אסורה להנשא לשוק אך ישלמו לה כתובתה אטו לא יהי' חייב העד קרבן שבעה פשיטא דחייב דהא הפסידה ממון. אלא על כרחך דכוונת התוס' לחיוב הכתובה לא הוי אלא מדרבנן ומן התורה ליכא חיוב כלל. או אפילו למ"ד כתובה מדאורייתא מ"מ עדותו לענין גביית כתובתה לא מהני אלא מדרבנן דמן התורה בעינן שני עדים דע"א אינו קם לממון. אכל אין י"מ כלל לענין היתר לעלמא אם הוי מן התורה או רק מדרבנן. דאפילו אם נאמן מה"מ להחירה לשוק מ"מ לענין כתובתה פשיטא דלא הוי רק מדרבנן ודו"ק :

בתרומה א"כ אין להחירם בנת כסן לישראל וכסן לנת ישראל דבב"ד של פוס'ם נותנים עלי' חומרי חיים וחומרי מתים לפני תרומה והבן זה. אמנם כ"ז פ"ד חידוד אולם לפי האמת אחר הסתבוננות מ"ש צביאור דברי רש"י ז"ל הג"ל ליחא חדא דבגוף הסברא דאס נאמר דהפקיעו חז"ל הקידושין אס האמת כדברי העד ל"ח מעיד נגד החזקה דלפי דבריו נפקעו הקידושין מעיקרן וכ"ל יש לגמס טובא מהא דאמריק בש"ס דיבמות דף פ"ח סס דהיכא דפ"א אחר בקונמות דאיתשל מרי' עליה דחשיב מעיד נגד החזקה אף דחכס עוקר סגדר מעיקרו וא"כ לפי דברי העד נפקר הגדר לגמרי מעיקרו ואפ"ה קאמרינן דחשיב איתחזק איסורא וע"כ משום דכיון שעד פתה ה"י אסור אף שלפי דברי העד נפקר פתה למפרע חשיב איתחזק איסורא . ואף אס נדחוק לומר דהך דאיתשל מרי' עליה היינו באופן שלא נפקר סגדר למפרע דהיינו בחרטה דהשתא שאינו ניתר דק מכאן ולהבא דמלבד שזה דוחק גדול והו"ל לפרושי הנה פדיין יקשה בהך דהקדש שס דאינו ניתר רק באופן שנפקר הגדר למפרע וכמ"ש בחי' . ואח"כ ראיתי למ"ז רשכ"י ז"ל שהרניש בזה דכבר נתקשה הרשב"א ז"ל דאיך יופיל שאלה בהקדש הרי אמירתו לנבזה כמסירתו להדיוט דמי והקדש ביד הנוצר לא מעני שאלה ותירץ דכיון שנשאל על הקדשו בטלה לה אמירתו זה לא שייך רק היכי שנפקד למפרע משא"כ היכי שאינו ניתר רק מכאן ולהבא והארכתי בזה ואמנ"ל . ואפ"ה קאמרינן דבאמת איתשל מרי' עלי' הו"ל נגד החזקה . ומוכח דגם בכה"ג חשיב חזקה איסור. וידעמי כי יש מקום בראש לחלק בין הך דגדר ויעיל חל ורק שהחכס בהתרתו עוקרו מעיקרו ובין הך דהפקיעו קידושין דמטעם דפל דעת דרבנן תקדש היא דהו"ל כתנאי שלא נתקיים דאין כאן קידושין למפרע אולם זה סברא דקה מהדקה שכמעט א"א לפתור עלי' והמבין יבין. [יש לי בזה הרעור דברים הרבה בדברי הרשב"א ז"ל בתשובה שכתב בראובן שמכר כרס ושנים אומרים שה"י תנאי ושנים אומרים שלא ה"י תנאי דכיון דתרי ותרי ספיקא הוה מוקמינן לה בחזקה הלוקח דסמכירה ודאי והתנאי ספק וכדברי המ"ל ז"ל פט"ו מהלכות טומן פ"ש אולם עין לא הובאו אללי בכור הבחינה.] ועוד יקשה דכיון דיש הפקעת קידושין למה ריכזה באין למת בניס חלילה ויבוס. וגם למה לא מחלקינן לפניו נטבע במים שאין להס סוף בין היכי דאיכא פל הסביפה שני עדים או רק עד אחד אי נימא דאין פ"א נאמן מה"ת רק מלך דאפקועי לקידושין או פכ"פ בפכ"ס מעל"ת דהכל מודים שאינו נאמן מה"ת ל"כא חזקה איסור דנימא סמוך עיפוטא הנילוזים לחזקה וכ"ל ודו"ק :

וליישב

דעת רש"י ז"ל אמינא לפי מה שביארתי בחי' דבענין החזקות יש שני ענינים. האחד שהחזקה מכריע את הספק מלך אומדנא שכן הוא והשני מלך גזירת התורה דילפינן מנגע שמוקמינן כל דבר אחזקתו הראשונה . ולא מלך שהחזקה מכריע הספק קאחתינן פלה ורק שהתורה אמרה שלא נוכל לסוליא דבר מחזקתו רק בדבר ברור כהפדת עדים וכדומה ופ"ט נס בתרי ותרי אמרינן דמדאורייתא מוקמינן אחזקה דע"כ לאו משום הכרעת החזקה קאחתינן דלא יהא חזקה גדולה מאילו ה"י עוד שני עדים כשרים דל"מ דתרי כמאה ורק דכיון דאיכא תרי ותרי אין צירינו להוליא דהבר מחזקתו כיון שאין נגדה עדות ברורה . ועד אחד דאינו נאמן באיתחזק איסורא הוא ג"כ מה"ס דאין כח בעדותו להוליא דהבר מחזקתו דבעינן עדות ברורה ולא משום שהחזקה מכריע נגדו ולכך נאמן נגד הרוב רוב אינו רק אומדנא ונאמן עד אחד נגדה לברר ולומר שזה מסמייעט ולפי"ז הא דאינו נאמן עד מיתה מה"ת הוא רק מבוה"כ לא מפניא אי נימא דמטעם

דבר שצפרוס קאחתינן פלה דאין דבר שצפרוס פחות משנים דפשיטא דאינו רק גוס"כ שגזר תורה שצוה נלטרך שני עדים דוקא דמלך הסברא אין מקום לחלק בין דבר שצפרוס לשאר איסורי תורה אלא אף א"י דמלך דאיתחזק איסורא אינו נאמן ואל"ה גס בדבר שצפרוס מהימן וכ"ל בשס הפוסקים שהבאתי מ"ע אינו רק מלך גזירת התורה שאין צירינו להוליא מהחזקה הראשונה רק בשני עדים שהוא ודאי ועדות ברורה וכמ"ש צביאור הדבר . ומעתה אמינא דעיקר הפקעת הקידושין ה"י שאס העיד העד שקר יופקעו הקידושין לגמרי אולם לא הפקיעו חז"ל הקידושין רק באופן שלא יתודע לנו שקרותו של העד וישאר הדבר אללינו כמו שהוא פתה וכדי שלא נפגע באיסור א"א שאין להעד נאמנות מה"ת לזה הופילו שפיר בהפקעת הקידושין דלא מטעם נאמנותו להוליא מחזקת א"א לבד קאחתינן פלה להחירה פ"ד שאין כח ביד חכמים לפקוד דבר מה"ת בכה"ג ורק שאנו אומרים דאף אס יקרה שהעיד שקר אין כאן איסור דאפקועי רבנן לקידושין מיניה ואין בזה א"כ פקירת דבר מה"ת אבל היכי שימברר לנו בצירור שהבעל חי והעד העיד שקר לא הפקיעו הקידושין . ומשום דכיון דעיקר תקנתה ה"י משום דמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה כו' לא היו חכ"ל יכולין להפקיע הקידושין לגמרי אף בכה"ג דלא יהי' שוב חומר וכמוכן וכ"ל ולכן כשבא בעלה שפיר תלא ומייבת בקרבן דהיא א"א גמורה דבכה"ג לא הפקיעו הקידושין כלל וכ"כ אס אמת העיד ליכא פקיעת קדושין ולכן זוקקה ליבוס . ואין להקשות דמ"ע איך נחירה להגשא דנהי דאס לא יתברר אף אס שקר העיד לא נפגע באיסור א"א דאפקעיננהו רבנן לקידושי מיניה ע"מ נחוש דשמא יתברר אח"כ לפנינו שהבעל חי דבכה"ג נפגע באיסור א"א דבזה ליכא הפקעת הקידושין וכ"ל ולמה א"כ לא חשו חכמים לזה ד"א דכבר בררתי דמלך הסברא אין לפקק בעדות זה אף שהיא דבר שצפרוס ואיתחזק איסורא דמלך הסברא אין לחלק בין זה לעדות פ"א בשאר איסורים דגם נגד הרוב מהימן ואינו מכריע נגד עדותו ורק דמפאת גוס"כ אנו באים לומר שאינו נאמן דגזרה תורה דבעינן עדות ברורה שני עדים להוליא דבר מחזקתו ובדבר שצפרוס וכ"ז אס כשאנו באים להחיר חזקה איסור אשת איש משום עדותו דזה אין כח ביד חכמים דהוי פקירת דבר מה"ת אבל אחר שהפקיעו חז"ל הקידושין כשישאר הדבר כמו שה"י שלא יתברר ששקר העיד ורק שאתה אומר דלמה לא חשו חכמים ש"לא הבעל ויתברר שקרו . לפנין חשש הזה שפיר אמרי' דאין לפקק בעדות העד כיון דמלך הסברא אין חילוק בין זה לשאר איסורים דנאמן פ"א אף כשמעיד נגד הרוב וכ"ל והבן זה . והנה לפ"ז קושיית הפוסקים ז"ל שהבאתי במקומה עומדת דל"ג דעד מיתה אינו נאמן רק דמדרבנן למה יהי' חייב בשבועת העדות הא פ"ה לא ה"י ראוי להעיד דלפ"ז אין כאן נאמנות כלל להעד מה"ת וכמוכן .

אבל היכא שסוף מצד העדים שפיר הו"ל ראוי להעיד ומשום דכיון דמופיל עדותו לפנין תפיסה חזיקן שלא פסלוהו לגמרי שלא יחי' ראוי להעיד דא"כ גם תפיסה לא ה"י מופיל ורק דחז"ל תקנו שלא יזדקקו ב"ד להוליא עמון בעדותו של זה ולכך חי עב"ד דינא לנפשיה ותפס לא מפיק מנייה דחשוב ראוי להעיד ורק דאין לא נחתינן להוליא מזה פ"י. וכיון שכן אין ראוי מהך דמשחק בקוביא דבחר דאורייתא אזלינן לפנין חיוב שבועת העדות ורק דכיון דמדאורייתא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו רק שלא נוליא פ"י שפיר חשוב ראוי להעיד גם מדרבנן וכ"ל וא"ש. א"כ מוכח דער מיתה חייב בשבועת העדות אף אי נימא דאינו נאמן רק מדרבנן וכ"ל ודו"ק:

ובזה

עיושב ג"כ מה שהקשה הרשב"א ז"ל מהך דשכנגדו חשוד על השבועה דפריך הש"ס בשבועות דף ל"ב ע"ש דנימא ל"י מי יימר דמשחכמת דלריך עדותן לשבע וליפול והרי ג"כ בחשוד מה"ס שכנגדו נוטל בלי שבועה ומדאורייתא א"כ ראוי להעיד עדות ממנו ודחי. [ובמירושי הארכתי להוכיח מזה מש"ל דגם הרשב"א ז"ל אין דעתו דמשום דמופיל תפיסה חשוב ראוי להעיד עדות ממנו ורק דמופיל לפנין שלא יוכל לומר לו מה אפסדתין אבל פ"ע זה לא חשוב רק גורס ושפיר מדמה לזה א"כ סך דחשוד דראוי להעיד מה"ס וגם עתה הפסידו דה"י יכול ליעול בשבועה והארכתי בזה ואכתוב] ולפי ה"ל א"ש דמזה דהוי ראוי להעיד מה"ס לבד אין מופיל לחייבו בשבועת העדות ורק דבמשחק בקוביא חשוב ראוי להעיד גם מדרבנן דלא פסלוהו לגמרי ורק שאמרו שלא חזקק להוליא פ"י עדותו אבל אי תפס שפיר מופיל שלא להוליא מאתו וכ"ל משא"כ בכהך דחשוד שאמרו חכ"ל שלא יופיל עדותו רק בלירוק שבועת התובע ואינו ראוי להעיד מדרבנן עדות ממנו ברורה דמי יימר כו'. ומזה יש להביא רא' למע שהפלו הש"ך ואחריו התומים ז"ל דבחשוד א"ס תפס התובע ואינו רואה לישבע מפיקין מיני' דאל"כ גם בזה נאמר כ"ל גבי הך דמשחק בקוביא דגם מדרבנן הוא ראוי להעיד ורק שאמרו שלא חזקק להוליא מהחשוד בלי שבועת התובע וכ"ל ויש לי בזה הרפורי דברים אולם לא הכאתים עוד במלרף הדעת והתבונה ואשר פ"כ אשים מחסום לפני בזה :

ודנה

בנוף הדבר שכתב העור בדעת אביו הרא"ש ז"ל דאפי' א"ס אחר העיד שנהרג בערכאות אינו נאמן נחשבו האחרונים ז"ל בכוונת דבריו אלו ז"ל דמאין הוליא זה מדברי הרא"ש ז"ל והפיקר מה שכתב הרב בעל קרבן נתנאל ז"ל מוצא לדון זה מעט שפיים הרא"ש ז"ל בסוגיין דניסין ש"ס אחר שהפלה דסל"כ כלישנא קמא דרב יוסף דבי"א ליהרג בב"ד של עכו"ם הוא בחזקת מה ודחי דמקטל קטלי' ל"י ובלבד שיהי' ישראל מעיד שי"א ליהרג פיי"ש. מדבריו אלה נראה דדוקא ישראל ולא עכו"ם פרכי אף פרכי אחר ואף עכו"ם שאינו פרכי נאמן לומר שנהרג בערכאותיהס. אמנם אנכי אמרתי זה כמעט ועתה ראיתי לירידי הגאון אב"ד"ק מעזריטין שהעיר ג"כ קל"ה בזה דאין מדבריו אלה ראוי' לדון זה ולא קלפו אל המערה בכוונת רבינו הרא"ש ז"ל דלאו משום דגם עכו"ם אחרים דרכס להתפאר שנהרג בערכאותיהס קאמיק פלה שניך דוקא ישראל מעיד פ"י שי"א ליהרג ורק דכוונתו למי"ש רבותינו בעלי התוס' ז"ל ליישב מה דלא פריך ללישנא קמא דרב יוסף רק מהא דקמתי בב"ד של ישראל ישיאו את אשתו ולא פריך גם מסיפא דשמע מקומנטריסין של עכו"ם לא ישיאו וללישנא קמא בב"ד של עכו"ם ודחי מקטל קטלי' ל"י דהא בעכו"ם מעל"ת מהימן היינו כשמעיד שכבר מה דלא סמו בין מה ללא מה אבל יולא למת או ליהרג לא מהימן ופל זה יסובו א"כ דברי הרא"ש ז"ל דבפיך שישראל יעיד

שי"א ליהרג. ונראה בעל"ל שזה כיון מהא דלא כתב כן רק ביולא ליהרג אחר שהפלה דסל"כ כלישנא קמא דבב"ד של עכו"ם מקטל קטלי' ולא כתב כן בחזקת דבריו לפנין נהרג עמש ופיין בדבריו ח"כ בכוונתו ז"ל ופיין ברמב"ם ז"ל שפסק שבפכו"ם מעל"ת בעיקר שיאמר קברתיו ופיין בפוסקים שמתכוו פליו מהא דקאמר הש"ס כאן חילימא מה ונהרג עמש הא קי"ל דעכו"ם מעל"ת מהימן והא לא אמר קברתיו אמנס לפי דברי התוס' ז"ל ה"ל א"ש דכיון דללישנא קמא גם יולא ליהרג הוא בחזקת מה א"כ כשאמר מעל"ת שי"א ליהרג ונהרג א"כ שפיר מהימן דלא חיישינן שיאמר הכל בדדמי ושיטתה כל כך ופיין מש"ל בשם הגאון בעפ"י ז"ל שכתב בישוב קושיה התוס' ה"ל דמסך דאל ישיאו בשמע מקומנטריסין לי"א לאקשו"י לרב יוסף ד"ש לומר דגם לירידי' לא חשוב ודחי מה ביולא ליהרג בב"ד של עכו"ם ורק דרובן למיתה והו"ל א"כ כנסבע במי"ס שאין להם סוף דלא מחמירין רק שלא תנשא אבל מ"מ לפנין תרומה מוקפיין ל"י בחזקת מה דרק לפנין איסור א"א מחמירין משום חומר וחזקת איסור א"א. אמנס גם לדבריו ז"ל יש ליישב דברי הרמב"ם ז"ל ה"ל דבאמת גם חשש זה שאומר הפכו"ם בדדמי כשלא אמר קברתיו הוא חשש רחוק מאוד וכיון שגם ביולא ליהרג לבד הוא בחזקת מה לכל דבר ורק שחמירו לגבי איסור אשת איש כשאמר גם נהרג מהימן דלא חיישינן כ"כ. ויש לי הרפורי דברים לפ"ע מהתוס' והקדמונים ז"ל בפסחים דף י"ב בכהך דאמר אומר בנ' ואמר אומר בנ' דלא חלינן עפות בשנים. הא"ס נאמר כמו כן הכא לפנין סך חששא דבדדמי בעכו"ם ואכתוב ודו"ק :

ובנה

בראשית ההשקפ' דהרי אן קי"ל דרובא דתליא במעש' לי"א וא"כ א"ס נאמר דגם בב"ד של עכו"ם ללישנא קמא דרב יוסף לא הוי רק רובא גם לגבי תרומ' לא יופיל דהו"ל רובא דתלי' במעש' ההרי"ב שאמר שנמרו דינו הרנוסו. אמנס אחר הפיון נראה דכיון שכל היולא ליהרג מעילא סורגין אותו ואך היכי שהב"ד או הפרכאות סותרים את דינו מחזירין אותו לא חשיב רובא דתליא במעשה דפיקר מה שאנו דנין הוא א"ס סתרו את דינו וכיון שרובן למיתה שאינן מחזירים בהס שפיר אזלינן בתר רובא. ומלבד שזה ענין נכון מאוד בסבר' אמינא דפכ"ל כן דאף א"ס נאמר ללישנ' קמא דבב"ד של עכו"ם ודחי גמור הוא דקטלי' ליה יקשה עדיין דמה פריך הכא ללישנ' קמא בזה דכל מקום שיפמדו שנים ויאמרו כו' שנממר דינו בב"ד כו' הרי זה יסרג דהרי נוכל לומר לרב יוסף דגם בב"ד של ישראל רובן למיתה ומ"מ נותנין עליהס חומרי חיים לפנין תרומה משום דהו"ל רובא דתליא במעש' ההרי"ב וכ"ל א"כ לגבי תרומ' שאנו ז"ל מחמת הרוב שהרנוסו משא"כ בכהך דמעידים שנממר דינו שאין אנו דנין רק א"ס לא סתרו את סדין א"ו דגם בזה כיון שפיקר מה שאנו דנין הוא א"ס חזו ל"י זכותא ומעש' ההרי"ב מעילא בא לא חשוב רובא דתליא במעשה וכ"ל ודו"ק היטב בכל זה :

ודנה

נחקשתי למעל' ראש בדברינו ללישנ' בתר' דרב יוסף דבבב"ד פיי"י ביולא ליהרג דאמאי נקט שמע מקומנטריסין דב"ז דלא חשוב בחזקת ודחי מה מצד חסרון העדות לא נוכל להחירה כיון דמישך שייכי בה. ולמה לא קמתי בשמע מישראל שי"א ליהרג והוכחתי מזה דבעכו"ם אחר לא שייך התפארות וכיון דקומנטריסין היינו לפירש"י ז"ל רק הממונים להרוג לא שייך מישך שייכי רק בנהרג עמש ולא ביולא ליהרג ואין חילוק א"כ בין שמע מקומנטריסין לשמע מישראל עמש"ל. אמנס לדעת התוס' ז"ל ה"ל דעכו"ם מעל"ת אינו מופיל ביולא ליהרג דלית' ספי דררא קושיא לדוכתא דלמה לא נקס רבותא פפי בישראל מעיד שי"א ליהרג דמהימן שפיר ומי"ע אל ישיאו

ידעו מה היה השאלה ותוארה. וכפי השאלה שהיה מחק
 תחוב חף שלא לבמרי היה נגר הסיריכא אחרי שהיה שזיל
 עד כנגד הסיריכא ממש אין מקום להכשיר לכל הדיעות
 וכמובן. ואם השומע שינה תוכן השאלה הלא יוכל להתברר
 כי שקר בימינו ואנכי מבחון ואתם מצפנים. ופתה בחתי ע"ד
 תורה להשיב על יקרת מדברותיו. נתקשה כ"ת בדברי הש"ס
 תמורה דף י"א דבפי ליה אצ"י מרצא הקדיש פורה מהו
 בעבודה ת"ש האומר מה שבמפי' שלו עולה מותרת בגיזה
 ואסורה בעבודה משום כחש פובר שבה א"ל כי קחני
 אסורה בעבודה מדרבנן ופי' רש"י ז"ל וכי מבפי' לי'
 דאורייתא ולמילקי עלי' דהרי קיי"ל דקדשי בדה"ב אינם
 אסורים בגיזה ובעבודה רק מדרבנן ואיך קמבפי' ליה אי למילקי
 עליו ואין לומר דמטעם מפילה קאמי' פלה מה קמבפי'
 ליה דפשיטא דנהנה ופגם בש"פ דלוקה. ומתוך קושיא זו
 י"א לפרש פירוש חדש דהאבפי' הוא בהקדיש פורה אי לוקה
 בעבודתו משום כלאים משום דחולין וקודש מעורבים בו
 וכדלמדין בש"ס דמכות דף כ"ב דהמנהיג בשור פהמ"ק
 לוקה משום כלאים דהיינו לפירש"י ז"ל שם משום דחולין
 והקדש מעורב בו. והאבפי' הוא אם חשבו גם ככה"ב
 כלאים ד"ל דבפיהמ"ק מעורב הקדש וחולין בזולו דמות
 באכילה ואסור בגיזה ועבודה. משח"כ בהקדיש פורה
 דהבמה היא חולין ורק הפור היא הקדש עכמ"ד :
אולם לדפתי א"א לפרש כן דבסך דמה שבמפי' של זו
 עולה קחני בהדיא משום כחש פובר שבה וא"כ
 דהאבפי' הוא אי אסור בעבודה משום כלאים מאי ס"ד
 לפשוע מהך דפובר ועיין ברש"י ז"ל שפירש בהך דהקדיש
 פורה דהיינו ג"כ משום כחש הפור פיין דבריו ז"ל .
 ודלחלון פלה אמתיא לבאר פירש"י ז"ל בהסוגיא שם שזריכין
 ביאור לדפתי דבש"ס שם מבפי' לן הקדיש חד אבר מהו
 בגיזה ופירש"י ז"ל בעבודה לא מבפי' לך דאסור דהא
 מכחיש לה ולריך להבין דהרי בהקדיש פורה ג"כ מכחיש
 להעור ואפי' מבפי' ליה אי אסורה בעבודה ונהי דפשיטא
 דמשום דמכחיש לה אסור מדרבנן בכ"פ מ"ג הרי פיקד
 האבפיות לפיין דאורייתא המה וכנ"ל לפירש"י ז"ל וגם
 יקשה דלמה הולרך לבוא בהך דהקדיש חד אבר לטעמא
 דכחש הרי בעבודה יש לכל אבר חלק בהעבודה ואיכא
 עבודה בקדשים. ומלבד זה לריך ביאור דלא מלינו מלקות
 בהפסד קדשים ומה קמבפי' לי בהקדיש פורה לפיין מלקות:
ואשר אחזה בביאור הדברים דס"ל לרש"י ז"ל דהאבדים
 שהם נחים בשפת העבודה א"י אם המה לוקחים
 חלק בהעבודה ורק דהיכי דחזיק בהעבודה מכחיש להו
 מזה ראי' שלקחו חלק בהעבודה וזה כוונתו בהך דהקדיש
 חד אבר דלא מבפי' בעבודה דהא מכחיש לה חס לפד
 שהי' לו חלק בעבודה וקעבר על עבודה בקדשים אבל
 אי לא היה מכחיש לה להאבר שהקדיש לא קא עבר דכיון
 דליכא כיחוש יש ראי' שלא סייע בהעבודה. ואמתיא דילא
 לו לרבינו ז"ל לחלק בהכי מהא דקחני בהך דהקדיש העובר
 דאסורה בעבודה משום כחש פובר שבה והרי בלא"ה
 כיון דקיי"ל עובר ירך אמו הוא הו"ל כהקדיש חד אבר
 דעבר על ל"ת כיון שסייע בעבודה ועיין בתוס' ז"ל
 שכתבו בהך דהיא וולדה נגמו דר"ש גם איך דעובר לאו
 ירך אמו הוא שהולד מסייע בנגיחה פיין דבבריהס ז"ל
 וע"כ דאי לאו שמכחיש להעובר לא עבר על ל"ת דמהו הי'
 ראי' שלא סייע בעבודה וכנ"ל ואח"כ מבפי' לי' בהקדיש
 פורה מהו בעבודה ולדדי האיבפי' הוא האם נימא גם
 צפוד דדמי למד אבר דמדחזיק דמכחיש להעור סייע
 בעבודה או דילמא דל"ד לאבר שיש בו חיות משח"כ בעורה
 שאין לו חיות ולא שייך ציה לומר שמסייע בעבודה
 והכיחוש אינו דק הפסד פי' העשה או מלמד הצקר אבל
 לא בא מהסיוע להעבודה במצותה וכל לפשוע מתך דעובר
 עולם

את אשתו ראינו בחזקת ודאי עת וכנ"ל ול"פ כפת :
הגה בררתי ת"ל דטפיקר כדפת והכדפת הרמ"א
 דעבדים אחר מהיפן לומר שנהרג בערכאותיהם
 וכאשר בררתי דאין מדברי רש"י ז"ל ואף לא מדברי הר"ש
 ז"ל ראי' נגר זה. אמנם לפיר"י ר"כ"ז בערכאות אבל ב"ד
 לריך לחקור אם העבדים המעיד לא לקח חבל בהמרידה
 הידוע דידוע דדרך כל הקושרים המכריס הי' להשתבח
 בפיר את אשר עשו פרכאותיהם. ואשר הביאני להסתפק
 בזה הוא מה שהגיד שהי' שם בשפת מפשה ואחרי שבמחשך
 עשו כל מפשיהם אלה איך הניחוהו למעוד שם וידוע הא
 דפכו"ס מסל"ת דנאמן בעדות אשה חידוש הוא ותקנת חכ"ל
 שהקילו משום פגומא וכל שיש הוכחה חף במקלת שבכוונה
 אמר כן אין בידנו כח להחיר. והנה לא ארע מהנב"ש
 אשר שלח כ"ת אלי אם נבנה העדות בשנת תרכ"ה והפכו"ס
 שזכר שהגיד וסיפר כל זה בתמוז בקיץ הפבר הי' בשנת
 תרכ"ד שאז כפי העולה על זכרוי כבר שקטה הארץ ומפו
 גם תמו המורדים ומשפטיהם או שהגזיית פדות הי' בשנת
 תרכ"ד והפכו"ס סיפר זאת ב"נת תרכ"ג. ובאופן הראשון
 יש מקום אחי לרון ולהחיר גם אם הפכו"ס המגיד משיחיו
 הי' בקשר וחבר המורדים פ"פ מה שהתבוננתי וראיתי
 דבהך דפרכאות דאינם נאמנים משום דמישך שייכי בה' כו'
 נחלקו בפירושו רש"י והרמב"ם ז"ל דרש"י ז"ל פי' שמתפארים
 שהרגו בדין ומחשש התפארות קאתיקן פלה. אמנם הרמב"ם
 ז"ל פי"ג מהלכות גירושין הי"ג כתב ז"ל וכן אם שטע
 מערכאות של פכו"ס שאמרו הרגנו פלוני אינם נאמנים
 שהם מחזיקים ידי פלמס ככזב כדי להטיל אימה וכן כל
 כיו"א בדברים אלו עכ"ל ונ"ת לדפתי ציין שני הפירושים
 האלו היכי שכבר נסתלקו השופטים מכהונתם ומשמרתם
 ומפידים אחר כן שבעת שהיו שופטים בארץ הרגו לפלוני
 דלדפת רש"י ז"ל גם ככה"ב אינם נאמנים דפיין התפארות
 הוא על הפבר. אמנם לדפת הרמב"ם ז"ל שפיר נאמנים
 דפיין הטלת אימה הוא על להבא ואחרי שכבר נסתלקו
 אין להם נימ עוד בזה. ולפ"ז בנידון דיון שלא נטל
 הכבוד הזה לעלמו דלא שייך התפארות רק חשש הטלת
 אימה אחרי שכבר ספדו תמו מן בלהות ואין ימ"ל להם עוד
 בהטלת אימה יש שפיר מקום להאמינו גם ככה"ג : סוף
 דבר אם יתברר אחרי החקירה כי הפכו"ס המגיד המכר
 לא לקח שם בהמרידה גם דפתי מסכמת לסחיר האשה
 הפלובה הזאת מכבלי העינון בלי פקפוק ואם אין הנה אם
 שהגדה הי' אחרי שכבר נכרתו הלרים דלא שייך חשש הטלת
 אימה כאמור ובלידוף האומדות שרבים יודעים מהליכתו
 להיפך ושנתלא במקום אשר הראה פכו"ס אחר פפי'
 ההכרח הכל כמו שאמר וסיפר הפכו"ס מסל"ת הנ"ל לא
 אמנם ג"כ מלשיות המענויים להחיר אכן אם לא זה ולא
 זה אימנכו צי' ידי מסולקת. וה' הטוב בחסרו ילילו
 משגיאות ויראנו בחורתו נפלחות :

סימן ה

צ"ה לבזב יוס ג' כ"ח כסליו תרל"ח לפ"ק :
 לכבוד הרב המופלג החריף משנתו לו מדורס ודובר בשפה
 ברורה בר אבסן ובר אוריין יאי ויא"י כ"ש מו"ה אברהם
 מענדיל שטיינבערג נ"י שלום כנהוג (וכפת הרב הג'
 אב"ד"ק סניעין) :
ע"ד השאלה מהעורב דעם לא פלה על לבי כי השאלה
 היה מעשוחט בלי ידיעת הרב מרא דאתרא יפן
 כי בכל תפולות ישראל השוחטים פועדים תחת משמרת
 הרב וטריס למשמעתו. ופכ"ז דרכי להשיב שאלות כאלו
 בקצרה על גוף עכתיב השאלה שבאם אולי יש פוררים

עולה דאסורה בעבוד' דהך דתתס לטא דתיא דגס בעובר יש לומר דהכיחוש בא מלך אחר שמחמת כחיסות האס נתמעט הנקחו של העובר ואינו משום ששייב בהעבודה דהולך יש לו חיות בפ"ע ובניזה מותרת בעוברה עולם וכ"כ בהקדים עורה דהשער בא מנוף הבטמה פלמה לא מספור ולא מהעובר ואינו בכלל גיזת קדשים ולא קמבעי ל"י רק בהקדים חד אבר שהשער בא מכל האברים ושייך לחשבה כגיזת הקדש וז"ל דאין זה ענין לזו"ג שאין אלו דנין לענין איסור הנמר ורק לענין איסור בניזה שהיא לאו בפ"ע בקדשים אף שאינו רונה ליהנות וכמובן וי"ל דכיון דגס הקדש פתוך ב"י הוא בכלל לא תנוז כו' ודחה דמהך דעובר אין רא"י דתתס מדרבנן משום הפסד קדשים ולא משום איסורא דלית ודו"ק: ובנוף הקושיא שנתקשה כ"ת דאין ס"ד למיסר העבודה בהקדים עורה מה"מ ולמילקי עליה הרי קדשי בדה"ב אינם אסורים בניזה ועבודה רק מדרבנן. לא ידעתי מה קשי' ל"י דמי הגיד לכ"ת דמיירי בהקדש בדה"ב ובאמת מיירי כהך דהקדש אבר שאמר עורה עולה דקדוש קדושת הנוף וכדאמרי' לעיל בהקדים אבר שאין הנשמה תלויה בו דימכר לגורמי פולות להקריב למזבח דוקא. דעל האבר וכ"כ על העור חלה קדושת הנוף קדושת עולה ורק שלא פשטה הקדושה בכולה ולא אבין מדוע נתחבט בזה כ"ת: ועלה על לבי לומר ולעורר דאי"נ כ"ל דמיירי באמר עורה עולה אמאי לא פשטה הקדושה בכולה דהעור הוא דבר שהנשמה תלו' בו דאס יטל כל עורה הו"ל גלודה דעושה אותה טרפה ומאי קמבעי' ל"י א"כ אי אסורה בעבוד' אחרי דכולה הקדש ואסורה בניזה ועבודה. אולם גס לפי הבנת כ"ת דהך דהקדים עורה היינו קדושת דמיס עדיין לא תפלה ארוכה לקושיית דבאמת גס בהקדים אבר שהנשמה תלו' לדמיו הוא איבעי' דלא איפשטא בש"מ לעיל שס אי פשטה קדושה בכולה עיי"ש. אמתס אחרי העיון ראיתי דכיון דאליבא דרבא קיימינן דבעי ל"י אבוי מרבא ורבא ס"ל דטרפה ח"י ולא חשוב אבר שהנשמה תלו' בו רק כשעושה אותה נבילה וא"ש. ולכאורה עלה על לבי לישיב עפ"ז דברי הרמב"ם ז"ל שהשמיט איבעי' זו דהקדים עורה דלדין דקיי"ל דטרפה אינה חיה ליכא למבעי ל"י כלל דהו"ל דבר שהנשמה

מ"ש מו"ח ז"ל דמש"ה נקט הרמב"ם ז"ל ראשה או לבה משום דבהני אברים היא מתה מיד הוא כפי דעת הח"ל בס"י ע"ז דא"א לשום בע"מ לחיות בלי לב אפי' שעה אחת. ובאמת יפלא בעיני על הגאון הח"ל ז"ל שהרבה לחפש ראיות לחזק דבריו מסוהר ומגדולי הסכמים כמו הא"ה"ע והכוזרי ומדברי הרמב"ם הנ"ל שמוכח שפוסק כמ"ד מתה דוקא נקט לבה מבואר בהדיא דבניטל הלב בהבמ' מתה מיד וגרע מניטל הירך וחלל שבה לא הזכיר כלל והי' נעלם ממנו. עוד ראיתי בהאי ענינא חזות קשה בשט"מ ב"ק דף פ"ה ע"ב אהא דאמר רבי התס אס שייך דבר המעכב בשחיט' אינו משלס משלומי ד' וה' שכתב ומסתבר' לי שכל שאין עושה אותה נביל' אלא טרפ' אינו קרוי מעכב בשחיט' כו'. אבל בתוספת' משמע כל שפוש' אותה טרפה דתינא בתוספת' רבי אומר חוץ מדבר שהנשמת' תלויה בו אינו משלס ד' והי' חוץ מדבר שאין הנשמת' תלויה בו משלס ד' והי' משמע שעושה אותה טרפה דטרפ' אינה חיה עכ"ל. ותמוה בעיני איך פשוט ליה כ"כ הא באמת היא סוגיא ארוכה בתמורה דרבי דסבר דבעינן דוקא דבר שהנשמת' תלויה בו פליגי בה רב חסדא ורבא ורב ששת דר"ח סבר דבר שעושה אותה טרפה ורבא סבר נבילה דוקא ור"ש סבר דבר שמתה בו. אי"כ הא פליגי בזה אמוראים. ובפרט שזהו ג"כ אליבא דרבי. וכן בפרק המפלת פליגי ג"כ אליבא דרבי בהך פלוגת' לענין עמאה לידה. ואיך מביא השט"מ ראיה מהתוספת' שאבר שהנשמת' תלויה בו הוא טרפה ונ"ע"ג. עוד ראיתי להפיר על מה שכ' רש"י ז"ל שס בב"ק לפרש דבר המעכב בשחיט' דבר שאס ניטל ממנו נעשית בו נבלה מחיים כגון וושט או קנה אז הירך וחלל שבה או כבד או אחר מבני מעיים דלא מתיר לה שחיט' עכ"ל. והנה דעתו שדבר שעושה אותה טרפה נמי חשוב מעכב בשחיט'. אבל מ"מ כתב דניטל הוושט או הקנה הוי נבלה מחיים. וז"ע דהא בחולין משמע דרעתו דניקב הוושט או הקנה לא הוי נבילה מחיים כמו שהביא הש"ך ביו"ד סי' ל"ג דדעת רש"י בחולין משמע דלא הוי נבילה מחיים ע"ש. ונראה לי מזה להוכיח דיש חילוק בין ניקב לניטל לגמרי ובניקבת הוושט ופסיקת הגרנות לא הוי נבילה מחיים. אבל בניטל לגמרי הוי נבילה מחיים. וכמו שמחלק הח"ל נבי לב כן מחלק רש"י ז"ל נבי וושט או קנה ותמוה לי מאד שלא מלאתי מי שהרניש בזה: עוד יש לי לעיין לפי מה שהעלה מו"ח ז"ל דלמ"ד דדבר שנעשה טרפה הוי אבר שהנשמה תלויה בה ז"ל דהעור נמי הוי דבר שהנשמה תלויה בה דהא ע"י נעילת העור היא טרפה דהוי גלודה, למה נקט רש"י ז"ל בצ"ק שס על רב דסבר חוץ מדבר היתר עמו בשחיט' כגון מצשרו אבל שירות עורה וקרניו ונזוזותיה לא הוי

מלחמות אריה

מלחמות אריה
 (א) מ"ש מו"ח ז"ל דמש"ה נקט הרמב"ם ז"ל ראשה או לבה משום דבהני אברים היא מתה מיד הוא כפי דעת הח"ל בס"י ע"ז דא"א לשום בע"מ לחיות בלי לב אפי' שעה אחת. ובאמת יפלא בעיני על הגאון הח"ל ז"ל שהרבה לחפש ראיות לחזק דבריו מסוהר ומגדולי הסכמים כמו הא"ה"ע והכוזרי ומדברי הרמב"ם הנ"ל שמוכח שפוסק כמ"ד מתה דוקא נקט לבה מבואר בהדיא דבניטל הלב בהבמ' מתה מיד וגרע מניטל הירך וחלל שבה לא הזכיר כלל והי' נעלם ממנו. עוד ראיתי בהאי ענינא חזות קשה בשט"מ ב"ק דף פ"ה ע"ב אהא דאמר רבי התס אס שייך דבר המעכב בשחיט' אינו משלס משלומי ד' וה' שכתב ומסתבר' לי שכל שאין עושה אותה נביל' אלא טרפ' אינו קרוי מעכב בשחיט' כו'. אבל בתוספת' משמע כל שפוש' אותה טרפה דתינא בתוספת' רבי אומר חוץ מדבר שהנשמת' תלויה בו אינו משלס ד' והי' חוץ מדבר שאין הנשמת' תלויה בו משלס ד' והי' משמע שעושה אותה טרפה דטרפ' אינה חיה עכ"ל. ותמוה בעיני איך פשוט ליה כ"כ הא באמת היא סוגיא ארוכה בתמורה דרבי דסבר דבעינן דוקא דבר שהנשמת' תלויה בו פליגי בה רב חסדא ורבא ורב ששת דר"ח סבר דבר שעושה אותה טרפה ורבא סבר נבילה דוקא ור"ש סבר דבר שמתה בו. אי"כ הא פליגי בזה אמוראים. ובפרט שזהו ג"כ אליבא דרבי. וכן בפרק המפלת פליגי ג"כ אליבא דרבי בהך פלוגת' לענין עמאה לידה. ואיך מביא השט"מ ראיה מהתוספת' שאבר שהנשמת' תלויה בו הוא טרפה ונ"ע"ג. עוד ראיתי להפיר על מה שכ' רש"י ז"ל שס בב"ק לפרש דבר המעכב בשחיט' דבר שאס ניטל ממנו נעשית בו נבלה מחיים כגון וושט או קנה אז הירך וחלל שבה או כבד או אחר מבני מעיים דלא מתיר לה שחיט' עכ"ל. והנה דעתו שדבר שעושה אותה טרפה נמי חשוב מעכב בשחיט'. אבל מ"מ כתב דניטל הוושט או הקנה הוי נבלה מחיים. וז"ע דהא בחולין משמע דרעתו דניקב הוושט או הקנה לא הוי נבילה מחיים כמו שהביא הש"ך ביו"ד סי' ל"ג דדעת רש"י בחולין משמע דלא הוי נבילה מחיים ע"ש. ונראה לי מזה להוכיח דיש חילוק בין ניקב לניטל לגמרי ובניקבת הוושט ופסיקת הגרנות לא הוי נבילה מחיים. אבל בניטל לגמרי הוי נבילה מחיים. וכמו שמחלק הח"ל נבי לב כן מחלק רש"י ז"ל נבי וושט או קנה ותמוה לי מאד שלא מלאתי מי שהרניש בזה: עוד יש לי לעיין לפי מה שהעלה מו"ח ז"ל דלמ"ד דדבר שנעשה טרפה הוי אבר שהנשמה תלויה בה ז"ל דהעור נמי הוי דבר שהנשמה תלויה בה דהא ע"י נעילת העור היא טרפה דהוי גלודה, למה נקט רש"י ז"ל בצ"ק שס על רב דסבר חוץ מדבר היתר עמו בשחיט' כגון מצשרו אבל שירות עורה וקרניו ונזוזותיה לא הוי

עוד כתב כי"ת לישב קושית התוס' ז"ל בזה ד"ש חורש תלם אחד כו' דגם בשור עלמו משכחת שיחייב תמוס כלאים בשור פסהמ"ק עפ"י מה שהביא בשם הגאון בעל הת"ס ז"ל שהקשה דא"כ יחול איסור כלאים בחורש בשור פסהמ"ק על איסור עבודה בקדשים רקדים עוד מקודם שנפסל ותירץ דחל בכלל שנאמר בסרבעה ג"כ מטעם כלאים . וא"כ לא מצי למתני במתני' בשור פסהמ"ק דהאי תנא לית ל"י כולל וכדאמרינן בש"ס דמכות לפיל שם דמה"ט לא קמתי באומר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט דהו"ל כולל עיי"ש. אולם כבר נודע מחלוקת רש"י ותוס' ז"ל אי איסור הנאה חשוב איסור מוסיף דדעת רש"י ז"ל דהוי מוסיף. אמנם התוס' ז"ל דעתם דהנאה ל"ה רק חמור ומעמה בפנין חלות איסור כלאים על איסור עבודה בקדשים משום דנאמר בהרבעה ג"כ לדעת התוס' ודעתם ז"ל זה ל"ה רק חמור דאחשבה דרמי להנאה דכיון שהוא פנין אחר ל"ה רק איסור חמור. ולשיטת רש"י ז"ל באמת זה חשוב מוסיף וז"ל דלאו בדוקא נקט התוס' הג"ל כולל דזה הוי מוסיף. ולג"ז א"כ קושית התוס' דאמאי לא נקט בזה ד"ש חורש תלם אחד כו' שור פסהמ"ק במקומה עומדת דאף דהאי תנא ליל כולל מ"מ הרי זה חשוב מוסיף ואף מאן דל"ל כולל מוסיף חית ליה. אמנם לפי"ז יקשה לשיטת התוס' ז"ל ודעתם דא"כ חל איסור כלאים בשור פסהמ"ק על איסור עבודה בקדשים. וז"ל דגם לדעתם ז"ל דאיסור הנאה וכדומה ל"ה מוסיף מ"מ דמי לכולל דלמ"ד דחית ל"י כולל אף דלא דמי למוסיף דמוסיף בחתיכה אחת וכולל בשתי חתיכות ס"ל דאין אנו רנין לפנין חלות האיסור משום שיש להאיסור השני תקום לחול על החתיכה ורק על חלות האיסור בפעם ואין חילוק א"כ בין חתיכה אחת לשתי חתיכות דמ"מ האיסור בפעם יש לו תקום לחול וא"כ ה"ה לפנין איסור הנאה וכ"כ ההרבעה בכלאים נהי דהוא פנין אחר מ"מ כשאנו רנין על האיסור בפעם והאיסור בפעם הוא על אכילה והנאה ובכלאים העבודה וההרבעה שפיר חשוב יש להאיסור השני תקום לחול. ורק לפנין שיחשב מוסיף שיחול אף למאן דלית ליה כולל דעתם ז"ל דבכה"ג ל"ה מוסיף כיון שהוא פנין אחר וכמו דל"ה לדידיה מנו מחתיכה לחתיכה כ"כ ל"ה מנו מפנין לפנין אחר דלגבי החתיכה המ"ה שני דברים נפרדים שנתפסה באיסור לפנין אכילה ונתפסה ג"כ לפנין הנאה משא"כ כשאנו רנין לפנין חלות האיסור בפעם שאינו דבר הנתפס שנחלק בין פנין זה לזה וזו סברא נכונה לכל משכיל דקה מן הדקה : והנה גם לפי"ז אמיתא דנכונים דברי התוס' ז"ל דה"מ נקט בשור פסהמ"ק דאף דלפי הג"ל דהוי רק מסוג כולל והאי תנא לית ל"י כולל י"ל דלאו דלא ס"ל כולל כלל ורק דס"ל לחלק בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עלמו וכדס"ל לר"ל בשבועות דף כ"ד לחלק בהכי וד"ק. ואחרי ההתבוננות ראיתי דפכ"ל כן דהנה כבר הרנישו הנפורשים ז"ל דא"כ נוכל לומר דמתניתין ל"ל כולל דהרי קמתי כהן וגזיר בבית הסומאה וא"כ חל המירות לפנין הסומאה על איסור כהונה דאף דנאמר בגי' עיי"ס

וס"ל איסור כולל סרי האי תנא ל"ל כולל. אולם אם ימא ככ"ל דרק באיסור הבא ע"י עלמו ל"ל כולל אי"ש והתבונן בדבר והוא לפע"ס בחידושי להסביר סעמא דר"ל דמחלק לפנין חלות האיסור כולל בין איסור הבא מאליו לאיסור הבא ע"י עלמו דכיון דעיקר טעם מאן דס"ל כולל אף שהוא בשתי חתיכות הוא משום שאנו רנין על חלות האיסור בפעם והאיסור בפעם יש לו תקום לחול. ולכך ס"ל לר"ל דזה אינו רק באיסור הבא מאליו שהאיסור כולל בפעמותו דברים הרבה וא"ל לזה בלי זה שכן הוא חלות האיסור בפעם משא"כ באיסור הבא ע"י עלמו שהכולל אינו בפעם האיסור ורק שהיא כללו עמה ויכול ה"י לאסור רק זה לבד. והארכתי בזה להמתיק דברי הרמב"ן ז"ל שכתב דאף דלא ס"ל לר"ל כולל באיסור הבא ע"י עלמו מ"מ מוסיף חית ל"י אפי' בבא ע"י עלמו דהיינו בהחלב מהמקדשין והיינו דכיון דבמוסיף אנו רנין על החתיכה אין חילוק בין בא מאליו לבא ע"י עלמו והארכתי הרבה בזה ואכמ"ל. ומעמה לפי"ז נזירות אף דהוי בא ע"י עלמו שפיר חל כולל אף לר"ל דכיון דקיי"ל דגם אם אס אער הריני נזיר מדבר אחד לבד כל דקדוקי מירות עליו ומשום דכיון שנתפס בקדושת מיר אסרה התורה עליו בכל לאוי דמיר ועיין במהרי"ט ז"ל שפיר יש לדון על חלות האיסור בפעם דא"ל לו להזיר מדבר אחד לבד דמתילא נאמר בכל וא"ש הא דחל נזירות על איסור סומאה דכהן כולל דרו"ק: **והנה** בש"ס דמדרים דף פ"ג פ"ד ר"ל דאי נימא דבגדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת אינה מתענה דמפר למתענה ואינו מפר לשאינה מתענה דבאשה שגדרה בנזיר והפר לה בעלה נימא דפזג וחרט"ל לא הפר ומשני דאין נזירות לחלואין ואין קרבן לחלואין. ואח"כ פריך מהאש' שגדרי' בנזיר ונתעמא דנימא דמתעמא מת דלית לה לעמא לא היפר וכתבו סר"ן והרא"ש ז"ל דהא דלא פריק כדפריק לפיל דאין מירות לחלואין דעומא' אינה תלוי' במירות ראשון מירות שמשון בלי איסור עומא' וי"ל דכיון דלא תליא עומא' במירות אימא נמי לאיסור עומא' לחוד בלא שאר איסורי מיר עיי"ש. ולפי"ז לפנין כולל נזירות על איסור עומא' דכהן דכיון דאין עומא' תליא במירות שפיר דמי לשבוע' דל"ל להאי תנא כולל וסדק"ל דא"כ חל איסור עומא' מירות על איסור עומא' דכהן דאף דכולל שאר דברים מ"מ הא הוי בא ע"י עלמו ואפשר לעומא' בלי יין ומגלחת דל"ה כולל לדידי'. אמנם אחר העיון הדבר נכון דמתלבד דמירות הוי כולל בעומא' עלמה שכולל עומא' קרובים וזה א"ל להתחלק הנה פשיטא דגם לדעת סר"ן והרא"ש ז"ל אין אדם יכול להזיר מעומא' לבד ואם הזיר כל דיני מירות עליו דבהדיא מנין במתני' דמיר דף ג' בסך דמיר מדבר אחד הריני מיר מעומא' ורק דבהפרת הבצל דנתני' הסור' כח להבצל להפר ולבטל נדרי אשתו שמתענית בו ועל כן נתבטל מאתה קדושת המירות לפנין חלק הזה שמתענית בו ורק דאנו רוצים לומר להיפך דכיון שנתבטל לפנין זה בטל מאתה כל קדושת המירות בזה דעתם ז"ל לחלק בין היכא ששאר רק לפנין זג וחרט"ל ובין היכא ששאר לפנין עומא' דעומא' אינה תלוי' כ"כ במירות. ופדיין

מלחמות אריה

שיר. ובאמת דלקמן בבב"מ דר"ש בן אלעזר ליתא רק קרניו ובזוה"מ. אבל פורה ליתא בבב"מ דלפי הג"ל מ"ל לר"ש להוסיף פורה דלמא בעורה גס ר"ש בן אלעזר ורב מודים דהוי שיר אפי"ז דלא הוי דבר סניתר עמו בשחית' משום דהוי דבר המעכב בשחית' ובזה כ"פ מודים דחשוב שיר רק המה פליגי דדבר היתר עמו בשחית' אפי"ז דאינו מעכב בשחית' כגון ידה ורגלה מן הארכובה ולמעט נמי חשוב שיר. וק' משמע מהסוגיא דדבר המעכב בשחית' לכ"פ חשוב שיר. ובאמת לא משכחת כלל שוב אבר המעכב בשחית' שלא יסי' יתיר עמו בשחית' זולת הסוד לפי מה שהפיר מו"ח ז"ל. ואולי גם העצמות כמו פלס הגלגולת והאר' עצמות דמותרים גס בנבילות וסריפות כמו שבואר בש"ס וא"כ י"ל דחשוב דבר שאין יתיר עמו בשחית' ומ"מ המה מעכבים בשחית' שאם ניטל סריפ' ולי"ע. ואנכי לא בחתי רק לפורר את המעיין :

עליהם ח' ימים לנכון השיגה ידי זה כירח ימים, ויען כי הפנין ההוא הוא עקום לר עומד במשפול הדרכים גדר מזה אשר גדרו בעדינו גדולי האחרונים ז"ל שלא לסמוך לא על הסמינים המבוארים בידול קריים ומספר שינים וכדומה וגם לא אומדן דעתנו לפי גדלותם. וגדר מזה כי ברוב המקומות נהגו להקל ואנכי אין עתותי בידי הנחתי דברי שאלתו זאת לעת הפנאי וזה החלי בעזרת לורי וגואלי. ותחלה נבוא לדבר אם הא דאמרינן פגל תוך שמנה ימים הוא תה"ת או רק מדרבנן. הנה באמת מדברי כל הפוסקים הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל נראה מבואר שאינו רק חששא דרבנן ומה"ת אזלינן בחר רובא דרוב וולדות בני קיימא המה. לבד הגאון בעל נוב"י ז"ל בגליון הש"ע בקוראי שמו גדול מרוב רלה להוכיח מה דאמרי' בש"ס דר"ה דף ז' בכור מאימתי מונים לו שנה אביי אמר משעה שנוול וראבי' אמר משעה שרא' להרא' וקאמר דלא פליגי הא בתם הא בצעל מוס ופריך צעל מוס מי מני אכיל ל' דקודם ח' ימים איכא חשש נפל דהגך ח' ימים המה מה"ת אף להדיוט. וכבר קדמו בהערה זו הגאון בעל ש"א בספר טורי אבן. אולם יען דפשיטא ל' להגאון בעל ט"א ז"ל דהגך ח' ימים אינם רק מדרבנן הוכיח מזה להיפוך דהא דלריך לאכול בכור צעל מוס תוך שנתו דוקא אינו רק מדרבנן אולם לדעת נרא' דאין מזה ראוי לא לכאן ולא לכאן. דהא דאמרי' דהזמן שאינו ראוי לאכיל' במספר השנה לא יבוא לא בעינן שיהי' אינו ראוי בעצמותו דאל"כ אף חס נאמר דתוך ח' ימים אסור תה"ת הי' לנו למנות השנה משעה שנוול ומשום דכיון דאינו ודאי איסור ורק שאסור לאכול מספיקא דשמא נפל הוא א"כ א"נ דהא דלריך לאכלו תוך שנתו הוא מה"ת הי' לנו להחמיר למנות מיום הולדו מספק דשמא לאו נפל הוא וראוי הוא א"כ בעצמותו. וביחוד דהרי עתה אחר ששהה נחבדר לפנינו דראוי הי' מתחילתו דבר קיימא הוא ורק דכל שלא הי' יכול לאכלו בזמן ההוא לא נחשב בכלל השנה ומשום דהתור' נתנה לו זמן שנה משעה שהי' יכול לשחטו ולאכלו ושלא לאחר יותר ברלונו משנה ואשר פ"כ כל הימים אשר לא הי' לו באפשרי לשחטו יהי' מאיזה סיבה שיהי' אינם עולים במספר השנה כיון שלא הי' האיחור והמניע' מחמת עללותו וא"כ אף אם השנה צבע"ת הוא מה"ת והשהי' ח' ימים רק מדרבנן אין למנות השנה רק מן הזמן אחר ח' ימים דבאותו זמן לא הי' יכול לשחטו ולאכלו ומה לנו צוה אם אינו רק מדרבנן מ"מ הרי לא הי' המניע' בזמן ההוא מלכו. ומזה הטעם נרא' לי ברור דאם נולד בבכור צע"ת ספק טריפות שהי' לריך להתתין י"ב חודש כל הזמן ההוא לא נחשב בכלל השנה וכנ"ל כיון שלא הי' המניע' מלוננו וזה פשוט וברור ואין מזה ראוי לדמות צוה את כל הנרא' והנשמע מדברי כל הפוסקים דמדברי כולם נשמע שאינו רק חששא דרבנן. (ח) ואחר שבררנו דאין צוה שום ספק ונדגוד חשש איסור תור' הנה לא לרו לפרונו עוד וגוכל להתהלך ברחב' ללדד ולגבב קולות וסגיפס להקל ומה' אלקי אשאל' עזר לכל אכשל בדבר הלכה :

הנה

מלחמות אריה

(ח) בספרי תפא אריה סי' א' כתבתי לדמות ראיית הגאונים השג"א והנוב"י ובסי' ת"ח הארכתי לחקור באם היה הבכור חס חולה אם עולה הזמן הלוה בחשבון השנה והעליתי ג"כ עפ"י הך סברא שכח מו"ח ז"ל דמחמת איסור דרבנן חשוב אינו ראוי לאכילה וכמו כן היכי דיש עיכוב אחר שאסור להקריב אינו עולה לו בחשבון ע"ש. ועתה באתי לדמות ראייתם הנ"ל עפ"י מה שהביא הפ"ז ביו"ד סי' ע"ו בשם הרש"ל לישב שיטת הרא"ש דרב נחמן דאמר בחולין דף נ"א בית הרחם אין צו משום ריסוק אברים מיירי בכלו לו חדשיו אבל בלא כלו לו חדשיו אפילו לאחר ז' ימים אסור עד שיפריס עג"ק. וגם הט"ז שהרבה להשיב על דבריו העיקר אינו אלא לענין זה דמעליע מהני כמו גבי נפולה ולהכי לדין אין י"ת כלל צוה דבלא"ה לריך להתתין ז' ימים להוליא מספק נפל. אבל מ"מ תוך מעליע אפשר דבלא כלו לו חדשיו חיישין לריסוק אברים עד שיפריס עג"ק. והנה האי חששא דריסוק אברים מוכח

ופר"ן יש לומר דיש עליו קדושת חירות לענין הטומא' משא"כ בחיילי כל שחלה עליו קדושת חיר בדבר אחר יהי' עם שיהי' נאמר מחוקי תמור' בכל איסורי חיר וביין שפיר חל בכלל גם לר"ל דכיון שא"י לאסור עצמו בחמלה שלא יהי' חיר רק מהטומא' שפיר יש לרזן על חלות האיסור בעצם וכנ"ל ודו"ק :

ועפ"ז אמינא ליישב מה שנתקשתי דלמה חשיב במשנתנו רק לאו אחד משום חירות שהרי אנו קיי"ל דחיר שטמא עצמו לוקה שמים משום הלאו המיוחד בחיר ומשום לא יחל דברו סכולל כל הנדרים ועיין רמב"ם ז"ל פ"א תה' חירות ולפי הנ"ל יחא דהלאו דלא יחל הוא משום שקיבל על עצמו ואסור לו לחלל דברו ול"ש בחירות רק כשקיבל על עצמו כל פניני ואיסורי חירות או היכא שאמר הריני חיר סתם אבל היכי שאמר הריני חיר מדבר אחד בלבד אף דכל דקדוקי חירות עליו מ"מ אינו עובר על שאר הענינים שלא חיר מהם רק משום הלאו המיוחד בחיר מחק התורה דכל שחלה עליו קדושת חיר אסור בכל איסורי חיר אבל מ"מ אינו עובר משום לא יחל אחרי שלא קיבל זה עליו וז"ב וא"כ לענין חלות הנזירות בכלל על איסור עומאת כהן לענין לאו דלא יחל דמי לשבועה דאין דנין להאי תנא לענין עג"ס האיסור כיון שהוא צ"ל רק ע"י עצמו שהוא כללס ויכול הי' לאסור רק דבר זה לבד ול"א צוה כולל ודו"ק. והנה צוה יש ליישב ג"כ קושיית התוס' ז"ל בשבועות דף כ"ה דלמה הולך לדחוק דהאי תנא ל"ל כולל ולמה לא קמשי דמירי דחיייל על מה דלית ל' תמשא לא קתני וכדמשי בשבועות שם דלפי הנ"ל בל"ז ל"ל דהאי תנא ל"ל כולל בלא ע"י עצמו וכנ"ל דאל"כ למה לא קחשיב שני לאוי הנזירות וכנ"ל. ויש לדבר ולפלפל צוה הרבה אולם ליראת האריכות אשים מחסום לעטי. בסוף דבריו הקשה כ"ת דהכא אמרינן דכיחוש העובר אינו רק מדרבנן ובחולין דף קנ"ה מוכח דכיחוש אסור מה"ת דאל"כ אכתי הי' יכול לאוקמי בעבר וגזו עיי"ש ויפה הקשה. ולישב זה אמינא לפ"ת שבארת' למעלה דלפי מה דדחה הפשיטות מהך דעובר ס"ל דעיקר הכחש מהעובר הוא צ"ל רק מחמת שהבהמה מתחכשת ע"י העבוד' ועי"ז נתמעט הנקת העובר ומ"מ לא חשיב העובר מסייע בעבודה עמש"ל. ולפ"ז יש לחלק בין הך דחולין שהכחש צ"ל ע"י מעשהו משא"כ בהך דעובר שע"י העבודה אינו צ"ל רק כחוש להבהמה ורק שהכחוש הזה גורם אחרי כן כיחוש להולד ולכך אינו אסור רק מדרבנן דגם לענין העלת מוס בקדשים צעין ריבוי שיפור גם בנעשה ע"י גרמא ודו"ק צוה :

סימן ו

צ"ה בריסק יוס ז' תנחם אב תרכ"ט לפ"ק. שלום אשיב לכבוד י"ע וידידי עוז הרב הה"ג חריף ובקי בחדרי חורה בפלפול וסברא עדיו לגאון ולתפארת כ"ש מוה' ירוחם יהודה נ"י אבד"ק סעלץ יהי נועם ה' עליו וכעת הרב הגאון מד"א בק"ק מינסק דליעא :
מכתבו הנעים עם שאלתו שאלת חכם פ"ד העגלים הנקחים מעכו"ס ואינו ידוע אם כבר עברו

הנה בזה לאמרין תוך ס' ימים אף דרוז וולדות הוו בני קיימא כתבו החוס' והקדמונים ז"ל דמיעוטא דנפלים הוי מיעוט המצוי והטעם הזה מחלק לשלש' מטיבי טעם למעין בש"ס ופוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל. הפן האחד הוא מ"ם מ"ז הנאון רשכ"י ז"ל דאף דנפלים הוי מיעוט נדר הרוב דבני קיימא לא אמרו חז"ל לילך בתר רובא רק בפנין פרטי שאנו דנין אס זה מהרוב או מהמיעוט אבל כשאנו דנין לעשות תקנה כוללת ראו חז"ל לתקן גם המיעוט דהרי גם המיעוט ישנו בעולם והולרכו חז"ל לתקן גם המיעוט ולכך בהך דעגלים כיון דע"כ יש בתוך העגלים הנולדים גם נפלים ואס נחיר כל הפגלים תוך ח' ימים גם המיעוט האסור יבא לאכיל' אשר ע"כ החמירו חז"ל למען לתקן המיעוט עכ"ד הנחמדים ז"ל. ואנכי בארתי דבריו ז"ל דמ"מ בעינן לבוא מפאת דמיעוט נפלים חשוב שכיח ומצוי קצת. דאס היו נפלים מיעוט שאינו מצוי ושכיח כלל לא היו חז"ל מתקנים תקנה כלל אף כוללת ומשום דלא כל הפגלים הנולדים אוכלים ב"י בתוך ח' ימים ואס ה' מיעוט נפלים אינו מצוי כלל יוכל להיות שבכל הנאכלים לא יהי' נפל ואף דיוכל להיות כמו כן בהיפוך מ"מ לא היו עושים תקנה אחרי שבאמת כ"א ואחד מהאוכלים כחור' יעשה שאמר' תור' לסמוך על הרוב ורק דכיון שהוא מצוי ויהי' א"כ בתוך רבים מהעגלים הנאכלים בתוך ח' ימים בודאי איזה נפלים ראו חז"ל לתקן שלא יאכלו מיעוט מהאוכלים איסור עכ"פ והבן זה: והנה אס כה נאמר הנה אחרי שכבר תקנו חז"ל שלא לשחוט תוך ח' ימים כשנשחט אין לאסור הבשר דאחרי דלכתחל' אסור הו"ל דביעבד מילתא דלא שכיחא דלא נזרו חז"ל לעשות תקנה כוללת ואין כאן רק ענין פרטי דאזלינן בתר רובא דרובם בני קיימא הנה אס לא דנימא דאסור מטעם קנס ולפ"ז יש לדון אס גם בשונג קנסו משום חששא דאחי' לאיערותי ואס רק למי שנשחט בשבילו דוקא או גם לאחרים כמו בחמץ שעבר עליו הפסח ויש לדבר בזה בהך דרב פפא ורב הונא בר' ר"י דאמר' אי איתרחיתו עד אורתא הוו אכלינן מיני' השתא לא אכלינן מיני' דמשמע דאין זה דין גמור ורק חומרא שהחמירו על עלמא וכאשר כבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל עיין עליהם חולם יען דאין מכאן ראי' רק משמעות הלשון לא ארבה מילין ונניח דאסור דביעבד בכל חנפי ולכולי עלמא וכדמשמע מסתימת הש"ע יו"ד ס' ט"ו. ובגוף הדבר שהפלה מ"ז רשכ"י ז"ל דאף דאזלינן בתר רובא מ"מ הולרכו חז"ל לעשות תקנה כוללת היכא שבין הרבים האוכלים ימלא איזה מהם אשר יאכלו איסור אף שכל אחד ואחד כחור' עשה שסמך על הרוב יש לעורר עוד דהנה כבר נודע מחלוקת הרשב"א והרא"ש ז"ל ביבש ביבש דקיי"ל חד בתרי בטיל דהרא"ש ז"ל ודעמ"י ש"ל דמותר לאדם אחד לאכול גם שלשתן יחד והרשב"א ז"ל חילק דרק בזה אחר זה שרי ומשום דבכל

אחת ואחת אמרי' שזה מהרוב ובאכילת השלישי אמרי' כמו כן שזה היתר והאיסור הי' באלו שכבר אכל אכל שלשתן ביחד שבדאי אוכל איסור אסור עיין כ"ז בפוסקים ז"ל והנה יראה בביאור מחלוקתן ז"ל דהרא"ש ודעמ"י ז"ל ס"ל דענין ביטול ברוב הוא שאמרה תורה שהאיסור שנתערב ברוב היתר איסורא כמאן דליתא דמי ונפקך הכל להיות היתר וכיון דאין כאן איסור פשיטא דמותר לאדם אחד לאכול הכל ביחד אמנם להרשב"א ז"ל פיקר הטעם משום דבכל אחד אמרינן שזה מהרוב ולכך אינו מותר לאדם אחד רק בזה"ז אבל לא שלשתן יחד דבזה הרי אוכל בודאי האיסור וז"ל לפ"ז דרעמו ז"ל דהא דאמר' בכ"מ דחד בתרי בטיל דמשמע דבאמת האיסור נחבטל היינו כמ"ש בתק"א ד"ש לומר דאף דנחבטל מ"מ איסורא כמאן דאיתא דמי דכיון דעיקר הלימוד דביטול ברוב סוף מאחרי רבים להטות דכתיב בסנהדרין אין ראי' רק דניזול אחר הרוב אבל לא שהמיעוט נחבטל לגמרי ממציאותו ורק דעיקר ענין הביטול ברוב הוא דלא נימא דכל קבוצה כמחלה על מחלה דמי דכיון דנחבטל ברוב בטלה לה חשיבות הקבוצות וזה אנו למדין מאחרי רבים להטות דסנהדרין דנחבטל חשיבות המיעוט לבני הרוב וכיון דלא חשיב קבוצה שפיר אמרינן דמותר לאכול כל אחד ואחד משום דמלינן שזה מהרוב וכלא סייך א"כ רק בזה"ז אבל לא בשלשתן יחד דיש בודאי האיסור. ומעשה אי נימא כמ"ס מ"ז הנאון רשכ"י ז"ל דאף היכא שיוכל לסמוך על הרוב מ"מ תקנו חז"ל היכי שאחד בודאי יעשה איסור א"כ יקשה לרעת הרשב"א ז"ל ודעמ"י בכל מערובות חד בתרי אמאי מותר לאכול כולם לא מיבעי' לאדם אחד חלף אף גם לב' בני אדם דמ"מ למה לא יהי' אסור דדרבנן כיון שבדאי נאכל האיסור דכיון דלרעתא ז"ל האיסור לא נחבטל מכל וכל דע"פ ס"ל דשלשתן ביחד אסור א"כ גם בזה"ז או גם לשלשה בני אדם יאסור דדרבנן כיון שבדאי נאכל האיסור וכ"ל בשם מ"ז הנאון ז"ל וזה דבר שראוי לעורר עליו. אולם אחר העיון בדברי הרשב"א ז"ל בעלמא בתוה"א ראימי והתבוננתי דגם לרעתא ז"ל עיקר האיסור באכילת שלשתן יחד אינו רק מדרבנן וא"כ גם לרעתא ז"ל מה"מ האיסור בטל לגמרי ומותר איפוא לאדם אחד לאכול גם שלשתן יחד אחרי שאין כאן איסור ורק דמ"מ אסור מדרבנן ובזה"ז מותר גם מדרבנן משום דבאכילת כל אחת תולה שזהו מהרוב. ומעשה אין מזה ראי' רק דבאיסור שהוא רק מדרבנן לא חשו חז"ל לומר דמ"מ נאכל האיסור כיון שעושה דנין וסומך על הרוב אבל היכי שהאיסור הוא איסור תורה שפיר יש לומר דעשו חז"ל תקנה שלא יאכל האיסור וכמ"ש מ"ז רשכ"י ז"ל. אולם לפ"ז נסתר מ"מ מה שהעלה כ"כ מ"ז רשכ"י ז"ל עפ"י סברתו וזה לבאר גם ענין דמאי שאסרו חז"ל וחייבו לעשר כל הלוקח מעם הארץ אף דרוז ע"ה מעשרים הנה ומשום דעשו חז"ל תקנה כוללת שלא יוכשלו המיעוט דמיעוט

מלחמות אריה

מוכה בחולין כס דאי נימא דחוששין לזה הוא מדאורייתא מדאמר רבא לסיוע לר"ג ממתניתין דתניוק בן יוס אחר מטמא בזיבה וא"א יש בו משום ריסוק אברים קרי כאן מבשרו ולא נחמת אונסו דמשמע מזה דהוי מה"מ. ולפ"ז י"ל דהש"ס בר"ה הכי פריך דלמה קאמר אב"י משעה שנוול דמשמע לאלתר הא בשעה שנוול אכתי לא חזיא עד שיפריס עב"ק ועכ"פ הי' ל"י לומר משעה שהפריס עב"ק. ואף דהחוס' בחולין שס כתבו דע"כ עיירי בדאיכא ריעותא דאינו הולך א"כ בשעה שנוול אכתי ליכא ריעותא ומש"ה י"ל דליה דז"א דהחוס' קאי אדר"ג דעיירי בכלו לו חדשיו אבל בלא כלו לו חדשיו משמע מהרא"ש דאע"פ בדליכא שום ריעותא חיישין. וע"כ ז"ל דזה נופא חשוב ריעותא דאין הולך חזק כל כך ואפשר להחמיק בקל. וכן כתב הר"ן ז"ל בהדי' בחידושו דמאן דדחי לר"ג וסבר דחוששין לריסוק אברים הטעם הוא דסבר דאע"פ דרוז הנולדים אינם נתרסקין מ"מ חוששין למיעוט המצוי ע"ש מזה מוכח דבלא ריעותא נמי חוששין למאן דלא סבר ל"י כר"ג. ובלא"ה דברי התו' תמוהים מהסוגיא דשם. עיין במהרש"א ובכר"ו. וא"כ ה"ה לשיטת הרש"ל אפילו לדין דקיי"ל כר"ג מ"מ בדלא כלו לו חדשיו חיישין לריסוק אברים אפילו בדליכא ריעותא כלל ומש"ה פריך הגמרא שפיר בע"מ מי מצוי אכיל ל"י תיכף משנוול כ"ז שלא הפריס עב"ק. אבל לא פריך דבעינן להמתין ז' ימים להוליא ממפק נפל דזה לא הוי רק מדרבנן וכקושיא הנאונים הכ"ל:

דמיפוט בודאי אינו מעשר והאריך בזה בכ"ט בדברים נחמדים עיין פליהם ולפי הג"ל אינו נומר ק דהרי גם בפירות מלינו איסור דמאי עיין בש"ס דפירובין דף ל"ב האומר לחברו לקום לי תאניס כו' יעו"ש וזירושלמי פ"ב דמעשרות לא ולקום לי עשרים תאניס כו' דלדעת הרבה מהקדמונים ז"ל אין בו חיוב מעשר כלל רק מדבריהם דמפ"ת ליכא חיובא רק בחירוש וילנה ופיין בפ"ב דמכשירין דתק הוואא פירות בדרך כו' ואם רוב מכיסיין למכור בשוק הרי אלו דמאי וביחוד מלינו דמאי גם בירק עיין בתוספתא דדמאי פ"ד קנינת ירק כו' ושל בפה"ב הגמלאות בבית חייבת ועוד בכ"ט ופיין רמב"ם ז"ל פי"א מה"ל מעשר ומעשר ירק לכ"ט לא הוי רק מדרבנן ולפי הג"ל הרי מוכח מדעת הרשב"א ודעמ"י ז"ל דבאיסור דרבנן עכ"פ לא חשו חז"ל לזה שיהי' נאכל האיסור דאל"כ בתערובות חד בתרי ה"י חסור לאכול כולם אף בזה"ז ואף ג' בני אדם דמדרבנן איסורא כמאן דליחא דמי לדעתו ז"ל והרי נאכל האיסור ואמאי חששו חז"ל ותקנו לעשר דמאי אף בדברים שפיקר חיובם גם בודאי אינו רק מדבריהם כיון דרוב פ"ה מעשרים המה ותקנה כוללת שלא יכשלו המיעוט ל"ש באיסור דרבנן וכנ"ל :

אמנם

אחר הפיון היטב אמינא דכל דברי ע"ז רשכ"י ז"ל כראי מוצקים ואין מכאן ראוי לסתור דבריו הקדושים ז"ל ועמוד והתבונן ותחלה נבוא לבאר דברי רבינו הרשב"א ז"ל בתי"א דבראשית ההשקפה קשים להולמן וז"ל הזהב בתי"א ומסתברא דטעמא דמילתא משום דבדברים הנכללים ש"א"ל להפריד ביניהם כו' לריך ששים לפי שבפחות משיעור זה האיסור נטעם ונרגש בכל ואפי' עין בעינו כו' כיון שכנגדו במין ושאינו עינו נרגש החמירו מדבריהם ואסרוהו . אבל יבש ביבש כו' אוכל כל חתיכה בפ"ט וכשאוכל זו אני אומר לא זו היא האסורה כו' וכשאוכל האחרונה שבכולם אני אומר במה שכבר נאכל ה"י האיסור וזו של היתר היא כו' עכ"ל בקי"ור ולכאורה יפלא דמאחר דליהו ז"ל דעתו דפיקר היתר ביבש ביבש הוא משום דבכל אכילה אמריק שזו מהרוב היתר דמפ"ת אסור לאכול שלשמן יחד מדרבנן עכ"פ למה הולך לתת טעם בלח בלח דלריך ששים משום גזירה אסו עין בש"א"ט שהטעם נרגש בלח"ה כיון שנתערב ונכלל ויש בילה א"ל שלא יהי' בכל מה שיאכל מן האיסור ודמי לאכול כולם ביחד שאסור מדרבנן לדעתו ז"ל אף ביבש ביבש . ואשר נראה בישוב הדבר דכבר כתבתי דגם להרשב"א ז"ל עיין חד בתרי בט"ל היינו דנתבטל האיסור לגמרי וכמאן דליחא דמילתא משום זה לבד דאמרי' אכל חדא וחדא שזהו מהרוב דאל"כ ה"י אסור לאכול שלשמן יחד מה"ת ורק דלדעתו היכי דלא שייך הטעם השני דאמרי' שזו שאוכל מהרוב היתר הוא וכגון שאוכל מכולם יחד נהי דמותר מה"ת משום שנתבטל האיסור לגמרי ע"מ אסור מדבריהם . והנה אנכי בחי' בארתי דהא דאמריקן איסורא כמאן דליחא דמי לאו היינו דחשביקן ל"י להאיסור כאלו אינו כלל דזה נגד החוש וגם אין לזה ראיה מאחרי רבים להטות האמור בסנהדרין ורק דפיקר הדבר דכיון דבכל דבר איסור בעינן עינין חשיבות דמפ"ת בעינן כזית שיהי' לו חשיבות וגם בח"ש דאסור מה"ת קאמרי' בש"ס דיומא דף ע"ד הטעם משום דחזי לאיטרופי וסיינו גם חלי שיעור יש לו חשיבות קלת דחזי לאיטרופי וכשנתבטל האיסור ברוב היתר בטלה לה חשיבות המיעוט האיסור לגמרי ומותר וזה הלימוד נלמד מאחרי רבים להטות דסנהדרין דבטל חשיבות המיעוט לגמרי ואיטו בכלל וטפחו ואליו הפדה והארכתי בזה ואכ"ט הביאור ומעמם אמינא לדעת הרשב"א ז"ל דהא דמ"ל דמדרבנן סתמירו שלא יופיל סביסול לבטל האיסור לגמרי ואפילו לאכול כולם יחד היינו דמ"ל סתמירו משום דאחשבי

באכילתם אבל היכי דליש אחשבי' מותר אף מדרבנן כיון דנתבטל כל חשיבות האיסור דנתבטל חשיבותו לגבי הרוב ורק היכי דאחשבי' באכילתו אסרוהו חז"ל וא"כ ז"ל רק ביבש ביבש שכל החתיכות נפרדים זה מזה וסוף מלפסם ואוכלם יחד דכזה שייך לומר דאחשבי' להאיסור אבל בלח בלח שנתערב האיסור בהיתר וא"ל להפריד דליש לומר דאחשבינו דמ"ל דאחשבי' להאיסור כלל דלמא אחשבי' רק להיתר דמזה שאוכל ביחד עם האיסור אין ראיה דמה לו לעשות אחרי ש"א"ל להפרידו מהיתר גם מדרבנן ה"י לנו לומר דמותר כיון שנתבטל חשיבות האיסור לגמרי ולכך הולך רבינו ליתן טעם אחר משום גזירה דלינו מינו שנגש הטעם ודו"ק כי בזה יתישבו דבריו על מכוונם :

ומעתה

שפיר י"ל דבאמת גם באיסור דרבנן חשו חז"ל שלא יאכל האיסור אף שמהד"ן ה"י באכילתו בהיתר שסמך על הרוב וכנ"ל מהך דמאי בפירות וירק דלא הוי חיוב פישורו רק מדרבנן ומ"מ חשו חז"ל לתקן המיעוט וכנ"ל בשם ע"ז רשכ"י ז"ל והא דמותר לאכול כל תערובות ואף אדם אחד בזה"ז אף דלהרשב"א ז"ל מדרבנן איסורא כמאן דליחא דמי ונאכלו בודאי איסור דרבנן מטעם אחר קאמריקן פלה לפמ"ש בחידושי דאף דאין קיי"ל דכל האיסורים איסורי חפלא המה ע"מ היכא דפיקר האיסור היא רק באחשבי' באכילתו לא חשוב רק איסור גבירא דאסור לו לאכול הדבר הזה משום דאחשבו באכילתו אבל אין כאן איסור על החפץ דקודם שאוכל אין איסור כלל על החתיכה . ולפי"ז י"ל ולחלק שפיר דרק היכי שהאיסור הוא על החתיכה איסור חפלא חשו חז"ל שלא יאכל בודאי האיסור דאף דהוא כמורה פוסה שסמך על הרוב ע"מ אכל איסור חתי' דאיסורא . מש"כ בהך דתערובות חד בתרי דהאיסור גם באכילת שלשמן יחד אינו רק משום דאחשבי' באכילתו דגם מדרבנן אין בזה איסור על החפץ ורק איסור גבירא אין לחוש בזה"ז או לשלשה בני אדם דמ"מ הרי באכילת כל התערובות נאכל בודאי האיסור כיון דכל אחד כמורה פשה שסמך על הרוב ולא פשה איסור וחתיכה דאיסורא ליכא בזה . וזכר ודמיון לזה עמ"ש החוס' חולין דף ה' בהך דהשתא בהמתן של לדיקים כו' דלא שייך זה רק באכילת איסור וגם באכילה של אדם רק היכא שהמאכל היא איסור ולא באכילת יוה"כ שרק השעה היא האסורה והביאו ראיות מהך דר"י שקרא והטעם ומהך דבטיס תבשילא כו' פיי"ש"ה . ואני מוסיף לומר עוד דאף מי שיראה לגמנם בסברתי זאת שכתבתי דהיכא דבעינן אחשבי' דוקא לא הוי רק איסור גבירא ולומר דחשוב ע"מ איסור חפלא דבשפת אכילה נעשה חתיכה דאיסורא או דיש איסור על החפץ כל שיחשבו ומתלי תלי האיסור חפלא ע"מ א"ש הך דתערובות חד בתרי דמותר לאכול כולם מחד אחר לפמ"ש הרמ"ה ז"ל בטעמא דר"ש דס"ל כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן דה"ט דפיקר הטעם לר"ש משום דאחשבי' באכילתו ולכך בקרבן דהוא בשוגג בעינן כזית דלא שייך אחשבי' דאילו הוה ידע שהוא איסור לא ה"י אכל ל"י . מדבריו אלו למדנו דאף דאחשבי' לחתיכה זו ואח"כ ידע שהי' איסור ל"מ דבעינן לענין אחשבי' שידע שהיא איסור ויאכלנו דאל"כ אמרי' דלא אחשבי' רק משום דסבר שהוא היתר . ומעמם בזה"ז ל"ש אחשבי' כלל באכילתו דבאכילתו הוא אומר שזו היא מהרוב היתר וכיון דבלי סברת אחשבי' נתבטל האיסור לגמרי לא אכל איסור כלל כיון דלא שייך אחשבי' והכל א"כ ה"י היתר ודו"ק כי זה ברור :

דפן

הב' יש לפרש ולומר דכיון דלא הוי רוב חזק ואמרי' משום דהמיעוט שכיח ומצוי קלת לריך לברר דברוב שאינו כ"כ חזק אמרי' דכל היכי דליכא לברורי מברריקן ופיין כ"ז בפוסקים ל"ל . ואולם באמת

כבר הארכתני במק"א בענין הך דאיכא לברורי אי הכוונ
 שיוכל להתברר האיסור או דנימא לסיפך לזבירור שיחברר
 האיסור לא חיישי' כלל כיון שיש רוב או ס"ם שהוא היתר
 ורק לרריך לברר היתר בידוע גמור ועיין בז"ל מ"י ס"ם
 מ"ש בזבירור דברי הרשב"א ז"ל שרצה לומר דבילה ספק
 טריפ' שנתערבה הו"ל דבר שיש לו מתירין שחמי' התרנגולת
 או חטפון בי"ים שנתקפה בהם החכם השואל דלמה
 נמתין דממ"כ אם טריפ' היא שפיר בפילה ואם יחברר
 שאינה טריפ' פשיטא שמתורת. וביאר הוא ז"ל ואסברא
 לן דאף אם נתברר אח"כ שאינה טריפ' מ"מ האוכלה
 מקודם איסורא עבד עש"ה שהאריך בדבר או דבעינן
 שיוכל לברר שניהם ההיתר וגם האיסור דכיון שיוכלו
 להתברר שני לדרי הספק לא חשוב ספק גמור. ואין להביא
 רא"י מדברי הרמ"א ז"ל ס"י ק"י להכריע בדרשיל"מ ל"א
 להקל מטעם ס"ם ובהך דאיכא לברורי ספק דמהני ס"ם
 ואי' לברר דאי' דאיכא לברורי היינו שיוכל להתברר
 היתר או שיחברר גם האיסור א"כ הא הו"ל דשיל"מ
 דלא מהני ס"ם לדעתו כלל דז"א דלפי האמת אכן קיי"ל
 כהרשב"א ז"ל דלימ' דשיל"מ רק כשהי' לו היתר בודאי
 דמהי"ט בילה של ספק טריפה שפיר בטיל ולא חשיב דשיל"מ
 ואין לדון א"כ בס"ם גם היכי שיוכל להתברר היתרו רק
 מטעם איכא לברורי וזה ברור. ולפי ה"ל אין לומר כ"ד
 הטעם דל"מ רובא משום דאיכא לברורי רק אם נאמר
 דבהך דאיכא לברורי רק מפאת שיוכל להתברר היתר
 קאמתינן עלה דכ"ד אין האיסור יוכל להתברר בודאי ורק
 היתר יוכל להתברר אם יח"י ח' ימים וכמוכ"ן:
 ועיין בתום' שבת דף קל"ו דאמר שהארכיבו דהך דרשב"א
 דכל ששהה כו' אינו נפל מיירי בין בסתם וולדות
 בין בבן ח' ודאי דשהה י"א נכלל נפל הקשו בהא דרפשיט
 הש"ס שם מאי דקמבעי' לן אי פליגי רבנן ארשב"א מהא
 דקאמר ר"י אמר ששואל הלכה כרשב"א הלכה ככלל דפליגי
 בסתם וולדות דילמא לא פליגי בזה כלל וכי פסק ר"י אמר
 ששואל כוותי' דרשב"א היינו בבן ח' ודאי ותירוצ' דחוק
 דמ"מ הולך לומר הלכה כרשב"א דלא תהי גמרו סימנין
 בבן ח' ודאי ורק בשהה דוקא עי"ש ותבין. אולם לפי
 ה"ל יחא דאף אי' רבנן פליגי בבן ח' ודאי מ"מ ממילא
 מותר לדידהו בסתם וולדות מטעם דרוב בני קיימא המה
 דלדידהו אי' שיחברר היתר לגמרי דגם שהה אינו ודאי
 גמור דאליכ' הי' מפעיל גם בבן ח' ודאי לומר דבן ז' הוא
 ואשתהי ודו"ק: אולם אם כה נאמר יש לפורר בהך דיבמה
 דבעי' שיחברר שהולך הוא בן קיימא שיחי' למ"ד יום
 דבשלתא כשהולך עדיין חי שמהי' אסור' להנשא תוך ל' יום
 [והיינו היכי שילד' אחר עיתת בענה יומת משני חדשים
 דאליכ' אין מקום לדון בזה דבלא"ה עדיין היא תוך ימי
 הבחי' דלא תחלקי רבנן בין ילדה ללא ילדה וכמבואר בש"ס
 ופוסקים ואין נ"מ רק בשכבר עברו ג' חדשים ובגוונא
 דליכא איסור עינקת וכמוכ"ן] שפיר יש לומר דאסור' להנשא
 אף דרוב וולדות בני קיימא נינהו משום דאיכא לברורי.
 אמנם היכי שמת הולך תוך למ"ד אמאי לריכ' חלי' דכיון
 שא"א להתברר עוד למה לא ניזל בתר רובא. ואין לומר
 דהו"ל דשיל"מ ע"י חלי' דהרי זכ"ת שיש הפסד לא חשוב
 דשיל"מ והרי ע"י חלי' תפסול לכהו'. ודוחק לומר דדוקא
 בנתקדש' לישראל שכבר נתקדש' לריכ' חלי' ומשום דעתה
 אין לה הפסד בחלי' ואין נ"מ רק כשימות זה אם תפסול
 אח"כ לכהו' זה חשש הפסד רחוק דמלבד שיש להסתפק
 עוד אי חשוב כה"ג דשיל"מ כיון דמ"מ יש חשש הפסד
 הנה מדברי הש"ס מת בחוך ל' ועמד' ונתקדש' משמע
 דעשא' שלא כדון שהית' לריכ' חלי'ה. וגם מהך דאם אשת
 כהן היא אינה חוללת משמע דדוקא בשכבר נתקדש' אינה
 חוללת אבל מקודם לריכ' חלי' . ולכאור' עלה על לבי לומר

לפעמ"ש קלת הקדמונים דאף היכי דגם אח"כ ישאר איסור
 דרבנן אמרי' דמ"מ יש לדון מטעם דשיל"מ לענין איסור
 תורה וא"כ י"ל דגם הכא אמרי' דתחלוץ ולענין איסור
 חלי' לכהו' באמת נלך בתר רובא ומ"מ לריכ' חלי' משום
 דהוי דשיל"מ לענין איסור תורה דיבמה לשוק. אולם באמת
 ז"א דכל שתחלוץ אסור' לכהו' שלא יאמרו חלי'ה עומרת
 לכהן וכמ"ש התום' בשבת שם לזכר ה"א דאשת כהן אינה
 חוללת אף דספק חלי'ה עומרת עיי"ש. וז"ל לפ"ז דמחמת
 חומר איסור יבמה לשוק שמהי' כל ימי' באיסור החמירו
 חז"ל שלא לילך בתר רובא כל שאין הפסד כ"כ בחלי' ורק
 באשת כהן הקילו שלא תאמר על בעלה או דנימא
 דכיון שמת תוך ל' איתרע קלת רובא. אולם זה הטעם
 האחרון לא יתכן לדעת הסוברים דחלה דמי לפיהק ומת
 והך דמת בחוך ל' דתחלקין בין אשת ישראל לאשת כהן
 מיירי באכלו ארי דוקא. וגם לדעת החולקים עדיין יקשה
 לפ"ז מהא דאמרינן שמתא מת בחוך ל' ולא תחלקין בין
 חלה לאכלו ארי ודו"ק בכ"ז :

דפן

השלישי. יש לומר דכיון דלא הוי רוב חוק הרבם
 שהמיעוט מנוי אמרינן אף לדין דלא חיישי'
 למיעוטא סמוך מיעוטא לחוק' עדרבנן מיהא דהכא הוי
 חוקה נגד הרוב דבהמ' בחייה בחוקת איסור עומדה .
 אולם בזה יש לפורר טובא דהנה נחלקו בזה אבות העולם
 דרש"י ז"ל פירש דהא דאמרי' בכ"מ בהמה בחייה בחוקת
 איסור עומדת וכל שנולד ספק בשחיט' עוקמין לה בחוקת
 איסור היינו חוקת איסור אבר מן החי . אולם רבותינו
 בעלי התום' דחו זה דאיסור אבמה' כבר חלק הלך לו
 ופירשו דחוקת איסור היינו חוקת איסור שאינו זכוח דיש
 על בהמ' בחייה ואף גם עתה כל שלא נשחט' כדאוי עיין
 בדבריהם ז"ל והנה האחרונים ז"ל דעתם דשיטת רש"י ז"ל
 הוא דמחזיקין מאיסור לאיסור ולכך שפיר ששבינן חוקת
 איסור מאיסור אבמה' לאיסור נבילה. אולם מר אבא הגאון
 האמתי ז"ל בקונטרסו הפלה דגם רש"י ז"ל י"ל דס"ל
 דמאיסור לאיסור לא חשיב חוקת איסור דכיון שהאיסור
 הראשון בודאי נפקע מאין לנו להחזיק מחמתו איסור חדש
 שלא הי' והא דפירש"י דעוקמין לה לחוקת אבמה' אף
 שהאיסור הזה כבר נסתלק במיתת הבהמ' מלך אחר קאמתינן
 עלה לפי מה דקיי"ל דמותר לחתוך מבהמה' בעודה מפרכסת
 דאף דמפרכסת הרי היא בחי' מימ' ליכא איסור אבמה'
 לישראל דכיון שנשחט' טוב ליכא אבמה' דבישראל בשחיט'
 חלי' מלתא ואף לז"ג דבמית' תליא מלתא קיי"ל דלא
 כראז"י ומשום דמי איכא עידי כו' אולם כ"ז כשנשחט'
 כראוי אבל היכי שנחבז' בשחיטת' ל"מ שאסור' לז"ג כיון
 דלא שייך מי איכא עידי דלישראל בלא"ה אסור' אלל אף
 לישראל איכא אבמה' ג"כ דכיון שאין כאן שחיט' המתרת
 הו"ל כמתה מאל"י דיש בה במפרכסת איסור אבמה' ועיין
 כ"ז בש"ס ופוסקים ז"ל וא"כ שפיר פירש"י ז"ל דמוקמין
 לה לחוקת אבמה' והיינו דבעת שהית' עדיין מפרכסת
 שפיר יש לנו לדון אם נשחט' כראוי ופקע לה איסור
 אבמה' או לא נשחט' כראוי ועדיין איסור אבמה' רביע
 פלי' ומוקמין לה לחוקת אבמה' שהי' עלי' בחייה וכיון
 שבשעי' שהית' עדיין מפרכסת החוקתה שלא נשחט' כראוי
 גם עכשיו שזכר עתה עוקמין אותה לחוקת' דכמו שהית'
 בשעת פרכוס בחוקת שלא נשחט' כראוי כן היא גם עתה
 עכמ"ד הנחמדים ז"ל. ולפ"ז בכ"ד ל"ש לשיטת רש"י ז"ל
 חוקת איסור כלל דכיון דהספק היא אם הוא בן ח' ונפל
 הוא או בר קיימא ל"ש חוקת אבמה' דאם הוא בן ח' לית
 ב"י כלל אבמה' דמת הוא עפת הולדו וכדאמרינן
 בש"ס דשבת שם אהא דפריך לרשב"א עימהל היכי עהלינן
 בשבת דשמת נפל הוא כיון שלא שהה ל' יום ומשני דמלין
 אותו ממ"כ אי חי שפיר קא עהיל ואי מת מתחך בשר
 בשלמא

בעלמא הוא הרי לחשבי' לי' לנפל כחמיכת בשר בעלמא ופשיטא איכ' ללא שייך צ"י איסור אבתי' א) ואיך נאמר איכ' דוקי אחזקת אבתי' לומר שהוא נפל בן ח' דאיכ' הא ליה צו איסור אבתי' מפולס ורק איסור נבילה. וע"ז אנו דנין ואין כאן איכ' חזקת איסור כלל וא"ל דהחזק' הוא כך דאם הוא בן ח' לא ילא מחזקתו הראשונה דהוא אחר השמיט' כמו שהי' דגמ' הוא נעמ' הולדו חולם א"ת שהוא בן ט' ילא מחזקתו חזקת אבתי' ע"י שמיטתו דכל כה"ג אין לרון לחזקה. ולדעתו דכל ענין חזקה דמשיקרא שאינו נכח סבירא אינו חזקה המכריע את הספק שנאמר דכל שלמד ספק האחד נלמד לרון ולומר שילא מהחזק' ולמד השני לא ילא החזק' מכריע את הספק לר' השני. ורק שמחוק המור' שאין להוליא שום דבר מחזקתו רק בדבר ברור ואין זה איכ' ענין רק לגבי הדבר שאנו באים לרון עליו ושלשי לרדי הספק הי' עד כה כך ולמד האי' אנו מויליאין אותו מחזק' זו אנו אומרים דאין אנו יכולין להוליא מחזקתו הראשונה מספק ונשאר בחזקתו לא זולת והבן כי זה ברור לכל מבין על דבר להבינו לאשורו ואיכ' אין לרון בניד מטעם חזקת איסור רק איכ' כשיטת התוס' ז"ל דחזקת איסור דבהמה בחי' היינו חזקת איסור שאינו זכוח דאיסור זה הוא בין צבן ט' בין צבן ח' ודוק:

והנה

הא דבאמת נאיד רש"י ז"ל עפ"י התוס' ז"ל דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת היינו איסור שאינו זכוח והלך לפרש בדרך רחוק דהיינו איסור אבתי' וכנ"ל בשם ער אבא הגאון ז"ל יראה לכאורה דס"ל לרש"י ז"ל דליכא כלל איסור אינו זכוח על בהמה בחי' דהך קרא דחזמת כו' אינו לווי ורק שבל' לפרש באיזה אופן ייתר האיסור דבעינן שמיטה ולא נחירה וכדעת הרי"ב"א ז"ל הובא בחוס' שבועות דף כ"ד ר"ה האוכל נבילה עיי"ש. חולם אחרי שמדברי כל הקדמונים ז"ל יראה מבואר דס"ל דחזמת היא לווי שריך לזכוח דוקא ועיין רמב"ם ז"ל ריש הל' שמיטה ובשאר פוסקים ז"ל והרי"ב"א ז"ל יחידאי הוא בדבר הזה עלה על לבי לומר דבאמת גם רש"י ז"ל ס"ל דיש איסור אינו זכוח על בהמה בחי' והא דהולריך לפרש דחזקת איסור היינו איסור אבתי' הוא מטעם אחר ומשום דכיון דאיסור שאינו זכוח אינו רק עשה דמ"ע לשחוט בהמה לאכול הימנה ועשה אקרקפתא דנברא מונח ולא חשיב רק איסור נברא אין לנו לרון בשנוולר ספק בשמיטה דלא הוי שמיטה מטעם חזקת איסור שאינו זכוח דכיון דנבילה הוי איסור חפלא פהכ"ת נאמר דחשוב חזקת איסור דהיינו האיסור נברא שהי' מקודם נמשך גם עתה נימא בהיפך דוקי החפץ בחזקת היתר שהי' לו מקודם דמקודם הי' חזקת היתר על החפץ והו"ל איכ' חזקה נגד חזקה חזקת היתר של החפץ נגד חזקת איסור נברא ובספיקא עומד. והנה בש"ס דחולין דף ט' בהך דלא בדיק בסימנים ר"א ב"א כו' טרפה ואסורה באכילה במתינתא מני' נבילה ומטמאה במשא וקתפלגי בדרי' דאמר בהמה בחי' בח"א עומדת מ"ס בחזקת איסור אמרי' בחזקת עומאה לא אמרי' ומ"ס כו' מתה היא וכן קי"ל דמטמאה ג"כ דכיון דהאי נבילה ממילא מטמאה ולכאורה מוכח מזה דכל כה"ג שיש בדבר אחד חזקת איסור וחזקת היתר אזלינן בחר חזקת איסור דאל"כ כיון דאיכ' לחלק ולומר שהיא נבילה ואינה מטמאה הוליל לחשוב חזקה נגד חזקה דנגד חזקת איסור איכא חזקת טהרה

ואו"ל לגבי עומאה וגם לגבי איסור אכילה רק ספיקא וכנ"ל. ובאמת זה נגד הסבירא דניזול רק בחר חזקת האיסור ולא בחר החזקת היתר או טהרה שכנגדו ועכ"ל דהתם מלד אחר קאתינן עלה דמקודם בעודה מפרנסת לא הי' מקום לרון רק מטעם חזקת איסור ולא על החזקת טהרה דגם עתה אין במפרנסת עומאה נבלה וכמבואר בש"ס שם פרק העור והרוטב ואיכ' גם אח"כ כשמתה הוי חזקה זו כבר הוחזק דעדיף מחזקת טהרה שלא הוחזק וכיון שא"א לחלק שפיר אמרי' דאסורה ומטמאה ודו"ק. ובזה אמרתי ליישב הא דאמרי' בש"ס דחולין דף ל"ח גבי מטוננת שלא פירכסה דבירוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן. דאמאי הולריך לומר דבירוע אי הוי רק ספק הוי נבילה ודאי דבחזקת איסור עומדת וכמו כל ספק שבשחיט' דקי"ל נבילה ומטמאה במשא [ודוחק לומר דהא דקאמר בירוע דנימ' ליתן ספק אם פירכסה כגון ששחטה נבילה דאי גם לא פרכסה ודאי הוי רק ספק היכא ש"ל שפרכסה הו"ל ס"ס ואף לרעת הסוברים דלא מהני ס"ס במקום חזקה מ"ע לא הוי רק ספיקא ואי בלא פירכסה ודאי בירוע שמתה מקודם גם בספק פירכוס הו"ל נבילה ודאית כיון דיש חזקת איסור. דמלבד שזה דוחק הנה הס"ס הלזו חשוב משם אחד וכמוכן ולא חשוב ס"ס] חולם לפי הג"ל ניחא דבלי פירכוס הדר הו"ל חזקה נגד חזקת חזקת איסור נגד חזקת טהרה וכנ"ל ודו"ק בזה: שוב אחר כתבי זאת מלאתי למ"ז הגאון רש"י ז"ל שהרגיש בכעין זה לרעת ושיטת רש"י ז"ל דחזקת איסור היינו חזקת אבתי' ונפרש כנ"ל בשם ער אבא הגאון ז"ל דהיינו שחזו דנין בעודה מפרנסת וכנ"ל חולם דידי עדיפא דלפ"ז איש לכ"ע וכנ"ל והבן: **ועדיין** יש לעורר בזה דהנה אנכי הקשיתי לשאל דכיון דאין קי"ל דבהמה בחי' לאו לאברים עומדת ואין איסור אבר חל רק בשעה שחלשו מהבהמה ועיין ש"ס דחולין דף ק"ג וברמב"ם פ"ה מהמ"א ובנושאי כליו איכ' מאי חזקת אבתי' איכא על הבהמה בחי' ואמרתי דאף דלאו לאברים קאי מ"ע ז"א רק דליכא איסור חפלא דאבתי' על הבהמה בחי' אבל מ"ע פשיטא דליכא איסור נברא דהיינו אזהרה על האדם שהרי מזהר הוא שלא יעבור לאכול מן הבהמה בעודה חיה והא דאמרי' בש"ס דחולין שם כנעטרפה עם חמיכת האבר דחייב שתיס משום דחשוב איסור ב"א ומשום דלאו לאברים עומדת היינו משום דאף דהי' גם מקודם איסור נברא דאבתי' מ"ע כיון דלא הי' איסור על החפץ שפיר אתי איסור חפלא דעריפה וחייל דאיסור חפלא חל על איסור נברא והא דנעטרפה מקודם ליכא איסור אבתי' למ"ד דאין איסור אבר חל על איסור טרפה אף דאיסור נברא דאבתי' כבר הי' על הבהמה מקודם מיום הולדה ואף דאיסור טרפה שפיר חייל וכנ"ל דהו"ל איסור חפלא על נברא מ"ע איסור נברא דאבתי' להיכן הלך היינו משום דכיון דאין האיסור חפלא דאבתי' יוכל לחול עוד כיון שכבר הי' עליו איסור חפלא דטרפה עמילא ליכא גם איסור נברא דאבתי' דאיסור נברא הוא רק אזהרה שלא יזיד לעבור על איסורו של החפץ וכיון דליכא עתה איסור חפלא אין כאן אזהרה [וביחוד בהך דנעטרפה עם יציאת רובא הזכר לענין זה בש"ס שם בלח"ה י"ל דכיון דאיסור טרפה בודאי חייל אף אי לא נחלק באיסורי' בין בואח"ז לב"א דאיסור טרפה איסור חפלא ואבתי' ליה על הבהמה בחי' רק איסור נברא אין האיסור אבתי'

מלחמות אריה

הנה עמ"ש הט"ז ביו"ד סי' י"ג סעי"ק ג' אמת דנקט המחבר במלא בה בן ח' חי עומד באכילה ואינו עטון שמיטה דקמ"ל דאין צו איסור משום אבתי' אם חתך ממנו בזמן שהוא חי עדיין ע"ש נשמע דאי לא הי' מהני שמיטת אמו להולד הי' צו איסור אבתי' ח' ח' שהוא בן ח'. אך נראה לי דהט"ז עיירי כשחתך בעורו במעי הבהמה' דיש להולד חיות אבג אמת כ"ז שמתפרנסת אבל לאחר שהוליא עמנה ויהי' בן ח' הנוולר חשוב כמתה וכת"ש עומ' ז"ל:

אצט"ה אף האימור נברא יכול לחול כלל. אף שבא עס האימור טרפה צב"ח דכל שאינו בזאח"ז אפי' צב"ח אינו וזוה לא שייך תירולס של התוס' רי"ד ז"ל דסי עינייהו תפקת כיון שאימור טרפה בודאי חייל דהו"ל אימור חפלא על נברא ואין תפרשים כו' [ודו"ק היטב . אולם אם נאמר כנ"ל דאם ה"י על הדבר אימור נברא ולא אימור חפלא ואנו מסופקים כעת על אימור דהוא אימור חפלא חשוב חזקה נגד חזקה דנגד החזקה אימור נברא יש חזקה היתר של המפץ והו"ל מסק ולא ודאי וכנ"ל . דהק"ל דא"ף אמרינן דמוקמינן במסק בשמיטה על חזקה אצט"ה ומשבינן לה נבילה ודאית דכיון דבחי"י לאו לאצט"ה עומדת ולא הוי רק אימור נברא ואתה רולה לפשותה נבילה אימור חפלא הו"ל חזקה נגד חזקה וכנ"ל . ועס הדברים האלה והמזיון הזה שפיר יש חזקה אימור צב"ד גם לשיטת רש"י ז"ל דאף דל"ש לוקמ"י צב"ד לחזקה אימור אצט"ה וכנ"ל מ"ע שפיר מוקמינן לה בחזקה חזקה אימור שאינו זכוח אף לדעת רש"י ז"ל דצב"ד ל"ש לומר כנ"ל דלענין חזקה אימור שאינו זכוח הו"ל חזקה כנגד חזקה חזקה היתר של המפץ דאינו זכוח ל"ה רק אימור נברא נגד החזקה אימור נברא דצב"ד שאנו ממוקמין לומר שהוא נפל בן ח' ע"ז ה"י מתחלתו ול"ה שעת היתר המפץ מפולס והבן זה : והנה לכאורה כ"ז רק לדעת הסוברים דגם לדין אמרי' סמוך עיפוטא לחזקה מדרבנן ע"פ אולם אחרי הפיון עלאתי ורתיחי דלאו ד"ה הוא דרביס מהקדמונים ז"ל חולקים בזה דלא אמרי' כלל סמוך עיפוטא לחזקה לרבנן דר"מ אף לא מדרבנן ונדחה לכאור' הטעם השלישי . אולם אחרי ההתבוננות רתיחי דצב"ד בלאו החזקה אימור איכא עוד חזקה אחרת נגד הרוב חזקה הנוף דאף שאין אנו מסופקים על זמן ה'לדה מ"ע יש חזקה הנוף שנתעבר' באימור הזמן וכן ח' הוא א) וכיון שיש שני חזקות נגד הרוב לכ"ע אמרי' אף לדין סמוך עיפוטא לחזקה מדרבנן עכ"פ ופיין בדברי האחרונים ז"ל שהאריכו הרבה בזה פ"ש :

והנה בהך דיבעה יש ג"כ לכאורה שני חזקות נגד הרוב חזקה שנתעבר' באימור הזמן וכן ח' הוא וגם חזקה זקוקה ליבוס אולם כיון שנתעברה ילאה חזקה יבס וא"ל דפ"ז אנו דנין בשעת העיבור דכמו פתה שאחר שילדה אני דנין אי בן קיימא הוא כמו כן בעודה מעוברת נולד המפק אם יה"י בן קיימא דז"ח דכבר כתבתי בדברי אלה למעלה ראש ובארתי דחזקה דמעיקרא שאינה חזקה דאתיא מכח סברא אינה חזקה המכרעת ורק דכן גורס תורה דאין יכולין להוציא מחוקתו הראשונה רק פ"י פנין ודבר ברור וכ"ז לא שייך רק כשאנו באים לדון על ההוה אבל לא על להבא א"ף יפול הדבר . וזה אל"י ביאור הא דאמרינן שמה תת לא חיישינן שמה ימות חיישינן ודלא כמ"ע המפורשים ז"ל דהיינו משום דמוף כל אדם למות בודאי רק דגם היכי דליה ודאי שישתנה ל"ש חזקה על להבא וכנ"ל דחזקה דמעיקרא אינה חזקה המכרעת ופיין בתוס' קידושין דף ע"ה מחלוקת ר' מנחם מיוני פס ר"ת ז"ל דמדברי שניהם נלמד דשמה יקדש חשוב כמו שמה ימות אף שאין זה ודאי דמוף שיקדשה אביו פיי"ש : [ולכאור' יש לדבר כ"כ בזה דהך דשמה יבקע הגור אלא דש"י

דאף אי נימא דיש לרון גם בכה"ג מתורת חזקה מ"ע חיישינן לזה לכתחלה שלא לשמוך על חזקה וכמו דרשב"ד באיכא לברורי דלא סמכינן על החזקה] ויש לי הרעורי דברים לפ"ז צמ"ש התוס' ז"ל בניסין דף ג"ב דלכך ל"ח נגדו וחירות התרחת ספק דשמה ישאל על נדרו משום דמוקמינן סגד על חזקתו ואכמ"ל . ומעתה צב"ד כיון דרוב וולדות בני קיימא הנה בודאי ילאה חזקה היבס בימי עיבורה דאין לרון על להבא מטעם חזקה וכנ"ל והבן זה : והנה לדעת הסוברים דמוקמין באימור לאימור ענין חזקה זקוקה ליבס לאו סיינו חזקה היתר ליבס רק חזקה אימור לשוק ואף שכתבתי בחידושי דלא שייך לרון לגבי יבמה לשוק מטעם חזקה אימור מאימור אשת איש לאימור יבמה לשוק כיון דלסיפך גם לפנין היבס אתה תאמר כן דגם ליבס היתה אסורה מקודם והו"ל א"כ שני הפכים בנושא אחד ע"מ כבר הסליתי בחי' דלאו משום דיש חזקה אימור לסיפך קאחינן עלם לומר דהוי חזקה נגד חזקה דצב"ד אזלינן רק בתר סדבר שאנו באים לרון עליו לבד ולא איכסת לן במה שדבר אחר שאין אנו דנין כעת עליו ילא חזקתו ורק דכיון דגם להיפוך אתה תדין בן לא אזלינן בתר חזקה היכי דסתרי אהדרי והארכתי בזה וחזקתי בדברים בראיות ברורות כראי' מולקיס וזה לא שייך צב"ד דליבס א"ל לרון משום החזקה חזקה אימור אלא דבלא"ה אסורה פחמת הרוב ולפ"ז יש לרון ולחלק בין ילדה בחיי הבעל לילדה אח"כ דבנשואה מעוברת במות הבעל שפיר ילאתה מחזקה אימור לשוק במיתת הבעל פחמת הרוב דהחזקה ל"ש על להבא וכנ"ל משא"כ ילדה דתיקף במיתתו נולד הספק שאנו דנין אז על העבר ואיכא א"כ חזקה נגד הרוב וזוה האיר ה"י עיני לבאר דברי רש"י ז"ל שפ"י הך דעת בתוך ל' דעיירי בילדה אחר מיתת הבעל דכל העובר משחוטס דמה רלה רבינו בזה ובכמה ספרי הש"ס הגדפסים מחדש שלחו ידס להביא ולפי הנ"ל א"ש דרבינו רש"י ז"ל אתא לאשעתין דאף בכה"ג דליכא חזקה אימור חוללת באשת ישראל או אפשר לומר דס"ל דבילדה מקודם שמת הבעל דאיכא גם חזקה אימור נגד הרוב וכנ"ל גם באשת כהן חוללת וכמו בבהמה דאסרי' דרשב"ד ודו"ק היטב צב"ז כי קנרתי :

והנה

לכאורה לדעת הסוברים דגם בחזקה אי אמרינן לדין סמוך עיפוטא לחזקה אין מקיס לחלק בין ילדה מקודם בחיי הבעל לילדה אחר מיתתו דיהו דנימא כנ"ל דבילדה אח"כ ליכא חזקה אימור מ"ע הא איכא חזקה אחרת חזקה הנוף שנתעברה באימור הזמן נגד הרוב וסמוך עיפוטא לחזקה . אולם אחר הפיון יש לחלק בזה גם לדעתם ז"ל ומשום דכיון דאיכא גם יולדת לשבס א"כ נהי דנימא דז"י לא חשיב רובא נגד ח' דגם יולדת לז' עיפוטא היא ופיין ש"ס דיבעת דף ל"ז מ"ע למת לא נוקי אחזקה חזקה הנוף שהעיבור ה"י באימור הזמן היותר אפשרי ובר ז' הוא ובשלמא היכא דאיכא גם חזקה אימור וכגון היכי שהלידה ה"י בחיי הבעל שפיר הו"ל לגבי המפק או בר ז' או בר ח' והוי חזקה נגד חזקה חזקה אימור כנגד החזקה אימור העיבור ונגד רובא דיולדת ל"א איכא שני החזקות דפשיטא דסמוך עיפוטא כו'

מלחמות אריה

א) בספרי תלפס אריה סי' א' הבאתי סברא זו דחזקה מעוברת שנוגד באימור הזמן בשם הפג"ג והנאון רפ"א ז"ל ומעתי פ"ז כי מה שייך חזקה מעוברת וכי א"ף ידעינן לאתה צפת שהיתה מעוברת שאנו יכולים לרון פ"ז תורת חזקה , אלא א"ף ידעינן שכל יוס ויוס נולדים כמה עגלים והספק הוא אלליו על עגל זה מאיזה עגלים הוא אם מאותן שנוולדו קודם ח' ימים או מאותן שנוולדו בתוך ח' ימים. וכי נימא דמשום חזקה מעוברת פלרו כל בהסמות תליד פד תוך ח' ימים ולא נולד שום עגל כלל מקודם הא ודאי לא יתן להאמר כלל . לכן ל"ש לרון אלל עגלים מכה חזקה מעוברת פ"ש רק בני יבמה שפיר כתב מו"ח ז"ל שיש לרון מכה חזקה מעוברת כיון דאנו דנין רק על ולר זה הנוגד מסיבמה זו ח"כ לפפ"ד :

כף אכל בילדה אח"כ לניכא חזקת איסור י"ל מכה חזקת הנוף דבן ז' הוא. ואשתמינן רש"י ז"ל דגם בכה"ג באשת ישראל חוללת דהחמירו באיסור יבמה לשוק שמה"ב באיסור כל ימי' שלא לסמוך על החזקה וכמש"ל בפנ ה"ב עיי"ל. או אפשר דמ"ל לרבינו דבילדה עקודס דאיכא חזקת איסור גם באשת כסן חוללת כיון שהוא עדינא ולא רק חומרא בפלמא. אולם י"ל לפ"ז דהו"ל ס"ס דשמה לט' ושמה לו' דסמוך פיעוטא לחזקה לא גרע מספק ואדרבא קיי"ל דאינו רק ספק של דבריהם וספק ז' ספק ח' הו"ל גם בכה"ג ספק השקול וכ"ל ואין להחמיר אי"כ באשת כסן שחאסר על בפלה ולקמן נבאר עוד והבן: והנה בבהמה נרא' מבואר מסך דרשב"ג דג"כ שייך יולדת לשבטה דפיקר הך מילתא דרשב"ג בבן ח' ודאי עיירי ורק מהא דאמר כל ששהה דייק הש"ס דמיירי גם במתם וולדות וכמ"ש החוס' ז"ל בשמעתין בשבת שס. והנה פיקר הא דמהני בבן ח' שהה מבואר בש"ס דיבמות דף פ' שס דאינו רק משום דאמרינן דבר ז' הוא ואשתהי דבן ח' דהיינו שנמנר לורחא לח' אי"כ לחיות והוא ודאי נפל עיי"שה וכיון דרשב"ג בחדא מחתא כ"ל לה לטך דשהה ל' יום בארס וח' ימים בבהמה מוכח אי"כ דגם בבהמה שייך יולדת לו' ושייך אי"כ גם בבן ח' ודאי לומר דכיון ששהה ח' ימים בר ז' הוא ואשתהי וכדאמרינן הכי בארס. ומוכח אי"כ דאף דאיכא גם ספק שילד' לשבטה אפ"כ אסרינן גם בדיעבד. אולם באמת זה אכפ"י דלא איפשטא בש"ס דנה דף כ"ד אי בהמה גמה יולדת לשבט'. וז"ל דאף דנימא דאינה יולדת לו' בן קיימא ע"מ היכי דאשתהי אחרי כן חודש ימים במפי אמו יכול לחיות. ורק היכי שלא נמנר עד חודש השמיני אי"כ לחיות דכל שנמנר בחודש הח' נפל הוא אבל כשנמנר לו' אדרבה מהני ל' מה שלא נולד ואשתהי עד ח' במפי אמו וכ"ל. ואי"כ לפנין הספק דז' וח' איכא לאוקמי אחזקת איסור דליכא חזקת הנוף כנגדו דבין כך ובין כך נחוסה הפיבור בזמן אחד וכמוכח ודו"ק: **ואחר** כל הדברים האלה והחזיון הזה נבוא לדבר בפנין ספק בן ח' ימים. הנה הרשב"א ז"ל בחשובותיו הובא דבריו בש"פ סי' ע"ז פסק להדיא דאין לסמוך על פכו"ס בנדיים קפנים הנקחים ממנו ואומר שהס בני ח' ימים. והקשו דהרי הו"ל ס"ס דגם בתוך ח' ימים ל"ה רק מפיקא דשמה נפל הוא. ופ"ז תירץ הס"ז ז"ל שם דהטעם משום דהו"ל דשיל"מ דלא מהני ס"ס לדעת הרבה פוסקים והנקד"ש ז"ל דהא זה דהרי אין המתיר פתיד לבוא בודאי ולא חשוב דשיל"מ כמבואר בסי' ק"ב לפנין ביטול אמנם נהי דלא חשוב דשיל"מ ע"מ מלך אחר יש לדון דע"מ חשוב איכא לברורי אך זה אינו רק אי ימא דפנין איכא לברורי מפאת ברור היתיר קאמתיק פלה דהאיסור אי"כ להחברר בנ"ד עמש"ל וגם לדעת רוב הפוסקים ז"ל אשר כבר הכריע כמותס הרמ"א ז"ל אי"כ לברר במ"ס פי"ן סי' ק"י ס"ט. וביחוד בנ"ד דספק האחד קל ביותר דאינו רק מדרבנן דמה"ת אזלינן בתר רובא ורק דרבנן משוי' לה ספיקא. יש לומר דכ"ע מודים דלא חיישי' לברר. ומלבד זה יש מקום בראש לומר דבנ"ד גם היתיר אינו יכול להחברר בודאי ולי"מ איכא לברורי. ומשום ד"ל דגם לרשב"ג ולר"ד קיי"ל כוותי' לא מהני שהי' ח' ימים רק משום דבשהה הוי נפל פיעוטא דפיעוטא שאינו מלוי כללואמרי' מה"ס גם בבן ח' ודאי דאשתהי משום דהו"ל שכיח יותר עכ"פ מזה שיחי' נפל יותר מנ' ימים אבל ע"מ אין זה ברור ודאי לומר שזה אינו באפשרי כלל שישהה דמהכ"ת נעשה כ"כ פלוגמא רחוק' דמזיק דרבנן ס"ל דל"מ שהה גם שלאמר בשביל זה דאשתהי. ולפ"ז אף אם נאמר כמ"ש ע"ז הבאון רשכ"י ז"ל לרחות דברי נקבי"כ ז"ל דל"מ אין המתיר פתיד לבוא בודאי שלא ימשך דשיל"מ רק כשיש

סיבה שנצבור' י"ל שלא יבא היתיר וכגון צב"מ ספק טריפ' לפנין ביטול דכיון דהיא ספק טריפ' מסוב אין המתיר פתיד לבוא בודאי דלמא טרפה היא ולא מחי' אי"כ אבל היכי שאין פילה ל"ש לומר כן דאי"כ בטלה כל פנין דשיל"מ דשמה יאבד ובבה"מ שמה תמות ורק דפי"כ שבלי סיבה לא חיישי' שמה"י פנין חדש ואי"כ בטך דהכא ל"מ אין המתיר פתיד לבוא דבלי סיבה ל"מ למיתה. ואם תמות מחמת שהוא נפל אי"כ פשיטא שהיא אסור' פי"ן דבריו הנחמדים ז"ל ע"מ ל"ש לדון בנ"ד להחמיר מחמת דשיל"מ כיון שגם אחר ששהה לא יהי' היתר ברור וכ"ל ול"מ לפ"ז אי"כ לא דשיל"מ ולא איכא לברורי וספיר יש להקל לכ"ע מטעם ס"ס אולם עדיין יש מקום לומר דכיון דהיכא דהוה רוב גמור שלא הי' הפיעוט רק פיעוטא דפיעוטא אי"כ לברר כלל מזיק אי"כ דרוב כזה חשוב לנו בביור גמור דמה"ס אי"כ לברר יותר אי"כ ה"ס דנוכל לומר להיפך דהיינו שר"י לברר כגון ברוב שאינו חזק כל כך או במ"ס לדעת הפוסקים אלו חשוב איכא לברורי גם היכי שלא יהי' ברור בודאי ורק שהי' אח"כ רק בגדר פיעוטא דפיעוטא דגם זה חשוב כביור גמור. אמנם נראה דאף אם נאמר כן ע"מ ז"ל רק לפנין איכא לברורי אבל ע"מ ל"מ בכה"ג דשיל"מ כיון שמה"י אינו היתר גמור וברור. ואין לדון אי"כ להחמיר בשביל זה בנ"ד רק להחמירי' במ"ס באיכא לברורי אבל לא להחמירי' במ"ס דשיל"מ וכמוכח: ואחרי כל אלה דברי ה"ז ז"ל בפלמא שבבאחי אינם ברורים כי"כ פי"ן כו"פ ומדברי הרשב"א ז"ל שר"ה לדון במפק טריפה דל"מ משום דשיל"מ לפרשט כדברי החכם השואל בל"ז דמיירי צב"מ ספק טרפה שולדה ביו"ט עיי"ש ול"ש אי"כ לדון מחמת דשיל"מ רק היכי שפכשו הוא איסור ואח"כ יותר אבל לא היכי דכשיומר הי' היתיר למפרע ובנ"ד. וגם מטעם איכא לברורי אין לדון לפ"ז בנ"ד דלפ"ז פנין איכא לברורי הוא רק משום ברור דהאיסור וכמוכח. ובנ"ד אין האיסור יכול להחברר בודאי וכ"ל. ואין לחוכך איפוא להחמיר במפק תוך ח' ימים רק משום דהו"ל ס"ס במקום חזקה. ואין לרחות דכבר הולכנו להחזקה לרחות הרוב לשוואו כמפק דהו"ל אינו דהכא איכא חזקה אחרת נגד הספק הזה אם הוא תוך ח' ימים או לאחר ח' ימים ודיינו החזקה דשמה היא דילדה ופי"ן במפרו של ע"ז רשכ"י ז"ל יו"ד סי' ק"י שהפלה שיש מקום להחמיר יותר היכא שהחזקה מנגד רק למפק בחד מהיכי שמנגד לשני הספיקות דבמפק אחד החזקה המנגד מסלק להספק הזה ונשאר רק ספק אחד. אולם כבר נודע דבפנין ס"ס במקום חזקה רבו הסולקיס וטוברי' דמהני הס"ס וגם במצבת ע"ז רשכ"י ז"ל ה"ל יש לדון הרבה לפת"ל ובאחרי דחזקה דמפיקרא אינה מכריע את הספק ורק שהוא מחוקי התורה שאינו יכול להוציא דבר מחזקתו ונשאר אי"כ גם במקום חזקה הספק במקומו שלא נשמלק בעבור החזקה וזו אי"כ לאטרופי פס ספק אחר להיות ס"ס ואין מדברי החוס' כתובות דף ס' שהביא ע"ז רשכ"י ז"ל ראי' נגד זה דהתם רובא הוא שמכריע את הספק פיי"שה. וביחוד היכי שיש סימנים הנזכרים בדברי הפוסקים ואומדן גדלות אף אי"כ דל"מ לגמרי ע"מ י"ל דמרפי לה להחזקה ודו"ק:

עוד כתב הט"ז ז"ל דל"ש כאן ס"ס דהספק הוא אם הוא נפל או לא ומ"ז רשכ"י ז"ל ביאר הדבר ביותר דזה גרע עמ"ס משם אחד שכחבו הפוסקים דלא חשוב ס"ס דהכא הוא ספק אחד עמש דח' ימים אינו רק סוכחה שכלו לו חדשיו והרי הוא כאילו אחת אומר שמה כלו לו חדשיו ושמה יש עוד סוכח' לזה שכלו לו חדשיו דזה פשיטא דלא חשוב ס"ס רק ספק אחד עמ"ד-אולם לפע"ש וסוכחתי למעל' דהיכי דשהה ח' ימים גם בודאי בן ח' נותר

עומר לרש"ז דגס צבט' אמרי' דאשתהי דבחדא מחתא מחתיכו ל' רש"ז ח' ימים צבט' עם ל' יום בחדס פמש"ל יש לומר דהס"ס הוא כך שמה הוא בן ט' ושמה הוא אחר ט' ימים דלז אף אס בן ח' ודאי הוא מותר ופשיטא א"כ דאס נאמר הס"ס בחופן זה דאין לומר שוב דבוי ספק אחד עמש וכמ"ש מ"ז רש"י ז"ל ואף לענין שס אחד נודע דעת הפוסקים דכל כה"ג שהספק השני הוא כהספק על הראשון ל"ח עמש אחד דל"ד להך דשס אונם חד הוא ועיין פ"ח ס' ק"י בכללי ס"ס ושפיר א"כ חשוב ס"ס. ולפ"ז אין ראוי מדברי הרשב"א ז"ל שמשלק בזה דאיכו ז"ל תיירי בגרייס סגלוקים מעכו"ס דהיינו כהמס דקה דל"ש אישתהי ולא חשוב ס"ס דבוי שס אחד וספק אחד וכמוכח. אמנם אחר העיין גר"א דמ"ט חשוב בג"ד עמש אחד לכ"פ ומשום דאף דאמרי' דהיכי דשהה ח' ימים אף היכי שהוא ודאי בן ח' מותר עמש דאישתהי הוא דבר רחוק ומיעוטא דלא שכיח כלל ורק בודאי בן ח' ששהה ז"ל דאשתהי כיון ששהה ואנו יודעים דלאו בן ט' הוא משא"כ במתס וולדות ששהו. ועמש"ל דבבט' גס היכא דמוכל לומר דבן ז' הוא עכ"ל דאשתהי עד חודש השמיני דאי כהמס גמס יולדת גס לז' איבטי' דלא איפשטא היא בלמת ורק דהיכי דאשתהי אחר הגמרו עוד חודש במטי אמנו יכול לחיות עמש"ל ואף לזד האיבטי' דיוולדת גס לשבט' מ"ט פשיטא דזה דבר זר ורחוק מאוד ורק דהאבטי' היא אס הוא אפשר על זד הזרית אס אין שא"א לומר דמבטיא לן בדבר דשכיח קלת ופשיטא א"כ דבין כך ובין כך במתס וולדות ששהו ועיקר מה שאנו דנין בשהה הוא דבן ט' הוא ומשוב אס בן עמש אחד עכ"פ [אף דמ"ט ל"ח ספק אחד עמש וכמוכח] ולא חשוב א"כ ס"ס כמעט לדעת כל הפוסקים ז"ל:

אורם

י"ל מצד אחר דמ"ט להך דספק על ספק לא על ואח"ל על שמה לא דרס דחשוב ס"ס ולא אמרינן דהר"ל עמש אחד דעיקר הספק הוא אס דרס וע"כ דה"ט דכיון דלגד הספק דלא על א"ל לזון כלל חשוב ס"ס גס ככה"ג וא"כ כמו כן י"ל הכא דכיון דאס הוא ח' ימים ויותר א"ל לזון כלל שפיר חשוב ס"ס ודו"ק: והנה לפמש"ל כפן הב' דהא דהחמירו חז"ל בתוך ח' הוא עמש דכיון שאינו רוב חזק כל היכי דאיכא לברורי מצרריק עלס על לבי לכאור' לומר מלתא חדתא דלפ"ז שפיר מהני בלי כל זה סימנים ואומדן גדלות אף שאינן צירור ודאית ונמורה שכבר פברו ח' ימים ומשום דכיון דלפ"ז אין איסור גס בתוך ח' ימים רק עמש דאיכא לברורי והספק הזה אס הוא תוך ח' או אחר ח' הוא א"כ כיון שאנו מסופקים אס כבר נתברר הברור המוטל עלינו אס אין עמנו שפיר גס אומדנא בלבד. ומ"אית און לברורי אלה מדברי התוס' ז"ל פסחים דף ד' שהקשו בהא דבטי לפשוט שס דחזקתו בדוק מהא דתניא הכל נאמנים על ביעור חמץ אפי' נשים עבדים וקטנים דאמירה דהני מדי מששא אית בהו דמאי ס"ד דאי חזקתו בדוק למת לי אמירה דהני כלל ומירלו דמייירי שבעה"ב בפיר דאף אי חזקתו בדוק לריך לשאלו ולזה מהני אמירתו שלא נלטרך לשאלו והמתרץ דפריך כל הבתים בחזקת בדוקים מבטי' ל' היינו דמפילא הוו ידעיק זאת דמהני אמירה דהני שלא יהי' לריך לשאלו פייש"ה. והנה לפי הס"ד עתה ס"ל דלא מהני אמיר' דהני אף בדרבנן דאל"כ בל"ז א"ש דמהימני כיון דבדיקת חמץ אינו רק מדרבנן. ואפ"ה כתבו ז"ל בפשיטות דמהני מ"ט אמירתס לענין שא"ל לשאלו עד שפירשו דזה מפילא ידעין. ומזה נרא' בעליל דלענין הברירור באיכא לברורי מהני אומדן דמת בלבד וכנ"ל. אולם י"ל דמ"ט ל"ח הכא דכיון דיש חזקה דהשתא היא דילדה החזק' ערס להאומדנא ולא נשאר לנו איפוא רק לדדי

ההיתר שכתבתי למעלה לפן הני' וכנ"ל ודו"ק: **והנה** אס נאמר כפן הא' שהבאתי למעלה בשם מ"ז רש"י ז"ל דפשו חז"ל חקנס כוללת לתקן המיעוט שלא יכשלו לכאורה יש להחמיר בספק תוך או אחר ח' ימים דלפ"ז כל כהמס תוך ח' ימים היא איסור דרבנן ודאי שאסרוהו חז"ל עממת חקנס כוללת וא"כ בספק ח' ימים לא סוי רק ספק אחד ואף דבוי ספיקא דרבנן מ"ט הא סו"ל דשילימ' ודאי דאחר ח' ימים יותר ודאי דלא חקנו לאסור רק תוך ח' דוקא ובדשילימ' גס ספק דרבנן לחומרא אולם מלבד שזה אינו רק לדעת סג"ז ז"ל וכנ"ל הנה אף דבוי דשילימ' ודאי לענין האיסור דרבנן מ"ט הרי לא יהי' לו היתר ברור גס בשהה רק מטעם רוב לענין האיסור תורה וכנ"ל ואין לחוכך להחמיר לפ"ז רק עמש דהו"ל ספק דרבנן במקום חזקה אולם כבר נודע דדבר זה אי מקילין בספק דרבנן במקום חזקה איסור במחלוקת שנויה דרביס מגדולי המורים כתבו להקל גס בזה ביחוד באין לו עיקר מה"ט וכנ"ד ומה גס היכי דיש סימנים ואומדן גדלות דמרטי לה להחזקה וכנ"ל: והנה לכאורה עלס על לבי לומר לפי הנ"ל דאף אס יש לגמנס בסברתי שכתבתי למעלה לפן השלישי דחשיב ס"ס אף דבוי עמש אחד וכנ"ל דמ"ט לספק על וכו' כיון דגס בנ"ד אס הוא אחר ח' ימים א"ל לזון כלל עמש"ל והיינו שכבוא לחלק ולומר דל"ד דהמס אס לא על אין כאן המחלטה לספק כלל משא"כ בנ"ד דכבר בתוך הח' ימים המחלטה להסתפק ואך אח"כ יא' בשתייתו ח' ימים מהספק מ"ט שפיר יש לזון עמש ס"ס דכיון דתוך הח' ימים מלבד הספק מטעם סמוך מיעוטא כו' יש בו איסור דרבנן כדי שלא יכשלו המיעוט וכנ"ל א"כ הספק האחד מתיר יותר מחבירו דאס הוא אחר ח' ימים לימא איסור כלל ולהספק הראשון יש עכ"פ איסור עממת החקנה הכוללת ומהני א"כ ס"ס אף עמש ח' וכמוכח דבפוסקים ז"ל אולם בלמת זה לימא דלפ"ז דאמרינן סמוך מיעוטא כו' ל"ש שוב לומר ולזון מטעם חקנה כוללת דל"ה לורך לחז"ל לתקן תוך ח' חקנה כוללת אחרי שאסור מדינא מטעם סמוך מיעוטא כו' וזה ברור. אמנם לפ"ז בל"ה א"ש דכיון דהך דסמוך מיעוטא אינו לרידן רק מדרבנן א"ל לזון עמש ס"ס ורק מטעם דבוי ספיקא דרבנן וכנ"ל לפן הראשון [ויש לי בזה הרעיון דברים אס חשוב בזה כ"ש לו עיקר מה"ט כיון שחששו חז"ל מטעם סמוך מיעוטא כו' שמה הוא נפל ואין ראוי תהך דגביות של עכו"ס שחשבו לאין לו עיקר מה"ט ד"ל דבהך דגביות אינו ג"כ רק עמש חקנה כוללת אבל לא חיישינן גס מדרבנן על גביתה זו שהיא איסור ויש לפ"ז א"כ להחמיר בספיקו יותר במקום חזקה. אולם לא באו עוד הדברים אללי בכור הבחי' בשגס דאף ביש לו עיקר מה"ט הדבה מקילין גס במקום חזקה ועיין כ"ז בפוסקים וביחוד היכי שיש סימנים ואומדן גדלות ד"ל דאיתרע החזקה וכנ"ל ואשר ע"כ אשים מחסום לפני בזה ודו"ק:

עוד

יש לזרד בהיתר הסימנים דאף שראינו שנמלאו לפעמים גס בתוך ח' ימים וכמ"ש המחמירים האחרונים ז"ל מ"ט זה אינו רק כשהוא בריא ביותר יבאו הסימנים עקודס וא"כ זה בעמנו לאות דבר קיימא הוא ודאי ומותר א"כ עמ"ז ואף אס נאמר דביאת סימנים אלו דמי להבאת שפרות סימני גדלות דזמנין אחי עממת כחישותא וזמנין אחי עממת בריאותא וכדאי' בש"ס דנדה דף פ"ז מ"ט זה אינו רק בכחישותא סתם אבל בכחישותא וחלשותא כזו ל"ש לומר כן. וראוי ברורה לזה מהא דפירשו הקדמונים הר"מ והראב"ד ודעתם ז"ל דהא דקאמר ר"א ביבמות דף פ' שס דבן שמונה אין עושין עמשה עד שיהי' בן ז' היינו דבן ח' שהביא שתי שפרות אין עושין בו עמשה

תפסה להחזיקו כגדול עד שיהי' בן עשרים לשנת עשרים
 לכן ח' כשנת י"ג לשאר בני אדם דאף שהביא בנתיים
 שפרות איך אלא שומא בעלמא לפי שהוא חלוש ביותר
 ועיין כ"ז בחי' יבמות להרשב"א ז"ל ולא אמרינן בזה דמחמת
 כחישותא הוא אדרבה זמנין דהסימנין ממערים לבוא ומעכ"ת
 א"כ נתלי השפרות בשומא בעלמא וע"כ כ"ל דבכחישותא
 יתירתא ל"ש לומר כן וכ"ש א"כ ב"ד דעיקר החשש דשומא
 נפל ולא בר קיימא הוא כלל וראה זה חרש ודו"ק :
 אחר ביאור כל הדברים האלה שומא דהך פסקא לדעתי
 לדינא . דבלי סימנים הנזכרים קרינן קשים ישנים ואף
 שפתחתי קלת שערי היצר מ"מ קשה להקל ולעשות מעשה
 נגד סתימת הש"ע וכל האחרונים ז"ל. אולם ע"י הסימנים
 דרבו לדרי ההימר וכאשר בארתי ובררתיים למעלה ולפע"ד
 דנוכל לסמוך להקל ולא להחמיר ביותר כדעת המחמירים
 גם ככה"ג וביחוד אחרי שכל עיקר החיסור אינו רק מדרבנן
 וכאשר בררתי בפתיחת דבריו. אמנם אומדן דעת בלבד
 יראה דמועיל להחמיר אם כקטן ורך יראה בעיניו אבל לא
 להקל אם יראה לנו לפי אומדנא שהוא יותר מח' ימים
 וחלילה וחס ליתן לכ"א תורתו בידו. וביחוד לאנשים כאלה
 אשר תקלו יגיד לו והלפ"ד לדינא הלכה למעשה' כחבתי:
אחר השלימתי דברי אלה אמרתי לקחת לי מועד לעיין
 בדברי כת"ה ולהשתעשע ביקרות מדברותיו
 אם חדשות אשר לא שערתי ישמיעני ואוכיח' ואערכ'
 לנגדו אם באיזה ענינים נפלינו בדעתנו :
 כתב כת"ה רכיון שאפשר שכבר עברו עליו ח' ימים א"כ
 יש לדון לפת"ש הקדמונים ז"ל דהטעם דהחמירו בתוך
 ח' הוא משום דהוי מיעוט המלוי א"כ כ"ז כשאנו יודעין
 שהוא בתוך ח' נשאל"כ כשנכנס בהספק גם היותר מבני
 ח' ימים נחוש המיעוט שלא יחשב מלוי עכ"פ עכ"ל ולא אבין
 דכיון דעיקר מה שאנו דנין הוא א"כ הוא א"כ א"כ א"כ
 בני קיימא או מהמיעוט שיש בנוגדים נפלים ואנו אומרים
 דחיישי' למיעוטא משום דהוי מלוי א"כ אין גם בזה שום
 חלישות להמיעוט דאם הוא מהמיעוט נפלים בודאי הוא
 בתוך ח' ימים ואם כוונת כת"ה שלא גדון על הולדת
 העגל הזה ורק שגדון על רוב העולם שרוב העגלים שנכנסים
 להספק המה בני קיימא והמיעוט ל"ש כ"כ הדר יש לדון
 בענין קבוע וכתיב כת"ה א"כ בעלמא דדוקא כשאנו
 דנין על בהמ' זו אם כלו לו חדשיו ל"ש קבוע משא"כ
 כשאנו דנין אם בהמה זו מהרוב שינס בני קיימא בעולם
 וזה ברור . וביחוד כל זה לא יתכן לפת"ש ב"ד א"כ בשם
 פ"ז הגאון רשכ"י ז"ל דלפ"ז כל עגלים שהם בתוך ח'
 ימים המה אסורים מדרבנן מחמת תקנה כוללת וכ"ל
 וליכא רובא כלל אף כשגדון באופן זה : כי כת"ה דהיכא
 שהוא גדול קלת עד שיש להסתפק שהוא בן ג' שבועות
 יש לדמות להך דמעות שנתאל בהר הבית דאלו' בתר
 רובא דהשתא. הנה לדעתי גם החס פשיטא שאין דנין על
 רוב הזמן נגד מיעוטו ורק דבלי ספק בכולה שעתה הי'
 רוב מעות שם נגד שעת הרגל ואי נימא דכמו כן גרדון
 בנידון שלפנינו מי יודע דמה לורך לששוב כי תאלו שבחוך
 ח' ימים אין לוקחין לשחיט' מחשש נפל משא"כ א"כ .
 וגם דכמו דיש פחות מח' ימים שמתרא' גדול עד כבן ג'
 שבועות א"כ כ"כ יש מהוללות מבן ח' והלאה עד ג'
 שבועות המתראים גדול ביותר. ועל אלו אין לדון לחשבן
 להרוב כיון שאין לספק כלל באלו ומי יבא שזה הרוב
 ח"פ וברור : עוד ראיתי לכת"ה שדחה בשמי ידים לומר
 ולדון פ"ד הס"ס שמתא הוא בן ט' ושמתא הוא אחר ח' ימים
 דאז אף ב"ב ח' ודאי אמרינן דבן ז' הוא ואשתהי משום
 דבנוגרים איכא לוי בתחילת יצירתו ואיכא לחשעה ומכל
 הנוגרים איכא שמשלימים ימי עוברם אשר לכך
 נמצאו מחללה אלו לוי ואלו לט' וכדאי' בירושלמי .

ומיעוט המלוי שאינם משלימים ימי עיבורם ומפילים
 קודם זמנם . ואין כאן אלא ספק אחד אם כלו ימי
 עיבורם אם אין ומה לי ז' ומה לי ט' עכ"ד .
 ויען גם אנכי הארכתי בדבריו אלה לדון הס"ס על אופן
 זה לריך אני לפרש שיחתי ואטן ואומר דגם אנכי עלה
 על לבי בראשית ההשקפה כדברי כת"ה אשר נראים נכונים
 בתחלת העיון . ואולם אחר ההתבוננות ראיתי דדיוחי זו
 חוזר ונראה ומשום דלפי דעתי ברור דל"ש להסתפק דלא
 כלו חדשיו רק אולי נולד לחודש השמיני דזמן זה די
 והותר לימי עיבור דגם ז' די דיש יולדת לשבעה ורק
 דכשנגמר בחודש זה הוחק בטבע שאינו יכול לחיות ואף
 אי נימא דזה הנפל מתחילת יצירתו הי' לט' וכ"ל מ"מ
 כבר נשלמו לו ימי עיבורו השייך בבהמה היינו ז' חדשים
 וכיון שכן אף שאינו בר קיימא מ"מ יוכל להיות שנגמרו כל
 סימניו [עיין ברמב"ם בחידושי שבת בסוגין דגם בבהמ'
 שייך ענין גמרו סימניו עיין בדבריו ז"ל] וגם שיחי' זמן
 מה ויהי' נראה בריא אולם היינו עד ח' ימים אבל כל
 שלא נגמרו ימי עיבור השייך בבהמה כזו כגון קודם ז'
 פשיטא ל' דלא שייך שיגמרו סימני' ויהי' כאחד הנוגדים
 הבריאים וא"כ אין להסתפק בלא כלו לו חדשיו קודם ז'
 וא"כ אין זה ספק אחד כיון דל"ש ספק דכלו חדשיו או לא כלו
 חדשיו ביולדת לשבעה וכ"ל ז"ב אל"י . ולפ"ז נראה דל"ש
 א"כ הך דח' ימים רק בבהמ' גסה דגם ב"ב ח' נשלמו
 ימי עיבור אבל לא בבהמ' דקה דקודם חמשה חדשים לא
 שלמו ימי עיבור כלל ועיין ג"ס דדה דף כ"ד והא
 דנקט רשב"ג בבהמ' סתם בדבריו היינו משום דליהו
 מיירי רק בבהמ' גסה ולא בדה דעיקר דברי רשב"ג ב"ב
 ח' ודאי מיירי דאם שהה אמרינן דאישתהי וסתם וולדות
 לא נשמע רק תהא דנקט כל וכ"ל בשם החוס' ז"ל
 ואישתהי ל"ש רק בגסה וכמונן ואין רא' מדברי הרשב"א
 ז"ל דחולק על זה מה דדן בגדיים הללקחים מהעכו"ם ד"ל
 דגדיים היינו עגלים הרכים דגדי אפילו פרה ורחל במשמע
 ובחמת מיירי בגסה] ודלא כמ"ש"ל בדבריו ודו"ק וז"ל זה
 במה שהאריך בענין אבילות דיוס ראשון היא מה"ת יעיין
 בטובו בקונטרס הגדפס בשמי בספרו הנכבד של פ"ז
 רשכ"י ז"ל סוף הלכות אבילות :

סימן ז

לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה יעקב יצחק הלוי איש
 הורוויץ נ"י אבד"ק ראדימישלא .
עיד המשפט באיש אחד שהי' לו במרתק שלו מעות
 הרבה וחפלים וגם משכנות מלוים קלחם שהי'
 ההלוואה בנתיח וקלחם הי' עה"ע והמרתק הי' סגור
 בדלתי ברזל ושודדי לילה פרוו החומה ואת בריחי הברזל
 שברו ולקחו כל אשר הי' בהמרתק ותובעים את המלוה
 באמרם שזה חשוב פשיעה וכ"ת נסתפק אם זה חשוב
 פשיעה ואם אותן המשכנות שהי' ההלוואה בעסקא חשוב
 שמירה בבבלים וכדעת התומים והנה"ע ז"ל ורלונו לדעת
 חו"ד בזה והנני למבוקשו וזה החלי בעזר ה' . הנה פ"ד
 אם נחשב זה לפשיעה הדבר תלוי לפי ראות עיני הדיין
 אם הי' משמער כראוי אין זה בכלל פשיעה ומי יודע
 אם הי' שמור יותר בביחו בשעה שב"א ישנים ואם לפי
 מצב הענין אין זה פשיעה' הנה בהמשכנות שלא היו בעסקא
 א"י לתבוע דמי המשכנות שהיו שוים יותר על החוב דהוי
 ספק פלוגתא דרבוותא אי הוי ש"ח או שומר שכר ורק
 שאבד מעותיו וכמבואר בחו"מ סי' ע"ב אולם אותן המשכנות
 שהי' ההלוואתם עה"ע לדעת המהריב"ל והש"ך ז"ל דהוי
 שומר שכר חייב גם בלי פשיעה דשומר שכר חייב בגניבי
 ואבדיה ואך התומים והנה"ע ז"ל חלקו פ"ז משום דהוי
 שמירה

שמירה בצבילים דעסקא הו"ל פלגא תלוה ופלגא פקדון ודבריהם ז"ל נראים ברורים אמנם מלאתי למ"ז רשכ"י ז"ל בספרו ה' חלק מ"ט שכתב לסתור דבריהם ולהעמיד דברי המהרי"ל והש"ך ז"ל ותוכן דבריו ז"ל דבהך שחפם המשאיל להשואל בהמתו השטענרייף פסקי' בסי' שט"ו ס"ד ללא שצוב שאילה בצבילים דאף דבשעת שאלה עזר להשואל לא חשבו עמו במלאכתו שחפם השטענרייף ה' בשביל עלמו שלא יגיע חק לבהמתו ולריך להבין לפי"ז דאמאי חשבו בשותפים שמיר' בצבילים דהרי י"ל ג"כ שפושט בשביל עלמו ול"ל דשאני שותפים שא"י לחזור בו דכיון ששניהם קבלו על עלמו להתעסק לא דמי לפושט שיכול לחזור וע"כ לריך להתעסק בעד השני משא"כ בהך דשטענרייף שאין כח ביד השואל לכוף את המשאיל שיחזיק לו השטענרייף אמרינן שפיר שמה שחפם לו השטענרייף ה' בשביל בהמתו ומזה י"א לרון בדבר החדש דבעסקא דידן שאינו יכול לכוף את המתעסק אינו חשבו עמו במלאכתו כמו בהך דחפם השטענרייף פכת"ד. אולם לדעתי א"ל לבוא לזה שחשבו עמו במלאכתו משום דמתעסק פבורו ורק דכיון דשותפים שומרים זה לזה הוי כמו שמור לי ואשמור לך דהוי שמירה בצבילים דכיון דלריך לשמור הדבר של חבירו הו"ל עמו במלאכתו ואין לומר בזה דהשמיר' הוי לזורך עלמו דמ"מ כיון שהוא גם לטובת חבירו הו"ל עמו במלאכתו דאל"כ בכל שמור לי ואשמור לך ינמא דהשמיר' היא לזורך עלמו שלא יטרך לשלם וגם אם נאמר שאנו דנין על קבלת השמיר' שלזורך עלמו לא ה' לריך לקבל עליו כלל השמיר' עדיין יקשה דהיכי שמתקבל שכר על השמיר' למה חשבו עמו במלאכתו דגם קבלת השמיר' ה' גם לטובת עלמו וביחוד דגם השאילני ואשאל לך דהוי כל הנאה שלו חשבו בצבילים כמעט לדעת כל הקדמונים ז"ל וע"כ דהיכא דהוי גם טובת השני הו"ל בצבילים והך דחפם השטענרייף שאני דאמרינן שלא עשה רק בשביל בהמתו ולא לטובת השואל כלל משא"כ בשומר ולפ"ז גם בעסקא דידן אף דאינו יכול לכופו להתעסק הו"ל שמירה בצבילים מטעם דהוא שומר והו"ל שמור לי ואשמור לך וכנ"ל והבן זה :

עוד

ראיתי למ"ז רשכ"י ז"ל ששרא נרגא מצד אחד דגם בשמור לי ואשמור לך י"ל דהיכא שאחד הוא שומר על דברים שאין גופן ממון דנתמעטו מדין שמיר' ולדעת רוב הפוסקים ז"ל גם בפשט פטור לא חשבו צביליו עמו נגד השני ומתנה בנאטין שלנו דהוי שטרות שאין

גופן ממון לא חשבו בצבילים נגד המלוה על המשכון . ולדעתי אם אמנם מודינא דנאטין דין שטרות יש להם וביחוד בנאטנאטין שלנו שאין חיוב לקבל אותן בשווין וללקחים כפי השער [קורן] פנס ביותר ופנס בפחות . הנה לענין שלא יחשב צבילים עמו נגד המלוה שומר המשכון . מלבד דנוף הדבר אי נחמטשו שטרות גם מחיוב בפשיטה במחלוקת שניה ואם כן אין יכולין לחייב את השני דשמא חייב שומר השטרות בפשיטה והו"ל נגדו צבילים וכמוכן . ואין לומר דמ"מ כיון דאינו יכול לחייב שומר השטרות גם בפשט דכיון דהוי פלונתא דרבוותא א"י לחייבו מטפס לא חשבו צביליו עמו נגד השני בודאי . דזה אינו דכיון דזה תופס חפציו עוד מקודם שנוגד הספק פשיטא דאין מוציאין מידו וכמבואר בפוסקים ז"ל . הנה גם אם נחליט כדעת הפוסקים ז"ל אלו דבשטרות גם אם פשט פטור מ"מ יראה לי דמ"מ חשבו עמו במלאכתו כיון דשעבר עלמו לשמור לו שטרותיו ואף דגם אם פשט פטור מחק התור' מ"מ כיון דלכתחל' פשיטא שאסור לו לפשט בשמירתו דלא גרע מגרמא בנזקין דפטור מדיני אדם ומייב דייני שמים שפיר חשבו ע"ז עמו במלאכתו וזה ברור אללי בסברא . ולכאור' עלה על לבי לומר דמתקומו היא מוכרע דאלת"ה למה שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בצבילים דכיון דאתה אומר דפטורים אף מפשיטה א"כ מו לא הוי עמו במלאכתו . אולם זה אינו דזיל לאריך גיטא דאי ינמא לחייבם חשובים כל אחד עמו במלאכתו ואף דעתה שאנו אומרים דפטורים לי"מ צבילים מ"מ פ"כ א"י לחייבם וכמוכן ואף לפ"ז היכא דראובן ה' במלאכת שמעון ואח"כ אמר לו שמור לי ואשמור לך יתחייב ראובן בלא שטר כראוי דשמעון לא חשבו על ידי השמיר' צביליו עמו כיון דהוא פטור גם בפשיטה בלא זה דראובן ה' מכבר עמו במלאכתו ולא מלינו לשום אחר תהפוסקים ז"ל שיאמר כן . והעיקר כדכתיבנא דכיון דמ"מ יש עליו לכתחל' חיוב לשמור הו"ל עמו במלאכתו וכנ"ל ודו"ק א' :

והנה

אף שברתי דהעיקר דמלוה על המשכון פשה"ט הוי ל"י על המשכון שמיר' בצבילים וכהחלטת התומים והנה"מ ז"ל מ"מ פשיטא דזה לא שייך רק היכי שנתן לו להלוה המעות פשה"ט ואח"כ לקח המשכון דבשעת שלקח המשכון כבר ה' הלוה שומר על חלק הפקדון אבל היכא שלקח המשכון מקודם פשיטא דלא חשבו נגד המשכון שמיר' בצבילים דבשעת מעשה ל"מ עדיין הלוה עמו במלאכתו

מלחמות אריה

א) הנה מה שמדמה מו"מ ז"ל שטרות לשמירה בצבילים לדעתי יש לחלק דשמירה בצבילים אף שפטרתי התור' מ"מ יש תורת שומר עליו ומש"ה כתבו הקדמונים ז"ל שהיכי שצבור השומר בשעת קבלת השמירה שהוא בצבילים ואח"כ אגלאי מלתא דלא ה' בצבילים כגון שהפקדון או דבר הנשאל היה של אדם אחר שהוא חייב לשלם וראייתם מהא דאיבעי רמב"ח ב"מ דף ל"ז בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי כגון דאברה פרה בעלמא והדר נסבה . ופריך הגמרא ממ"ז אי שואל הוי שאילה בצבילים הוא ועיין בספר תמונה אפרים ה' שא"ל שהאריך בזה ואנכי אמרתי להביא ראיה מפרק השוכר את האומנים דף פ"א גבי הני אהלויי דחייבם ר"פ אמרו ל"י רבנן והא שמיר' בצבילים הוא אכסוף לסיף אגלאי מלתא דבההיא שעתא שכרא הוא דקא ש"י ע"ש דוק ותשכח . עכ"פ חזיק מזה דיש תורת שומר עליו . משא"כ שטרות דאין בזה דין שמירה כלל לפי שאין גופן ממון . אמנם בנזק הדבר שנסתפק מוח"ז רשכ"י בעל ישי"ע אנכי תמה אקרא דהא דשמור לך חשבו שמיר' דצבילים לאו היינו מחמת חיובא של השומר בנייבה ואבד' או באונסין אלא משום דהוא פושט כשאר פושטים דמה לי פעולה של שמירה או פעולה של מלאכה אחרת . ובמלאכת קרקע איתא בגמרא בהד"י שם בהשואל דחשבו שמירה בצבילים דהא אמר עולא עד שיהא פרה וחורש בה . א"כ ה"ה שומר שדה או שטרות דשומר נמי מקרי פושט ועיין ב"מ נ"ח ע"א . והיכי שאינו פושט ואינו עושה השמירה בגופו בנין שומר שמסר לשומר אע"פ שיש דין שמירה עליו לענין חיוב על גביב' ואבד' או אונסין מ"מ לא חשבו שמירה בצבילים . ואף שהדבר פשוט אמינא להביא ראיה לזה מב"מ דף ל"ה ע"ב תהא דאמר ר' זירא פעמים שהצבילים משלמים כמה פרות לשוכר כו' ואיתא בגמרא ומתא בתוך ימי שאילתה עשעע דוקא בכה"ג שמתה עשכחת לה להאי דינא . אבל בגמרא ואבדה ליכא נ"מ דהא שוכר נמי חייב בגמבה ואבדה ואי נימא דמה שמייב באחריות שמירה חשבו שמירה בצבילים גם בגמבה ואבדה עשכחת לה דהא האי שוכר כשחזר ושכרה מהמשכיר חשבו שכירות בצבילים . דהרי המשכיר כבר נעשה שואל על הפרה ול"ל פטור אפילו מגביב' ואבדה . אלא מוכח דזה לי"מ שכירות בצבילים כיון שלקח הפרה אל"ו . והמשכיר אינו עושה שום פעולה אל"ו ואע"פ שעדיין חייב באחריותה לא מהני זה ברור לדעתי :

במלאכתו וזה פשוט: אולם נראה לפנים האחרונים ז"ל לדעת הש"ך ז"ל להספק ריוח לא משוי לי שומר שכר שאינו שכר ודאי וגם אינו בעד השמיר של המשכון דמ"ת ספיר הוי ש"ש על המשכון בכה"ג משום דתפסניה אחובי דבזה לא שייך תירוצי התוס' ז"ל דלא דמי לאומן דה"י בידו שלא להלוות לו כלל כיון דההלוואה ה"י לטובת המלוה שיקח חלק בריוח דבכה"ג אף דלא חשבו בצעלים וכנ"ל מ"ת לא הוי אלא ש"ח דקודם שיתן לו המעות לא הוי על המשכון רק ש"ח דלא שייך עוד לומר דתפס ל"י אחוביה ולא נעשה א"כ ש"ש רק אחר שנתן לו המעות בהלוואה ואז הוי בצעלים כמו בשמור לי ואשמור לך ופטור א"כ מגנבה ואבדה וחייב בפשיע' דבשעה שנעשה על המשכון שומר חסם לא הוי בעליו עמו. ולא דמי להא דאמרין בש"ס דב"מ דף ל"ו בהך דבעי רמב"ח בעל בכסאי אשתו שואל הוי או שוכר הוי דאגר פרה מינה והדר נסבה דאי שואל הוי אחיא שאילי בצעלים ועקר' לשכירות שלא בצעלים ואי שוכר הוי שכירות דקיימת קיימת ומסיק דגם שכירות בצעלים עקר' לשכירות שלא בצעלים דזה אינו רק בשכירות דחין שכירות שני פעמים וכיון דנסבה ממילא נתבטל השכירות הראשונה משא"כ בשומר חסם וש"ש דאח"כ לא נשתנה הדבר ורק שנעשה ש"ש לשמור שמיר יתיר' וזה ברור אללי. ואמינא להוסיף ולומר דאף אם נעשה שטר עסקא מקודם באופן הו"מ שלא יוכלו לחזור מהשותפות וכפי המבואר בט"ז בריש סי' קע"ו מ"ת ל"ה צעלים בכה"ג דכיון שלא יתן לו בשעת לקיחת המשכיר המעות דלא נעשה אז הלוה עדיין שומר ואין לדון מטעם שמור לי ואשמור לך אף דלא יכול לחזור מהשותפות מ"ת כיון דיכול לחזור מההתעסקות ל"ה עמו במלאכתו וכנ"ל בשם מ"ז רש"י ז"ל דהיכי דההתעסקות חל על אחד יכול לחזור בו דפועל יוכל לחזור בחצי היום ולא שייך לומר כדאמרין בש"ס דב"מ דף י"ד דכל כמה דלא חזר ידו כיד בעה"ב כיון דעדיין לא נתעסק ורק משום ששעבר עלמו קאחתינו עלה ואחר שבירד לחזור אין כאן שעבוד וזה פשוט וברור והללפעי"ד לרינא כתבתי:

סימן ח

ב"ה לבוב.

לכבוד הרב המאה"ג חו"צ בחדרי תורה כו' כ"ש מוה' חיים זאב נ"י מו"צ דק' רישא.

מכתב יקרתו ע"ד המשפט שהקריב לפני הגיעני ועתה באחתי להשיב לכ"ת כיד ה' הטובה עלי:

תוכן השחלה שאשת הרב ר' ליבש ז"ל שלטה כל ימי חייה בעזרון בעלה ז"ל וירשי בעלה מאשתו

הראשונה לא פגעו בה כי כן נלטו מאביהם ואח"כ התפסרו ביניהם ירשי הבעל וירשיה דבר העזרון ואך מלחואח"כ לוואה ממנה כת"י הרב החסיד רח"א ז"ל משנת תרכ"ו שחילקה נכסי' במתנת בריא בלי קנין ושם נאמר שהס"ת שלה שכתבה בווישניאל היא נתנה במתנה גמורה להקלוז דק' ווישניאל ועתה הס"ת הנ"ל נמצא בקלוז דק' רישא וכולם מסכימים שמהי' הס"ת שייך להקלוז דק' רישא זה תוכן השחלה וכ"ת האריך בזה ורלונו לדעת חו"ד וזה החלי בעזר הנור: הנה כ"ת חקר דאם ה' הס"ת בהקלוז דק' ווישניאל בעת כתיבת הלוואה א"כ יש דעת אחרת מקנה דקונה החצר בלא נכסיו לזכות אך אם לא היתה בהקלוז הנ"ל בשעת כתיבת הלוואה רק אח"כ דלא חשבו דעת מקנה כפי החלעת הגאון מליסא ז"ל ל"מ דלא נתכוונו לקנות ואף דחלרו קונה שלא מדעתו כבר כתבו התוס' ז"ל בב"ב דף נ"ד דהא דחלרו קונה שלא מדעתו היינו שאינו יודע אם הוא בחלרו אבל אם יודע ואינו מתכוין לקנות לא קנה עכ"ל. הולם לדעתו אין הגדון דומה לראי' דהתוס' ז"ל לא כתבו כן רק במחזיק בשטרותיו של גר דאם לא נתכוין לקנות הנייר לא קנה דכיון שידע שהיא הפקר כגון נכסי הגר ולא כיוון לקנות לא מהכי דחלוק הוא מהך דחלר קונה שלא מדעתו דהתם כיון שלא ידע אם הדבר בחלרו לא הוי יכול להסתוין לקנות משא"כ בהך דמחזיק שטרות הגר דידע והי' בידו לכון לקנות הנייר ולא מתכוין. משא"כ בכ"ד דמה בכך שידעו מהס"ת מ"ת כאן שלא ידעו מהמתנה היכי ה' בידם לכון לקנות דבר שאינה שלהם ומה נ"מ בין היכא שלא ידע מהדבר הנמצא

ז"ל דהספק ריוח לא משוי לי שומר שכר שאינו שכר ודאי וגם אינו בעד השמיר של המשכון דמ"ת ספיר הוי ש"ש על המשכון בכה"ג משום דתפסניה אחובי דבזה לא שייך תירוצי התוס' ז"ל דלא דמי לאומן דה"י בידו שלא להלוות לו כלל כיון דההלוואה ה"י לטובת המלוה שיקח חלק בריוח דבכה"ג אף דלא חשבו בצעלים וכנ"ל מ"ת לא הוי אלא ש"ח דקודם שיתן לו המעות לא הוי על המשכון רק ש"ח דלא שייך עוד לומר דתפס ל"י אחוביה ולא נעשה א"כ ש"ש רק אחר שנתן לו המעות בהלוואה ואז הוי בצעלים כמו בשמור לי ואשמור לך ופטור א"כ מגנבה ואבדה וחייב בפשיע' דבשעה שנעשה על המשכון שומר חסם לא הוי בעליו עמו. ולא דמי להא דאמרין בש"ס דב"מ דף ל"ו בהך דבעי רמב"ח בעל בכסאי אשתו שואל הוי או שוכר הוי דאגר פרה מינה והדר נסבה דאי שואל הוי אחיא שאילי בצעלים ועקר' לשכירות שלא בצעלים ואי שוכר הוי שכירות דקיימת קיימת ומסיק דגם שכירות בצעלים עקר' לשכירות שלא בצעלים דזה אינו רק בשכירות דחין שכירות שני פעמים וכיון דנסבה ממילא נתבטל השכירות הראשונה משא"כ בשומר חסם וש"ש דאח"כ לא נשתנה הדבר ורק שנעשה ש"ש לשמור שמיר יתיר' וזה ברור אללי. ואמינא להוסיף ולומר דאף אם נעשה שטר עסקא מקודם באופן הו"מ שלא יוכלו לחזור מהשותפות וכפי המבואר בט"ז בריש סי' קע"ו מ"ת ל"ה צעלים בכה"ג דכיון שלא יתן לו בשעת לקיחת המשכיר המעות דלא נעשה אז הלוה עדיין שומר ואין לדון מטעם שמור לי ואשמור לך אף דלא יכול לחזור מהשותפות מ"ת כיון דיכול לחזור מההתעסקות ל"ה עמו במלאכתו וכנ"ל בשם מ"ז רש"י ז"ל דהיכי דההתעסקות חל על אחד יכול לחזור בו דפועל יוכל לחזור בחצי היום ולא שייך לומר כדאמרין בש"ס דב"מ דף י"ד דכל כמה דלא חזר ידו כיד בעה"ב כיון דעדיין לא נתעסק ורק משום ששעבר עלמו קאחתינו עלה ואחר שבירד לחזור אין כאן שעבוד וזה פשוט וברור והללפעי"ד לרינא כתבתי:

וע"ד קושייתו על הרמב"ם ז"ל דפוסק דאין נילוק באוכלין ובפ"ד מהל' טומאת מת פסק דכזית חלב המת שהוא שלם והמיכו טמא ולא פירש דז"א רק היכי דבהדי דמירתח סליק עמודא דנורא כו' וכדמתרץ בש"ס דנזיר דף נ' אליבא דמ"ד דאין נילוק באוכלין ור"ה כ"ת לעיין בתוס' ז"ל שם דקושית הש"ס היא רק על כזית מלומס דא"א שלא יתפרד מעט ונזיר לי' שיעורא ויש לומר דהרמב"ם ז"ל תייר דהי' כזית בריוח דגם אם נפרד טפה עדיין נשאר שיעור כזית. ויותר נראה דהרמב"ם ז"ל מפרש כלשון השני בפ"י רש"י שם דקושית הש"ס היא רק היכי שהריקו תכלי לכלי וכוונתו ז"ל יראה דבלא הריק תכלי לכלי אף אם בשעת ההתכה נפרד מעט וחזר שפיר טמא דל"ה חיבורי אדם דהוא לא הפריד וחזר ורק שנעשה מעלמו ירק בהריק תכלי אל כלי נחשב חבורי אדם דהחיבור נעשה על ידו ואח"י שפיר דברי הרמב"ם ז"ל כפשוטו ודו"ק:

ומה שתמה כ"ת על הרי"ף ז"ל שכתב בנהך דמחלת כתובת' לבעלה אין לה כתובת בנין דכרין דהיאך יתכן שתמחול כתובת' והיא יושבת תחתיו בלא כתובה ותיירך שזה אינו רק כשתת כו' והרי כתובת בנין דכרין היא משתמה האשה בחיי בעלה והש"ס שם קאי על כתובת בנין דכרין. ובמכ"ת שנה הרבה ולא עיין יפה וכוונת הרי"ף ז"ל שלא מחלה לו רק שבחם ימות לא יהי' לה כתוב' אבל לא אם יגרשה כיון דהא דהפוחת לבחולה ממאחתי כו' הוי ב"ז הוא רק משום שלא תהא קלה בעיניו להוליאיה ח"ל לכתוב לה כשמחלה כתוב' חדשה רק במחלה לגמרי אבל אם לא מחלה רק כשתתלמן ל"ש זה דאם יגרשה

בחלרו ללא ידע שסוף דבר שיוכל לקנות אותו וכי"ד והחלר
 קונה אי"כ אף היכי דליכא דעת אחרת מקנה ח"כ חללי :
אמנם יש לעורר בזה תלך אחר עפ"מ"ס הס"ז ז"ל
 בח"מ סי' קפ"ט דאין הנפקד יכול לקנות
 מהמפקיד הדבר המופקר ע"י חלרו ומטי לה מדברי הרש"ש
 ז"ל בב"ב שכתב שהמקום שהחפץ מונח שם הוא רשות
 המפקיד ועיין בקלה"ח ז"ל שהביא שהמהרי"ט ז"ל חולק ע"ז
 מנ"י טעמים דבמאי קנה המפקיד המקום דלזה בעינן קנין
 המופיל בקרקע ונס כיון דלא סיים מקום מיוחד לא שייך
 לומר שקנה המקום. ועוד דכיון דהקנה לו הפקדון חלרו
 ומתנתו באים כאחד והקלה"ח ז"ל דחה דבריו דהמפקיד
 קנה המקום בהשימוש ואף דלא ייחד לו מקום מ"מ כיון
 דשאל לו לכל מקום שיניחו מקום הנחתו נעשה רשותו.
 ודבריו חלו ז"ל נכונים בטעמם. והאמנם מ"ש בסתירת הב'
 נכון הוא ג"כ אבל לא מטעמי דמ"ש דהמפקיד אינו יכול
 להקנות המקום בחזרה כדיבור בענמא ליתא לרפתי דפיקר
 זכות שהי' להמפקיד בהמקום הי' שיניח שמה חפץ הפקדון
 ואי"כ עם קניית החפץ להנפקד בטלה לה זכותו ואך יען
 שהמתנה וביטול זכותו בהמקום באים כאחד הולך המהרי"ט
 ז"ל לומר דדמי להך דביטול וחלרה באים כאחד דמהני
 ואך מטעם אחר יש לסתור זה לדעתנו לא שייך הך דבאים
 כאחד רק גבי נט אשה או עבד דלא בעי זכי' דהרי איתא
 בע"כ דלא שייך זכי' ורק נתינה לידם וכיון שבאים כאחד
 שפיר חשוב נתינה משא"כ לענין זכי' דבעינן שהי' חלרו
 מקודם לזכות בו לא מהני באים כאחד. ובחי' הארכתי
 להביא ראיות ברורות וחזקות לזה ואכת"ל. ועיין בקלה"ח
 ז"ל סי' ר' שהעלה ג"כ לחלק בזה והביא ג"כ ראי' ברורה
 לדבר עיין בדבריו ז"ל ועיין בקלה"ח ז"ל סי' קפ"ט שם
 שהביא לפומת זו ראי' לדעת המהרי"ט מהך בהתקדשי לי
 בפקדון שיש לי בידך דמקודשת. אמנם אנכי בחידושי
 אמרתי דאין מזה ראי' דבקדושין הדבר הנקנה הוא האשה
 וכסף או חפץ הקדושין הוא כמו המעות במקח ולא מלינו
 לענין קנין כסף דכפי שיקנה המוכר המעות ורק דבעינן
 שיתן לו המעות לידו דלא"כ לא מלאנו ידו ורנלנו לר"י
 דמס"ת מעות קונות ולא משיכה או בעכו"ס למ"ד כסף
 קונה ולא משיכה דבמה קנה המוכר המעות כיון דמשיכ'
 לא הוא קנין וע"כ דלענין קנין כסף לא בעינן רק שיתן לו
 המעות ולא בעי קנין וזה ברור למבין. ולפ"ז בני"ד אס
 הי' מקודם הס"ת בהקלוזי דווישניאל אין החלר קונה בשעת
 המתני' לדעת הס"ז ז"ל שעשיתי סמוכין וכנ"ל. והנה כי"ת
 פשיטא לי דע"י ההנבחות של הס"ת שעשו אנשי הקלוזי
 לא קנו כיון שלא נתכוונו לזכות והעלה דאף לדעת
 המהרי"ט והש"ך ז"ל דלריב"ח דחלר קונה שלא מדעתו הי"ה
 ידו זה אינו רק היכי שכל החפץ מונח תוך חלל היר
 אבל היכא שאינם מונחים כולם תוך חלל היר אין לדון רק
 מטעם קנין הנבחה דלא מהני רק במתכוין לקנות לכ"ע.
 אמנם לדעתי אס כי מלאתי להגאון מליסא ז"ל שכי"כ זה
 לא שטיפע לי כלומר לא סבירא לי א) דכיון דלדעתם ז"ל
 ידו לא גרע מחלרו הנה בחלר כל שמונח בחלרו אף

שיואל למעלה מהמחילות קנה לי' חלרו אף דהאזיר של
 מעלה לא קנה וכמבואר בש"ס ופוסקים דהרי נס שדשו
 כשעומד בלרו קונה. ולכאור' זה יש לדחות ולומר דבאמת
 גם כל האזיר חשוב חלרו דשלו הוא עד רוס רקיע והא
 דלא קנה רק כשהגיע לאזיר המחילות הוא משום דלמעלי'
 אינו משתמר. אולם אינו נראה כן מדברי החו"מ ז"ל
 בניטין דף ע"ט דהקשו אהך דזרוק לחלרי דאיסור שבת
 קדים לר"ע דעבר תיכף כשהגיע לאזיר החלר למעלה והקנין
 בא אח"כ כשהגיע לאזיר המחילות והתם חשוב משתמר
 גם למעלה וכמ"ש הש"מ ז"ל דכל שבא מיד מקנה בכ"מ
 חשוב משתמר דשום אדם אינו יכול לזכות בו והרי דכל
 שמונח בקרקעית החלר קנה ולא בעינן שיהי' כולו בחלרו שם
 ואמ"כ להוסיף דאף שיואל מהחלר מהלר כל שמונח מקנת
 בחלרו חלרו קונה לו וראי' לזה מהא דפריך הש"ס אהך
 דחי' אמות מלומלמות והגט נמלא משלה לשלו והח אגיד
 גבי' ולא פריך דנס ביולא מד' אמות שלה לר"ה הא לא
 הוי כולה ברשותה וד"א מלך חלר קאמין עלה ומוכח
 דגם בכה"ג חלרו קונה לו דהו"ל כאילו החלר שהוא שלוחו
 חופס הגט או החפץ והבן זה. אמנם בלא זה אין זה
 ענין לנ"ד. דאף אי יד קונה לו גם בלא מתכוין לזכות
 היינו רק לבעל החלר והיד אבל לזכות ע"י ידו או חלרו
 לאחרים פשיטא דבעינן כוונה לזכות דפיקר הטעם דחלר
 קונה שלא מדעתו היא משום דהו"ל כשלומו מאז לזכות
 מליאה ומתנה גם בלי דעתו אבל פשיטא שאין היר והחלר
 חשובין שליח שלא מדעתו לאחרים ובעינן א"כ שיתכוונו
 הצעלים לזכות להאחרים ע"י ידם וחלרם וזה פשוט וברור.
 אמנם באמת א"ל לכל זה בני"ד דכיון שבא הס"ת אחר
 המתנה פעם שנית להקלוזי קנו מטעם חלר אף שאז לא
 הי' דעת אחרת מקנה וכנ"ל דחלר קונה שלא מדעת וה"ה
 היכא שלא נתכוין לקנות והיינו שלא ידע אס יש לו מה
 לזכות וכנ"ד שלא ידעו מהמתנה גם מליא' דליכא ד"א
 כלל וכנ"ל ועיין באחרונים ז"ל דבמתני' דליכא חוב לאחרינא
 לכ"ע חלר ההקדש קונה מטעם שליחות עיין עליהם :
והנה לא נחברר מתוך השאל' לשון הלווא' של האשה
 אודות הס"ת חס נכתב רק שנותנת הס"ת במתני'
 להקלוזי דק' ווישניאל או שנכתב שם בלשון לזוי שיחנו
 והנה אס נכתב גם לזוי הנה גם בלי קנין כלל מחוייבת
 היתה ליתן מטעם נדר ואף דאין היורשים מחוייבים לקיים
 נדר מורישם מ"מ נרא' דכופין אותן לקיים דברי המת
 ואף לדעת הקדמונים ז"ל דענין מלוה לקיים דברי המת היא
 רק בהשליש ביד שליח מ"מ זה אינו רק משום דכיון
 דהשליש ביד שליח ולא לקח מאתו בחזר' חזין דלא חזר
 ממתנתו עד מותו ומלוה לקיים דברי המת דבהשליש עדיין
 לא זכה לא השליש להאחר כיון שלא אמר לו זכה ונס לא אמר
 תנו משא"כ כשעדיין הוא בידו י"ל דנמלך שלא ליתן קודם
 מותו מה דלא שייך בנדר דרקה דאיהו בעלמא לא הי' בידו
 לחזור בו ומהכ"ת נחוש שחזר בו ולא רלה לקיים נדרו.
 ועיין בחו"מ כתובות דף ס"ט שאחר שכתבו דלא אמרינן
 מלוה לקיים דברי המת רק בבא ליד שליח כתבו דבהך
 דאמר

מלחמות אריה

א) לדעתי יש לבאר להביא ראי' ידו של אדם אינו קונה רק מה שמונח תוך חלל היר וכדעת הגאון מליסא
 ז"ל דהא בכחכות ל"א ע"ב משני רב אשי להך ברייתא דהגונב כים בשבת כו' כגון שזירף ידו למטה משלשה
 כו' ופי' רש"י ז"ל דקני להגניב' מטעם יד ע"ש. ובשבת ל"א ע"ב פריך הגמרא למ"ד דאגד כלי שמיא אגד מהבדריית'
 דהגונב כים כו' הא קדים לי' איסור גניב' לאיסור שבת ומשני בנסכא ופי' רש"י ז"ל שהם חתיכות וכ"ז שמקלחן
 בפנים לא קנה ע"ש ומוכח אי"כ מזה דמה שיואל מחלל היר לחוץ לא קנה דלשיטת מו"ח ז"ל דחי' מחזיק בידו רק
 מקלח קנה גם מה שחוץ לידו קשה לר"א הא קדים לי' איסור גניב' וא"ל דשאיני התם דמה שחוץ לידו מונח ברשות
 הצעלים אבל היכי שמונח בר"ה קנה כמו שמחלק מו"ח ז"ל להלן גבי הא דפריך הש"ס בניטין והא אגיד גבי' דז"א
 דגבי נט בעינן כריתות אבל לענין שאר קנינים אין לחלק בזה. אמנם י"ל דר"א סבר כמ"ד דאגד כלי ל"ש אגד ול"ס
 לאוקמי' להבדרייתא דהגונב כים כו' דמיירי בנסכא ודו"ק :

דאמר פלוניא שפחתי עשמה לי קורת רוח עשו לה קורת רוח דכופין את היורשין יש לומר יותר לכוף לקיים דברי המת ודבריהם בלא סתומים דלאיזה עפעס נכוף כחם יותר ולפי הנ"ל חתינה דכוונתם ז"ל דכיון שאמר העפעס שיסחררה וכדומה משום שפחתי לו קורת. רוח אין לחוש שחזר בו קודם מותו ודמי להשליש ביד שלישי ודו"ק. ואך אם לא כתוב לשון זוויה הנה כבר כתב הרמב"ן ז"ל דלא שייך כלל ענין מלוה לקיים דברי המת עיין פליו: וע"ד אם הי' בידה ליתן כלל מהעצבון דאולי לא עשה אותה רק אפטרופוס. הנה לכאורי' הדיון מפורש דכותב כל נכסיו במתני' לאשתו לא עשאה אלא אפטרופוס. אמנם אחרי החבונגתי יש בזה חלוקים דלדעתי היכא שכתובתי עולה כדי כל הנכסים שפיר קנתה אותן ואינו יכול להשביע שבועת כתוב' ומשום דעיקר העפעס שאנו מצטלים ומתני' הוא משום אומדן דעת דאין אדם נותן כל אשר לו לאשתו ומניח בניו או יורשיו והיינו דחז"ל חשבו זאת לאומדנא דמוכח כל כך שמצטל גם משמעות הלשון שאמר בני' להיפך והיכא א"כ שמתניע לה הכל בכתובתי' יש לומר שזוה שנתן לה במתני' אינו העברת נחלה ורק שפטר' משבוע' ידע שמתניע לה ולא הוי אומדנא דמוכח עכ"פ. וזה ברור אללי לדינא. ואך בזה אני משתפק היכי דדמי כתובתי' אינם פולים דמי כל הנכסים האם יכולה ליקח כדי כתובתי' בלי שבועה דיתא דכנגד זה הקנה לה במתני' וכו"ל או דילמא דיתא דכיון דפ"כ אתה מוליא לשון המתני' ממשמעות' לומר שלא עשאה אלא אפטרופוסת אינה יכול' לנבות גם כדי כתובתי' אלא בשבוע' ול"ע אללי וגי' בזה בני' דאם כתובתי' אינה כדי כל העצבון ורק כפי דמי הס"ת אם הי' בידה ליתן אותה במתני' כן עלה על לבי לכאורי'. אולם אחרי אשר החבונגתי ראיתי דאין לספק כלל בני' דכה"ג דכיון שלקח' משותף מהעצבון וכתבה לעמ' ס"ת הו"ל כתפשי' בכתובתי' דאף דלא נשבע' הוא בחזקת יורשיה ואף שהוא ביד בני' דעת הפוסקים ז"ל דהוא בחזקת יורשי' עיין בדבריהם ז"ל וביחוד היכי דמתני' בחייה לאחר וכו"ל לפת"ש לעיל דקנו מתורת חז"ל ודו"ק בזה כי קלרתי. עוד ראיתי לבאר דלדעתי לא אמרינן דלא עשאה אלא אפטרופוסת רק שכתב בלשון כל נכסיו אבל היכי שפטר נכסיו ולא כתב לשון כל שפיר קנתה דחיישינן שמא שיר וכ"ש היא מהך דשכ"מ שפטר כל נכסיו המבואר בסימן ר"ג דהוא דעשא' אפטרופוסת הלכתא בלא טעמא קראוהו הפוסקים ז"ל וא"כ הו' דלא להוסיף עלה ודו"ק. הנה בררתי ת"ל כל פרטי הדברים לפע"ד והגני ידיו:

סימן ט

ע"ד שאלתו באים אחד שגירש את אשתו בשם אביגדור יהושע כי כן הי' מוחזק בשם במקום הכתיבה והנתינה אולם החזקה הלזו היחס באופן כזה שכתב כמה איגרות קודם הנשואין וחתם עלמו בשם זה אביגדור יהושע ואח"כ הי' שם כ"ד ימים ונתקוטעו הזוג ונסע לבית אביו ואחר עבור שנתים ימים בא אבי המגרש עם כו"ה מקוימת וכו"ה חתם עלמו המגרש ג"כ בשם אביגדור יהושע ואחר איזה ימים בא המגרש ונירשה בפני הרב וב"ד אשר הי' בעת ההיא בק' בשם זה שהי' מוחזק ועלה לתורה שם. ועתה הצעל מערער ששמו הוא יהושע אביגדור וכן עולה לתורה בעירו ונקרא בני העולם אביגדור לבד. וכת"ה ראונו לשתופ חוות דעתי בזה ואבא היום להגיד את אשר עש לבני בזה ומאת ה' אשאלה עוד שלא אכשל בדבר הלכ' זה החלי בעזרתו ית':

הנה כבר הביא מעכ"ת דעת הג"פ ז"ל שכתב בסי' קכ"ט ס"ק ס"ג דמי שנקרא בשני השמות ביחד

כגון שם טוב וכתב בהיפוך טוב שם וה"ה למי שנקרא ראובן שמעון וכתב שמעון ראובן הגט פסול ובס"ק ז"ט שם הפריז עוד יותר וכתב ז"ל ומילתא דפשיטא היא בעיני דמי שנקרא בשם הלידה ראובן שמעון וכן רגיל לחתום וכן עולה לס"ת אם יהפוך השמות בגע ויכתוב שמעון ראובן הגט פסול דמי שנקרא שם טוב וכתב טוב שם או למי שנקרא יוסף וכתב טוב יוסף דמלתא דפשיטא היא דהגע פסול או בטל עכ"ל ומדברי אחרוני זמנינו ז"ל נראה ג"כ לדעתם ז"ל דאם היפך השמות הגט פסול אבל לא בטל. אולם מעכ"ת הביא לנו בשם ע"ז הגאון רש"י גאון יעקב ז"ל שמתכסיר בפשיטות בזה [ספריו ה' אינם כעת ת"י כי לא בלא עוד אלי מלבד רק מעט מספרי חנוני ה' אולם כפי העולה על זכרוני לא נמצא מזה דבר אצקש איפוא מתכתי' להודיעני אם שגגה פלגתו קולמוסו או זכרוני בכז"ב] וכשחני לעלמי ייתי אומר דאין פסול זה ברור עוד ולדעתי לא גרע זה מהחליף שם העיקר בשם הטפל שכתב שמו הטפל ועל שם העיקר כתב דמתקרי דפסקין להלכה בש"ע סעיף ב' דכיון דשני השמות כתובים בפירוש כשר ולא חשוב שינוי שיאמרו שהמגרש הזה שם העיקר כשם הטפל והטפל כשם העיקר האמת משום דמ"מ השמות כתובים שניהם בגע כשר ולא חשוב שינוי ומדוע יגרע זה שהחליף שני השמות שיש לו וכתב הראשון אחרון ולא דמי לראובן שכתב בן ראו דאינו שם כלל משא"כ בזה שהמה שני שמות שנקרא על שם בתי אבות ועיין באחרונים ז"ל שהעלו מטעם זה להכשיר אף בכחשם בשני שיטות. וגם לכתחלה יש לכתוב בשתי תיבות עיין בדבריהם ז"ל ואין כאן שינוי השם ממש כהך דבן ראו ורק מטעם חילוף אנו באים לפסלו שהוא נקרא וחותם ראובן שמעון ובגע נכתב להיפך שמעון ראובן וזה דמי שפיר להחליף שם הטפל בעיקר וכו"ל ואין כאן פסול דיעבד עכ"פ ועיין ב"ש שם שכתב דרק היכי דלא הוי מקום עינון ולא ניתן הגט יש להחמיר לכתוב גט אחר בשכתב שם הטפל וע"ש העיקר דמתקרי עיין פליו. ואמינא להביא רא' לזה דהחליף שמותיו וכתב האחרון ראשון לא חשוב שינוי מש"ס דגיטין דף פ"ז שני גיטין שכתבן זה בלד זה ושני עדים עבדים באים מתחת זה לתחת זה ושני עדים יונים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר שאם העבדים כתובים ראשונים סימן כשר דעכשיו כשחתם עלמו יוסף בן שמעון שם העד הוא יוסף וביוני הוא להיפך דשמו שמעון שך מתפרשת חתימתו יוסף בן שמעון בנו של יוסף שמעון ועיין פירש"י ז"ל בנש"ל שם ופריך בש"ס שם וליתכשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד דתגן בן איש פלוני עד כשר דכתב ראובן בן אקמא ויעקב אבתרא וליתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד כו' ופי' רש"י ז"ל דראובן בן היינו בנו של ראובן כדרך חתימת היונים. ועיי' בחידושי הרשב"א ז"ל שביאר דבריו ז"ל דכיון דגם יונים חותמין י"ל דגם העבריים חתמו עלמן כדרך היונים ואמאי יוכשר בכה"ג דכיון דעיקר האי דבן פלוני עד כשר הוא משום דאדם נקרא ע"ש אביו בן פלוני וא"כ כיון שהוא עברי ונקרא א"כ ע"ש אביו בן פלוני כשחתם א"כ כדרך יוני ראובן בן למה לא יקרא שינוי שמו דהוא נקרא בן ראובן וחתם ראובן בן. אלא ודאי דזה לא חשוב שינוי השם וה"ה וכ"ש א"כ בני שיש לו שני שמות כפולים והחליף דל"ח שינוי:

ולכאורה עלה על לבי לומר דאין מכאן ראיה לכאורי' אנו לריכין להבין דהרי בש"ס לקמן שם פריך וליתכשר האי בשני עבדים והאי בשני יונים וכ"ת כיון דמופלג בשני שיעין לא והאמר חזקיה מלאוהו בקרובים כשר הא תנא זעירי שניהם כשרים ותנא דידן דילמא גונדלית חתים וכולהו אחד הוא דחתימי ומבואר א"כ דרוקא איונים

איונים דחמנו אחר העברים יש לומר דחמנו כדרך העברים
 אבל על העברים שחמנו מקודם אין לומר דחמנו גונדלית
 כדרך היונים דאל"כ הו"ל לומר דשניהם פסולים אף הימני
 ומשום דשמה העברים חמנו על השמאלי כדרך היונים
 והיונים כדרכם וא"כ כולם אנט השמאלי חמנו ושמא
 להיפוך כולם אימיני חמנו שהיונים חמנו גונדלית והעברים
 כדרכם. ואמאי הכא אמרינן דכיון דחמנו יונים גם העבריים
 חמנו מקודם כדרך היונים ויתכשר האי בראובן בן והאי
 ביעקב עד. וגם דיקש' עוד יותר דפשיטא דיותר יש לומר
 שחמנו כדרכם תמאי דימא גונדלית חמנו וכיון דפסלינן
 נחשש דגונדלית חמנו מכ"ש דיש לחוש יותר שחמנו כדרכם
 ולמה יתכשר שניהם שנאמ' דגונדלית חמנו העבריים ול"ל
 דדוקא היכי שלא חמנו בודאי רק על גט אחד חיישינן
 גם לגונדלית ורק למי שחומס אח"כ אבל לא על העבריים
 שחמנו מקודם אבל היכי דנוכל לומר שחמנו על שני
 הניטין כל מה שנוכל לתלות חלינן ומשום דכיון דחמי מחס
 נמשך מזה לזה גם להכשיר חלינן שחמנו על שניהם וגם
 אעבריים שחמנו מקודם חלינן לומר שחמנו גונדלית כדי
 שיוכל להיות חתימתם על שני הניטין האי בראובן בן והאי
 ביעקב עד. ומעתה י"ל דבאמת זה חשוב שינוי כשעברי
 חמס עלמנו ראובן בן ורק דקושיט הש"ס היא דמ"מ נכשיר
 שני הניטין בחתימת העבריים והיונים דאף אם נאמר
 דהיונים חמנו עלמנו להיפך ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא
 שחמנו עלמנו כמו העבריים בזה שחיבת בן נכתב אלל
 שסם וא"י א"כ להכשיר שני הניטין ע"י חתימת היונים
 שנאמ' ראובן בן על קמא ויעקב עד על בתיא מ"מ נכשיר
 בלירוף את שני הכתות שנאמ' שניהם חמנו עלמנו על
 שני הניטין שהעברים חמנו כדרך יונים ראובן בן אקמא
 ויעקב עד אבתיא והיונים חמנו גם כן אשני הניטין
 היינו כדרך העבריים ראובן אקמא וכן יעקב עד אבתיא
 וזזה שני הניטין כשרים מפאת העבריים הגט השמאלי
 ביעקב עד ולא הימני כיון שנכתב בשינוי ראובן בן ולא
 בן ראובן ומשום היונים הגט הימני בראובן שהוא שמו
 ולא השמאלי שנכתב בן יעקב ולא יעקב בן כדרך יוני
 ולפ"ז יש לכאורה להביא קלת ראי' להיפך דזה חשוב שינוי
 דבש"ס שס משני חסך דליתכשר הך בראובן בן והאי
 ביעקב עד דלא כתב עד ואב"א לעולם דכתב עד וידעינן
 בהא חתימה דלאו דיעקב היא ולכאורה יקשה דחתימה
 בח"י העבריים אבל פדיין יקשה דלמה לא יבשר גם השמאלי
 בח"י היונים דכיון דעיקר הא דהגט השני פסול הוא רק
 משום דחיישינן לגונדלית א"כ לא ידעינן שם ה"ד אם
 הוא ראובן או יעקב א"כ מ"מ כשרים שניהם בחתימת
 היונים אי כתבו ראובן בן אקמא ויעקב אבתיא י"ל דחמנו
 בחת"י היונים ומתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד
 ואי כתבו ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא י"ל דחמנו
 כחת"י העברים וחמנו א"כ ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא
 דכל היכי דנוכל לתלות שחמנו אשניהם חלינן אף שנלטרך
 לומר שחמנו גונדלית וכנ"ל א"ו דכל כה"ג חשוב שינוי
 ויוני שחמס בן יעקב או עברי ראובן בן פסול דהוי שינוי
 וא"כ דאי להכשיר השמאלי בחת"י העברים דידעינן בהאי
 חתימה דלאו דיעקב היא וע"כ שכל החתימה היא אנט
 הראשון לכך גם נאמר חת"י היונים אין להכשיר בכתב
 ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא דחיישינן לגונדלית שחמס
 כחת"י העברים ושמו ראובן וליכא א"כ חת"י רק אראשון
 אבל השמאלי אין להכשיר בן יעקב דהו"ל שינוי שהוא
 יוני ונקרא יעקב בן ולא בן יעקב אמנס אי נימא דזה
 לא חשוב שינוי הדק"ל ונלטרך לרחוק ולומר דלפי הך תירוצא
 הוי ס"ד דאין להכשיר כלל בעדות וחתי"י היונים משום
 דהוי מופלג שני שיטין וזה דוחק גדול דהך דמלאוה
 בקרובים כשר הלכתא היא כן עלה לכאורה על לבי :

אולם אחר הסתבונות ז"א וקשה להאמר כלל דבשלמא
 אי מהני חת"י אשני הניטין שפיר י"ל דחלינן
 בכל מה שאנו יכולין לתלות שחמנו אשניהם כדרכם או אף
 גונדלית אבל אי אנו אומרים דמה שנקרא בשינוי ליכא
 להכשירו א"כ מהיכי חמי נתלם שחמנו כן ושיהי' חת"י
 על שני הניטין כיון דלא מהני רק על האחד מהכ"מ
 יחמנו על שניהם ואין להכשיר א"כ שני הניטין בח"י
 העברים אף בלירוף חת"י היונים דהיינו מפאת חת"י
 העברים הגט השמאלי שנאמר שחמנו גונדלית כדרך היונים
 והשמאלי כשר ע"י יעקב עד והימני מ"מ פסול משום
 דחשוב שינוי דמנ"ל לתלות כן ויותר יש לתלות שחמנו
 כדרכם אימיני לכך דמ"ל ימיני ומ"ל שמאלי כיון דבין כך
 ובין כך לא תועיל חת"י להכשיר שניהם וכ"כ להיפוך בח"י
 היונים ומלכך זה הנה כפי המבואר בח"י הרשב"א ז"ל
 שהבאתי לא חלינן שחמנו העברים גונדלית רק היכי
 שחמנו ב"כ יונים בנט זה וחלינן א"כ שגם העברים חמנו
 כדרך היונים ואף שחמנו מקודם כדי שיהי' חת"י על
 שני הניטין אבל היכא דליכא יונים אין מקום לתלות כלל
 אף ככה"ג שחמנו העברים כדרך היונים וכן מוכח מטוש"ע
 סי' ק"ל דאם כתב ראובן בן תחת האחד ויעקב עד תחת
 השני פסול ולא מחלקינן אי ידעינן בהך חתימה דלאו
 דיעקב היא אם לא ועיין ב"ש שם אמנס עיקר הדבר כנ"ל
 דכיון דליכא רק עבריים ל"ש לתלות כלל שחמנו כדרך היונים
 וז"כ בבאור כוונתה. ומעתה אי נימא דזה חשוב שינוי
 גם בלירוף חת"י היונים אין להכשיר שניהם כשחמנו היונים
 ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא והיינו דנאמ' כנ"ל שהעברים
 חמנו כדרך היונים ראובן בן אימיני ויעקב עד אשמאלי
 ועכ"פ השמאלי כשר דהימני חמס בשינוי והיונים חמנו
 גונדלית כדרך העברים ומתכשר בחת"י הימני עכ"פ דכיון
 דהעברים חמנו מקודם כדרך יונים אין מקום לתלות כלל
 שהיונים חמנו אח"כ בהיפוך כדרך העברים דדמי להיכא
 דליכא עברים כלל אנט זה דלא שייך לתלות שחמנו היונים
 כד"ד העברים וכנ"ל בהך דעברים דאי ליכא יונים ליכא
 למיתלי כלל בגונדלית אף שעי"ז תוכל להיות חת"י אשניהם
 דמ"ל אי ליכא עברים כלל או דיש עברים וחמנו כדרך
 יונים ואין מקום איפוא להכשיר שניהם רק אי נימא דזה
 ל"ס שינוי כשהעברים חמנו ראובן בן ומיתכשרי שפיר שני
 הניטין בחת"י העברים ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתיא
 דכיון דליכא יונים שפיר יש לתלות שהעברים חמנו כדרך
 יונים להכשיר שניהם וכנ"ל בשם הרשב"א ז"כ וע"כ אנו
 לריכין לרחוק ולומר לפ"ז דלפי הס"ד דמחרץ דידעינן בהך
 חתימה דלאו דיעקב היא לא אסיק אדעתא דהא דלא
 מתכשרינן גם השני בחת"י היונים לאו היינו משום דמופלג
 שני שיטין דאל"כ יקשה כנ"ל דנכשיר שניהם בחת"י היונים
 שנחלה דחמנו אשניהם או הראשון בראובן בן והשני ביעקב
 עד או אף כשחמס ראובן אקמא וכן יעקב אבתיא בראובן
 וכן יעקב שנחלה שחמנו להכשיר שניהם כחת"י העברים
 ולפי המסקנא עכ"ל כתירוצא קמא דלא כתב עד דא"א
 לחלק חת"י וע"כ לא חמנו רק על אחד וחיישינן לגונדלית
 חמנו וחתי"י הוא א"כ רק על הימני וכמבואר. ולכאור'
 פלה על דעתו לומר דבאמת הך תירוצא דידעינן בהאי
 חתימה דלאו דיעקב היא לפי המסקנא אחיא והא דלא
 מתכשרינן שני הניטין בחת"י היוני דלא ידעינן שם העד
 וכנ"ל הוא מטעם אחר דדוקא בחת"י העברים יש מקום
 לתלות ולומר דחמנו אשניהם ואף כשנלטרך לומר שחמנו
 גונדלית ומשום דכיון דהמה חמנו בראשון וחתי"י נמשכה
 על שני הניטין יש לתלות ולומר דחת"י קאי על שני הניטין
 משא"כ בחת"י היונים שחמנו באחרונה שפיר י"ל דחת"י
 לא קאי רק על אחד או הימני או השמאלי דחיישינן לומר
 דאף דאין ידעינן בהאי חתימה דלאו דיעקב היא וע"כ הוא

א"כ רק על הימני ע"מ שמא העדים היונים לא ידעו זאת וחסכו דיעקב הוא שם העד וחמתו א"כ העברים על שניהם וכיון שאין עוד שום י"מ בחת"י לשום אחד מהניטין דכבר נכשרו בחת"י העברים י"ל א"כ דחתמו רק על אחד מהם או על השמאלי כדרך חת"י היונים או דחייטין דגונדלית חתמו וכולהו אחד הוא דחתמו אימני דלפי האמת ע"כ העברים חתמו על הימני לבד דאין ידעין דהאי חתימה לאו דיעקב היא :

אולם

אחר העיון א"ל לומר כן דמ"מ יש להכשיר גם השמאלי בחת"י היונים דממ"נ אם ידעו היונים דהאי חתימה לאו דיעקב היא והעברים חתמו א"כ ע"כ על הראשון לבד כדרך העברים א"כ שפיר יש לתלות ולומר דהיונים חתמו על שניהם וכנ"ל או כדרכם אי כגונדלית ואי נימא דלא ידעו מה שם העברי ותלו א"כ שכבר חתמו העברים על שניהם והיינו כדרך היונים ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא א"כ אף דאין ראיה שהמה באו להכשיר שני הניטין מ"מ מהכ"ת ניוחש דחתמו אימני וגונדלית חתמו לכיון דלדעתם העברים חתמו עלמס כדרך היונים דאין מקום לומר שהמה חתמו בהיפוך כדרך העברים וא"כ נכשר הימני בחת"י העברים והשמאלי בחת"י היונים וכמונבן. ועכ"ל כנ"ל דהאי תירוצא לא סלקא לפי המסקנא וכמ"ש ודו"ק :

ובמו

כן אמיתא להביא רא"י דכל כה"ג לא חשוב שינוי מדברי החוס' שם בהך דליתכשיר האי בעד עברי ועד יוני כו' שפירשו בשם ר"ת ז"ל שכל חתימה מכוונת בשט"י אחת ולא גרטינן אלא ולתכשר בעד אחד עברי וע"א יוני ומו לא והכי פירושו לא מצע"י אי לא חייטין לגונדלית דאז יש להכשיר שניהם הראשון בשני עברים והשני בשני יונים אלא אף אי חייטין לגונדלית קמא מיהא ליתכשר בע"א עברי כדרכו וע"א יוני גונדלית. ואי נימא דזה חשוב שינוי א"כ אין להכשיר בחת"י יוני שחתם גונדלית ול"מ לך תירוצא דלעיל דמייירי דלא כתב עד דלריך ע"כ לכתוב שמו ושם אביו דפסול כל שלא כתב כדרכו והוי שינוי בשם אביו שנקרא ע"ש אלא אף היכי דכתב עד דאין לריך לכתוב שם אביו כלל דעת הרשב"א ז"ל דפסול כשניהם בו כיון דמ"מ לריך לכתוב גם שם אביו לכתח"ל. ועיין באחרונים ז"ל לענין שניה שם אבי המגדש עיין בדבריהם ז"ל ותבין את אשר לפניך א"ו דזה ל"מ שינוי מה שחתם עלמו שלא כדרכו בשם אביו וה"ה א"כ ביש לו שני שמות להמגדש אין לחסבו כשינוי בהיפך בהם ודלא כדעת הג"פ ז"ל ודו"ק :

אולם

כל זה להלכה אולם למעש' לא מלאני לבי לסמוך על דעתי להחיר בשביל זה לבד אחרי שגדול האחרונים בעל ג"פ ז"ל החמיר כל כך לומר דאם היפך שמותיו י"ל דהגט בטל מה"ת ואשר ע"כ ראיתי לחפש עוד לר"ד אחרים לזרפס להקל כנ"ד וראיתי לכת"ה שכתב דב"ר ל"מ דל"ח שינוי השם אלא דאף לכתח"ל היה ראוי לכתוב כן כיון דנקרא בפי העולם בשם אביגדור לבד יש לכתוב שם אביגדור מקודם שהוא שם העיקר. ובמתכ"ת שנה בזה דזה ל"מ רק היכא שיש לו ב' שמות שנקרא בכ"א בפ"ע דכותבין בזה שם העיקר ועל שם העפל דמתקרי וכהך דרובא מריס ופורתא שרה אבל כשנקרא בב' השמות יחד פשיטא דיש לכתוב כמו שנקרא הראשון ראשון והאחרון אחרון. אולם כאשר עיינתי בנ"ד אשכחנא מרגניתא בזה. עפמ"ש בשרד הגט סימן י"ט מי שנקרא בפי כל ועולה לתורה וחותם בשני השמות יחד אזי כותבים שניהם בלא דמתקרי כו' אבל אם נקרא בפי כל בשניהם יחד ועולה לתורה או חותם באחד מהם או שעולה לתורה וחותם בשניהם יחד ונקרא בפי כל באחד מהם כו' כותבין דמתקרי ובס"י קכ"ט כתב הב"ש

ז"ל ג"כ דאם עולה לס"ת בשניהם ונקרא באחד כותב דמתקרי ורק שהוסיף דמ"מ אם כתב שניהם בלא מתקרי כשר עיי"ש. ולכאור' הדברים לריכוס ביאור דכיון דהיכי דעולה לתורה בשני השמות יחד ונקרא ג"כ בשניהם יש לכתוב שניהם בלא מתקרי ואם כתב מתקרי כתב הב"ש בעלמו בס"י קכ"ט שם דהוי שינוי ופסול מאי י"מ במה שנקרא באחד שיהי' מותר לנו לכתוב בין שני השמות דמתקרי. ולכאור' עלה על לבי לומר דכבר כתבו קל"ת האחרונים ז"ל דגם היכא דעולה לתורה ונקרא ג"כ בשני השמות יחד וכתב דמתקרי כשר ומשום דיש לפרש ראובן דמתקרי שמשון ג"כ וא"כ י"ל דדעת הב"ש ז"ל לחלק דהיכי דעולה לתורה ונקרא ג"כ בשניהם יחד הוי שינוי בכתב דמתקרי ומשום דכיון דאין חילוק כלל בין שם זה להאחר אינו נופל כלל לשון דמתקרי דהרי הוא נקרא בשניהם יחד ואיך נכתוב ששמו כך ומתקרי ג"כ כך הרי הראשון הוא כמו השני אבל היכי שנקרא באחד ורק שעולה לתורה בשניהם שפיר נופל לשון דמתקרי שכותב השם שנקרא בו וכותב דמתקרי ג"כ בשם השני והיינו שלתורה עולה ג"כ בשם השני וע"ז שפיר ידק לשון דמתקרי על אופן זה ועפ"ז יש לבאר מ"ש בסדר הגט לעיל מזה שם דהיכא שעולה לתורה בשני השמות ונקרא בפי העולם בשם אחד אפי' נקרא בפי כל בשם השני יש לכתוב שני השמות בסדר שעולה בהם לתורה. ולא הזכיר שיכתוב דמתקרי וכמ"ש שם בסופו ולפי הנ"ל ניחא דדוקא היכא דעולה לתורה בשניהם יחד ונקרא בפי העולם בשם הראשון יכול לכתוב דמתקרי ויכול לכתוב השם שנקרא בו וכותב דמתקרי לתורה בשם השני ג"כ וכנ"ל דע"ז נופל גם כן לשון דמתקרי אבל היכי שנקרא בשם השני והוא כותב ע"כ בסדר שעולה בה לתורה אין שייכות דמתקרי דהשם הראשון אינו שם לבד בפ"ע דבפי העולם הרי לא נקרא בו רק בשם השני ולתורה עולה הוא בשניהם יחד ואיך יוכל לכתוב שם זה וכי הוא מתקרי ג"כ בשם השני דמשמע שיש לו שם זה הראשון לבד ורק שנקרא ע"ש זה בשם השני ג"כ וע"כ סתם דבריו וכתב שיכתוב שניהם בסדר שעולה לתורה דלא פשיקא ליה אם יכתוב דמתקרי וכנ"ל דיש לחלק לפ"ז בין נקרא בשם הראשון לנקרא בשם השני שאין כותבין דמתקרי כן עלה על לבי בראשית ההשקפה. אולם קשה דמאין הרגלים לומר דיותר טוב לכתוב ככה"ג בין שני השמות דמתקרי ורק דאם כתב בלא מתקרי כשר דלפ"ז אף שיש מקום לפרש ג"כ לשון דמתקרי אבל מ"מ פשיטא דיותר טוב לכתוב בלי מתקרי וכמונבן. ועכ"ל טעם אחר לדעת' ז"ל דס"ל דכל מי שניתן לו שני שמות בשעת הליד' יש לומר שנתנו לו שיהי' לו שני השמות יחד אולם כ"כ יש לומר ששני השמות שנתנו לו ע"ש שני בתי אבות כנהוג היינו שיקרא בשם האחד וכ"כ בשם השני כפי רגון הקוראים אותו בשם זה או זה וכתבו דיש שנקרא לו בשם זה במקום ההוא ושם אחר במקום אחר ואף במקום אחר יש שקוראין אותו בשם זה ויש קוראין אותו בשם אחר וכהך דרובא מריס ופורתא שרה או מלכה על מלכה וכמבואר כ"ז בפוסקים ובשנקרא א"כ בשם אחד ורק שעולה לס"ת בשני השמות יש הוכחה ששני השמות מחולקים הנה שנקרא בזה או בזה ולא שם הפול וממה שעולה לס"ת בשני השמות יחד אין רא"י דדוקא בנט לריך לפרש היכי שהשמות מחולקים דמתקרי אבל בקריא' לס"ת אין אנו מדקדקים בזה ועיין בש"ע ס"י קכ"ט סעיף י"ח דגם עד החותם חותם בשני השמות אף כשנקרא בכל אחד לבדו ואינו כותב דמתקרי דדי שמודיע שיש לו ב' שמות וכ"כ בקריאה לס"ת אנו מודיעים שיש לו שני שמות וגם כשהן מחולקים קוראים אותו כן ורק היכי שעולה לס"ת מתקרי ג"כ בשני השמות ביחד אמרי' דשמו הוא שם כפול [ולכאור' עדיין יש

יש לעורר דמנ"ל לומר דמשום דנקרא בשם אחד השמות ע"כ מחולקים המה ואמאי לא ניתא דבאמת שניהם הם באחד והעולם קצרו השם הזה והוא כמו כל קיצור השם. והנראה דדעתם ז"ל דליכא למימר שהוא קיצור השם רק היכי שמקילור הזה נבין שמו הפיקר וכגון שמואל ששולס וכדומה אבל בשני שמות שאין לדון מהאחד על השני שיוכל להיות ששמו הוא רק זה לא שייך לומר שמקלרים בכה"ג : **ומעתה** לפ"ז י"ל בניד דאף לדעת הג"פ דמי שנקרא בשני שמות והיפך בהם הגט פסול מ"מ ז"א רק כשעולה לתור' ונקרא גם כן בשניהם יחד דלא שפיר י"ל דהמה חשיבי כשם אחד אבל היכי דנקרא צפי העולם רק בשם אחד לבד דלא אמרינן דמדלח נקרא רק באחד השמות המה מחולקים ושני השמות שנתנו לו המה רק שיקרא בזה או בזה ורק שלס"ת אזו מזכירים כל שמותיו שיש לו וכנ"ל לדעת הב"ש וס"ה אף שלכתחלה לריך לכתוב כסדר שנקרא לתורה וכנ"ל בסדר הגט מ"מ אם היפך בהם אין לפסול הגט בשביל זה דאין זה חשוב שינוי השם כיון שאינו כשם אחד רק שני שמות מחולקים דפסקין דכל שכתב שני השמות תפורש בגט אף בהקדים שם הטפל כשר. ואף דבניד כתבו שני השמות בלי דמתקרי מ"מ כשר אף דנקרא בשם אחד וכנ"ל בשם הב"ש ז"ל דאף דיש לכתוב בכה"ג דמתקרי מ"מ גם כשכתבו שני השמות בלי מתקרי כשר. ואין לומר כיון דהיפך השמות וגם לא כתב מתקרי מ"מ פסול דאם המה שמות מחולקים פסול בלא מתקרי ואם אתה אומר דכיון דפולה לתור' בשניהם יחד כשר בלי מתקרי בדעבד דיש לומר דחשבינן כשם אחד אי"כ פסול לדעת הג"פ משום שהפכס וכתב האחרון ראשון. דז"א דפשיטא דלדעת הב"ש וס"ה ע"כ בכה"ג שנקרא רק בשם אחד זה הוי הוכחה דהשמות המה מחולקים ולא משום ספיקא דתלינן לומר כן אזו באים לדון בזה ורק דמ"מ ס"ל להב"ש דאף דבאמת הוו שמות מחולקים מ"מ כיון שנקרא לס"ת בשניהם יחד אין לפסול בלי מתקרי אבל מ"מ כיון דיש בכה"ג הוכחה שהשמות מחולקים אין לפסול משום שהיפך בהם. ואף שיש חולקים בזה על סד"ה"ג והב"ש ז"ל וכותבים דיש לכתוב שני השמות יחד ודמתקרי על שם הנקרא בו היינו ראובן שמעון דמתקרי שמעון וגם דיש פתן מקום לומר גם לדעת הב"ש דהא דמתקרי בכה"ג בלי מתקרי אף דלדעתו ז"ל המה שמות מחולקים בכה"ג וכנ"ל היינו משום דכיון דנקרא לס"ת בשני השמות יחד גם שני השמות יחד חשובים כשם בפ"ע וכשר משום שכתב שם אחד עכ"פ היינו שם זה דשניהם ביחד דכל שכתב שם אחד משמותיו כשר בדעבד ואינו פסול חף לדעת הב"ש ז"ל ריש סימן הנ"ל רק כשכתב שם טפל לחוד וי"ל דס"ל דשם זה דשניהם יחד חשוב יותר משם טפל וא"כ כיון שהפך בהשמות שפיר חשוב שינוי לדעת הג"פ דכיון דאתה דן רק משום דשני השמות יחד הרי ג"כ שם בפ"ע אי"כ הרי כתבו בשנינו שהיפך בהם דהוי שינוי לדעתו ז"ל פכ"ז אחרי דלדעת הב"ש וס"ה ז"ל כל כה"ג הו"ל שמות מחולקים ומ"ש דיש מקום בניד לדברי הג"פ גם לדעתם אינו ברור עוד יש עכ"פ ללרף כ"ו לסניף להכשיר בניד וכנ"ל והבן כל זה :

עוד

יש ללרד להקל בניד מטעם שהחזק שמו אביגדור יהושע במקום הכתיב' והנתינה ואף שלא הי' שם רק כ"ד ימים ואין החזק שלשים יום צפינן מ"מ הרי גם מקודם כתב איגרות וחתם אביגדור יהושע ועיין בתשו' תני"ט ס' נ"ב ח"צ לענין אחד שהחזק עלמו בשאלונקי בשם שמואל בן יצחק ואח"כ נודע דשמו הוא שלם בן אברהם שכתב לענין שם אביו דדי אס חתם עלמו בשטרות וכתובים שלשה פעמים תוך הזמן פכ"פ שיחשב בזה חזקה לשם אביו בארץ ההוא שאין שום אדם נקרא רק בשמו

ולא בשם אביו עיי"ש מה שחפץ למתי חתם עלמו ג"פ עכ"פ מוכח מדבריו ז"ל דלא צפינן דוקא לענין חזקה שמו שיהי' נקרא כן ודי במה שחזק עלמו כן והרי בניד חתם עלמו באיגרות קודם החתונה ויש ללרף הימים האלה להימים שהיה שם אח"כ ואף אם נדחוק לומר דגם לדעתו ז"ל אין אזו מלרפינן חת"מ לחזקה זו רק כשחתם בשטרות וכתובה דאיכא עדים דמתפקי לקלא שזה חתם כן אבל לא באיגרות שלומים שכותב לאיש אחד דלא נחפרסם שמו בכך מה שאינו נראה לי ברור עוד הנה בניד גם אחר עבדו זמן רב בא לכאן ונקרא כך וגם בכו"ה שהביא אביו מקוים כמשפט חתם כן וגם בשעת הגט אמר קודם כתיבת הגט ששמו כן וכן נקרא בב"ד בעת ההוא. ועיין במצ"ע ז"ל בהתשובה שם שכתב להדיא דאף שהחזק ג"פ ביותר מל' יום שלא הולך לחתום בנתיים או שלא קראו אותו יש לסמוך בדעבד ודחק דהוי חזקה כל שלא היה ספק שם אחר במקום ההוא בין החתימות או הקריאות וא"כ כ"כ בניד כיון שבנתיים לא עלה במקום הכתיבה והנתינה שום ספק בהפיר שאין שמו כאשר החזק יש ללרף כל הזמן שבנתיים לזמן רב יותר משלשים יום לחשוב כהחזק שמו ואף שכפי הנרא' המצ"ע ז"ל לא סמך ע"ז רק במקום עיגון ודחק גדול ומשום דיש לומר דדמי לריחק וקירב נתיחות מ"מ פשיטא ד"ל להקל עכ"פ בשביל זה כל שיש עוד לרדים להקל וללרף זה ללרדי ההיתר וכניד : **והנה** בגוף הדבר שהעלו הפוסקים הראשונים ואף גם האחרונים ז"ל דלא מיקרי החזק בשם זה היכי ששינה שמו רק כשהחזק דוקא שלשים יום ומביאים רא"י מש"ס דב"ב דף קס"ז דא"ל רב הונא ב"ה הכי אמר רב כל שהחזק שמו בפיר שלשים יום אין חוששין לו אינו ברור עוד לפע"ד דהנה זה ימים נתקשיתי על רא"י זו דהרי החס אין החשש משום שיגרש את אשתו שיקלקלה ע"י ששינה שמו דאינו חשוד לקלקלה וכמבואר בש"ס ופוסקים ורק דהחשש היא דלמא אזיל למתא אחריתא ומחזיק ל"י לשמיה יוסף בן שמעון וכתב גיטא וממטי' ל"י לאיתתא דהאיך וכמבואר ולזה אין תקנה מה דלא מיחשב בכה"ג כשלא כתב שמו האמתי שינוי השם ורק דמהני חזקה שלשים יום דלא חיישינן שמחליף שמו זמן רב כזה וכאשר פירש הרשב"ם ז"ל והתם אס הי' ידוע לנו שאין זה שמו ורק שהחזק עלמו כך באמת לא הי' מועיל לפ"ז דהדרא חששא דרוגה לגרש אשת חברו במתא אחריתי לדוכתי' ורק דכיון דלא ידעינן שאין זה שמו לא חיישינן בזמן רב כזה [ובזה יתיישב דלא יקשה לשיטת הרא"ש ז"ל דאינו יכול להחזיק שם אחר לאביו והבן] ומה רא"י יש איפוא מזה לענין היכא שנודע לנו שהחליף שמו והיכא דליכא חשש שמגרש לאשה אחרת וכגון שהם שניהם המגרש והמגורשת לפנינו ויודעינן אהנו בהמגורשת שהיא אשתו ועיין תוס' ר"פ כל הגט ואנו דנין אי"כ רק מחמת שינוי שמו דצפינן שיתחזק בשם זה שלשים יום דוקא והרי גם בקרי ל"י ועני ס"ל לאביו דאין חוששין מה דפשיטא דלא מהני לכ"ע לענין שינוי השם ומתדתי ע"ז זמן רב עד פתח שהאיר ה' את עיני ומלאתי להרמזים ז"ל שכי' אהך דהחזק שמו שלשים יום אין חוששין לו דכיון דהחזק ל' יום לא חיישינן שמגרש אשת חברו משום דא"כ אין לדבר סוף. ולפ"ז אמינא דראיית הפוסקי' הוא כך דכיון דחזיק בהך דב"ב דקלבו חז"ל שיפור למ"ד יום לא פחות ולא יותר ע"כ דה"ט משום דשערו חכמים דזמן כזה לא יפלה לשום אדם ספק בלבו שאין זה שמו האמתי וכל שנשאל לאחד מאנשי המקום אם מכיר הוא לפלוני בשמו ויאמר שהוא מכירו ששמו כך וכך ואם נאמר דכחוש אהנו מ"מ דשעתא מסיק ל"י שמי' הכי ליתן הגט במתא אחריתא למי ששמו כך ונלטרך שהפיר' לא ימתכו על הכרת אנשי הפיר' שסבורי' בודאי ששמו כך אין

אבל לפנין חשש ראין זה שמו שפיר יש ללמוד מפד למגרש. ויש לי הרהורי דברים הרבה בש"ס רגיטין שס דלתא בשמא דאבוב חמים ודלתא סימנא שויי' דנראה דבמח"י הפדים אין מדקדקין כלל אף בכה"ג. אולם לא הספיק הזמן עמדי לנרפס במדקדק הרפת והבחינה ואקוה כי כאשר ישים כת"ה עיונו בכל הדברים הנאמרים בזה וישכיל על כל רמיזותי יראה כי יותר מהנראה כתוב כאן. מהלין טעמי נראה לי להחיר להאשה המנורשת בנט זה והנני מסכים לדעתו ה' בצירוף הרב וכו' מהר"ם מיכאל נ"י ומטינא שיבא מכשיר' וה' הטוב ילילו משניאות ויראלו בתורתו נפלאות:

סי י

ע"ד האיש ר' שמואל ב"ר גדלי' נאדעל אשר נשמתית אשתו זה שנים הנה כבר פשטה הוראה בכל ישראל להתיר לו לישא עלי' אחרת אולם רק עפ"י היתר מאה רבנים ואחר אשר ישיש לה כתובתה וגם שימסור נט ביד שליח להולכי' שיתן לה לכשישתפה ותהי' ראוי' לקבל נט והיתר ע"י מאה רבנים וגם תנאי השלשת הכתוב' מבוחר בנוף התקני' המוצא בתשובות מהר"ם ב"ב ז"ל והלבוז אמנם פנין מסירת נט לש"ה אינו נזכר בהתקני' ורק הב"ח ז"ל באה"ע סי' קי"ט כתב שכן הוא מנהג גדולי הדורות. והנה בנוף הדבר שמהי' יכול' להתגרש אחר שנשתפה ע"י נט זה שמסר הבעל ליד שליח בעת שטותה כבר שדו נרנח הנאון בעה"מ ס' מ"ל ומכתי ליסא ז"ל מש"ס דגזיר דף י"ב דמסיק דכל דאיהו לא מני עבד השתא לא מני משוי שליח ועיין באחרוני' ז"ל שהאריכו בזה כ"א לפי דרכו אמנם אנכי בחידושי דחיתי כל דבריהם ז"ל והעליתי דתלוי בשני הטעמי' שנאמרו בש"ס דיבמות דף קי"ב אהא דח"י לשמור אח ניטה א"י להתגרש לפני טעמא דר' ינאי דכתבי' ונתן בידה וזו אין לה יד באמת י"ל דל"ש בזה עיין איהו ל"מ עבד השתא דעיקר הטעם דל"מ משוי שליח בכה"ג הוא משום שא"י למסור לשליח רק הכח שיש לו בעלמו בשעת עשיית השליח אבל לא הכח שנתוסף לו להמשלח אח"כ וזה ל"ש בהך דשטית שלא הי' חסרון בכחו ורק שהיא לא הי' לה יד לקבל הנט. אולם לפי טעם השני דתנא דבר"י דכתבי' ושלחה מביתו פרט לזו שמשלחי' וחוזרת שפיר אין ביד השליח לגרש' בנט זה לכשתשתפ' אחרי דליה ביד הבעל לגרש' אז בשעה שעשאו שליח לזה דכל מירי כו' דאף שהחסרון הי' רק מלדה מ"מ כיון שהיא בעלמה המנורשת דזר' החור' דמשלח' וחוזרת אינה בת גירושין שפיר חשוב איהו לא מני עבד שאין לו פתח כח גירושין באשה זו דזה דמי שפיר להך דקידושין שאין ביד השליח לקדש אשה שהיתה בשעה שעשאו שליח עדיין אשת איש ואף שהחסרון הי' מלדה ורק דמ"מ כיון שהיא בעלמותה שאינה בת קידושין אמרינן דל"מ השליחות וכנ"ל וה"ה בנ"ד אי נימא דלאו בת גירושין היא כלל והארכתי הרבה בזה ואכתוב:

ואדר שבררתי שא"י להתגרש בנט זה מהשליח אחר שנשתפ' לריך להבין דעת החכמי' שנהגו בנתינת נט לש"ה ראין בזה לומר רק כדי שתוכל לקבל הנט תיכף בעת שמהי' ראוי' שלא יהי' לו שתי נשים. אולם אחרי שא"י למסור לה הנט כל התקני' היא למנן וללא תועלת וכמונן. והנרא' דעיקר שנהגו כן הוא היכי שהיא יכולה לשמור ניטה ורק שא"י לשמור א"ע דבזה היא יכולה להתגרש מה"מ ורק שא"י לגרש' מדרבנן משום גזיר' שלא ינהנו בה מנהג הפקר ובכה"ג יש תועלת במסירת הנט לש"ה דבזה שפיר יכול ליתן הנט תיכף כשנשתפה דל"מ עבד השתא ל"מ א"י כדעת רוב הקדמוני' ז"ל דבכה"ג אס עבר ונירשה מנורשת דפשיטא דחשוב מני עבד השתא אלא דאף א"י כדעת החולקי' ז"ל דגם בכה"ג אינה מנורשת דחז"ל

אין לדבר סוף. וכיון שכן נס לפנין היכי דשינה בודאי שמו ואנו רנין משום שנתחזק בשס זה פה ג"כ בעינן שיעור זה דשלשי' יום דבשיעור זה כבר ילא הספק מלב כל אחד ואחד דשמא אין זה שמו ודו"ק בזה. ולפי' לפירוש הרשב"ם ז"ל דהא דליח התם בנ"ב בהחזק שלשי' יום משום דקשה לומר שיחליף שמו זמן רב כזה אין מכאן רחיה לזה דגם לפנין נתחזק שמו בעינן לי' יום דוקא. ומלד הסברא החלונה יש לומר דכל שנתפרסם בכל הפיר שמו חשוב הוחזק בשס זה דמאין הרגלי' לשיעורא דלי' יום דוקא ואף דמודינא דגם לדעת הרשב"ם ז"ל היכא שהי' נקרא מקודם בעיר הזאת בשס אחר ורק שאח"כ החליף שמו בעינן למ"ד יום דוקא דבזמן כזה נשתקע שם הראשון ונתחזק שם החדש וכדמלנינו לפנין משיב הרוח דאחר לי' יום בחזקת שאמר ועיין בפוסקים ז"ל כס שכתבו דהעיקר הטעם הוא שם משום דבשיעור זמן לי' יום נשתקע הרגילות שהיו רגילים בו קודם ולא מטעם שאומר לי' פעמים וכמ"ס הר"ם מרוטענבורג ז"ל דמה"ט כל שאמר לי' פעמים בנ"א א"ל לחזור ויש להביא רחיה לדבריהם דהרי גם בשאלת טל ומטר דינא הכי אף שאין שיעור אמירתם שיה למשיב הרוח והארכתי בזה ואכ"מ אבל היכי שבא לגור בעיר ההיא ומתחלת בואו הוחזק עלמו בשס הכתוב בנט שפיר י"ל דחשיב הוחזק גם בפחות מלי' יום לדעת הרשב"ם ז"ל שלא יחשב שינוי כשנודע לנו שאין שמו כך באמת והבן זה:

אחר כתבי זה עלה על לבי לומר דיש לדחות ראייתי נגד דעת הנ"פ ז"ל מהא דמכשירינן עברי שחתם עלמו כדרך יוני שנקרא בן ראובן וחתם עלמו ראובן בן עמש"ל דאין להביא רא"י מעד למגרש דבעדים אין לדקדק כ"כ דמה"ט היכי דנקרא בשני שמות חלוקים דאיכא דקרי לי' הכי ואיכא דקרי לי' הכי בהמגרש לריך לכתוב דמתקרי דוקא ואי לאו הכי פסול והפד חותם בלי מתקרי וכמבואר בס"י קכ"ט סי"ח שהבאתי לעיל. אולם אחר ההתבוננות יש להעמיד ראייתי זאת לפי מה שבארתי בהי' דבפסול דשינוי שמו יש שני פניינים או שיאמרו שאין זה המגרש או אף היכא דליכא חשש זה מ"מ כיון שיש שינוי נמור בשמו פסול דכיון דבעינן שיכתוב שמו כשהוא בשינוי אין זה שמו ואף דליכא למיטעי באחר מ"מ הרי לא נכתב שמו ודמי להיכי שכתב פלוני דהאי סימנא והאי סימנא גירש דפשיטא דאין לחשוב זה תחת השם והגט בטל אף שמל"ן לנו המגרש בכל סימניו עד שאין להסתפק בו ועיין באחרונים ז"ל שהפלו ד"ל דאף דכתב חניכה שקורין בו לבד כבר מ"מ בכתב רק קילור הדט שנקרא ה' דהחול ומשום דחניכה הוא שם אחר שקורין לו וקילור השם הוא משמו וכיון דבעינן שמו בנט לריך לכתוב שמו כראוי עיין בדבריה' בהך דחזקיה ומזקיהו. אמנם אף לדעת החולקים ומכבירים בזה מ"מ ז"א רק כשנקרא צפי כל בהילור השם ומשום דאף דהוי קילור השם משמו הניחן לו מ"מ כיון שקורין לו כך הוי חניכה אבל לכ"ע היכא שלא נקרא כלל כך ורק שחותם ונקרא בשמו ממש וכתב בנט השם בקילור אף שידעינן מקילורו השם האמתי הנט בטל שאין זה שמו ואנן שמו ושמה בעינן בנט וכנ"ל. והנה מטעם שיאמרו היכי שהיפך השמות שאין זה המגרש פשיטא לי דאין לחוש דלא גרע מהיכי שכתב שם הטפל ועל העיקר דמתקרי דכשר ול"מ שיאמרו בשביל זה שהיפך וכתב הטפל פקר והעיקר טפל שאין זה המגרש וכמ"ל ואך דיש קלת מקום לחוש ולומר דכיון שהיפך השמות חשוב שינוי ואין כאן שמו ולזה שפיר יש להביא רא"י מעד דלא פסלינן בכה"ג שחתם גונדלית שהוא עברי וחתם כדרך היונים ראובן בן דעיקר הטעם דעד א"ל לכתוב דמתקרי הוא משום דבעד ליכא למיחש שיאמרו שאחר הוא שיש לו שני השמות יחד דמה נימא אס הוא זה או אחר וכמ"ס הפוסקים

דח"ל נזרו גזירה לפסול הגט מ"מ י"ל דמני עבד שליח
 דכיון דלענין שיהי' גט מה"מ שפיר חל השליחות עתה
 דזה יהיה מני עבד שפיר חל כשתתפ' לגמרי דעיקר הטעם
 שא"י למסור להשליח הכח שניתוסף לו אח"כ היא משום
 דהוי דשכ"ל והרי מבואר בש"ס דניטין דף מ"ג דמקדש
 חליה שפחה וחליה בת חורין דחלין הקידושין לגמרי לאחר
 שנשתחרר' דכיון דחלו עתה במקלת שפיר חלין אח"כ כולן
 והיה וכ"ש בכט"ג דחלה השליחות עתה לענין שיהי' גט
 גמור מה"מ ומסר לו הכח שיהי' לו אח"כ דמהני הגט
 לגמרי כשימסור לה אחר שנשתפ' ואחר שיש תקום שיועיל
 הגט ההוא תקנו משום לא פלוג שבכל נשתתית ישיש
 וימסור גט ליד שליח הולכה וה"ז נכון לקיים דברי גדולי
 חכמי הדורות ז"ל ודו"ק. והנה בל"ז עלה על לבי לעורר
 עוד בהך דהשלשת ומסירת גט לפת"ש הרמב"ם ז"ל באמר
 לסופר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכניסני' אגרסנה דאינו
 גט משום דל"מ לשם גירושין וא"כ י"ל כ"כ בנשתתית דאינו
 גט משום דכיון דחין ביכלתו לגרש' ל"ח לשמה וכנ"ל בהך
 דכשאכניסני' כו' ולפ"ז גם היכי שיכול' לשמור את גיטה דא"י
 לגרשה רק משום גזירה א"י לכתוב עתה גט דכיון דת"מ
 א"י לגרשה ל"ה לשמה והנה א"י דגם אם גירשה אינה
 מגורשת י"ל דשפיר חשוב לשמה כיון דיכול ליתן הגט
 שמה"י מגורשת מה"מ אולם א"י דבדיעבד מגורשת דא"י
 א"י ליתן לה כלל והוי א"י שלא לשמה וכנ"ל. אולם אחר
 העיון י"ל לחלק דהתם אינה כעת אשתו כלל משא"כ הכא
 דהיא אשתו ורק שא"י לגרשה עתה. ויש להסביר החילוק
 יותר דבאשה דעלמא הטעם דל"ח לשמה אינו משום שא"י
 לגרשה עתה ורק דבעינן שיהי' נכתב לשם גירושין של
 אשתו. וזה ל"ש היכי שהיא אשתו ורק שא"י לגרשה עתה
 מלך אחר דבזה שפיר י"ל דחשוב לשם גירושין שיגרסנה
 בעת שמהי בת גירושין וזה נכון בסברא:

ויען

כי קשה לדון בענינים כאלה תסביר הל"ב באין
 עוזר וסומך מש"ס ומפוסקי' הראשונים נתתי אל
 לבי לעיין בזה ואחרי צינתי ראיתי שיש לדבר הרבה בזה
 ולהראות פנים לבאן ולבאן. והנה בש"ס דניטין דף ע' איתא
 אהא דתנן מי שחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא
 אחר כלום אחר כתבו כו' ואח"כ אחזו קורדייקוס ואמר
 לא תכתבוני אין דבריו האחרונים כלום ארשב"ל כותבין
 ונותנין גט לאחתי ור"י אחר אין כותבין אלא לכשישתפה
 כו' במתי קמיפלגי ר"ל מדמה ל' לישן ור"י מדמה ל' ל
 לשוטה ור"י כו' ישן לאו מחוסר מעשה
 ה"ז מחוסר מעשה ור"ל כו' שוטה לאו סמיא בידן האי
 סמי' בידן כו' העמקתי בקיבור סוגי' הש"ס יען לורך הוא
 לענינינו להבין. והנה הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלי גירושין כתב
 וזה"ל חמר כשהוא בריא כתבו וחנו גט לאשה ואח"כ נבעת
 מתמינין עד שיצריא כו' ואם כתבו וכתנו קודם שיצריא
 הר"ז פסול ופירשו הפוסקי' ז"ל דהא דקאמר דפסול ולא
 בגל דדעתו דכיון דעשיית שליח ה"י בעודו בריא שפיר
 ה"י ביד השליח לכתוב וליתן גם בעת שטוחו של הבעל
 ורק דהא דאין כותבין ונותנין רק לכשישתפה הוא רק
 מדרבנן שלא יאמרו שוטה מגרש ויתירו גם בלוה בעת
 שטוחו ע"ע הרוב הקדמונים ז"ל חילקו בזה ומשום דס"ל
 דבעינן שיהי' המשלח שפוי בכל הזמן ובאור הדבר דלאו
 היינו שנאמר דכשתקלקל אח"כ נתבעל השליחות דא"כ ה"י
 לריך לעשותו אח"כ שליח מחדש ובאמת קיי"ל דאחר
 שנשתפה א"ל לאתלובי ביה ורק דלדעתם ז"ל כל ענין שליחו'
 לא נגמר עד זה שעשאו שליח דאלי"כ ל"ה ביד המשלח לבעל
 את השליח ורק דעם המעשה נגמר קניית הכח להשליח
 והמעשה עם קנייתו באים כאחד ומה"ט ס"ל דגם בעת
 הנתיבה והנתיבה ל"ל הבעל המשלח שפוי כיון שאז נגמר
 קניית הכח להשליח ודו"ק כי בזה יחבארו הדברים כמין

חומר ועי' בנ"פ ז"ל שנתחבט בזה ולא ירד לכ"ז עיין בדבריו
 ז"ל ועי' בטור ז"ל שכ' וז"ל ה"י בריא בשעה שליוה כו'
 אין כותבין בעודו בחליו ואם כתבו ונתנוהו בחליו אינו
 כלום המבין יראה כי תחלה דבר רק מהכתבי' ואח"כ
 סיים באם כתבו ונתנוהו אינו כלום ואחר העיון אמינא
 דברקדוק כתב כן דאיהו ז"ל בשיטת הפוסקים אלו קאי
 דבעינן שיהי' שפוי בדעתו בעת גמר קנין כח השליחות
 ולכך אם נכתו בחליו הגט בטל ואינו כלום ואמנם נודע
 נודע דעת רוב הקדמונים ז"ל דל"ב כלל שליחות בכתבי'
 ורק שרריך ליווי הבעל דאלי"כ ל"ח לשמה וא"כ כשבאמת
 לוח בהיותו בריא אינו מזיק מה שהי' שוטה בעת הכתיב'
 דל"ב שליחות כלל ושפיר חשוב לשמה אחר שליוה מקודם
 בהיותו בריא והא דאין כותבין אינו רק משום גזרה דרבנן
 שלא יאמרו שוטה מגרש וכנ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל ובכה"ג
 לא ה"י פסול אבל לא בטיל ורק כשנתנוהו בעת שטוחן
 הגט בטל ואינו כלום וז"ב בביאור דבריו ז"ל :

ומזה

יש להביא רא"י למ"ש דכל כה"ג שא"י ליתן מלך
 אחר חשוב שפיר הכתיב' לשם גירושין ול"ד להך
 דכתב לאשה דעלמא שאינו עתה אשתו כלל וכנ"ל דחל"כ
 גם כשכתבוהו בעת שטוחו הוי ל' לומר דהך דל"ב
 שליחות ת"מ כיון שא"י ליתנו הגט בטל דל"ה לשם גירושין
 אמנם אחר היישוב אין מזה רא"י ד"ל דהטור ז"ל בשיטת
 אביו הרא"ש ז"ל קאי שכתב דלמ"ד אדם מקנה דשלבי'ל
 מהני גם באמר לסופר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכניסנה
 אגרסנה וע"כ דלא ס"ל כהרמב"ם ז"ל דבכה"ג ל"ח לשם
 גירושין וכמוכן ולהרמב"ם ז"ל פשיטא דא"ש דלדעתו ז"ל
 לפ"ז מהני הנתיב' ג"כ לענין שיהי' גט מה"מ עכ"פ ושפיר
 חשוב לשם גירושין וכנ"ל כן עלה לכאורה על לבי אמנם
 אחר העיון אמינא להביא ראיה והחילוק שכתבתי מדברי
 הרמב"ם ז"ל בעלמא דש"ל להדיא בהך דכתוב לאשה דעלמא
 דל"ח לשם גירושין ולמען ברר ראיתי לריך אני להאריך
 קלח ולפרש שיחתי :

דנה

במה דפשיטא להאחרונים ז"ל דיש לומר דכיון
 דעשאו שליח בהיותו בריא שפיר יכול השליח
 לעשות המעשה אף בעת שטוחו של המשלח דכיון שכבר
 נמסר לו הכח מהמשלח עוד בעת בריאותו לא איכפת לן
 מה שבשעת גמר המעש' נשתטה משלחו יש לעורר טובא
 מש"ס דניטין דף כ"ט דאמרין דאם את הבעל בעלה
 שליחותיהו דכולהו. וראיתי להגאון בעל קל"ה ז"ל שהרגיש
 בזה וכתב דבמת הבעל מטעם אחר קאיתן עלה דכיון
 שמת פקעה לה רשותי' ולי"ש עוד גירושין משא"כ בנשתטה
 דעדיין אגידה ב' והיא אשתו ממקדס ורק שאין לו כח
 לגרש וא"כ שפיר י"ל דהשליח שנמסר לו הכח מאתו בעודו
 בריא יכול לגרשה אולם אם אמנם היטב אשר דבר בחילוקו
 זה עדיין לא העלה ארוכה דהרי ר"א בניטין שם ס"ל דגם
 אם מת שליח ראשון בעלו כולם ובזה ל"ש לדון מחמת
 הפקעת הרשות דעדיין הבעל קיים ורק שליחו הוא שמת
 ואף מר ברי' לא פליגי בזה רק משום דס"ל דכולהו שלוחי
 דבעל ייבאו אבל אליה הוי יחיא ל' דבעלו כולם במיתת
 השליח הראשון ומוכח א"כ דגם בשעת גמר מעשה השליחות
 בעינן שיהי' משלחו מני עבד וכנ"ל דלמ"ד הפקעת רשות
 אין לדון בזה ורק מלך דלא מני עבד ובזה אין לחלק בין
 מת משלחו לנשתטה וכמוכן. האמנם כי תקום יש בראש
 לישב גם את זאת וכאשר יבא דברינו לקמן אולם עכ"ז
 פירושן של האחרונים ז"ל דדעת הרמב"ם ז"ל אינו עולה
 יפה דלפירושן פכ"ל דהא דבאמת אין כותבין ונותנין עד
 שישתפה הוא רק מטעם גזירת חז"ל שלא יאמרו שוטה
 מגרש ויתירו גם כשהליווי היה בעת שטוחו וכמבואר
 בדבריהם ז"ל ובאמת זה אי אפשר להאמר כלל דאם כה נאמר
 יקשה לרי"ל דס"ל לחלק דדוקא בשוטה גמור שאין סמי'

בירא אין כותבין ונותנין עד שיסתפה אבל באחזו קורדייקוס דסמ"י בידן כותבין ונותנין לאלתר דהרי לפ"ז גם בנשתפה אחר כך מדינא יכולין לכחוב וליתן ורק מעטס בזירה דשלא ואמרו שוטס מנרש ויתירו גם בשה"י סיוויי בעת שטותו קאיתין עלה וזה הטעם שייך נ"כ באחזו קורדייקוס דבעת שטותו פשיטא שאין דבריו כלום דמה בכך דסמ"י בידן מ"מ הא אין בו כח דעת ללוות וכדתן במתניתין שם להדיא וא"כ גם באחזו החולי אח"כ עדיין החשש והגזירה הג"ל במקומה עומדת וזו תימא רבתי לפירושו ז"ל :

ואשר

פ"כ אמינא לפרש דברי רבינו הרמב"ם ז"ל באופן אחר דגם הוא ז"ל ס"ל דבעינן שיהי' המשלח שפוי בשעת גמר מעשה השליחות ואם נתנוהו לה בעת שטותו אינו כלום מה"מ ורק דס"ל דזה אינו רק לפני הנתיב אבל לא לפני הכתיב' דלזה לא בעי שליחות רק ליווי והרי לזה בהיותו בריא וכנ"ל ועיין בפוסקים ז"ל שהעלו דגם הרמב"ם ז"ל בין להקת הקדמונים ז"ל יתחשב דלא בעי שליחות בכתיב' ורק דמ"מ אין כותבין נ"כ ופסול מדרבנן מטעם גזיר' ולא היינו משום דיאמרו שוטס מנרש דא"כ קשה מ"ט דר"ל וכנ"ל ורק דגזירין כתיבה אטו נתיב' שלא ידעו דנתיב' בעי שליחות וכתיבה לא בעי שליחות ויאמר גם הנתיב' מהני בעת שטותו ומ"מ רבינו ז"ל דאס' כחבו ונתנו לה בעת שטותו הגט פסול אין כוונתו דמה"מ מתברשת בנתיב' זו דזה אינו דבנתיבה דבעינן שליחות בעינן מה"מ שיהי' שפוי בדעתו בשעת גמר המעשה ורק דכוונתו דלענין שיהי' הגט פסול בעלמא' שלא יועיל גם כשיחזור ויתננה לה לכשיסתפה זה אינו רק פסול דרבנן ולא בטל רכיון דז"א רק מלך הכתיבה שכתבו בעת שטותו אין כאן ביטול הגט בעלמא' מה"מ אחרי דכתיבה לא בעי שליחות כלל וז"כ וכון דביאור דבריו ז"ל ודו"ק. ולפ"ז עכ"ל ולחלק לענין שיחשב הכתיבה לשם גירושין בין הך דכתוב לאשה דעלמא לכשאכנסה כו' ובין היכי שהיא אשתו ורק שא"י ליתן לה מלך אחר וכנ"ל דא"כ יקשה דגם בכחבו בעת שטותו יהי' הגט בעלמא' בטל מה"מ לדעתו ז"ל בהך דכשאכנסנה אגרשנה דאינו גט משום דל"מ לשם גירושין דגם הכא אינו יכול ליתן נה עתה מה"מ לפי הג"ל וע"כ דלא דמי וכנ"ל והבן :

והנה

הרשב"א ז"ל העלה ומטו לה נ"כ משמן של רבותינו בעלי התוס' דלא בעי שיהי' שפוי רק בשעת הכתיבה אבל בעת הנתיבה לא איכפת וכו' והכל השליח ליתן הגט גם בעת שטותו של הבעל וכל העובר ישתומם מדוע ניקל יותר בנתיב' דלכ"ע בעי שליחות מהכתיב' ואשר אחזה דביאור דבריו ז"ל דאיהו לא מיירי באמר בעודו בריא כחבו ותנו ורק דמילי מילי קאמר דבאמר כתבו לריך להתתין עם הכתיבה עד שיסתפה אבל אס' עשה שליח על הנתיב' בעודו בריא ונשתפה יכול ליתן לאלתר ועעמו וכימוקו דעתו דלא בעי שיהי' המשלח שפוי בעת גמר מעשה השליחות וכל שעשיית השליחות יהי' בהיותו בריא יכול השליח לעשו' גם בעת שטותו של המשלח אחר שנמסר לו הכח מאתו בעודו

כי זה נכון דביאור דבריו ז"ל :

ועדיין נשאר לבאר וליישב לדעתו ז"ל מה שהקשימו למעלה ראש דמאך דמת שליח ראשון לר"א דבעלה שליחותיה דכולהו מוכח דגם בשעת גמר המעש' בעינן שיהי' המשלח מלי עבד ואמינא לדעתו ז"ל דס"ל דענין השליחות הוא נמסר עם עשייתו לשליח ואך שנמסר אח"כ בעת המעשה ודמי לאומר משוך פרה זו ולא תקנה לך רק לאחר שלשים יום דקיי"ל דאף דלא בעי שיהי' עומדת בחליו מ"מ בעינן שיהי' עומדת בנתקוס הראוי לקנין וזו עמדה במישלם השלשים יום ברשות הרבים לא קנה ועיין בקדמונים ז"ל שצארו דכיון שמסכה מקודם לא בעי רק שיהי' בעת גמר חלות הקנין ברשותו והיינו בסממטא וכדומה במק"ט שיש לו רשות להניח שם כליו אבל מ"מ ל"מ דבה"ר שאין לו רשות כלל . ולפ"ז גם לענין קניית כח השליחות בעינן שיהי' לו רשות עכ"פ בעת גמר חלות הקנין דהיינו בשעת המעשה והנה לר"א דשליח השני שליחו של שליח הראשון הוא ע"כ דאף דקניית הכח להראשון לא נמסר רק עם המעשה מ"מ מהני דעם עשיית המעשה ע"י השליח השני נמסר חלות הקנין להראשון וע"י לשליחו. ומעתה היכי שמת השליח הראשון שפיר בעלה שליחות השני ולא מטעם דאיהו לא מלי עבד ורק דכיון שמת פקע ולא שייך אללו רשות ואינו יכול להגמר עוד חלות הקנין להשליח הראשון דלזה בעינן שיהי' ברשותו עכ"פ דמה"ט לא מהני בהך דמשוך ולא תקנה אלא לאחר למ"ד בעומדת ברה"ר וכנ"ל. וכיון שלא נמסר חלות הקנין להראשון ליתנהו לכולהו והבן זה א' :

ואחר

הדברים האלה והחזיון הזה ל"ל דגדולי הדורות שתקנו בנשתתית למסור גט ליד שליח הולכה שתחלת ועיקר התקנה היה רק בשביל נשתתית שיכולה לשמור

מלחמות אריה

א' לפי מה שהעלה מו"ח ז"ל דר"א דסב"ר אס' מת ראשון בטלו כולם היינו טעמא משום דהשליחות של הראשון לא נמסר רק עם המעשה משתברא לי דלפ"ז לאו דוקא אס' מת ראשון בטלו כולם אלא אפילו אס' נשתתית נ"כ אין בכח כולם לגמור המעש' בשעת שטותו של הראשון דהא בשעת זו לא הוי בר דעת שיגמור קבלת השליחות וז"כ לדעתו ולפ"ז נראה לי ליישב מה שהערוחי דלפמ"ש הקדמונים דבגט שכ"מ לריך דקדק שיהא המנרש בדעתו בשעת כתיבה ונתיבה איך יפרנסו הא דתנן בניעין כ"ח ע"א המביא גט והניחו זקן או חולה נתן לה בחזקת שהוא קיים ולמה לא חיישין שמת נתקלקל דעתו כיון שהניחו חולה אך י"ל דדוקא כשהבעל בעלמא' נתן הגט חיישין אבל כשהשליח מביא יאח הגט אין לעכב מחמת חשש זה נתינת הגט דזה חשוב לא אפשר וכמו דאמרינן התם בגמרא גט לא אפשר ע"ש. אבל אי קשה הא קשה לי דאדרבה לשיפת הרמב"ם ז"ל דהא דאין כותבין ונותנין בשעת שטותו לא הוי אלא מדרבנן למען לריך הש"ס התם לומר וז"ריכא דאי אשתמעין גט ומרומה הוי אמינא בחטאת מספיקא לא ליפל חולין בפזרה מיפוק ל"י דבהני תרתי ליכא חשש רק שמא מת אבל אי הו"א ח"י אש"פ שנתקלקל דעתו מה"מ

וכאשר כתבו האחרונים ז"ל] פני תלכיו דוקא ודלא כמ"ש קלח דרי משלש' תדיונות דאס אמנס נ' ארלוי כפי שכתוב בכלבו היינו רק תדיונו' וכדאמרינן שלש ארלוי לחוק' יהודי' ועבר הירדן והגליל. אולם בנוף החקני' המובא במהר"ם ז"ל כתוב להדיח נ' תלכיות ומפרש והולך כגון אוניא' לומברדיא' ולרפת שמה נ' תלכיות כדודע וגם נ' קהילו' דהיינו לדעתי שבתוך המאה שיוכל לקבץ אחד אחד יהיו שלשה ב"ד פני קהלות שידונו ויחממו בכנופיה וגם אנכי הנני נמנה ואלערק בלירופי דרבנן להחיר לו לישא אחרת וזולת זה לוייתי לו שיתן ח"כ שאס ינטרך ליתן גט מחדש יתן בלי עיכוב וכמ"ש בנוב"י ז"ל ושלח יהי' חשש גט מעוש' ועשיתי ע"ד חכמי ספרד ז"ל ויפלא בעיני על הנאון הנוב"י ז"ל שלפנין שבוע' חקר ודרש ושת עלות שלא יהי' חשש מעוש' ולפנין נתינת ח"כ לא עלה על לבו לחוש כלל ועכ"ז חס יהי' השס בעזר' להשיב' לחלימות' וינטרך לגרש' מחדש לחשוב עוד גם בזה והללפע"ד כתבתי :

סימן יא

חשיב ואומר שלום לכבוד הרב המאה"ג וכו' כ"ש מוה' אהרן זעליג מרגליות נ"י אבד"ק בריולב.

זה ימים מספר מסר לי הנניד הנעלה מ' אליעזר שטירער נ"י נכתב כ"ת עם שאלתו שאלת חכס ע"ד נערה שנחקקה מרלונה לאחד לפני שני עדים והלכה בטבעת קדושין על אנבעה כמה ימים ואמרה שנחקקה לפלוני וכן העידו העדים בב"ד ואך שני בעה"ב העידו בב"ד שאחד מהשני עדי קידושין הנ"ל הוא חשוד על פריות ומגלח זקנו בתער באמצע ואך אינו יודע חס על ידי ישראל או נכרי וגם ידוע בעיר כי זה העד עובד כבודה בשבת אלל אולרי תבואה לברור ולרקק לקשור ולהחיר וכדומ' והעד מתנלל כי אין לו תמה להתפרנס את עלמו וראה הרבה בעה"ב נגידים מחללי שבת והוא פני והכפעה אמרו כי כן הוא שמחללים רוב הסוחרים שבת צפרהסיא. והנע"ר הנ"ל נשאת לאיש אחר ע"פ הוראת רב אחד בהגליל שם שאמר שאין חשש בהקידושין הנ"ל עכמ"ד השאל'. ואבוא היום לחוות דעתי בנוף ענין הכשאל וע"ד הרב הנ"ל שהגיס לבו בהוראה זו חומר איסור אשת איש. אשר אין זה מהוראות ביטול בששים וכדומ' וכאשר תוקנים נתבונן אשר גם גדול בדורו לא סמך על עלמו להחיר לבדו. ומה גם איש כזה אשר תכחלי הוראתו ניכר כמה לא חלי ולא הרגיש לא שנה ולא שמש תלמיד חכמים וכאשר מבואר בדבריו להלן ברצות ה' וזה החלי בעזרתו ית' :

ג חילו הי' נתברר פסולו של עד אחד מהשני עידי קידושין פסול תורה עפי"ד ר"ת הנה נודע דעת הסמ"ע ודעתי' ז"ל דגם מקדש לפני עד אחד חוששין לקידושין היכי דשניהם מודים וכר"פ דס"ל הכי בקידושין דף ס"ה ובאה"פ סי' ע"ב הובאו שני הדיעות והרמ"א ז"ל כתב לחוש לדעת המחמירים ז"ל ואך במקום עינון ודחק גדול נוכל לסמוך על המקילין ז"ל ועיין בדבריו ז"ל שם שכ' דאס היו שני

לשמור ניטה ורק שא"י לשמור את עלמה וכנ"ל או דס"ל דכל כה"ג שא"י ליתן מלך אחר שפיר חשוב הכתיב' לשם גירושין ודלא כמ"ש לדעת הרשב"א ז"ל דגם ככה"ג חשוב הכתיבה שלא לשם גירושין וכנ"ל או דס"ל דהיכי שהוא השום גזירי גם אס עבר וגירש לא תהני וא"כ יכול ליתן לה שמה' מנורשת תפ"ת והו"ל הכתיבה לשם גירושין וכמ"ל. וכאשר הראיתי דברי אלה לכבוד חמני הרב הפ"ג וכו' מהר"א ברודא נ"י אמר להביא רא"י דכל שהפיכזו היא מלך אחר חשוב לשמה מש"ס דקדושין דף ט' דמסיק דשטר קידושין בעי שיכתוב לשמה דמקשינן הויה לנייאה ואמרינן כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרו תקודשת והכי קי"ל הרי דאף שהיא עדיין אינה רולית וא"י ליתן לה חשוב לשמה וע"כ דה"ט משום שהפיכזו שהוא מלך אחר לא משוי ליה שלא לשמה ופלפל בזה דתפ"ה נקט לקמן דף ס"ב הנותן פרוטה לשפחתו שתהי' תקודשת לו לאחר שיסחררה דבקידושי שטר פשיטא דלא תהני משום דלא חשוב לשמה דדמי להך דגט לאשה דעלמא והפיר דמדברי הש"ס הנ"ל יש רא"י לדעת הרמב"ם ז"ל דלפירושן של הרא"ש ודעתי' ז"ל בהך דכתב גט לאשה דעלמא דהטעם היא רק משום דהוי דבר שלא בא לעולם יקשה דמה קמבעי' לי' ליבתתו מהו הרי יבתתו הוי בידו דויבתתו בע"כ ול"מ דבר שלא בא לעולם יכתמוכה בש"ס דהכא. ויפה הפיר וכל דבריו נכוחים וערבים ואס נאמר לחלק לדעת הרשב"א ז"ל שהבאתי בין היכי שהמניעה היא בעלם וכהך דנשחטה שאין עמה בת גירושין כלל ובין הך דשטר קידושין שלא מדעתה שא"ל רק רלון דידה כמה שיש לדבר עוד פשיטא דהיכי דיכולה לשמור את ניטה דל"ה רק משום גזירה דחשוב לשם גירושין אף א"כ דעבר וגירש מנורשת רא"י ליתן לה הגט דזה אינו מניעה בעלם רק שיעבור על דברי חכמים והבן זה :

והחזור לגדון שלפנינו הנה אחרי שקיימתי דברי חכמים גדולי הדורות ז"ל המכריס בב"מ ז"ל שהולרכו למסירת גט ליד שליח וטעמם ונימוקם עכ"ז היכי שיכולה לשמור את ניטה ורק שא"י לשמור' א"עושים לומר דבכל גוונא חקנו ואף כשהיא בכלל משלחת וחוזרת משום לא פלוג אין לבטל השלשת ומסירת הגט אף בשוטיה גמורה וכנ"ד דמלבד מ"ש האחרונים ז"ל דיש לחוכך דאולי הי' קבלה בידם מאת מחקני התקנה רבנ"ה ז"ל וסייעתו שאין להחיר רק ע"י השלשת גט הנה לו יהא שהס בעלמס ז"ל עשו חקנה זו חלילה להרים ראש לבטל תקנת גדולים מפורסמים כאלו אשר פרטס בשמחת הב"ח ז"ל. אולם חלילה לדעתי להחיר שיעבור לה השליח הגט הזה לכשתחפה שתנשא בו, אחר שנעשה שליח בעת שטוחה דלא מלי עביר השתא ומלבד שר"ך למנוחו שליח מחדש לריך לכתבו מחדש ג"כ אחרי שלדעת גדול המוריס הרשב"א ז"ל חשוב ככה"ג שלא לשם גירושין וכאשר בררתי למעלי' :

ואשר ע"כ גזרתי אומר עליו שישלים כתובתה וגם יתמור גט לש"ה ויבקש לו היחר מתאה רבניס [ולאו דוקא רבניס אלא גם מופלגי חורה שהגיע להוראה

מלחמות אריה

מה"ת לא איכפת לן אבל חטאת ה' אמרינן בסנהדרין מ"ז ע"א הפריס קרבן ונשחטה פסול וגבי חטאת ליכא ענין שליחות כלל דנימא דכיון דעשאתו שליח בהיותו בריא יש בכח השליח להקריב גם בעת שטוחו דהך סברא ל"ש רק בגט דמריבין תקרא דושלחה שהבעל עושה שליח אבל בחטאת השליח שגביא את הקרבן להקרבה אינו עושה רק מעשה קוף בעלמא ומשוי' פריך הש"ס התם והא בעי סמיכה ע"ש ברש"י א"כ הא יש חשש שמא נתקלקל דעת המשלח כיון שהניחו חולה וה"א דאין מקריבין אותו ושפיר אינטריך מתניתין לאשמעינן וזהו קושי' גדולה לדעתי. אבל לפי האמור י"ל דסוגיא דהכא אזיל אליבא דרי"א דס"ל אס מת ראשון בטלו כולם ובמשה שס כ"ע ע"א תנן העביא גט מא"י וחלה ה"ז משלחו ביד אחר ומוכה א"כ דגם השליח השני נותן את הגט בחזקת שהשליח הראשון קיים. ולפי מ"ש לרב אשי גם אי נתקלקל דעתו של השליח הראשון ג"כ אין ליתן את הגט ומוכה א"כ דל"ה כלל גם לזה ולהכי אינטריך הש"ס לומר הך, לריכותא גבי סעאת דמספיקא לא ליעל חולין בעזרה וד"ק :

שני עדים ונמצא אחד מהם קרוב דינו כמקדש בעד אחד ועיין בח"מ וב"ש ז"ל דהא דלא אמרי' דכל העדות בטל מטעם נמצא אחד קרוב או פסול דמירי היכי דלא נחבטל מטעם נמצא קרוב או פסול כגון שלא ידע הכשר בפיסולו ולדעת הרי"ף ז"ל לא נחבטל העדות מהכשר או כשלא נטרפו בב"ד לדעת הרא"ש ז"ל לענין שיחבטל עדות הכשר תרתי בעינן לירוק בשעת ראוי וגם בהגדה בב"ד ובקידושין יש להחמיר בכל אופנים אלו והב"ש ז"ל הוסיף עוד לדעת הרא"ש ז"ל גם כשנטרפו בהך דקידושין בין בשעת ראוי בין בהגדה בב"ד לא נחבטל עדות הכשר דכיון דמירי בשניהם מודים א"ל העדות רק בשעת הקידושין ואז לא נחבטל עוד עדות הכשר עיין בדברי ז"ל. ואנכי מוסיף לומר עוד דאף לדעת החולקין ז"ל דהלירוק בשעת ראוי לבד מבטל העדות אין לבטל בהך דקידושין עדות הכשר עפ"מ"ש בחידושי לי"ש מה דיפלא באמת בהך דלאסהודי או למיחזי אחיתו דפירשו כמעט כל המפורשים ז"ל דשואלים את הפסולים דהרי עדות פסולים לא מעלה ולא מוריד והוא לפי מ"ש הגאון בעל קנה"מ ז"ל בסיומן ל"ו ס"ק ד' דגם היכי דבשעת ראוי כשר הי' ורק דבשעת הגדה בב"ד הי' פסול הו"ל נמצא קרוב או פסול דאף דלירוק בשעת הגדה לבד אינו מניק ומשום דדוקא כשנחלקו בשעת ראוי ל"ה לירוק מה שנטרפו בהגדה אבל היכי שנטרפו גם בשעת ראוי ורק שאז כשר הי' הלירוק דבשעת הגדה חשוב לירוק כיון דמ"מ לא נחלקה עדותו מקודם עיין בדבריו הנחמדים ז"ל שהביא ראיה ברורה לזה ולפ"ז אמרי דאף א"כ דלירוק בשעת ראיה לבד מבטל העדות מ"מ יש נ"מ אם נטרפו גם בשעת הגדה בב"ד כשנמצא שלא כווננו בשעת ראיה לא למיחזי ולא לאסהודי דאם נטרפו גם בשעת הגדה העדות בטל כיון דמ"מ לא נחלקו מהכשרים בשעת ראוי אמנם אם לא נטרפו בהגדה ורק שאתה דן משום הלירוק בראוי ל"ה לירוק כיון דמ"מ לא כווננו לאסהודי ולפ"ז י"ל כ"כ חילוק בספק שאין אנו יודעין כוונתם דהיכי דלא נטרפו בהגדה דסתמא לא חשוב לירוק לריך לבד שיהי לירוק שנתכוונו לאסהודי אולם היכי שנטרפו בהגדה דגם סתמא חשוב לירוק לריך שיחברר מהיפוך שנחלקו בשעת ראוי שכווננו רק למיחזי ולא לאסהודי ולפ"ז שפיר שואלין להפסולין שנטרפו בשעת ראיה אי למיחזי אי לאסהודי אחיתו דלמיחזי נאמנים דבלי דבריהם היינו מכשירים עדות הכשרי' וכנ"ל וגם לאסהודי נאמנים כיון דיש בידם ללרף בהגדה דאז בלי דבריהם הי' העדות בטל ולדעת הסוברי' דבעינן לירוק בראוי וגם בהגדה י"ל בהיפוך דלאסהודי א"ל לדבריהם ולמיחזי נאמנים במנו שלי"ה מטרפין בהגדה [אולם ל"ל לפ"ז לדעת הפוסקי' ז"ל אלו דשואלין להו קודם הגדה דאליהם הי' מנו למפרע וכמובן] ולפ"ז בהך דעדי קידושין דעיקר מה שאנו דנין הוא על שעת הראוי וההגדה בב"ד לא מעלה ולא מוריד דעל הנאמנות אין לדון כיון ששניהם מודים שפיר לא חשוב נמצא קרוב או פסול דאינו נאמני' לומר לאסהודי כיון שאין להם מנו דאין נ"מ בהגדה ובהלירוק בב"ד והבן זה :

דבר עממון ילפינן והרי מ"מ אינו קם לעמון ורליתי לומר דכוונת רבינו ז"ל דכיון שאנו קיי"ל דמחויב שבועה עפ"י ע"א ואי"ל משלם חזין דע"א יוכל לחייבו עמון ורק דאמרה חורה דאם נשבע נגד העד יכול להכחישו ולכך חשוב ג"כ להתקיים הקידושין. אמנם אחרי ההתבוננות ראיתי דא"ל לומר כן דבש"ס דב"מ דף ו' פריך דמיחא מנו לחשוד אממונא חשוד אשבעתא וקאמר אביי דמישיבין שמא מלוה ישינה יש לו עליו ולא פירשו מספק אממונא דאיחא בחזרה ופירשו מספק שבועה דליחא בחזרה וכחבו החוס' שם אבל כופר בפקדון אין להכשיר מטעם דשמא ספק מלוה ישינה יש לו עליו עיין בדבריהם ז"ל וכוונתם מבוארת דבאמת הך דמ"מ היא חששא רחוקה מאוד ורק דמשום זה לא אמרינן דאין תועלת כלל בשבועתו דמנו דרשוד כו' כיון דמ"מ יש מקום לומר דמ"מ יש לו יפרוש ע"י השבועה אבל אין להכשיר משום זה כופר בפקדון דהוא רחוק ואינו מצוי ומעמה אין לומר דע"א מחייבו באמת עמון ורק שהתורה אמרה לטובת הנשבע דאם נשבע נפטר דמה כח יש בהשבועה להכחיש את העד שחייבו עמון אחרי דחשוד אממונא חשוד אשבעתא ולסמ"י אין חוששין לדין כלל דמ"מ כופר בפקדון פסול וכנ"ל וע"כ דז"א ורק דהשבועה היא כדי לברר כל מה שזכר וכיון שיש מקום לומר ע"ל רחוק דיפרוש יותר ע"י השבועה לריך לבד ועיין ברי"ף ז"ל שהביא הך דאביי להלכה והדרת א"ל בקושי' לדוכתי :

והנראה

בזה דהנה הרשב"א ז"ל בחידושו לקידושין נתקשה בזה דקאמר הש"ס אהא דילף דבר דבר עממון אי מה המס הודאת בע"ד כמאה דמי כו' המס לא מחייב לאחרניא הכא מחייבא לאחרניא דמה כח וזכות יש לאחרים עלי' שנאמר דחשוב מחייבא לאחרניא וא"ת כן גם באמרה נתקדשתי בפני פלוני ופלוני והלכו למדה"י נימא דחב לאחרניא ומירץ דאי לחו דכתיב כי הוא זה דהודאת בע"ד מהני הוי אחינא מלך הסברא דקיום הדבר בעלמא לריך עדי' וקרא דכי הוא זה אחי לגלות דז"א רק בחב לאחרניא ודבש"ב"ע ילפינן מהך ד עמון דחב לאחרניא משום דדמי קלת עכמ"ד עיין עליהם אולם אנכי אמרתי ואחרי כן נמצאתי להפ"י ז"ל שכ"כ ד"ל דכיון דלגבי אחרים ל"מ הודאתם לא הוי קידושין דבקידושין בעינן שנאסר אכולי עלמא כהקדש וכיון דלגבי עלמא ל"מ נמצא אין כאן קידושין. והנה בש"ס דגיטין דף פ"ב אמרינן אי איחא לר"א בא ראונו וקדשה חוץ משמעון ואח"כ קדשה שמעון סתם קידושי שניהם תלויים אבל אי קדשה ראונו חוץ משמעון ואח"כ קדשה שמעון חוץ מראובן קידושי שמעון לא הוי קדושין ללא אחי מירי. ומבואר דכל דאחי לא הוי קידושין ומעמה אחינא דרב פפא ס"ל כאופן האחרון הנ"ל ולכך ס"ל דמקדש בע"א חוששין לקידושין דכיון דמהני לגבי זה העד שפיר הוי קידושין משא"כ בלי עדים כלל דלא אחי לשום אדם. ויומתק לפ"ז לשון חוששין לקידושין דר' אבא בעי לה וספוקי מספקא לי' אי מהני קידושין בשוירא ועי' ברש"א גיטין שם בשם הראב"ד ז"ל דגם ר"י בקידושין דף ס' חייב לקידושין בשוירא עיי"ש"ה ולכך אמר במקדש בע"א דחוששין לקידושין דרק ספיקא וחששא הוי ולפי הנ"ל לאו דוקא במקדש לפני ע"א כשר אלא אף לפני פסול או לפני קרוב [כל שאינו ערוהעליו] חיישין לקידושין לר"מ ולדעת המחמירים ז"ל כותי' כיון דאחי הקידושין לגבי דידי' וכנ"ל והרי זה חדש א':

דיוצא

מלחמות אריה
א) אפי"נ דהסם היא אסור' אכ"ע מחמת קדושין של ראובן והכא הרי היא מותרת לכ"ע חוץ מהעד מ"מ הא משמע מאיבתי' דר' אבא דאי נימא דשויר בקדושין אינו פסול גם במקדש רק לאיש אחד נמי תופסין הקדושין דומיא

וי"ש מקום אחי בראש לומר עוד דהנה בזה דס"ל לר"פ דמקדש בע"א חוששין לקדושין לריך להבין דמ"מ אי ס"ל הך גז"ש דדבר דבר עממון יהי' לריך ב' ואי לא גם בלי עדים יהי' קידושין ובאמת כי רש"י ז"ל הרגיש בזה וכתב דע"א כיון דגם לשבועה קם חשוב ג"כ בערוה להתקיים קידושין בפניו אולם גם זה אינו מוכן דהרי דבר

והוכחתו יש לעיין הרבה וכאשר יבואר להלן הנה גם אם נחלים כדעתו ז"ל היינו רק כשהכל נגד ע"ג קרקע אבל לא כשהגוף השירה הולכת באויר ורק שלדיו הולכים על הקרקע שגוף האוהל הוא באויר וראוי ברורה לזה מהא דכתבו התוס' ז"ל פירובין שם בשם ר"ת ז"ל דלמ"ד לאוהל זרוק לא שמי' אוהל ז"ל כהך דפרה שלא היו מביאים דלתות והניחו ע"ג השורים ורק שיטבו על שורים שטרסם רחבה דהמה עלמס הוו אוהל דרחמנא קריהו אוהל דכתיב עלמות וידידס תסוככי ובסוכ' דף כ"א בארו יותר וכתבו דאף דשורים עלמנן אוהל זרוק הוא כהו גלי קרח דחשוב אוהל וכן כתבו הקדמונים ז"ל עיין עליהם דנוה"כ הוא בשורים ומזה מוכח בעליל דכל כה"ג חשוב באמת אוהל זרוק ואי לאו קרח לא הי' חשוב אוהל למ"ד ללא שמי' אוהל אף שרגלי השורים הולכים על הקרקע והמה מחוברים יחד עם האוהל היינו כרסם וזו ראי' ברורה לדעתו:

והנה כ"ת כתב בקטריסו הארוך לחיכא רבותא טובא דפסקו אוהל זרוק הוי אוהל ואנכי כפי זכרונא לא אדע מי המה החולקים הרבים על הרמב"ם ז"ל בזה דפסק כרבי ומגללא דקיי"ל הלכ' כרבי מחבריו והסכימו לדעתו ז"ל גדולי הקדמונים ז"ל ה"ה מהר"ם והמרדכי והרא"ש והטור וכן הרמב"ן ז"ל וכתבו מה"ט דלית הלכתא כר"י שמערבין לכהן בביה"ק דאף דאמר שמואל בפי' כל גנות דבכ"מ שאמר ר"י בעירובין הלכה כמותו ובפי' מי שהוליאוהו אמר' ג"כ הלכה כדברי המיקל בעירוב מ"מ הכא כיון דעיקר פלוגתייהו היא באוהל זרוק וכיון דאנו קיי"ל דהלכ' כרבי מחבריו דל"ה אוהל אין מערבין לכהן בביה"ק כיון שא"א להגיע אל העירוב עיין בדבריהם ז"ל לבד זה מלאתי להרשב"א ז"ל בספרו הנכבד עה"ק שפסק כר' יהודה דמערבין לכהן בביה"ק ויחיד הוא בדבר נגד כל הקדמונים ז"ל שהבאתי בשנס דהמעין בדברי הרשב"א ז"ל יראה דאין מדבריו ז"ל ראי' מנחת דס"ל דלית הלכתא כרבי ללא כתב דמערבין לכהן בביה"ק ורק על הקבר משום שיכול לילך שמה בשדה כו' ויש לומר דמירי בקבר יחיד שתופס ד' אמות וע"ז קאמר דיכול ללכת עד מקום הקבר בשדה תיב' ומגדל רבזה כיון דאינו רק משום הרחקה לכ"ע מהני שיהיה כו' דאין לך הרחקה גדול' מזו וכמ"ש התוס' בעירובין שם ד"ה היכי כו' עיין בדבריו ז"ל עוד יש לחוקך להחמיר לדעתי בכ"ד ד"ל דאף לר"י כר"י לאוהל זרוק שמי' אוהל ז"א רק בשדה תיב' ומגדל הנשאים ע"ג אדם או בהמה שהאוהל אינו מתנדר ממקומו רק נושאו אבל היכי שהאוהל בעלמנו מתנדר ומיטלטל ממקומו כגון שנמשך ממקום למקום גם לרד"י לא הוי אוהל לחוץ בפני הטומא' ועיין בתוס' בעירובין בשמעתין שהוכיחו דבזרק באויר לכ"ע לא חשוב אוהל ויש לומר דהיא מה"ט גופא כיון שהאוהל בעלמנו אינו נח ומתנדר ממקום למקום ועיין בש"ס דשבת דף ה' אנו בכלי וכלי קף ע"פ המיס דמיבעי' ל"י לרצא אי דמי לכלי קף ע"פ המיס דלאו היינו הנחתו כיון דאנו עינא נייחא ועיין היטב בתוס' שם ולפי' ע"ש הרמב"ם ז"ל הפורחים באויר י"ל דלרבותא קאמר דאף בכה"ג שהשירה והמיב' בעלמנן נחיס במקומן ל"ס אוהל דנס בכה"ג ל"ס אוהל לרבי דקיי"ל כוותי' משא"כ אם הי' השירה נמשכת ונגררת עב"ק רבזה לכ"ע לא

וראי' מה"ט הו"ל עכ"פ מקדש בעד אחד דחושין לקידושין לדעת המחמירים ז"ל והמתיר להנשא לאחר לכתחלי לא חש לקפח'י וכנ"ל. אמנם עתה אחר שכבר ניסת בכה"ג פשיטא דלא תלא דנס במקום עיגון ודמק גדול פסק הרמ"א ז"ל דיש לסמוך על המקילין וכ"ש בשכבר נשאת אולם בכ"ד כפי נוסח השאל' אין השני נפסל לעדי קידושין כלל לא תבעי' ע"י זה שהולך גלוח זקן דאולי הוא בסס. ונס בתער אולי ע"י עכו"ם או באופן אחר דלא נפסל מה"ט ועיין נוב"י מה"ט חלק או"ח סי' ק' וק"א ע"י"ש אלא גם במה שהעידו שפובד עבוד' בשבת ובחייסורא מלאכ' דאורייתא אינו נפסל אם מצד שלא נבבס העדו' בפניו וגם לדעת רבים לריך דו"ח ועכ"פ בלי דו"ח לא נפסל מה"ט דמה"ט בכ"ע לריך דו"ח ואם מצד שלא הודיעו לו חומר האיסור ולדעת הסמ"ע ז"ל בסימן ל"ד ס"ק כ"ז לריך להודיעו ג"כ שיפסל בכך ואם כי מדברי הש"ע אין ראי' לזה רק באיסור דרבנן ע"י"ש קשה להקל נגד הסמ"ע ז"ל ועיין בסמ"ע שם סק"י בשם האגוד' ז"ל דהתופל בחרס תקנת הקהל אינו נפסל דנעש' להם כהיתר וגם הכא נפרץ שם הרבה באיסורי שבת בעוה"ר [יש לספק אם זה רק בחרס דאינו רק דברי קבלה או גם באיסור תורה] וכיון שכן הו"ל מקודשת גמור' לראשון ואף שנשאת תלא ולפינן אם מותרת אח"כ כשיגרשנה אחרי שנשאת ע"פ הוראת טעות עיין באה"ע סוף סימן י"ז ברמ"א ז"ל בשם הרשב"א ז"ל ובט"ז ובאחרונים ז"ל ועדן לא החלטתי בדעתי להתיר זאת או לאסור אחרי שלא ע"ז נשאלתי והלנפ"ד כתבתי:

סימן יב

ב"ה בריסק יוס ב' ט"ז טבת תרל"א לפ"ק. אשיב וחומר שלום לכבוד הרב המאה"ג מופלא ומופלג בתורה והוראה כ"ש מוה' יהושע יעקב הלוי נ"י אבד"ק קרימענליג:

תוכן השאלה בדבר תסילת הברזל ההולכת דרך בית הקברות אשר לא פינו הקברים ורק שנחנו עפר הרבה על הקברים באמצע הביה"ק האם יש למנוח איזה היתר לכהנים ליטע על הפגלו' תסילת הברזל במקום ההיא וכ"ת פתח בהל' תחלה ושלח דבריו להגאון אבד"ק קאוונא נ"י והסכים להתיר. ואף התנה שיסכימו ע"ז עוד שני רבנים מובהקים ורלון כ"ת אפוא לדעת דעתי ג"כ בזה. וזה החלי בעזר הנור. ואבא על סדר דברי כ"ת וגם דברי הגאון אבד"ק קאוונא אשר הביא כ"ת בקינור בתווך יעבורו ראשון תחלה יא' כ"ת לדון דהוואגאנעס חולנין בפני הטומא' וכדאמר' בש"ס בעירובין דף ל' בענין עירוב לכהן בביה"ק שיכול לחוץ ולילך ע"י שיהיה כו' דאף דהרמב"ם ז"ל פ"א מהט"מ פסק כרבי לאוהל זרוק לא הוי אוהל כבר כתב המל"מ ז"ל שם דאם השירה נגררת ע"ג קרקע לכ"ע הוי אוהל ע"י"ש שרייק כן ממשמעות לשון הרמב"ם ז"ל שרייק ותני הפורחים באויר והעלה כ"ת משום זה גם בכ"ד דחשוב כנגררת ע"ג קרקע כיון דאופני הפגלו' אינם עשויים להשמע וחשיבי חבור בכלים פי"ח וגם הכא חשוב א"כ כאלו גוף הפגלו' נגררת על גבי קרקע דחולץ בפני הטומא' עכ"ת. ד. אולם לדעתי נרא' דז"א דמלבד הדבר שהמליא המל"מ ז"ל

מלחמות אריה

דומיא דגרושין לר' אליעזר שסובר דאפי' לא גירשה רק לאיש אחר דעתי כן ה"ה בקדושין לרבנן. ולפע"ד נרא' ד"ל עפ"י מאי דאמר רבא במנהדרין י' ע"א פלוני בא על אשתי הוא ואחר מלטרפין להורנו אבל לא להרג'י ופשיטא שאפי' לא ידע הבעל שהיא א"א רק על פיהם שהתרו ב' נמי חייב. א"כ לפ"ז לענין לאוסר' אכ"ע הרי שפיר נאסרת ע"י הבעל וסעד דהרי לגבי אחרים המה שני עדים מעליא ואם יבא א' עלי' חייב עיתה דלא גרע מפלוני בא על אשתי ואפי"ג דבני דירע ליכא עדים משום דלדבריו קרוב הוא כמ"ש הת"ו כתובות כ"ה. וס"א פסור' ע"מ הקדושין תופסין כמו המקדש את הקטל' דהיא לאו בת פונשין ע"מ הקדושין תופסין. ולפי' ל"ל דאם הי' הבעל מפסולי עדות לכ"ע א"ח לקדושין ורדיק.

לא שמי' אוהל כיון שהאוהל עלתו מתנדנד ממקום למקום ולהיפך מדעת התל"מ ז"ל :

ודנה

לכאורה יש להעיר על דברי התל"מ ז"ל דהיכי דהשירה נגדרת על הקרקע מה יופיל שהיא אוהל מ"מ כיון דהוא יושב בתוכה ולא ע"ג השירה הטומא' שלמטה בוקעת ועולה לתוכה כיון שאין האוהל מפסיק בין הטומא' להארס וכדאמרינן בפ"ג דאהלות ביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו פותח טפח כל שבבית טמא אולם בחמת המעיין יראה דע"כ לריך לחלק ולומר דדוקא בהך דיב שהוא בקרקע נטמא מה שבבית משום דחשוב כקבר וכאילו הטומא' מונח בבית משא"כ בשירה גם ככה"ג חוץ לכיון שהיא אוהל גם לך התחתון חוץ אף דליכא אוהל לחלוץ בינו לבין הטומא' ועיין תוס' נזיר דף כ"ה שכתבו דהשירה היו נושאים בני אדם או בהמות וכשהעמודי האהל המה בני אדם לא חשוב אוהל לחלוץ בפני הטומא' וכמבואר באהלות פ"ו וליכא א"כ כשנשאת ע"ג אדם אוהל לחלוץ בין היושב בתוך השירה להטומא' וא"כ דהשירה אי הוית אוהל גם לך התחתון חוץ וע"כ לריך לחלק בין שירה להך דיב וכי"ל וכן מבואר להדיא בהך דכוורת פ"ע דאהלות דאם מחזקת מ' טאה דאינה מקבלת טומא' וחשובה אוהל גם כשאינה נבזה מהארץ טפה אינה בוקעת ועולה לא לתוכה ולא לע"ג עיי"ש וברמב"ם ז"ל פ"ט מה"ט תת ולמען ברר ראייתי זאת אמרתי לבאר פירקין דכוורת באהלות שם לשיטת רבינו הגדול ז"ל אשר נבוכו בו רבים הנהה במשניות שם איחא שתי צבות בכוורת שנתון בתוך הבית ופי' לחוץ וכזית מן המת נתון תחתיו מבחוץ דאם היא מוטלת על הארץ נגד הזית בוקעת ועולה כו' וע"ג טמא ואם נבזה מהארץ טפה טמא ע"ג נגד הכל אף שלא כנגד הזית ובשניהם כל שבתוכה טהור וכן הדין בנתון באויר וקמתי בהך דסיפא דאם היתה פחותה או שהיתה מחזקת מ' טאה כדברי חכמים תחת' בלבד טמא ואם היתה מוטלת בארץ בוקעת עד החמוס ואינו מטמא ע"ג ואם היתה נבזה טפה כלים שחתמי' לבר טמאים ופירשו המפורשים ז"ל דכולהו סתמא דלעיל ע"כ פליגי ואחתיא כח"ק דלעיל ע"כ עיירי במחזקת מ' טאה דאל"כ כיון שמקבל טומא' אינו יכול להציל אף על מה שבתוכה ותמהו איפוא על הרמב"ם ז"ל שהביא שניהם להלכה גם מה שפסק רבינו ז"ל דהך דיב דיב דלעיל דגם בתוכה כל שנגד הזית טמא לא נחזרר כל הנורך דבריי נישאי כליו והמפורשים ז"ל :

ואשר

אחזה בזה דרבינו ז"ל עיירי בכוורת שאינה מחזקת מ' טאה ורק שהיא עשויה לנחת וכדעתו ז"ל בפ"ג מה"ל כלים דכל כלי עץ העשוי לנחת אף שאינו מקבל רק דבר מיעוט אינו מקבל טומא' ודלא כשיטת הרשב"ד ז"ל דז"א רק היכי שיש איסור בעלטולו וכהך דשלחן של תקדש. ודעת רבינו ז"ל בזה נרא' עיקר מהך דדלו תיבוחא בש"ס דמגי' דף כ"ו דמבואר שם דאי עשוי לנחת אינו מקבל טומא' עיי"ש ורק דאף דאינו מקבל טומא' מ"מ כיון דשם כלי עלי' אינו מציל על הטומא' תלהיו' בוקעת למעל' דלזה צפינן אוהל דוקא ואין כלי נעשה כאוהל אף שאינו מקבל טומא' ולכך כל שפי' נגד הטומא' טמא וכשיש למטה טפה דכמאן דמליא טומא' דמי כל שע"ג טמא. והוא דמלל על מה שבתוכו' לאו עדין אוהל הוא ורק מתורת למיד פתיל קאחינן עלה וכתיב מהר"ם ז"ל הובאו דבריו בתוס' יו"ט ז"ל דהואיל ואין תאחיל על פי' ועל הטומא' מלל על תוכה כמו בלמיד פתיל כיון שאינה מקבלת טומא'. אולם רבינו הגדול ז"ל ס"ל דזה לא מהני רק להציל מטומא' המתפשטת ע"י אוהל אבל לא למה שהיא נגד הטומא' [ולשלן יבואר מאין יא לא חילוק זה] ולכך פסק דכל שנגד הזית גם בתוכו טמא דאינו יכול להציל על מה שהיא כנגד הטומא' בפלגות' שלא ע"י התפשטות ללדין ע"י אוהל.

אולם כ"ז באינה מחזקת מ' טאה ורק שאינה מקבל טומא' אמנם כשכח' במדה שדין אוהל יש עלי' וכמו שדקדק רבינו ז"ל במתק לשונו שכלי עץ הבח במדה כאוהל הוא חשוב ולא ככלים אין הטומא' בוקעת ועולי' דאוהל חוץ ואף בתוכו' הכל טהור אף מה שנגד הטומא'. ואף כשמוטלת על הארץ דאין אוהל מפסיק בין הכלי ובין הטומא' דאוהל גם לך התחתון חוץ וכאשר בררתי ואינו עמא ככה"ג רק מהטומא' ולמטי' דבוקעת ויורדת וכדליתא במשנ' י"ב שם וכמבואר דבריי רבינו ז"ל :

ועפ"י הדברים האלה אמינא לבאר בעוה"י דברי הרב רבינו יהונתן ז"ל בעירובין בסוגין שם שכתב בפלוגתא דר"י ורבנן וז"ל דס"ל לרבנן אוהל זרוק לא שמי' אוהל כלומר אוהל שאינו קבוע במקום אחד כל הימים וכיון שאין בין הטומא' והשירה והתבה פותח טפח מקריא טומא' רלו"ה ובוקעת ועולה עד לרקיע ור"י פליג ואמר דמערבין בביה"ק דס"ל אוהל אף שהוא זרוק שמי' אוהל ואינה בוקעת ומגי' בפני הטומא' עכ"ל ודבריו ז"ל בראשית ההשקפה בחמת אין להם מובן דלמה הנורך לאוקמי בשאין בין הטומא' והשירה פותח טפח דמה כ"מ בזה אחרי דס"ל דאוהל זרוק לא שמי' אוהל מה יתן ומה יוסיף אס יש אוהל בהשירה גם למטה ולפי הג"ל א"ש ויתבאר דבריו ז"ל כתיב חומר ללכאור' יקשה לכיון שהוא יושב בתוך השירה והמי' א"כ מה בכך דאוהל זרוק לא שמי' אוהל מ"מ כיון דהשיר' אינו מקבל טומא' מלל על מה שבתוכו' וכדתנן בהך דכוורת דבתוכו' טהור אף היכי שאין על הכוורת דין אוהל דע"ג טמא מ"מ תוכה טהור ועכ"ל כחילוקו של הרמב"ם ז"ל דבכה"ג יש חילוק בין טומא' המתפשטת ע"י אוהל למה שהוא נגד הטומא' דכנגדו גם בתוכה טמא דכל שאין בו דין אוהל אף שאינו מקבל טומא' אינו מציל גם על מה שבתוכו' נגד הטומא' וכי"ל ומעתה אמינא לדעת הר"י ז"ל דדעתו ז"ל לחלק דדוקא היכי דליכא פותח טפח מלמט' דהטומא' לא נתפשט' כלל להלדיים טמא גם בתוכה מה שהיא נגד הטומא' אבל היכא שיש פותח טפח למטה דנתפשט' הטומא' ללדיים גם במקומו איקלש הטומא' ומציל על מה שבתוכו' גם נוכח הטומא' כמו דמצינן על הטומא' המובא' ע"י האוהל ובזה חלוק דעתו מדעת הרמב"ם ז"ל שכת' בהך דכוורת גם בצבא השני' שנבזה מן הארץ טפה דטמא מה שבתוכו' נגד הטומא' עיין דבריו ז"ל ונרא' דינא לו להר"י לומר כן מהא דלא מציינו בשום מקום שיהי' חילוק לענין כלי למיד פתיל באוהל המת בין היכי שהי' נגד המת להי' באוהל מהלך וע"כ דהטעם לכיון דהטומא' נתפשטה באוהל גם במקומה נחלשה במקל' שיליל הלמיד פתיל וה"ג דכוותי' דמתורת למיד פתיל קאחינן עלה וכי"ל בשם מהר"ם ז"ל ורק דבהך דהכא בשירה כו' באין מלמט' פותח טפה עיירי וכי"ל ודו"ק :

עוד

כ"ל דהכריח להר"י ז"ל לחלק בהך מהא דקאמר הש"ס נזיר דף י"ז בנזיר בביה"ק כגון שזכרנו בשירה תבה ומגדל ובא חבירו ופרע המעזיבה דלפי מה דקיי"ל כרבי דאוהל זרוק לא שמי' אוהל אינו יכול לכנס בשירה כו' ולפי דעת רוב הקדמונים ז"ל דבעורו נח לכ"ע הוי אוהל ניחא דנוכל לומר דהך דנזיר עיירי שהניחו שירה כו' מפתח ביה"ק לתוכו והוא נכנס בעת שהוא נח או שגדר אח"כ בשירה אחר שחמה [עיין במפורשים] אולם דעת הר"י נראה דס"ל כדעת ר"ח ז"ל דאוהל זרוק גם בשעה שנה ל"ה אוהל לרבי דקיי"ל כוותי' וכמבואר מלשון שכתב אוהל זרוק אוהל שאינו קבוע במקום אחד כל הימים והוקשה לו א"כ הך דנזיר ואשר ע"כ אחר שהקדים ונילה דעתו דגם בשפת הכחתו לא שמי' אוהל יא לחלק כ"ל דדוקא כשאין בו מלמטה פותח טפה אינו יכול לכנס אבל כשיש פותח טפה מלמטה אינו נטמא וכי"ל ושפיר י"ל א"כ דהך

דקך דגזיר מיירי בכה"ג שהי' גבוה מן הארץ טפח והבן .
 ואחרי בירור כל הדברים האלה אמינא לבאר דברי רש"י
 שבפ"ו דף י"ז שנתקשה בהם כ"ח שפי' בסך דמיר שנכנס
 בשירה כו' ובא חברו ופרע המפזיבה וגנו ונטמא באויר
 ביה"ק דהרי אויר ביה"ק אינו מטמא כל שאינו מאסיל
 על הטומא'. ולפי הנ"ל א"ש דאם נפיש דהך דגזיר מיירי
 שנכנס בשפה שכבר נח וכנ"ל לדעת הקדמונים ז"ל וכו"ה
 דעת רש"י ז"ל פ"ן ריטביא פירובין שם נוכל לומר דמיירי
 שלא היתה גבוה מהארץ טפח דכיון שפרע הגג דל"ח אוהל
 הטומאה בוקפת ועולה גם לחוכה וכמבואר בסך דכוורת
 שפומדת באויר על שול"י שבאה במדה פ"י"ש והך דנטמא
 באויר ביה"ק שכתב לאו היינו אויר הבא מבחוץ ורק
 שכל האויר שכנגד הטומאה מטמא דבוקפת ועולה
 עד לרקיע אולם עוד יותר יהי' מדויק לשון רבינו רש"י ז"ל :
אם נאמר דרש"י כדעת הר"י ז"ל שהבאתי הריכא דיש
 פומח טפח למטה גם באוהל זרוק טהור כל מה
 שבתוכו דלפ"ז הך דחזיר דמיירי ביה"ק פ"ט למטה דמזיל
 על כל תב שבתוכו ואף בפת טלטולו דליה אוהל לרבי
 לכל הדיעות וכנ"ל אולם כשפרע גנו שפיר נטמא ובהך
 בבא דרישא דכוורת שפומדת על שוליה באויר דמיירי בחינה
 מחזקת מ' טאה ורק שאינה מקבלת טומאה כגון שפשו'
 לנחת וכנ"ל דאם גבוה מהארץ טפח וטומא' תחתיה כל
 מה שבתוכה טמא ול"ד למטה על לדה דגם לדעת הרמב"ם
 ז"ל אינו נטמא בתוכו רק כנגד זית הטומא' ומשום דכיון
 שאין עליה תורת אוהל ורק משום שמזיל על מה שבתוכה
 קאחתיק לטהר עכ"פ מה שאינו נגד הטומא' ל"ט כשפתוח
 למעלה לאויר ומטעם שכתבו הר"ש והרפ"ב ז"ל דכיון
 שאינה מללת על מה שחולה לה באויר למעלה גם על
 חוכה אינה מללת כיון שאין הפסק בין אויר שבתוכה לאויר
 שלמעלה בחולה לה פ"ן בדבריהם ז"ל דהך דהכא להא
 דמיא דאף שבאה במידה מפאת אוהל זרוק אין בכלן
 תורת אוהל וזהו פ"י שנטמא באויר ביה"ק היינו האויר
 שלמעלה בחולה לה דכיון שהיא טמאה גם בחוכה טמאה
 כיון שאין הפסק וכנ"ל אולם ז"ל לפ"ז לרש"י ז"ל דמיירי
 שפרע המפזיבה גנו ג"כ בפת טלטולו דאחר שגח שפיר
 סוי אוהל לכ"פ לדעת רש"י ז"ל וכמו שהבאתי למעלה וכיון
 דמיירי שגבוה מהארץ טפח אין טמא רק תחתיה לבד
 וכהך דכוורת כפי"א שם שפומדת על שוליה באויר ומחזקת
 מ' טאה פיישיה ודו"ק היטב בכל זה :

והנה לכאורה לפ"ז יש לנו ספק להחיר בנ"ד לדעת
 הר"י ז"ל וכפי הנ"ל אולי גם דעת רש"י ז"ל
 דהוואנאנס סולכים על אופנים והמה גבוהים מהארץ טפח
 ויותר דלפ"ז גם אי אוהל זרוק לא שמה אוהל מזיל על
 מה שבתוכה כיון שיש להם גג למעלה וכנ"ל . אולם אחר
 מעט התבוננות ראיתי דזה ליחא דבאמת לריך להבין
 לדעת הר"י ז"ל דאמאי אין מערבין לכהן בבה"ק לרבנן
 הרי יכול מ"מ לחוץ וליך פ"י שידה כו' אף לדיהו דרס"ל
 דלא שמי' אהל שיהי' פומח טפח מלמטה שיהי' נישא
 גבוה טפח מהארץ דמזיל לדעתו ז"ל ופכ"ל כמ"ש המהרש"א
 ז"ל דל"ח יכול להגיע להפירוב רק באופן המזוי ואין זה
 מזוי שישאו תיבה גדולה כזו מחזקת מ' טאה למעלה
 מהארץ ורק פ"י גרירה על הארץ חשוב מזוי . ולפ"ז
 פכ"ל דעגלות לא מהני דאל"כ הדק"ל לרבנן דהרי יכול
 לילך בעגלות שהאופנים גבוהים מהארץ פס גג למעלה
 דזו פשיטא דהוי מזוי ואמאי אין מערבין לדידהו לכהן
 בביה"ק וכנ"ל . והנה לכאורי נסתר בזה מ"ש והוכחתי
 מפירש"י שבפומח שם דרש"י ז"ל בשיטת הר"י ז"ל קאי
 וכמובא בדברינו למעלה . ומשמ"ל דרש"י פ"י דשידה היינו
 עגלה פשו' למרכבת הנשים ולשיטת הר"י פכ"ל דעגלות
 לא מהני . אולם אמרי הפ"ן יראה דאין ראוי' מכאן לשיטת

הר"י ז"ל רק דעגלה ל"מ למ"ד דאוהל זרוק ל"ש אוהל אף
 שגבוה מהארץ טפח דמפזיל בסוכה לכ"פ לדעתו ז"ל אבל
 מ"מ שפיר י"ל דמהני אי נימא דאוהל זרוק סוי אוהל
 ושפיר י"ל דרש"י ז"ל אינו חולק על הר"י ז"ל ואך אי"כ
 כנ"ל דהך דמיר מיירי לרש"י בפת טלטולו ובגבוה מהארץ
 טפח ל"דשידה דנקט התם שיגרת דלישנא היא או דנימא
 דשידה דהתם לאו היינו מרכבה ורק תיבה להניח כלים
 ופי"ן להלן וכמוצ"ן . ולמען ברר הדברים לריך אנכי לפרש
 שיחתי הנה רבותינו בפני החום' במנחות דף ל"א
 חמתו על רש"י ז"ל שפי' ששידה היא עגלה מרכבת הנשים
 דא"כ ה"טעמא מדרם דבזה אין חילוק וגם בבאה במידה
 מטמא מדרם וכמבואר בש"ס דבכוורת דף ל"א דאלו לא
 איתקש לשק וכל המחטמא מדרם מיטמא טמא מחאוינו
 חוץ . והנה בראשית ההסקפ' חמתה לכאור' דהרי הא
 דכל המחטמא מדרם מיטמא במת אינו רק עוגא' מדרבנן
 וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פכ"ג מהלכות כלים ה"א גבי מפץ
 דמחטמא במדרם מה"ת ומחטמא במת מדרבנן שכל
 המחטמא במדרם כו' וכיון שאינו מקב"ט רק מדרבנן
 שפיר חוץ בפני הטומאה וכמ"ש החום' ב"ב דף כ"ה
 דטעמא דפכו"ס חוץ אף שהם כזבים לכל דבריהם משום
 דתדאורייתא אינם מקי"ט ועי"ן במל"מ פ"ב מהט"מ שהאריך
 קצת בזה . אולם אחר בינותי ראיתי דמ"ש הרמב"ם ז"ל
 דכל המחטמא מדרם אינו מיטמא במת רק מדבריהם
 לאו ד"ה הוא דדעת רבים מהקדמונים ז"ל דהוי מה"ת
 דנלמד מק"ו דפכים קטנים וכמבואר בש"ס דשבת דף פ"ד
 וכ"כ מדברי רש"י ז"ל בפלגו בשבת שם שכתב ז"ל ומהכא
 נפקא לן דכל המחטמא מדרם מיטמא טומאת מת
 פיישיה . ובזה אמינא לישב מה שנתקשיתי בדברי החום'
 מנחות שם שכתבו ליישב פירש"י ז"ל דכיון שמרכבה זו אינו
 רק להעביר ממקום למקום ולא עבירה להיות נשפן עלי'
 ל"ח מדרם דמה בכך מ"מ נהי דאינו מיוחד למדרם מ"מ
 כיון דחזי למדרם טמא מדרם ומשנה שלימ' שינו פכ"ד
 דכלים שלש עגלות הם פשוים כקתירא טמאה מדרם
 וכיון דמיטמא מדרם מיטמא במת . ולפי הנ"ל אמינא
 לדעתם ז"ל דרס"ל דכללח כיו"ל דכל המחטמא מדרם וכו' יש
 חילוק דהיכי דמיוחד למדרם מיטמא במת מה"ת אבל
 היכא שאינו מיוחד ורק דחזי למדרם אף דטמא מ"מ
 במדרם אינו מטמא במת רק מדרבנן דכיון דלא עבירה
 לכך לא נלמד מק"ו דפכים ורק דטמא מדרבנן
 במת דנזרו הא אטו הני דמיוחדים למדרם דמיטמאין במת
 מה"ת וכיון דהך דעגלה מרכבת נשים ל"ח מדרם היינו
 מיוחד למדרם ואינו מחטמא במת רק מדרבנן שפיר חוץ
 וכנ"ל וא"ש [ופדיין יש לעורר בזה לפמ"ש בחידושי בפלוגתא
 דרבי ורבנן אי נזרו על שבות בין השמשות דאין זה ענין
 למה דקי"ל בכל מקום דספק דרבנן להקל דכיון דפיקר
 פנין השבותין שלא יבא ליגע באיסור תורי' לא יפלה באינן
 שמה יתלוש לא ירכב על גבי בהמה שמה יחתוך זמורה
 וכדומה יש לנו לומר דגם ביה"ש נזרו משום הך טעמא
 גופא שלא יבא ליגע באיסור ספק תורי' ורק דרבי ס"ל
 דלא חששו רק לחשש שיגע בודאי איסור תורי' והארכתי
 בזה ואכ"מ . ולפי זה יש לומר גם בהך דהכא דאף דהני
 דחזו למדרם אין מיתמאין במת רק מדרבנן וכל שאינו טמא
 רק מדרבנן חוץ מ"מ כיון דפיקר הספס דנזרו שיטמא במת הוא
 אטו הני דמיוחדים למדרם דמיטמאין מה"ת אי"כ מה"ט גופא
 י"ל דבזריקתן חליטה שלא יחוץ אטו מיוחד למדרם שמיטמא
 מה"ת ואינו חוץ ונטמא האדם מה"ת ולי"ל פ"כ דענין מקרה
 החליט' אינו מזוי כ"כ במקרה הטומא' ולא נזרו בה רבנן
 [ויש לי בזה טרסורי דברים אולם לא הובאו עוד אללי
 בכור הבחינה] :

ומעתה כ"ז אי נימא דאוהל זרוק שמי' אוהל ומוצ"א אי"כ
 מדין

מדיון אוהל חבל אי נימא דאוהל זרוק לא שמיא אוהל אינו יכול לילך בעגלה אף שנבזה מהארץ טפה נס לשיטת הררי ז'לומטוס דכיון דזבחה לא מדיון אוהל קאחינו עלה שיחלוץ בפני הטומא' ורק מתורת למיד פחיל שמליל על מה שנחטבו וכמש"ל באריכות הנה כבר העלה הגאון בעל תל"מ ז"ל פ"ב מה"טמ שם ומטי ל"י משמ"י דהר"ש ז"ל דלענין למיד פחיל צפינ שלא יהי' תקבל שום טומא' אף מדרבנן דגם אם תקבל טומא' רק מדרבנן אינו מלייל בלמ"ד פחיל [ויש לדבר הרבה אי אחר שגזרו רבנן טומא' אינו מלייל מה"ט או רק מדרבנן וליראת האריכות אשים קנאי למילין בזה] וכיון דהבא בשירה ועגלה בין אם נאמר דהא דכל המטמא מדרם מיתמטא במת אינו רק מדרבנן וכשיטת הרמב"ם ז"ל בין אם נאמר כמ"ש בבבאור יישוב החום ז"ל חליבא דרש"י ז"ל דכיון דאינו מיוחד למדרם אינו מיתמטא במת רק מדרבנן וכנ"ל ל"מ לחלוץ רק אי כדון מדיון אוהל החולץ חבל אינו מלייל מתורת למיד פחיל דלזה צפינ שלא יקבל גס טומא' רבנן וכנ"ל בשם הגמ"מ ז"ל [ולפ"ז לריך לפרש לפירש"י ז"ל דשירה הוא עגלה מרכבת הנשים הך דשירה דפי"ח דכלים שהביאו החום ז"ל במנחות שם דמיירי בביה"ק ולענין חליילת אוהל וכשיטת ופירש"י ז"ל שבת דף מ"ד ודלא כפירושו של החום ז"ל דמיירי באוהל המת ולענין למיד פחיל וכמובן ודו"ק]:

הנה בעגלה העשויה כמטה להובלת פרקמטיא אף שאינה מטמא' מדרם מ"מ פשיטא שאינו יכול לילך דמטמא' טומאת מת מה"ט אף שמחוקת מ' סאה ומשום שעשויה לטלטל ע"י שוורים וכמ"ס הרמב"ן ז"ל בחידושו למס' שבת דף פ"ג ע"ין עליו ואף למ"ד אוהל זרוק שמי' אוהל ורק בעגלה העשויה לנסיעת בני אדם שעשויה כקתדרא יוכל לילך אי הוי אוהל לשיטת רש"י ז"ל שאינה מיתמטא במת רק מדרבנן משום דכל המטמא מדרם כו' דאין מיתמטא במת בעלמס כיון שאינה עשויה לטלטל תלא לגמרי ולא דמי לשק ולאו דוקא היכי שאין דרך לטלטל תלא שלא ישבר ורק דגם בעשויה לטלטל ע"י שוורים דלא שייך זה כל שאין עשויה לטלטל תלא שאינה רק להובלת בני אדם אינה מיתמטא במת וכאשר הר"ב בזה כ"ת נ"כ אלא שלא ביאר כל הלורך וז"ב למענין בהלכות אלו. עכ"פ מבואר יולא לכ"ד שאינו יכול כהן לילך בהוואגאנס אי אוהל זרוק לא שמי' אוהל לכ"ע אף לרעת הררי ז"ל אף שנבזה מהארץ וכאשר בררנו בעז"ה ועדיין נשאר לנו לבאר לשיטת רש"י ז"ל דפירש דשירה היא עגלה להובלת הנשים דמה חילוק יש א"כ אי מחוקת מ' סאה אם אין כיון דבאמת פשו"י לטלטל ע"י שוורים ורק משום שאינו מטלטל מלא קאחינו עלה וא"כ אי אינה מחוקת נמי. ור"תי לומר דמה שפירש"י ז"ל דמיירי בבא' במידה אשאר קאי ולא אשירה אולם אם כה נאמר עדיין יקשה קושיא הראשונה של החום ז"ל במנחות שם דלענין מאי פליגי ב"ש וב"ה בשירה אי נאדרת תבפניס או מבחון ור"תי לרקדק ולומר עוד דשירה היא שם כללי לחיבה ושם פרטי למרכבת הנשים וכ"כ דעת הרע"ב ז"ל שפי' במקום אחר מרכבת הנשים ובמק"א חיב' ועיין תי"ט ז"ל וי"ל א"כ דשירה דפליגי בה ב"ש וב"ה היינו חיב' אמנס הרי רש"י ז"ל פירש בשבת דף מ"ד שם אהך דשירה ומוכני דפי"ח דכלים דשם הוא בזה נופא פלוגתייהו דב"ש וב"ה במרכבת הנשים. ואשר ע"כ נראה דגם בשירה דעירובין שם צפינ שמהי' מחוקת מ' סאה ומשום דאף דאינו מקבל טומא' בלא"ה שאינה מטלטל תלא מ"מ באינה מחוקת אין תורת אוהל עלה ורק בבאה במידה שם אוהל עלה וכאוהל חשוב ולא ככלים ופמש"ל בשיטת הרמב"ם ז"ל בסך דכוורת ורק דמ"מ פקבל טומאה במת סיכא שעשויה כמטה ומטלטלת תלא ע"י שוורים דלא ילא ע"י שהיא באה במידה מתורת כלי לגמרי ושפיר י"ל דפלוגתייהו דב"ש וב"ה אי נאדרת תבפניס או מבחון הוא לענין אוהל

דאי חשיב' באה במידה הוי אוהל ומולץ דאף דחזי למדרם אינו מק"ט רק מדרבנן ומולץ וכנ"ל ואי אינה חשוב' מחוקת מ' סאה אין עלי' תורת אוהל לחלוץ ודו"ק :

ועתה כל דבריו היקרים יעברו לפני מ"ש כ"ת ליישב קושיית החום על פירש"י ז"ל דכיון דמטמא מדרם ניטמאו בטומאת מת ואיך יחזן דרש"י ז"ל בשיטת הרמב"ן ז"ל בשבת דף פ"ג שם קאי דכלי הבאה במידה ילא מכלל זה ליחא לדעמי דגם הרמב"ן ז"ל לא כתב כן רק גבי חיבה הבאה במידה דמטעם שעשו לנחת קאחינו עלה משא"כ בשירה דגם אם היא תלחה מטלטל הוא ע"י שוורים דמה"ט עגלה עשויה כמטה מיתמטא במת ורק משום שאין דרך למלאותו אבו דנין לא עדיף מפשוטי כלי עץ שאינו מקבל כלל ואפ"ה אי מטמא מדרם מיתמטא בטומאת מת וז"ב לדעמי. ומ"ש כ"ת בשם הפ"י ז"ל ברכות דף י"ט דהא דמקבל טומאה אינו חולץ הוא רק מדרבנן ולא מן המורה הנה גס אכ"כ בתחילת העיון ר"תי לומר כן ולישב בזה מה שהערותי למעל' במאמר מוסגר לפי מה שבארתי דברי החום ז"ל במנחות שם דמיוחד למדרם מיתמטא במת מה"ט ואינו חולץ ובחזי ואינו מיוחד אין מיתמטא רק מדרבנן ומולץ דכיון דגורי הני אטו מיוחד למדרם א"כ מה"ט יש לגזור שלא יחזן פמש"ל ואם כה נאמר ניחא דלא גזרו רק לענין טומא' דבמיוחדים טמא מה"ט משא"כ לענין חלי' דגם במיוחדים למדרם לא הוי רק מדרבנן לפ"ז אולם אחר העיון היטב ראיתי דקשה לומר כן ולא משמע הכי מדברי כל הקדמונים ז"ל כמבואר למעין מבין ודו"ק. אולם זאת יראה לדעמי דיש לדון ולחלק בין דבר המקבל טומאה מת לטמא מחמת טומאה אחרת [דבר המקבל טומאה אחרת אינו מגרע לענין שיהי' חולץ וגם מקבל טומאת מת דאינו חולץ אינו רק משום שנטמא וז"פ ועיין חום ז"ל מנחות שם והבנן] דדבר המקבל טומאת מת אינו חולץ מה"ט דאיך יחשב חליילת אחרי שהטומאה כגון שמי וערב המנוגעים שאינו נטמא במת לדעמי מה שאינו חולץ זהו אינו רק מדרבנן משום נזירה וכדומה דמהכ"ת לא יחזן מה"ט אחרי שהטומאה שאלו דנין עלי' כעת אינה מתפשטת לתוך הדבר החולץ [ויש לי הרהורי דברים בזה לפ"ז אם החולץ כבר נטמא במת אי חולץ מה"ט דכיון דכבר הוא טמא שבע ל"י טומאה לגבי הטומאה דכעת ואי טומאה בחיבורן חשוב חמור נגד שאינו בחיבורן וע"כ לא עיינתי עוד כל הלורך בזה אשים רסן לעטי ולא באתי רק להעיר לב המעייין המשכיל ישמע חכם כו'] ולפ"ז אין ראי' מהא דעכו"ם חולץ אף שהמה כזבים משום דאינו טמא רק מדרבנן וכנ"ל בשם החום ז"ל ב"ב שהבאתי למקבל טומאת מת מדרבנן ד"ל דשאני התם שגם אם הי' טמא מה"ט זה שאינו חולץ אינו רק מדרבנן והו"ל עתה מרי דרבנן משא"כ במקבל טומאת מת וכו' ואך דמ"מ יש ראי' גס לזה מאוכלין פחות מכבי"ש שהוכשרו דכתב הר"ש ז"ל דמולץ כיון שאינו רק מדרבנן עיין בר"ש ז"ל פ"ג מאהלות הובא דבריו במל"מ ז"ל פ"ב מהס"מ שם ודו"ק היטב ככל זה:

הנה דעת הפ"י ז"ל שהביא הגאון אבד"ק קאוונא כ"י לסניף דהא דאוהל זרוק לא שמי' אוהל אינו רק מדרבנן לא שמי' לי כלומר לא סבירא לי ומה שמביא ראי' מהא דאוהל זרוק מביא את הטומא' אם אמנס דינו אמת דאוהל זרוק מביא את הטומא' [אם כי ראייתו מטומאה עוברת אינה תכרחת כ"כ דיש לחלק בין מהסיל לנאהל וכמובן] וכדמוכס מסך דארבעה נושאין את הדב"ק פ"ו דאהלות דהוי אוהל לטמא עש"ה. מ"מ אין מזה עדיין ראי' דהא דאוהל זרוק לא הוי אוהל לחלוץ אינו רק מופרא דרבנן דהרבה מצינו שהמה אוהל לעמא ולא לספר וא"ל דהתם הסעם משום שמקבל טומאה דרטי גס בנתון פ"ג כלי נללים שאינם

שאלות ותשובות סימן יב רצה כא

שאניס מקבלים עומאה הוי אוהל לסמא ולא לטור עיין פ"ו דההלכות שם וברמב"ם פ"ב מה' עומאת תח ולא זכתי להבין דברי התוס' ז"ל סוכה דף י"ג ד"ה ירקות שאתרו כו' שכתבו היפוך זה עיין בדבריהם ז"ל .

הנה הביא כ"ת דברי הגאב"ד קאוונא נ"י ד"ל ב"ד דעכ"פ ספיקא הוי וספק עומא' ברה"ר ספיקו טהור ואפי' בספיקא דדינא וכ"ת דמה זה באתרו דא"ל לסמוך ע"ז שיפשו וילכו הכהנים בהוואגאנאם לכתחיל' ויהי אף בדיעבד איתא בע"ז דף ל"ז דא"ל ר' ינאי הא תיא בשיקעמא דנהרא זילו טבילו עכ"ל אולם לדידי אי משום הא לא אריא ודיחוי זה חוזר ונרא' דמלבד דלדעת רביס הא דא"ל ר' ינאי זילו טבילו אינו רק דרך ענה בעלמא ולא מעיקר הדין ועיין במל"מ ז"ל פ"ט מהאשטע שהביא דברי התוס' ז"ל פ"ק דפסחים בהך דב' שבילין שכתבו דנקט ועשה טהרות משום דלנבזי מלריכין טבילי' והואה שלא יגעו שניהם בחרות' דאז תהי' עומא' וודאית כו' ומבואר מדבריהם דבאדם אי' דלא שייך הך חששא א"ל לטבול מדינא ור' ינאי ענה טובה א"ל והאריך בזה עיי"ש דבריו הנחמדים ז"ל הנה אף אי' נימא דר' ינאי דינא קאתר אין ראי' מזה על לכתחלה ודלא כאשר חשב כ"ת דכ"ש הוא דלדעת עיקר טעמא דר' ינאי משום דהו"ל דשילי' שיכול לטבול וכיון שכן אין לסמוך ע"ז דהו"ל ספק עומא' ברה"ר וכמו דמחמתין בדשילי' בספק דרבנן ולדעת רביס גם בס"ס וכדומה אבל זה שנאסר לכהנים ליטע על מסילת הברזל שהולכת דרך ביה"ק שנאתר שיטעו על עגלה בדרך אחר זה ל"ח דשילי' עיין בר"ן ז"ל פ' גיד הנש' בחולין בהך דפת שאפאה עם הל"י שהוכיח דאין לאסור לאכלה עם חלב משום דשילי' שיוכל לאכול עם בשר ומשום דלא תיקרי דשילי' רה כשיש היתר לאח"י להאיסור לגמרי וכ"ה דעת רוב הקדמונים ז"ל ע"ש וגם לדעת הרי"ף ז"ל בפג"ה דגם בבה"ג חשוב דשילי' אין לרין ב"ד משום דשילי' כיון שיש טורה גדול וגם הפסד ולא חשוב דשילי' רק בהך דטבילי' שהמים לפניו ויכול לטבול בלי טורח והפסד וכדא"ל ר"י הא תיא בשיקעמא דנהרא משא"כ ב"ד והתעייין בפוסקים יראה שכולם לא תפסו בהך דפת שאפאה עם הל"י סברת הרי"ף ז"ל הנ"ל דהו"ל דשילי' ומטעמי אחרתא קאתי ענה עיין בדבריהם ז"ל וז"ב :

אמנה בנוף דברי הגאון אבד"ק קאוונא נ"י יש לדבר ולרין הרבה הנה כבר נודע דעת התוס' ז"ל בסוט' דף כ"ח ע"ב דעיקר הא דספק עומא' ברה"ר הוא הוא רק משום דמוקמינן אחזקה חזקה טהרי' והלכתא לא אחי' רק דאי לאו הלכתא הוי אמרי' מלך הסברא דבזה"כ היא בכל ספק עומא' בין ברה"י בין ברה"ר לעמא ודאי ואילטריך הילכתא דברה"ר לא גזרה תורה ומוקמינן אחזקה וב"ד ליכא א"כ לטורח תחמת ספק עומא' ברה"ר דב"ד לא שייך להוקמי אחזקה דכיון שהספק הוא ספיקא דדינא החזק' לא תכריע את הדין וגם דמה חזקה איכא הכא שאין הספק הזה על העגלי' ורק על האדם וא"ת דמוקמינן האדם אחזקתו הנה זה לא שייך רק בדיעבד אבל איך יטע הכהן לכתחילה דכי יש לאוקמי אחזק' ולומר שהחזקה תכריע שענין החזקה היא רק אחר שכבר נכנס לבית הספק ואנו דנין אס' נעמא אס' אין אנו אומרים דאינו יכול להוליאו מחזקתו חזקה טהרי' דא"ת שנעמא ילא מחזקתו משא"כ קודם מעשה ולידת הספק ל"ש חזקה ומלבד כ"ו הנה בזמן הזה כלנו טמחי תמים בעו"ה וליכא חזקה טהרי' דכבר חזקק לעומאה אלא שזוהי י"ל דהחזק' הוא שלא נתפשטה הטומא' לתוך העגלה ומפאת חזקה הנוף שלא נולד ענין חדש . אולם זה פשיטא דאין מקום לכתחיל' לסמוך על

החזקה שתי' להבא וכנ"ל [ויש לי הרעור דברים סיכי שכבר היחס העגלה על ביה"ק אס יוכל הכהן לנכנס לתוכה לכתחיל' לפ"ו והיינו שנוקי אחזקה שלא נתפשטה הטומא' לתוכה וכנ"ל וספיקא דידי היא אי הא דנעמא המאסיל על הטומא' הוא שהטומאה כבר הוא שם שנחפשטה לתפלה לעמאות המאסיל או שהתפשטות הטומא' היא פתה בשפה שמאסיל ויש לדבר בזה הרבה אולם יטע אינו נוני' לרין שלפנינו קצת'] :

ג לדעת החולקים דס"ל דספק עומא' ברה"ר טהור גם סיכי דליכא חזקה טהרה . הנה לשיטת הרמב"ם ז"ל דהטעם היא משום דכל הספיקות מה"ת להקל כבר העלו האחרונים ז"ל דז"א רק בספק הבא בתקרה ובמעש' אבל בספיקא דדינא הולכים מה"ת להחמיר עיין בדבריהם ז"ל שהאריכו הרבה בזה . אולם גם אי' נימא דהלכתא גמירי לה דספק עומא' ברה"ר טהור גם סיכי דליכא חזקה לטור עדיין יש לרין ולומר ג"כ דגם ההלכתא היא רק בספק הבא ע"י תקרה ולא בספיקא דדינא ומה"ט גופא שכתבו לפנין הספיקות לשיטת הרמב"ם ז"ל דרוקא בספק תקרה י"ל דגזרה תורי' שנוכל לסמוך ולתפוס שהי' כך להקל וכיון שאנו מסופקים אס חתיכי' זו איסור או היתר תלין לומר שהיתר היא משא"כ בספק כללי וכיון . ספיקא דדינא : מלבד כל אלה כתב הר"ש ז"ל בפ"יח דההלכות משנה ג' דבית הפרס דנחרא בה קבר אין חילוק בין רה"י לרה"ר ושדה שאבד בה קבר ברה"י מה"ת והא דאמרינן בכל דוכתא דבית הפרס דרבנן היינו בנחרא ובאבד ברה"ר והחמירו בו יותר מבקעה בימות החמה דהתם הטומא' ידועה במקומי' וליכא ספיקא אלא לזה שנכנס אבל אבד הספק הוא לכל אדם . ולפ"ו בספיקא דדינא לכה"פ עמא ברה"ר עכ"פ מדרבנן שזה הספק הוא לכל אדם דהשמירו בו חכמים וכנ"ל אלא שזוהי האחרון יש לשדות נרגא ולומר דעיקר טעמא דהר"ש ז"ל היא דכיון דיש בשדה קבר מקום עומא' והיא ספק לכל אדם איה מקומו אס נבוא לטורח תחמת ספק עומא' ברה"ר כשיטעו ברוב הימים טהרות זה במקום זה ובמק"א עד שיחפשט בכל השדה יהי' בודאי טהרות שנעמאו ולכך עשו חז"ל תקנה כוללת וכעין זה כתב מ"ז הגאון רשכ"י ז"ל לענין דמאי דגזרו חז"ל אף דרוב ע"ה מעשרין ס' כדי שלא יכשלו הטיפוט אסיקחו כולם מע"ה עיין בדבריו הנחמדים ז"ל ומעתה בספיקא דדינא אף דהספק לכל מ"ת כיון שאין כאן עומא' ודאית י"ל דלא החמירו חז"ל ג"כ ודו"ק . ואס כה נאתר בכוונת הר"ש ז"ל יהי' מוכח מזה דס"ל דגם לכתחיל' מותר לעשות טהרות בספק עומא' ברה"ר דאליכ' ל"ש לעשות תקנה כוללת דכיון דלכתחיל' אסור הו"ל מילתא דלא שכיחא דלא גזרו ב"י רבנן והבן זה . זולת זה לא אדע מדוע החליט הרב נ"י דהוי ספק עומא' ברה"ר אחר שהספק הוא נולד בהוואגאן דהוי רה"י ואס נבוא לרין משום שיש נוסעים רביס יחד וכל דהוי תלתא הוא רה"ר הנה כבר כתבו הרשב"א והר"ן ז"ל בגדה דף ו' בהך דחברותיה נושאות אותה בתטה דל"ח רה"ר לענין ס"ט משום דהיא וחברותיה הו"ל תלתא דה"מג"ב' אנשים אבל נשים אפי' מאה כחד דמין דרה"י גמרינן מסוט' דבשני אנשים והיא לאו סתירה היא הלכך הוי רה"ר אבל נשים סתיר' היא דאין איש אחר מתירח עם ב' נשים ולפ"ו גם עכ"ס אינו מן התנין לענין זה דיחוד הוי גם בש"ס עכ"ס הרב' וא"כ אס לא יהי' בהוואגאן או בהמלק' [עיין תוס' נדה שם בהך דחברותיה' כו' וברמב"ם וראב"ד ז"ל פ"ט דחירות בהך דשני נזירים] ג' אנשים ישראלים הו"ל רה"י א' לדעתם ז"ל אולם יש חולקים בזה עיין ספר האשכול הנדפס מאת ש"ס ופיין ברשב"א נדה שם שהביא בשם הרשב"ן

מלחמות אריה

א) מה שכי' מ"ה ז"ל לחלק בין כשנמתי' עם הרבה עכ"ס ובין עם שני ישראלים דעת הרבה עכ"ס חשוב רה"י משום

שנולד הספק עוד לרזן עלי' שעתה כבר ראח' ועמאה ודאית יקשה עוד יותר להכי בעינן בסק דנ' הוי רה"ר שיהי' לרזן על כולם ועכ"ל דהרמב"ן ז"ל משייהס יחד קאחי' עלה שהיא המעמא' וגם אין לרזן עתה צפת לידת הספק עליו והיא מפאת שנים אלו כנוף השרץ עשא"כ צפוט' שפיר הכופל מן המנין לראף שהוא המעמא' כיון שיש לרזן עליו אם נאסר' עליו ל"ח כנוף השרץ :

ובזה יומתקו דברי רש"י ז"ל בחולין דף ע' ד"ה מס שוטי' כו' שפירש וה"ל שקינא לה כו' ונסתר וכתיב ועמאה כ"פ אחד לבעל ואחד לבעל דמה צפי רבינו ז"ל בהך דרשא להלכתא דברה"י ספיקו עמא וברה"ר טהור וכבר הרגישו בזה האחרונים ז"ל ולפי הג"ל א"ש והבן . ויש לי עוד לטייל בכל הדברים הנאמרים בזה ארוכות וקצרות אולם יפן כבר בררתי לדעתי אין לחשוב הך דנ"ד לספיקא דדינא אחרי שכל גדולי המורים רבותינו ומאורינו ז"ל ס"ל דהלכתא כרבי דאהל זרוק לא שמי' אהל

מלחמות אריה

משום דליכא איפור יחוד אכל עם ב' ישראלים דליכא איפור יחוד חשוב רה"ר וליכא דין סועה גבה . לכאור' הוא נגד מה שפסק הרמב"ם בהדיא בפרק א' מהלכות סועה שכתב קינא לה על שנים כאחד ונסתרי' עם שניהם כאחד ושהתה כדי עומא' ואפי' הם שני אחיה או אחיה הרי זו אסור' עד שתשתה עכ"ל ועיין בכ"מ שכי' שהרמב"ם הוליא דין זה מהירושלמי דאיתא התם מהו שיקנא לה עם ב' בני אדם כאחת כו' והביא ג"כ המשני בכריתות דף ט' ע"ב המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה ועיין בתלמ"ל שכי' דהמשני דכריתות אפשר לפרש שקינא לה מהרבה אנשים שלא ע"י סתירה כב"א אכל באומר אל תסתרי' עם שני בני אדם כאחד ויכל להיות דלא חשיבה סועה . ושוב חקר איך תיירי הירושלמי אי דוקא בפרוטים דאיכא איפור יחוד אכל בכשרים דליכא איפור יחוד ליכא דין סועה אלא אפי' תכשרים . אכל מדהוכיח הירושלמי מהא דתקנא לה תאביה ואחיה תוכח דאפי' היכא דליכא איפור יחוד ג"כ חשיבה סועה ע"ש שהאריך הרבה בזה . ועכ"פ דברמב"ם מבוחר בהדיא דאפי' היכא דליכא איפור יחוד ג"כ חשיבה סועה ע"ש . אך מו"ח ז"ל כתב דבריו לשיטת הרמב"ן והרשב"א שכתבו דמשו"ה מאה נשים אחד חשיבי משום דאסור להתייחד עמהם איכ' מבוחר בהדיא דשיטתם אינו כשיטת הרמב"ם ז"ל אלא העיקר תליא אי הוי סתירה של איפור דבכה"ג דוקא חשיבא סועה ומשו"ה לשיטתם עולים שפיר דברי מו"ח ז"ל לחלק בין עכו"ם לישראלים :

ודנה דברי הרמב"ם ז"ל הואיל דאיתא לידן אינא בה מלתא ויהא רעווא דתתקבל צבי מדרשא אחרי כי בזה מיושב הפליא' אשר ראיתי לאשלי ברבני מפליאים עליו . הנה בספר מנחת חינוך פי' נשא צדין סועה הביא קושיא אחת בשם ספר מעשה רוקח מהגאון החסיד ר' אלעזר מאמשטרט ז"ל דלפי שיטת הרמב"ם איך ילפינן בכל הש"ס דספק עומא' ברה"ר ספיקו טהור וכמו דאמרינן בריש פרק שני נוירים מה סועה בועל ונבעלת הא' בסוסה נמי משכחת לה רה"ר כנון שקינא לה הבעל נכמה אנשים או אפי' ממאה אנשים ונסתרי' עמהם דנ"כ נאסר' תספק ובה"ג רה"ר תקרי וא"כ הוי ספק עומא' ברה"ר ועמא' תספק זהו תוכן דבריו בקינור . והגאון מעשה רוקח סיים ע"ז ולריך נגר ובר נגר דיפרקיני' ושאל לבמה גדולים חקרי לב ולא תלאו מענה ובעל מנחת חינוך העלה דבר חידוש ביעוב קושיא זאת אשר לדעתי הוא רחוק מאד ביעובו של דבר . כמו שאכתוב להלן ואנא זעירא דמן חבירא לא נגר ולא בר נגר ואפרקיני' בעוה"י צדק נכון וברור אשר מקום הניחו לי להסגדר בו . דהנה כל עיקר שהקפיד תורה שיהי' המקום רה"י כדכתיב ועד אין בה הוא משום דאילו הוי אפשר להביא עדים לא הוי לריך התור' לזנות לברר הדבר ע"י השקא' אחרי כי אפשר שיכורר הענין ע"י עדים כמו שמליכו בכל התור' כולה דעפ"י שגיט עדים יקום דבר אך נחמת כי עפ"י רוב הענין זנות לא נעשה רק בסתרי' ועד אין בה אמרה תורה שיתברר הדבר ע"י השקא' מים המאריים [ולבי אומר לי כי בגלל הדבר הזה דרשו חכמינו ז"ל ועד אין בה כל שיש בה אפי' עבר או שפחה נאמנים על הטומא' שכן דרך הפרוטים שלא יתביישו מלשמש בפני עבדיהם ושפחותיהם כמו דאיתא בנדה דף י"ו ע"א כנון של בית פלוני שמשמשין מטותיהם בפני עבדיהם ושפחותיהם] אכל ברה"ר דשכיחי רבים לא לזותה התור' לברר ע"י השקא' כי צמקום שיש רואה יביא ראיה שזינת' ואי ליכא עדים מסתמא לא זינתה דונמא לזה איתא בב"מ דף פ"ג איסי בן יהוד' אומר אין רואה שצופת ד' תהיה בין שניהם הא' יש רואה יביא ראיה ויפטר ע"ש . ולפי מה שנכתבאר אם נסתרי' עם שני אנשים קרובים כמו אחיה או אפי' עם הרבה אנשים קרובים או פסולי עדות הוי כרה"י דקרינן בהם ועד אין בה דכיון דהמה פסולים אי אפשר הדבר לברר כ"א ע"י השקא' . אכל אם נסתרי' עם שני אנשים כשרים לעדות וכ"ש עם הרבה אנשים כשרים אין להסקות' כלל דהרי אפשר לברר הדבר בעדים דאין אלו האנשים נפסלים לעדות כלל בשביל הסתרי' דהמה לא חטאו כלל בהסתרי' דהא אשה אחת עתייחדת עם שני אנשים ואפי' אם הם פרוטים שהי' אסור להם להתייחד מ"מ כל שלא נפסלו לעדות ע"י עבירות שחייבים עליהם מלקות כמבואר בש"ע חו"מ סי' ל"ד המה כשרים לעדות ואם יבואו לפני צ"ד ויעידו כי לא נעשה בהאשה דבר פשיטא דמותרת לבעלי כי אין שום דבר לפסלם לעדות עפ"י דת כמו דאם יבואו שנים אחרים שלא נסתרי' עמהם ויעידו כן דפשיטא דהיא מותרת לבעלי כמו כן ברור לפעניד שהמה שנסתרו עמה ב"כ נאמנים וא"ל דהוו נוגעים בעדותן משום דקי"ל כשם שאסורי' לבעל כך אסורי' לבעל דז"א דהרי עתה היא אשת איש ואדרבי' המה באים להתיר' לבעלי ואיזו נניע' יש בזה . ונס ברור לדעתי שאם נסתרי' עם הרבה אנשים ויבואו שנים מהם ויעידו שזינת' עם אחד מהאנשים שנהרנים על ידיהם אפ"י שהמה ב"כ הוי צחוק הסתרי' מה לנו בזה . [ואי ליכא רק שנים והודו שזינו עם האשה תליא אי אמרינן בזה פלגינן דיבורא ועיין במל"מ שם מ"ש בשם הרשב"א ז"ל] ע"כ הא דאיתא בירושלמי אפי' עם מאה אנשים וכן הא דכתב הרמב"ם עם שני אנשים היינו רק קרובים או פסולי עדות דחשיבי כחד לענין עדות וכמו שכתבו הרמב"ן והרשב"א

גם והוא החפץ וכן החיים וכענין מלך חפץ בחיים שבהחיים הוא החפץ שיש לו טעם והוא חלוק בזה מהרצון :

אולם וגם אם ה' הרשב"א ז"ל חולק בבירור אין לחשוב ספק פלוגתא דרבנן ריחיד הוא נגד כל הפוסקים הקדמונים ז"ל בזה בשם כתבתי רי"ל דגם הרשב"א ז"ל אינו חולק בזה וגם בררתי דגם דעת הררי ז"ל שהבאתי אינו שער להתיר בכ"ד עמש"ל קלרתי והנלפס"ד כתבתי :

סי' יד

לבה"ד דק' גארליץ והשאל' יובן מהשבו'. יוס ו' עש"ק כ"ב חלול תרליד פ"ק רישא .

סימן יג

ב"ה רישא יוס א' ע"ז חלול מאסוף לחדשי השנה תרליד לפ"ק. לכבוד ירדתי הרב המופלג ומיק וחסיד מוה' יצחק אייזיק נ"י :

מכתבו

ה' עם ח"ת לנכון השיגה ידי בעופדו ולא ידעתי מדוע נתקשה עמ"ל בדברי הא"ה ז"ל דסברתו ודעתו הוא דהך דאיירי דטרוד למפלג לא בלע לאו היינו דאינו בולע ודאי ורק דאפשר דלא בלע דאי לאו דטרוד למפלג בולע ודאי . ובטרוד למפלג הוי ספיקא אי צפי ונחמריק בדאורייתא ועקילין בדרבנן דספק דרבנן לקולא ולפ"ז דברי מ"ז רשכ"י ז"ל ברורים וכוונים. גם קושיתו דנוקי אחוק' נכונה דזה ל"ח כספיקא דרינא ורק שאנו מסופקים אם עתה בלע וכנ"ל דהך דאיירי כו' רק ספיקא עשר לה וז"ל. ובנוף הקושיא דמה פריך מהך דדג טעמא כו' דהרי ל"ר דגים טעמים אינו רק עדרבנן אמרינא דהנה המוס' ז"ל הקשו דלמה לריך קרא דהטעמים הא ילפינן טעם כפיקר עמשרת או עניפולי נכרים וכו' ומירנא דעיקר קרא לריך לזירס וז"ל דהא דעיייתי רבא קרא דהטעמים היינו דס"ל דע"י עלימה אינו יולא רק הליד ולא הטעם דהיינו הרוטב ואף דאמרי' עליה הרי הוא כרותח מ"ע לא הוי כרותח עמש להפליט ולהכליע שמנונית ורוטב או דנימא דלזה בעינן עלימה כפי' דצפי לאורחא ובסתם עלימה אינו יולא רק דס וליר וכן עבאר מהא דקאמר התם אי עדשמואל ה"א ה"ע דסודרס הוי אמריק כבולעו כך פולטו ועיין פירש"י ותוס' ז"ל וא"כ אף לרבא דס"ל דהוי כרותח גם לנבי ליר מ"ע לא הוי רותח להוליא שמנונית ורוטב. והנה המוס' ז"ל לעיל דף קי"א ד"ה ולמה אינו כרותח כתבו דאף לע"ד עליה ל"ה כרותח מ"ע בדגים דרפו קרעייהו הוי כרותח ופעת' י"ל דס"ל להש"ס דבדגים הוי כרותח עמש גם לענין שמוליא הטעם והרוטב ושפיר פריך לרבא מהך דדגים דג"כ הוי דאורייתא ודו"ק ויש לי עוד בכ"ז הרורוי דברים הרבה אולם אין הזמן מפכים עמדי לזרפס בכור הנחניה והמעט שכתבתי הוא למען לא יו"ה מכתבי זה ריק עמ"ת. והנני חותם בברכ' מושל בפנח פולס יכתבהו לחיים ולשלום ביום הרת פולס פס כל הכתוב לחיים בירושלים כי ירושלים נקרא פיר מפלי בזה שהחפץ

הזמן מפכים עמדי לבוא בארוכי ורק בנוף דרין עבאר נס' מחנה אפרים ז"ל בהלכות מכיר' דיני אונא' סי' ה' בשם הריטב"א ז"ל דאם נמלא מוס במקח והכיר אונאתו והוריעו למוכר ואח"כ נשתמש בו לא אמריק דמחיל עי"ש ומתי לי כו' עוד טרס ראיתי דבריו ז"ל קיימתי' מסברא דנפשאי. והסברתי הדבר דהנה הא דמהני מחיל' ולא אמריק דכיון דהעכר נתבטל ל"ע רק כשיקני עחדש הוא דמוס במקח לא הוי רק כתנאי שאינו קונה רק דבר שלם עכל מוס ואף שלא התנה בפירוש עטעש אומדנא דמוכח טובא חשבינן כאילו התנה תנאי עמור בכל משפטיו ולכן מהני שפיר מחיל' כמו כתנאי מפורש דיוכל למחול התנאי והמעט' קיים גם בביטולו של תנאי וכעבאר בפוסקים ז"ל וא"כ כשהקפיד כשראה המוס וכ"ש כשהודיע למוכר שיקחהו בחור' דכבר נתבטל המקח לא מהני מחילתו עיין בב"ש סי' ל"ח ס"ק ק"ז ותבין את אשר לפניך עי"ש"ה ואין לומר דכיון שנשתמש בהמקח נתכוין לקנותו עחדש וקנה כשהוא ברשותו דזה אינו דבאמת אין זה ברור שכיון שנשתמש נתכוין שיהי' שלו ורק שמחליש כח האומדנא שלא חשיב עוכח טיבא עוד וזה לא שייך רק קודם ביטול המקח וכמוכן. כן אמרתי ודנתי מעצמי ואחרי ראיתי ומלאקתי כן בשם גדול המורים הריטב"א ז"ל נתתי שמחה בלבי ונתתי שבח לאל שהנחני בדרך אמת : ופ"ד טענת הלוקח השני שרו"י ליקח מהסחור' השני' שקנה אח"כ ביוקר מהמקח הראשון להשלים המקח הראשון שקנה בזול ונתבטל מחמת המוס הנה אם הקנין הראשון ה' עכירת סחורה זו אין טענתו טענה ואך אם ה' על דרך חיוב שהתחייב פלמו להפעיד לו כך וכך נפטא פשיטא דאחר שהסחור' שהפעיד לו בראשונ' ה' בו מוס לריך וחי"ב המוכר להפעיד לו אחרים תחתיים במקח הראשון. אמנם זה אינו רק כשנעש' בקנין ואל"ה אם נתן לו דמים בעומזן ג"כ אינו קנין וחיוב רק למי שפרע ואם נתן לו רק טראטי על התענות הדבר בעתלוקת שנויה אי איכא מי שפרע עיין במחנה אפרים ז"ל ה' מכיר' וקנין עעות סי' ה' שהאריך קלת בזה עיין עליו. כזאת ראיתי להשיב לנכודס חוות דמתי וה' הטוב ילילט עשניאות :

לכבוד

מלחמות אריה

והרשב"א דמאה נשים כחד דעיין כן כל פסולי עדות חשודים כחד ואין דבר שבערוה פחות משנים וכל זמן שלא נתברר עשאתה הכתוב כודאי טוטה. אבל אי יש שני עדים כשרים הלא נאמנים לכל התור' כולה כן המה נאמנים להעיד שלא נגעו בה וסיח עומרת לבבלי' . ולפ"ז שפיר ניחא הא דקיי"ל בכל הש"ס דספק טומא' בר"ה טהור ואינו טעמא רק ברה"י דומיא דטוטה דהוי רק ברה"י כ"ז נראה לפע"ד נכון וברור ודו"ק :

ועתה

נבוא למע שתיריך בעל ענחת חינוך ז"ל דמוט' לא עשכחת כלל שיהי' ר"ה דאפי"פ שיש עאה אנשים לא אפשר להם לידע על צורי' אם נעמא' תעמנת שהתקום הוא סתור וא"א להם לראות כמכחול בשפופרת דק כדרך המנאפים לבד ואפי"ג שרשי ז"ל כתב דאין דרך להסתכל כל כך משעב עזה דעכ"פ יש אפשרות לראות משש"ס לא משעב הכי ולהכי תמיד יש ספק אם נעמא' ולכן חשוב ספק טומא' ברה"י זמ"ד והאריך הרבה בזה ע"ש ואני אומר שותא דערן לא ידענא ובתמכ"ת שגג תאוד בזה דהאין יפרנס הפלוגתא אם הפרא' זו נשיקה או הכ"פ. דמאי ל"ע בזה כיון דא"א להעדים לראות כל כך . ואין אמרינן בסנהדרין דף ע"ג משעת הפרא' דפגמ' איפסור לה תקטלא דהאין יוכל זה הבא להגיל בנפשו לראות אם כבר הפרה בה אי לא וגם אין עשכחת לה מה דקיי"ל דקדושי ביאס בעיקר עמר ביאה ולא סני בהפרא' לחודה עיין אבה"ע סי' ל"ג דמניין לה עדים לידע דבר זה הלא לא אפשר שיראו כל כך וכי עפי הבפל והאש' אנו חיים להתיר א"א לעלמא. אלא ע"כ דהעדים יכולים לראות רק הא דסני בעריות כדרך הפנאפים הוא משום שאין דרך להסתכל כל כך אבל אם אירע שהסתכלו יכולים לראות כעכחול בשפופרת ולהכחין גם בין נשיקה להכ"ע ובין ספרא' לגמר ביאה זה ברור :